Michail Lermontov

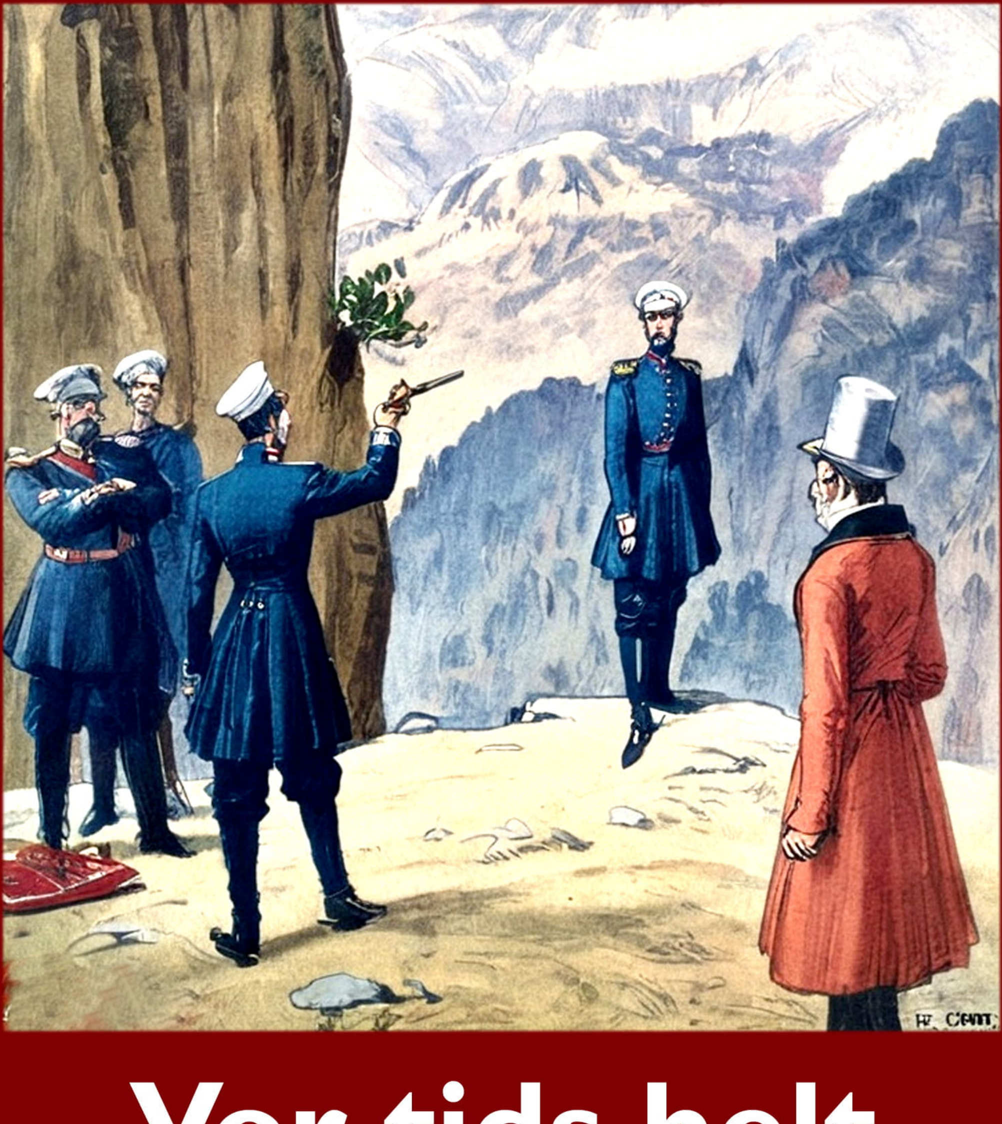

Vor tids helt

≡ Asjik Kerib ≡ Shtoss ≡ Sasjas barndom ≡

Michaïl Jurjevitj Lermontov

Vor tids helt

Asjik-Kerib
Shtoss
Sasjas barndom

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Michaïl Jurjevitj Lermontov: *Vor tids helt* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Michaïl Jurjevitj Lermontov: *Vor tids helt* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Vor tids helt

Bela

Jeg kørte med postbefordring fra Tiflis. Hele min bagage bestod af en lille kuffert, som blandt andet indeholdt en bunke dagbogsoptegnelser fra min rejse i Grusien [Note 1)]. Den største del af disse papirer er til held for mine medmennesker gået tabt, men kufferten og de andre sager er til held for mig endnu fuldstændig velbeholdne.

Lige som vi kørte ned i Koshaûr-dalen, begyndte solen at skjule sig bag bjergenes snetoppe, og min indfødte kusk, der gerne ville nå endestationen, inden mørket faldt på, fik derfor travlt med at skrige og skråle til hestene. Der var smukt her nede. Til alle sider utilgængelige bjerge, hvis rødlige granitmasser var behængt med mørkegrøn vedbend og kransede med større og mindre grupper af plataner. Hist og her lå der store, okkergule klippeblokke, som lavinerne havde ført ned i dalen, højt oppe lyste sneen som en gylden bræmme, og neden for min fod løb Aragva-floden, som efter at have forenet sig med en bjergstrøm, der larmende og skummende bryder frem fra et bælgmørkt klippesvælg, snor sig som en blinkende sølvslange gennem den lange dal.

Da vi nåede foden af Koshaûr-bjerget, standsede vi uden for et herberg, og så snart vognen havde gjort holdt, blev den omringet af en støjende hob af grusiere og andre bjergboer, som gloede nysgerrigt på mig. Disse påtrængende fyre hørte til en karavane, som havde lejret sig i nærheden af herberget og øjensynlig skulle tilbringe natten her nede i dalen, hvor der var læ. Jeg selv skulle desværre straks videre, og da det var langt henne på efteråret og et ualmindelig glat føre, måtte jeg leje et

spand okser, som kunne trække min vogn op ad det forbandede bjerg – en drøj tur, når man betænker, at vejen, som fører hen over det, er i stadig stigning de første 2-3000 meter. Nå, men der var ikke noget at betænke sig på, og jeg lejede derfor seks okser og de fornødne førere til at drive dem frem. Den ene af disse tog min kuffert på nakken, og de andre råbte og skreg til dyrene for at få dem til at gøre gavn.

Bag min vogn kørte der en teljega Note 2), som kun var forspændt med fire okser, men skønt den var belæsset lige til randen, syntes den dog langt lettere at trække end min, og det forbavsede mig en del. I nærheden af vognen gik der en officer, som var iført en lang våbenfrakke uden epauletter og bar tjerkessernes spidse pelshue. Han så ud til at være en halvhundrede år, og hans brune, vejrbidte ansigt røbede, at han i åringer havde været udsat for den brændende kaukasiske sol. Overskægget var allerede helt gråt og svarede ikke rigtig til hans faste gang og ungdommelige holdning. Jeg gik hen og hilste på ham, og det indbragte mig et nik, som ledsagedes af en vældig røgsky fra hans lille sølvbeslåede pibe.

– Nå, vi skal nok samme vej! sagde jeg.

Han nikkede igen uden at sige et ord.

– De agter Dem vel til Stavropol?

– Ja, jeg rejser i tjenesteanliggender. Jeg har hele vognen fuld af sager, som skal afleveres til bataljonen.

– Å, sig mig engang, hvor kan det egentlig være, at Deres okser har så let ved at trække, mens mine næsten ikke er til at drive ud af stedet, skønt førerne uafladeligt råber og skriger til dem?

– De har nok ikke været længe i Kaukasus? sagde han med et lunt smil, der ledsagedes af et undersøgende blik.

– Nej, kun et års tid!

Han trak igen på smilebåndet, men sagde intet.

– Nå, men hvad er da grunden? spurgte jeg atter.

– Jo, ser De, det er nogle rigtige lurendrejere, disse asiater. – Ja, De tror måske, at det er for at få dyrene til at trække, at de skriger således op. Se, os kan de sagtens narre, for vi forstår jo ikke et ord af, hvad de skråler, men okserne er fuldstændig med, og de ved så godt, at alt det skråleri kun betyder, at de ikke skal lægge kræfterne til. Som sagt, det er nogle store kæltringer, men der er intet at stille op med dem, for de kan nu ikke lade være at snyde og bedrage de vejfarende. Og vi er selv skyld i det – vi er for godmodige af os. Jeg tør holde på, at de oven i købet kommer og forlanger drikkepenge af Dem. Jo, jeg kender de fyre, men mig skal de heller ikke narre!

– Har De tjent længe her nede?

– Ja, jeg var her allerede, da Aleksej Petrovitch [Note 3)] fik kommandoen, sagde han og rettede sig med stolthed. Da jeg kom hertil, var jeg kun sekondløjtnant, men nogle år efter blev jeg forfremmet til stabskaptajn på grund af mit forhold i kampene mod bjergboerne.

– Og hvor står De nu?

– Ved tredje linjebataljon [Note 4)]. Men hvor er De ansat, hvis jeg må være så fri at spørge?

Jeg fortalte ham det, og da vi ikke kunne finde flere fælles berøringspunkter, vandrede vi videre i tavshed. Da vi nærmede os toppen af bjerget, var der hvidt af sne alle vegne. Solen gled mere og mere ned bag horisonten, og så snart den var

fuldstændig forsvundet, indtrådte mørket øjeblikkelig og uden nogen som helst overgang, således som det altid er tilfældet i Syden. Takket være genskinnet fra sneen havde vi dog ingen vanskelighed ved at skelne vejen, som endnu stadig snoede sig op ad bjergets sider, men i jævnere stigninger end før. Jeg gav ordre til, at min kuffert skulle lægges i vognen, lod okserne afløse af heste og kastede et sidste afskedsblik ned i dalen. Men jeg så intet; en tæt tåge, der bølgede frem fra alle bjergkløfterne, tilhyllede den fuldstændigt, og end ikke en lyd der fra nåede op til mit øre. Førerne omringede mig og forlangte højrøstet drikkepenge, men kaptajnen råbte så truende til dem, at de skyndte sig at forsvinde.

– De slyngler! sagde han. De ved ikke engang, hvad brød hedder på russisk, men ordet drikkepenge, det har de hurtigt lært udenad. Nej, så foretrækker jeg tatarerne – de rører aldrig brændevin.

Vi havde endnu et par kilometer til stationen. Rundt omkring om os var der så stille, at man ville have kunnet følge en myg i flugten blot ved at høre dens summen. Ude til venstre gabede der et dybt, kulsort svælg, og både hinsides dette og foran os tegnede de blå, snedækkede bjerge sig mod den blege horisont, der endnu farvedes af aftenrødens sidste, døende skær. På den mørke himmel begyndte stjernerne allerede at tændes, og det var mig påfaldende, at de stod langt højere end oppe hos os i Norden. Ude til begge sider af vejen lå der store, sorte klippeblokke, og hist og her ragede der enkelte buske op over sneen. Ikke et eneste af deres visne blade rørte sig, og under denne naturens dødssøvn var der ligefrem noget velgørende ved at høre hestenes prusten og bjældernes livlige klang.

– I morgen får vi dejligt vejr! bemærkede jeg og så hen på kaptajnen, der ikke svarede, men blot pegede på et højt bjerg, som hævede sig foran os.

– Ja, hvad mærkeligt er der ved det? sagde jeg.

– Det er Gut-bjerget.

– Nå ja, men hvad så videre?

– Ja, kan De ikke se, hvor det damper?

Og han havde ret. Bjerget dampede i én køre. Nogle lette hvide skystriber trak sig langsomt op ad dets sider, og oven over det rugede der en stor, kulsort sky, der tegnede sig som en blækklat på den mørke himmel. Vi kunne allerede skelne poststationen, tagene af de hytter, der omgav den, og forskellige lys, som blinkede os venligt i møde. Jeg følte mig rigtig hyggelig til mode, men denne følelse blev hurtigt drevet på flugt af et uventet vindstød, som førte kulde og fugtighed med sig. Det hylede og tudede nede i afgrunden, og en fin regn piskede mig ind i ansigtet. Jeg lod min filtkappe hente fra vognen, men inden jeg endnu havde fået den om mig, væltede sneen ned i store mængder. Kaptajnens dygtighed som vejrprofet imponerede mig så dybt, at jeg så hen på ham med en vis andagt.

– Ja, vi må nok overnatte her, sagde han i en ærgerlig tone; i et sådant uvejr er det umuligt at køre videre. – Er sneen begyndt at skride oppe fra Krestovaja-bjerget?

– Nej, endnu ikke! svarede den ossetiske [Note 5)] kusk. Men der hang svære masser oppe på toppen, da jeg passerede det forleden.

Da der ikke fandtes værelser for de rejsende i selve stationsbygningen, anviste man os natteleje i en hæslig, tilrøget

hytte, som lå lige i nærheden af den. Jeg indbød kaptajnen til et glas te, en luksus, jeg nok kunne tillade mig, da jeg var den lykkelige ejer af en bliktepotte, der fulgte mig som en trofast ledsager på alle mine rejser i Kaukasus.

Hytten, som vi skulle overnatte i, støttede sig med bagsiden til en stejl klippevæg, og tre glatte, fugtige trappetrin førte op til dens dør. Efter at jeg lykkelig og vel var sluppet gennem denne, kom jeg ind i et mørkt rum, og mens jeg famlede mig frem på det uvisse, rendte jeg lige på en ko. Hos bjergboerne anvendes hyttens forreste stue nemlig altid som stald. Jeg vidste hverken ud eller ind; til højre brægede nogle får, og til venstre knurrede en hund, men heldigvis opdagede jeg i det samme et svagt lysskær ud til en af siderne, og ledet af dette fandt jeg en åbning, som førte ind til det egentlige opholdsrum. Her mødte der mig et ret interessant skue, idet hele den bageste del af hytten, hvis tag hvilede på to tilrøgede stolper, var fuld af mennesker. Midt i stuen og på selve gulvet flammede der et vældigt bål, og røgen, som af blæsten blev kastet tilbage fra åbningen i taget, stod så tæt omkring mig, at det varede længe, inden jeg var i stand til at orientere mig. Ved ilden sad der to gamle kællinger, en hel del børn og en mager grusier, alle i de gyseligste pjalter. Det var ikke noget indbydende selskab, men vi måtte tage forholdene, som de var, og vi satte os derfor hen til bålet, tændte vore piber og fik vand på tepotten, som hurtigt begyndte at snurre.

– Herregud, de stakkels mennesker! sagde jeg til kaptajnen og pegede på vore snavsede værter, som sad og slugte os med øjnene uden at sige et ord.

– Å, det er et rigtig dumt folkefærd, disse grusiere! svarede han. – De ved ingen ting, og det er heller ikke muligt at lære dem noget. Nej, så holder jeg på vore kabardere og tjetjenere [Note 6)], for de er ganske vist nogle store røvere og har næppe tøj på kroppen, men de er modige som bare Fanden. Disse her vil derimod ikke have noget med våben at gøre, og der er heller ikke én af dem, som ejer en nogenlunde anstændig dolk. Jo, det er en rar race!

– Sig mig, har De opholdt Dem længe i Tjetjenien?

– Ja, jeg har ligget der en halv snes år med mit kompagni i et fort, som hedder Kamenny Brod, hvis De ellers kender det sted.

– Jo, jeg har nok hørt det omtale.

– Ja, der havde vi nok af røvere og stimænd, kan De tro. Nu er der Gud være lovet blevet noget fredeligere, men den gang kunne man ikke fjerne sig hundrede skridt fra fæstningen, uden at man blev passet op af en eller anden langskægget djævel, som lå og lurede på én inde i krattet, og passede man ikke godt på, kunne man være sikker på at få en line om halsen eller en kugle i nakken. Men forknytte var de fyre ikke, det må man lade dem!

– De har sikkert oplevet meget der nede, sagde jeg i en nysgerrig tone.

– Ja, vel har jeg det. Jeg har set både det ene og det andet.

Her begyndte han at hale i sit overskæg, og derpå sænkede han hovedet og faldt i dybe tanker. Jeg var stærkt opsat på at få lokket en eller anden lille fortælling ud af ham, da jeg som alle rejsende, der gør optegnelser, nok kunne ønske lidt stof til min dagbog. Teen havde imidlertid trukket tilstrækkeligt, og jeg tog derfor to feltbægre frem af min kuffert, fyldte dem og satte det

ene hen foran ham. Han drak en lille slurk og sagde ligesom i tanker: "Ja, vist har jeg set noget!" Dette udbrud gav mig håb, for jeg vidste af erfaring, at gamle, veltjente krigere, der har tilbragt en stor del af deres liv i Kaukasus, nok holder af at snakke og fortælle, når man blot kan få dem trukket lidt op. Mangen en officer har jo ligget år igennem med sit kompagni i en eller anden afkrog og i al den tid ikke hørt så meget som et simpelt goddag, da oversergenten, som er den, han nærmest kommer i berøring med, ikke tør tillade sig den slags fortrolige udbrud. Men en sådan gammel soldat har nok at fortælle om, da han i lange tider har levet midt inde mellem halvvilde, interessante folkeslag og ført en tilværelse så fuld af farer og eventyr, at man kun dybt må beklage, at det hos os er en ren sjældenhed, at folk bevarer det oplevede på papiret.

– Skal De ikke have teen lidt forbedret? sagde jeg til ham. Jeg kan byde Dem hvid rom fra Tiflis. Den kan gøre godt efter al den kulde.

– Nej tak, jeg drikker aldrig den slags ting.

– Men hvorfor dog ikke det?

– Jo, ser De, jeg har aflagt ed på det. Mens jeg endnu var sekondløjtnant, skal De vide, sad vi yngre kammerater en aftenstund og slog en svir af, og da der så blev blæst alarm om natten, mødte vi alle på samlingspladsen med en lille gnist. Men der vankede rigtignok, da Jermolov fik det at vide. Du store Gud, hvor han blev rasende! Vi var nær blevet stillet for en krigsret alle sammen. Og for folk som os, der kan leve et helt år, uden at vi ser en eneste kammerat, er det desuden altid en farlig sag at drikke brændevin.

Da jeg mærkede, at han ikke ville indlade sig på at drikke den snaps, som skulle have bragt ham i snakkehjørnet, opgav jeg næsten igen håbet.

– Se der er nu tjerkesserne, vedblev han. Når de drikker sig fulde i busá [Note 7)] til et bryllup eller til en begravelse, ender det altid med, at de går løs på livet af hinanden. Jeg var selv en gang med ved en sådan lejlighed, og skønt det var hos en fredeligsindet fyrste [Note 8)], lykkedes det mig dog kun med nød og næppe at slippe helskindet derfra.

– Nej virkelig! Og hvordan gik det da til?

– Jo ser De! sagde han, og derpå stoppede han sin pibe og tog sig et langt drag, inden han fortalte videre. – Jeg lå den gang med mit kompagni i et lille fort hinsides Terek – ja, det kan nu vel snart være fem år siden. En gang sent ud på efteråret kom der en proviantkolonne, og med denne fulgte der en ung officer. Han mødte i fuld uniform og meldte mig, at han havde fået ordre til at gøre tjeneste ved mit kompagni. Det var en spinkel, blegnæbbet fyr. Og hans mundering var så flunkende ny, at jeg straks kunne gætte mig til, at han ikke havde været ret længe i Kaukasus. "Er De ikke forsat hertil fra Rusland?" spurgte jeg. – "Jovel, hr. stabskaptajn!" svarede han. Jeg gav ham så hånden og sagde: "Nå, velkommen, da! Det glæder mig at skulle have Dem! Jeg er ganske vist bange for, at De vil kede Dem noget her, men vi skal nok komme godt ud af det sammen. Og lad os så være fri både for titulaturerne og ceremoniellet! Kald mig Maxim Maximitch, som jeg hedder, og mød fremtidig, som De går og står, altså uden chakot og epauletter, men blot med felthue på." Jeg lod ham så anvise kvarter, og det varede ikke længe, inden han følte sig som hjemme i fortet.

– Og hvad hed han? spurgte jeg Maxim Maximitch.

– Ja, hans fulde navn var Grigori Alexandrovitch Petchorin. Og han var en udmærket flink fyr, vil jeg sige Dem, om end lidt sær af sig. Når det for eksempel var regn og kulde, og alle andre blev hjemme af den grund, kunne det godt falde ham ind at gå på jagt hele dagen, men til andre tider var han ikke til at drive ud af sit værelse, og når det så blot trak det allermindste, eller blæsten ruskede noget stærkt i vinduesskodderne, gøs det ligefrem i ham; og dog har jeg med egne øjne set ham gå ganske ene løs på et vildsvin. Undertiden kunne han sidde hele timer, uden at det var muligt at slå et ord ud af ham, men til andre tider var han så kåd og fortalte så grinagtige historier, at vi alle var lige ved at revne af latter. Ja, han var en mærkelig fyr og vistnok meget rig, for han havde så mange kostbare snurrepiberier, at det halve kunne have været nok.

– Og hvor længe blev han hos Dem?

– Å, omtrent et års tid. Og jeg glemmer aldrig det år. Han gjorde mig ikke så få sorger, men dem har jeg for længst tilgivet ham. Nå, og desuden ved De jo nok, at der gives mennesker, som fra fødslen er bestemt til at opleve mærkelige og usædvanlige ting.

– Hvad mener De med det? sagde jeg i en nysgerrig tone og skænkede noget mere te i hans bæger.

– Ja, nu skal De blot høre. Omtrent en mils vej fra fortet boede der en fredeligsindet fyrste. Hans søn, en dreng på femten år, besøgte os så godt som daglig, snart i et og snart i et andet ærinde, og både jeg og Petchorin viste knægten stor venlighed og forkælede ham på alle mulige måder. For resten var han en rigtig forvoven knøs og så behændig, at man skulle

søge hans lige. Han ramte alt, hvad han skød på, og han kunne fange en hue op fra jorden, når han kom ridende i susende karriere. Men han havde kun den slemme fejl, at han var svært begærlig efter penge. En gang havde Grigori Alexandrovitch blot i spøg lovet ham en dukat, hvis han kunne stjæle ham den bedste ged ud af faderens stald, og næste aften kom han da også ganske rigtigt trækkende med den ved hornene. Og han var også godt hidsig af sig. Undertiden, når vi faldt på at drille ham lidt, kunne hans øjne blive helt blodskudte, og han greb så altid straks til sin dolk. "Hør Asamat!" sagde jeg da gerne til ham. "Du må ikke blive så balstyrig af dig! Tæm dit sind, for ellers ender det en gang med forskrækkelse!"

En morgenstund mødte den gamle fyrste selv og indbød os til bryllup. Det var hans ældste datter, der skulle giftes, og da vi havde sluttet venskabspagt med ham, kunne vi naturligvis ikke sige nej. Vi tog altså mod indbydelsen og red der hen til den bestemte tid. Da vi kom til landsbyen, blev vi modtaget af en stor flok hunde, som fo'r hylende og gøende ind på os; fruentimmerne skjulte sig derimod, så snart de opdagede os, men vi fik dog set nogle enkelte ansigter, og de var alt andet end kønne. "Jeg havde rigtignok troet, at tjerkesserinderne så bedre ud," sagde Grigori Alexandrovitch til mig. "Ja, giv blot tid!" svarede jeg og lo så småt, for jeg vidste jo nok, at han ville komme på andre tanker.

I fyrstens hytte var der sort af mennesker, for hos asiaterne hersker der nemlig den skik, at enhver, som tilfældigt kommer forbi brudehuset, bliver budt indenfor. Vi blev modtaget med alle mulige æresbevisninger og ført ind i det værelse, hvor de fornemste gæster var forsamlet, men jeg mærkede mig dog

alligevel nøje, hvor vore heste var blevet anbragt, for man kunne jo aldrig vide, hvordan sagen ville ende.

– Nå, men hvordan går det egentlig til ved sådan et bryllup? spurgte jeg kaptajnen.

– Å, omtrent ligesom hos os. Først oplæser mullahen et stykke af Koranen, og derpå må gæsterne ud med gaver til de unge folk og deres slægtninge. Når man så har spist og drukket busá, begynder våbenlegene til hest, og ved denne lejlighed er der altid en eller anden laset gavtyv, som optræder på et halt udgangsøg og gør så mange grimasser og fagter, at hele selskabet brister i latter. Når så mørket falder på, begynder der inde i gæstestuen noget lignende som det, vi hos os kalder et bal. En gammel stodder klimprer løs på et trestrenget instrument, jeg har glemt, hvad det hedder, men det ligner en hel del en balalajka [Note 9)]; de unge mænd og piger stiller sig op i to rækker lige over for hinanden, og så begynder den egentlige forestilling. En af ungersvendene og et af pigebørnene træder ud midt på gulvet, og de to snakker så til hinanden og synger nogle vers, som de selv laver lige på stedet. Det bliver de ved med, så længe de kan, og når de er færdige, falder de andre ind i kor. Således gik det også til den aften, men så skete det, at husets yngste datter, en ung pige på 16 år, kom hen til Petchorin, som sad ved siden af mig, og sang noget for ham – ja, jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal kalde det, men det var vel nærmest sådan en slags kompliment.

– Og hvad var det da, hun sang? Kan De ikke huske det?

– Jo, det var sådan noget som: "Slanke og smukke er vore dhjigitaer [Note 10)], og deres klædebon er indvirket med sølv, men den unge russiske officer er endnu slankere og smukkere end

de, og hans galoner er af guld. Som en poppel rager han op over dem alle, men han kan kun ikke vokse eller trives i vor have!"

Petchorin rejste sig, bukkede for hende og lagde sin hånd først på panden og så på hjertet. Han bad mig om at svare, og da jeg kender deres sprog, gjorde jeg det også.

Så snart hun var gået, hviskede jeg til Petchorin: "Nå, hvad synes du om hende?" – "Hun er dejlig!" svarede han. "Og hvad hedder hun?" – "Hun hedder Bela!" sagde jeg.

Og hun var virkelig også henrivende dejlig: høj og smækker, med et par øjne så sorte som gazellens og et blik, der trængte én lige ind i sjælen. Petchorin sad i dybe tanker og stirrede uafladeligt hen efter hende, og hun sendte ham også undertiden et stjålent blik. Men han var ikke den eneste, der var optaget af den unge fyrstinde; henne i en krog af stuen flammede der to øjne, som stadig fulgte hende, hvor hun gik og stod, og da jeg så nøjere til, opdagede jeg, at de tilhørte min gamle bekendt, Kasbitch. Han hørte ganske vist hjemme i en af de landsbyer, som ikke havde underkastet sig vort herredømme, men han omgikkes os alligevel på fredelig vis, og skønt man havde ham mistænkt for allehånde skælmsstreger og derfor holdt et vågent øje med ham, var det dog endnu ikke lykkedes at gribe ham på fersk gerning. Han kom ofte til fortet med beder, som han solgte os til en billig pris, men han indlod sig aldrig på at prutte, og han ville hellere have ladet sig hugge sønder og sammen end at slå af på, hvad han forlangte. Det hed sig, at han nok holdt af at strejfe rundt med abrekerne [Note 11)], og sandt at sige havde han også et slemt røverfjæs. Men en ægte dhjigita var han: undersætsig, bredskuldret og så behændig som bare Fanden. Hans beschmet [Note 12)] hang altid i laser, men

hans lange bøsse var indlagt med perlemor og sølv, og hans hest var berømt viden om for dens skønhed og udholdenhed. Et prægtigere dyr kunne man ikke tænke sig, og han var derfor også almindelig misundt af de andre dhjigitaer. Flere gange havde man gjort forsøg på at stjæle Karagjos – det hed den nemlig – men det var endnu aldrig lykkedes. Jeg ser den endnu ganske tydeligt for mig: den var kulsort, benene lignede stålfjedre, og øjnene kunne godt måle sig med Belas. Og kræfter havde den også, den kunne løbe syv mil uden at puste. Han havde selv redet den til og fået den så tam, at den fulgte ham over alt som en hund og kom, når han kaldte. Ja, det var rigtignok en hest, som en røver kunne være tjent med!

Kasbitch så den aften endnu mere mørk og skummel ud end ellers, og jeg lagde mærke til, at han bar en panserskjorte under sin beschmet. "Hvad mon det betyder?" tænkte jeg. "Han skulle da ikke have et eller andet i sinde?"

Der var så trangt og beklumret i hytten, at jeg gik ud for at trække lidt frisk luft. Mørket rugede allerede over bjergene, og tågen begyndte at vælte ud af alle kløfter og slugter. Jeg fik den idé at gå hen til den åbne stald både for at se efter, om dyrene havde fået foder nok, men også fordi lidt forsigtighed jo aldrig kunne skade. Min hest var nemlig ikke til at kimse ad, og mere end én tjerkesser havde set på den med forelskede øjne og søgt at lokke den til sig.

Mens jeg famlede mig frem langs risgærdet, der indhegnede gården, hørte jeg pludselig stemmer i nærheden af stalden. Den ene af disse genkendte jeg straks, det var Asamats, men hvem den anden til hørte, kunne jeg ikke rigtig blive klog på. "Hvad mon de to står og snakker om?" tænkte jeg. "De skulle da vel

aldrig pønse på noget ondt?" Jeg dukkede så ind under gærdet og begyndte at lytte, idet jeg bestræbte mig for at opfange ethvert ord der blev talt, men det lykkedes mig kun til dels, da sangen og de højrøstede stemmer inde fra hytten af og til overdøvede den hviskende samtale, som blev ført i nærheden af mig.

"Ja, det er en stolt hest", sagde Asamat, "og hvis jeg ejede tre eller fire hundrede hopper, gav jeg gerne dem alle i bytte for den. Nå, hvad siger du så til det, Kasbitch?"

"Aha, det er ham!" tænkte jeg og mindedes i det samme hans panserskjorte.

"Ja," svarede Kasbitch efter en kort pause, "der findes ikke dens mage i hele Kabarda. En gang var jeg ude på strejftog sammen med abrekerne for at opsnappe nogle af russernes hesteflokke, der græssede hinsides Terek, men vi havde ikke held med os og måtte sprede os til alle sider. Jeg selv blev forfulgt af fire kosakker, og jeg var ikke synderlig glad, da jeg kunne høre giaurernes [Note 13)] skrig et stykke bag ude og havde en tæt skov lige foran mig. Jeg lagde mig godt for over i sadlen, gav mig Allah i vold og lod første gang i mit liv Karagjos smage pisken. Let som en fugl smuttede den ind mellem grenene, den skarpe tjørn sønderrev mine klæder, og korkelmens tørre kviste piskede mig i ansigtet, men hesten fo'r videre over vindfælder og dybe render og kløvede buskene med sin bringe. Jeg burde naturligvis have ladet den løbe, da jeg nåede skovkanten, og selv søgt min frelse ved at gemme mig inde i krattet, men jeg nænnede ikke at skille mig ved dyret, og profeten belønnede mig da også. Nogle kugler peb hen over mit hoved, og jeg hørte nu dundrende hovslag tæt ved mig. Lidt efter nåede jeg en dyb,

gabende kløft. Min hest standsede et øjeblik, men tog så mod til sig og gjorde springet. Den nåede også over på den modsatte side, men gled ud, tabte fodfæstet og blev hængende ved forbenene. Jeg kastede tøjlerne og sprang ned i kløften, og dette frelste min hest, der arbejdede sig op med en voldsom kraftanstrengelse og satte afsted i galop. Kosakkerne havde nok set alt dette, men ikke en af dem indlod sig på at søge efter mig, da de alle gik ud fra, at jeg havde slået mig ihjel i faldet. Jeg hørte dem jage videre, og da jeg ikke var i tvivl om. At det var Karagjos, det gjaldt, bankede mit hjerte som en hammer i brystet på mig, mens jeg krøb gennem det høje græs i bunden af slugten. Da jeg nåede hen til enden af denne, så jeg nogle kosakker komme til syne i skovranden, og lidt efter fik jeg øje på Karagjos, der galoperede lige hen imod dem. Russerne satte efter den med høje råb og skrig, og en af dem havde på et hængende hår nær indfanget den med sin slynge. Jeg skælvede, lukkede øjnene og bad inderligt til profeten. Og han må have bønhørt mig, for da jeg lidt efter kiggede derhen, så jeg Karagjos fare afsted let som en pil og viftende med halen, mens alle giaurerne kom jagende efter den et godt stykke bagude på deres trætte heste. Til henad midnat lå jeg så stille som en mus nede i kløften, men så hørte jeg med ét prusten, vrinsken og hovslag langs randen af denne. Det var Karagjos, min trofaste ven og kammerat, jeg genkendte den straks på stemmen. Fra det øjeblik af har vi været uadskillelige."

Jeg kunne tydeligt høre, at han klappede hesten på dens glatte hals og gav den forskellige ømme kælenavne.

"Hvis jeg ejede en flok på tusinde hopper," sagde Asamat, "ville jeg gerne give dem alle i bytte for din Karagjos."

"Men det gik jeg nu ikke ind på," svarede Kasbitch ligegyldigt.

"Hør Kasbitch," hviskede Asamat i en indsmigrende tone, "du har et godt hjerte og er en tapper dhjigita. Du er modig og uforfærdet, men min fader er så bange, at han ikke engang tør lade mig slippe op i bjergene. Nå, giv mig nu din hest, så skal jeg gøre alt, hvad du vil. Jeg er villig til at stjæle min faders bedste bøsse, hans krumsabel – alt, hvad du overhovedet peger på. Og jeg vil lade dig vide, at hans sabel er en ægte damascener af fineste stål. Blot du fører skarpen hen til hånden, trænger den af sig selv ind i kødet, og selv din panserskjorte hugger den igennem som sytråd."

Kasbitch svarede ikke.

"Straks den første gang jeg så din hest," ved blev Asamat, "foregik der noget uforklarligt i mig. Da jeg så den flyve hen over klippestykker og sten, der gnistrede under dens hove, forekom alt andet i livet mig uden værdi. Selv min faders bedste heste blev i mine øjne til de værste udgangsøg, og jeg skammede mig i den grad ved dem, at jeg ikke engang gad ride på dem mere. Jeg hensank i den dybeste tungsindighed, og når det var rigtig galt fat med mig, kunne jeg godt sidde flere dage i træk på et klippestykke. Hvert øjeblik viste Karagjos sig for mig med sin fine, snorlige ryg og de slanke, muskelstærke ben, og dens store øjne sendte mig da altid et talende blik. – Jeg dør, Kasbitch, hvis du ikke sælger den til mig!" tilføjede han med skælvende stemme.

Jeg kunne høre, at han stak i at græde, og det skulle der sandelig noget til, for han gav sig ikke let; ja allerede som dreng fandt han det under sin værdighed at udgyde tårer.

Som svar på hans undertrykte hulken lød der en hånlig latter.

"Hør!" Vedblev Asamat, som nu talte med fuldstændig behersket stemme. "Du mærker jo nok, at jeg er rede til alt. Vil du have, at jeg skal stjæle min søster til dig? Hun synger og danser som ingen anden, og hun baldyrer de dejligste mønstre i guld. Selv den tyrkiske padischa ejer ikke en sådan kvinde! Slår du til, så læg dig blot på lur i morgen aften i den dybe kløft, som åbner sig ud mod landevejen. Jeg fører hende lige forbi dig – og hun er din. Nå, og Bela er da vel nok din hest værd?"

Kasbitch tav længe, men omsider kom svaret, som ikke var til at tage fejl af. Han nynnede en stump af en gammel folkevise, der lød således:

Dejlige kvinder, hvor hen jeg så ser,
øjne, som tindrer, og læber, som ler!
Kærlighed drager, men frihedens skat
vinker som stjernen i bælgmørke nat.
Skønneste kvinde for guld er dig huld,
ædelig ganger ej købes for guld.
Let som en vind over steppen den jager,
aldrig den svigter og aldrig bedrager.

Forgæves bad Asamat ham om at gå ind på hans forslag. Han græd, tiggede og truede, indtil Kasbitch endelig blev utålmodig og afbrød ham.

"Å, rejs Fanden i vold, din tåbelige knægt!" sagde han vredt. "Bilder du dig da virkelig ind, at du kan ride min hest? Når den har gjort et par skridt med dig, dratter du af og knuser din nakke mod stenene!"

"Jeg!" råbte Asamat skummende af raseri, og i det samme klirrede hans lille dolk mod panserskjortens ringe, men Kasbitchs arm stødte ham så kraftigt tilbage, at han tørnede

mod gærdet, der knagede og bragede i alle ender og sammenføjninger. "Nå, nu får vi løjer!" tænkte jeg, og jeg skyndte mig så ind i stalden, lagde hovedtøjet på vore heste og trak dem ud i baggården. Kun få øjeblikke efter hørte jeg et gyseligt spektakel inde i hytten, og grunden til al denne hurlumhej var følgende: Asamat var kommet løbende ind, havde vist sin sønderrevne kaftan og fortalt, at Kasbitch ville myrde ham. Alle fo'r ud med bøsserne i hånden, og nu gik det løs med skrigen, skrålen og skydning, men Kasbitch, som allerede sad i sadlen, banede sig vej gennem mængden ved hjælp af sin krumsabel og nåede ud i landsbygaden. "Det er en farlig spøg at være til gilde hos fremmede, der har drukket forstanden bort!" sagde jeg til Grigori Alexandrovitch og greb ham ved armen. "Lad os se at komme bort snarest muligt!"

"Å, lad os dog vente lidt og se, hvad det ender med!" foreslog han.

"Ja, det ender med forskrækkelse," sagde jeg, "for hos disse asiater går det altid således til, at de først drikker sig fulde i busá og dernæst går løs på hinanden med dolke og sabler." – Nå, så satte vi os op på vore heste og red hjem.

– Men hvorledes gik det Kasbitch? spurgte jeg noget utålmodigt.

– Å, den slags fyre slipper altid godt fra det! svarede han og drak sit glas ud. – Han undslap naturligvis.

– Men blev han da ikke såret?

– Ja, Gud må vide det! De er sejlivede, disse tjetjenere. Jeg har set enkelte af dem, der var så gennemhullede af bajonetstik som en si, og som dog vedblev at hugge om sig med sablen. – Men én ting tilgiver jeg mig ikke, vedblev han efter en lille

pause, og det er, at jeg straks efter hjemkomsten til fortet var tåbelig nok til at meddele Grigori Alexandrovitch alt, hvad jeg havde hørt, mens jeg lå på lur ved gærdet. Han smilede, da jeg fortalte ham det, og jeg var så ikke i tvivl om, at han havde undfanget en eller anden snedig idé.

– Nej virkelig? – Fortæl mig lidt mere om det!

– Ja, når jeg først engang er begyndt, kan jeg jo lige så godt blive ved. Jo, ser De, en tre-fire dage senere indfandt Asamat sig i fortet, og som sædvanlig aflagde han også et besøg hos Grigori Alexandrovitch, der som altid fodrede ham af med slikkerier. Jeg var netop til stede og hørte derfor alt, hvad de talte om. De snakkede først om heste, og Petchorin udbredte sig så i lovtaler over Karagjos, priste dens skønhed og fyrighed og sammenlignede den med en gazelle. Nå, kort sagt, efter hans ord at dømme fandtes der ikke mage til dyr i hele verden. Drengens øjne lynede og gnistrede, men Petchorin lod, som om han ikke mærkede det, og blev ved at snakke om Karagjos, skønt jeg flere gange forsøgte at føre samtalen hen på noget andet. Og denne historie gentog sig, hver gang Asamat aflagde et af sine besøg. – Efter en tre ugers forløb kunne jeg ikke undgå at lægge mærke til, at han var kommet til at se lige så bleg og mager ud som de forelskede, man læser om i romanerne. Men det var da heller ikke så underligt, for, som jeg senere fik at vide, havde Petchorin benyttet al denne tid til at gøre knægten helt tummelumsk i hovedet. En dag sagde han således til ham: "Ja, jeg mærker jo nok, Asamat, at du synes forbandet godt om den hest, men du må se at slå de tanker ud af hovedet, for det vil være dig lige så umuligt at få fat i den som

at bide dig selv i nakken. – Men sig mig engang, hvad ville du vel give den, der kunne skaffe dig Karagjos?"

"Alt, hvad han forlangte!"

"Godt, så skal den blive din! Men kun på én betingelse. – Sværg, at du vil opfylde den!"

"Ja, jeg sværger det!"

"Vel, så lover jeg dig også, at du skal få hesten, hvis du vil udlevere mig din søster. Karagjos skal være den betaling, jeg erlægger for min brud. Jeg håber, du vil indrømme, at denne handel er fordelagtig for dig!"

Asamat tav.

"Nå, du går altså ikke ind på det. Godt, så gør, som du lyster. Jeg troede, at du var en mand, men nu ser jeg, at du kun er et halvvoksent drengebarn. Ha, ha! Du kan vel knap hænge på en hest endnu!"

"Men du glemmer nok helt min fader?" sagde Asamat, der blev ildrød i hovedet af harme. – "Hvad tror du, han vil sige?"

"Rider han da aldrig hjemmefra?"

"Jo, vel gør han det!"

"Nå, går du så ind på det?"

"Ja!" hviskede Asamat, hvid som en kalket væg.

"Og hvornår skal det være?"

"Første gang Kasbitch møder her igen. Han har lovet at komme med en halv snes beder. – Nå, lad du nu blot mig sørge for det hele, Asamat – og glem ikke, hvad du har lovet."

Se, på den måde blev de altså enige, men det må indrømmes, at det var en snavs affære, og det sagde jeg også senere til Petchorin. Han svarede imidlertid blot, at en halvvild tjerkesserinde måtte prise sig lykkelig ved at få så elskværdig en

mand som ham – for efter deres skikke var han jo hendes mand, når han først havde fået hende i sin vold – og at Kasbitch var en fræk røver, som kunne have godt af en alvorlig revselse. Nå, men det var som sagt først langt senere, at jeg fik noget om denne forbandede sammensværgelse at vide. Så var det, at Kasbitch nogle dage efter kom ridende og spurgte, om vi ikke trængte til nogle beder og et par krukker honning, og jeg svarede da, at han kunne møde med det hele næste morgen. "Hør nu, Asamat," sagde Grigori Alexandrovitch, som straks havde fået skikket bud efter drengen, "i morgen er Karagjos i mine hænder, men hvis du ikke møder med Bela i nat, får du den ikke i dit eje."

"Godt!" svarede Asamat og galoperede tilbage til landsbyen. Om aftenen væbnede Grigori Alexandrovitch sig med bøsse og sabel og red ud af fortet, og hvorledes de nu har båret sig ad med det, ved jeg ikke, men så meget er vist, at han og den lede dreng vendte tilbage ud på natten, og at skildvagten da så, at der tværs over Asamats sadel lå en kvinde med bundne hænder og fødder og hele hovedet indhyllet i et tæt slør.

– Nå, men fik han så Karagjos? spurgte jeg.

– Ja, vent blot, nu kommer vi straks til det! Tidligt den næste morgen mødte Kasbitch med sine beder, og efter at han havde bundet sin hest til portstolpen foran mit hus, gik han ind til mig, for at vi kunne blive enige om handelen. Jeg trakterede ham som altid med te, for skønt han var en stor røver og tyveknægt, kunne jeg dog ikke se bort fra, at vi i sin tid havde sluttet venskabspagt. Nå, vi begyndte så at passiare om, hvad der kunne falde for, men allerbedst som vi sad og snakkede sammen, så jeg, at hans ansigt fortrak sig på en højst mærkelig

måde, og i samme nu fo'r han hen til vinduet. Men dette vendte ud mod baggården, og han havde derfor ingen udsigt derfra.

"Hvad går der af dig?" spurgte jeg forbavset

"Hesten! – Det er galt med hesten!" svarede han og rystede over hele kroppen.

Jeg hørte i det samme klaprende hovslag ude på gaden, men da jeg mente, at det var en eller anden kosak, der kom ridende, så jeg stadig spørgende på ham.

"Død og Helvede! Forræderi!" hylede han og styrtede ud af døren som et vildt dyr. I et spring var han nede på gaden, men da han nåede til fæstningsporten, fældede skildvagten sit gevær imod ham; han sprang imidlertid over det og for videre hen ad vejen. I det fjerne kunne man se en støvsky. Det var Asamat, der sprængte afsted på Karagjos. Under løbet trak Kasbitch sin bøsse ud af hylstret og skød. Omtrent et minut stod han ubevægelig, og da det så endelig gik op for ham, at hans skud ikke havde ramt, hylede han i vilden sky, slog sin bøsse i smadder mod en sten, kastede sig plat ned på jorden og hulkede som et barn. Soldaterne fra fortet begyndte efterhånden at samles om ham, men han lagde ikke mærke til deres nærværelse, og efter at de havde stået en tid lang og snakket frem og tilbage, gik de derfor igen. Jeg gav ordre til, at de skulle lægge pengene for bederne ved siden af ham, men han rørte dem ikke og blev liggende med ansigtet mod jorden. Og således lå han hele natten igennem. Først næste morgen kom han ind i fortet for at få at vide, hvem der havde røvet hans Karagjos. Skildvagten, som havde set Asamat løse hesten og jage afsted på den, fandt ingen anledning til at tie stille med, hvem der var gerningsmanden, og så snart Kasbitch havde fået

røverens navn at vide, begav han sig uopholdelig til den aul [Note 14)], hvor den gamle fyrste boede.

– Nå, så lod han det vel gå ud over ham?

– Ja, viljen var der sikkert nok, men han kunne ikke få fat i ham. Den gamle var nemlig taget hjemmefra en uges tid forinden, og det var netop denne fraværelse, Asamat havde benyttet til at stjæle søsteren. Da faderen så kom tilbage, fandt han hverken sin søn eller sin datter, og Asamat viste sig aldrig senere. Han må formodentlig have indset, at han ikke ville komme levende fra det, hvis de fik fat i ham, og har derfor foretrukket at blive borte med det samme. Jeg bilder mig ind, at han har sluttet sig til abrekerne og lagt sine ben et eller andet sted hinsides Terek. Den vej går jo de fleste af den slags fyre.

Jeg må tilstå, at jeg også blev noget hed om ørene. Så snart jeg fik at vide, at Bela var inde hos Grigori Alexandrovitch, tog jeg mine epauletter på, spændte min kårde om livet og gik over til ham.

Da jeg kom ind, lå han på sengen med den ene hånd under hovedet og en udgået pibe i den anden. Døren til det inderste værelse stod ikke åben som ellers, og nøglen sad heller ikke i. Så såre jeg var kommet indenfor, begyndte jeg at rømme mig og skrabe med fødderne, men han lod, som om han ikke hørte nogen af delene.

"Hr. fændrik!" sagde jeg i så streng en tone som muligt. "Har De måske ikke lagt mærke til, at jeg er herinde?"

"Ih se goddag, Maxim Maximitch! Skal det være en lille pibe?" svarede han uden at rejse sig.

"Nej undskyld!" sagde jeg. "Det er ikke Maxim Maximitch, der står hernede. Det er Deres foresatte, kaptajnen!"

"Nå ja, det er jo ligegyldigt! Vil De ikke have et glas te? – Å, De ved ikke, hvor forpint jeg er for øjeblikket!"

"Jo, jeg ved alt!" svarede jeg og gik hen til sengen.

"Nå ja, så meget desto, bedre, for jeg er ikke oplagt til at fortælle."

"Hr. fændrik, De har begået en forseelse, som også jeg kan blive draget til ansvar for."

"Ja, hvad ulykke er der i det? Vi er jo vant til at dele ondt og godt sammen."

"Nej, jeg spøger ikke. Vil De have den godhed at aflevere Deres kårde!"

"Å, Mitka!" råbte han til oppasseren, som stod i en krog og måbede. "Hent mig min kårde!"

Mitka kom med den, og efter at jeg således havde gjort min pligt, satte jeg mig på sengekanten og sagde: "Hør nu, Grigori Alexandrovitch, indrøm, at De har båret Dem forkert ad!"

"Ja, i hvilken henseende?"

"Jo, De har bortført Bela. Jeg ved selvfølgelig godt, at det bæst Asamat har sin hånd med i spillet. – Nå, vil De så indrømme mig det?"

"Ja, men når jeg nu synes godt om hende."

Nå ja, hvad skulle jeg vel svare på det. Jeg gik helt fra koncepterne, og efter at have stået lidt sagde jeg så, at han måtte udlevere pigebarnet, hvis hendes fader fordrede hende tilbage.

"Nej, det kunne aldrig falde mig ind!" svarede han.

"Men hvis han nu kommer og vil have hende?"

"Ih, hvor pokker skulle han vel få at vide fra, at hun er her?"

Ja, der stod jeg igen og så dum ud.

"Hør nu, Maxim Maximitch!" sagde han og rejste sig. "De har jo et godt hjerte, og De ved da vel nok, at hvis vi afleverer datteren til denne halvvilde djævel, så tager han enten livet af hende eller sælger hende som slavinde. Hvad der er sket, kan nu engang ikke ændres, og det gælder blot om ikke at gøre ondt værre. Lad De hende blive hos mig, så kan De jo beholde min kårde. "

"Men lad mig da i alt fald se hende!" sagde jeg.

"Hun er der inde, men vi må vist helst lade hende være i ro, for hun er ikke oplagt til at tale med nogen. Hun sidder i en krog indhyllet i sit slør og er ikke til at slå et ord ud af. Kort sagt, hun er sky som en hind. Jeg har foreløbig taget en gammel kælling, som kan snakke lidt tatarisk, i min tjeneste, og hun skal være om hende og efterhånden vænne hende til den tanke, at hun er min – for det er sikkert, at hun aldrig skal komme til at tilhøre andre end mig!" tilføjede han og slog med den knyttede næve i bordet. – Nå, jeg gik også ind på dette, for De ved jo nok, at der gives mennesker, som man altid lader få deres vilje.

– Men, spurgte jeg Maxim Maximitch, lykkedes det ham virkelig at vænne hende til det ufrivillige ophold i fæstningen? Led hun ikke af hjemve under sit fangenskab?

– Nej, hvor vil De hen! Fra fortet kunne hun jo se netop de samme bjerge som fra aulen, og mere forlanger den slags halvvilde mennesker ikke. Nå, men desuden forærede Grigori Alexandrovitch hende næsten hver dag et eller andet. I begyndelsen afviste hun disse gaver med en stolt mine, og de tilfaldt da hendes vogterske, som sandelig ikke vragede dem, men det endte dog med, at hun tog imod dem, for vi ved jo nok,

at en kvinde ikke i længden kan modstå et broget stykke silketøj eller noget andet, der blænder øjet. Længe ville hun ikke vide det mindste af ham at sige, men det gik dog bedre, efter at han havde fået lært sig noget tatarisk, og hun var blevet i stand til at forstå vort sprog. Lidt efter lidt vænnede hun sig til hans nærværelse, men hun så dog kun hen på ham, når hun troede sig ubemærket, og var altid bedrøvet og nedslået. Ofte sang hun sin hjemstavns sange med dæmpet stemme og med et sådant udtryk af vemod, at jeg kunne blive helt bedrøvet, når jeg sad inde i værelset ved siden af og hørte på hende. Og én scene glemmer jeg navnlig aldrig. En dag, da jeg gik forbi og kiggede ind ad vinduet, sad hun på ovnbænken med sænket hoved, og han stod foran hende. "Hør nu, min dejlige Peri," sagde han indtrængende, "hvorfor vil du egentlig pine mig uden nytte? Du ved jo dog godt, at du en gang før eller senere må blive min. Elsker du måske en eller anden tjetjener? For hvis så er, giver jeg dig øjeblikkelig din frihed og lader dig drage hjem." – Hun skælvede næsten umærkeligt og rystede på hovedet. – "Eller er jeg dig modbydelig? Hader du mig?" – Hun sukkede dybt. – "Men hvad er der da? Forbyder din tro dig måske at elske mig?" – Hun blegnede, men tav stadig. – "Stol på, at Allah er den samme for alle nationer og folkestammer, og når han tillader mig at elske dig, hvorfor skulle han så forbyde dig at gengælde mine følelser?" – Hun så ham opmærksomt ind i ansigtet, og hendes øjne udtrykte både tvivl og håb. Ja, De skulle have set dem! De lyste som to stjerner.

"Hør nu, kære, søde Bela," vedblev han. "Du ser jo dog, hvor højt jeg elsker dig, og hvor rede jeg er til at gøre alt for at opmuntre dig. Jeg har kun det ene ønske, at du må blive

lykkelig, og hvis du virkelig stadig vil græmme dig, så tager jeg min død over det. Sig mig, tror du dog ikke, at du kan blive lidt gladere?" – Hun sad først i dybe tanker uden at vende sine mørke øjne fra ham, og derpå smilede hun venligt og nikkede som tegn på sit samtykke. Han trykkede hendes hånd og søgte at overtale hende til et kys, men hun vægrede sig ved det og gentog gang efter gang: "Nej, nej! Hvorfor det?" Og da han blev mere og mere indtrængende i sine bønner, fo'r hun sammen og brast i gråd. "Ja, jeg er jo din fange og din slavinde," sagde hun omsider med tårefyldte øjne, "og følgelig kan du tvinge mig."

Grigori Alexandrovitch slog sig med hånden for panden og ilede ud af døren. Da jeg kom ind til ham, gik han op og ned ad gulvet med korslagte arme og en mørk mine. "Men hvad er der dog i vejen, min ven?" spurgte jeg ham. "Å, det er en djævel og ikke en kvinde," svarede han, "men hun skal alligevel blive min, det giver jeg dig mit ord på!" Jeg rystede på hovedet. "Skal vi vædde?" sagde han. "Inden en uge er hun min!" – "Ja, lad gå!" svarede jeg, gav ham håndslag på det og gik så min vej.

Næste morgen tidlig afsendte han en underofficer, som skulle besørge forskellige indkøb for ham i Kisljar, og endnu samme dags aften vendte hans tillidsmand tilbage med en hel ladning kostbare persiske silketøjer, indvirkede med guld og sølv.

"Nå, hvad mener De nu, Maxim Maximitch?" sagde han, mens han pegede på alle disse herligheder, der lå foran ham på bordet. "Tror De virkelig, at der findes en eneste asiatisk kvinde, som kan holde stand mod et sådant batteri?" – "Å, De kender ikke tjerkesserinderne!" svarede jeg. "De er af en hel anden kaliber end grusierinderne og tatarkvinderne og vidt

forskellige fra dem, både hvad tænkemåde og opdragelse angår." Grigori Alexandrovitch svarede ikke, men smilede med en vantro mine og fløjtede en lystig march.

Det viste sig imidlertid, at jeg havde ret, for gaverne virkede kun halvt. Hun blev ganske vist venligere imod ham og mere tillidsfuld, men det var også det hele, og han besluttede derfor at gribe til et sidste og afgørende middel. En morgenstund gav han ordre til, at hans hest skulle sadles, og derpå iførte han sig en tjerkessisk dragt og gik ind til hende væbnet lige til tænderne. "Bela!" sagde han. "Du ved, hvor højt jeg elsker dig. Jeg bortførte dig, fordi jeg troede, at du, når du først havde lært mig at kende, ville kunne gengælde min kærlighed, men jeg ser, at jeg har taget fejl. – Levvel! Vælg nu selv, om du vil blive her som herskerinde over alt, hvad jeg ejer og har, eller om du vil drage hjem. Gør, hvad du vil – du har din frihed. Jeg er skyldig over for dig og bør lide min straf. Altså levvel! Jeg drager bort, hvorhen ved jeg ikke selv, men måske jeg ikke behøver at lede længe efter en kugle eller et sabelhug, og skulle døden blive min lod, så skænk mig en venlig tanke, og tilgiv mig!" Han vendte sig bort og rakte hende hånden til afsked, men hun tog den ikke. Jeg, som stod bag døren, kunne gennem en sprække i fyldingen se hendes ansigt, og da jeg så den dødens bleghed, som pludselig lagde sig hen over det, følte jeg den dybeste medlidenhed med hende. Da Petchorin ikke fik noget svar, gik han nogle skridt hen mod døren; han rystede over hele legemet, og jeg er vis på, at han i dette øjeblik kunne have været i stand til at udføre, hvad han truede med. For sådan var han nu engang. Men i samme nu som han lagde hånden på låsen, fo'r hun op og kastede sig hulkende om hans hals. Og De tror det

måske ikke, men jeg, som stod bag døren, kom også til at græde, det vil sige, ikke sådan helt … men jeg var dog lige ved det. Ja, De forstår mig nok. Hm ja, det var dumt af mig!

– Sagen var, vedblev kaptajnen efter en lille pause og halende i sit overskæg, at jeg i mit stille sind ærgrede mig over, at en kvinde aldrig havde elsket mig på den måde.

– Men holdt hendes kærlighed nu også ud?

– Ja, det kan De tro, den gjorde. Og hun tilstod også senere, at Petchorin, straks den første dag hun så ham, gjorde så stærkt et indtryk på hende, at hun måneder efter drømte om ham hver eneste nat. – Jo, de var lykkelige, både han og hun.

– Det var da kedeligt! udbrød jeg uvilkårligt, for jeg havde sandt at sige ventet mig, at det hele var endt som en tragedie, og følte mig derfor dybt skuffet, da alle mine forhåbninger nu med ét røg i lyset. – Men, vedblev jeg, fik hendes fader virkelig aldrig nys om, at hun opholdt sig i fortet og boede hos Petchorin?

– Jo, han har vel nok fået en slags mistanke om det, men nogle få dage efter det, jeg nu har fortalt, erfarede vi, at han var blevet myrdet, og det gik nu således til …

– Nå, han fik ham altså alligevel undlivet.

– Ja, vel gjorde han det. Ser De, Kasbitch havde fået den idé, at Asamats fader var den egentlige ophavsmand til tyveriet, og han pønsede derfor stadig på at hævne sig. En dag, da han lå på lur ved landevejen en halv mils vej fra aulen, vendte den gamle fyrste hjem, efter at han forgæves havde gennemstrejfet hele omegnen for at finde datteren. Det var i skumringen, hans ledsagere var blevet noget tilbage, og han selv red ganske langsomt og i dybe tanker. Da han kom forbi det krat, hvor

Kasbitch havde skjult sig, dukkede denne pludselig frem fra buskadset, sprang med en kats behændighed op på bagparten af hans hest og gav ham et dolkestød, så han trillede ned på jorden. Så snart han havde fået has på den gamle, greb han selv tøjlerne og sprængte afsted. Nogle af fyrstens dhjigitaer, som havde set det hele på afstand, satte straks efter ham, men det lykkedes dem ikke at ind hente fyren.

– Se, se! Han ville altså både have hævn og erstatning for sin hest! sagde jeg og så hen på fortælleren.

– Ja, og efter deres måde at se tingene på, svarede kaptajnen, var han også fuldstændig berettiget til det.

Hans bemærkning slog mig, for den kom som et ægte vidnesbyrd om den i os russere nedlagte evne til at gå ind på de folkeslags tænkesæt, som skæbnen har henvist os til at leve imellem. Om denne egenskab fortjener ros eller dadel, skal jeg ikke indlade mig på at diskutere, men sikkert er det, at den viser vor folkeånds store modtagelighed og bøjelighed, samt en lykkelig gave til at se bort fra det slette og dårlige, hvor dette er så nøje sammenknyttet med det gode, at det ikke kan udskilles fra det.

Vi havde imidlertid drukket vor te, og da hestene, som allerede længe havde været forspændte, stod og stampede i sneen af kulde, samlede vi vort rejsetøj og gik udenfor. Månen viste sit blege lys på den vestlige himmel og var netop i færd med at glide ind i nogle store, sorte skyer, der hang over de fjerne bjergtinder som brudstykker af et sønderrevet forhæng. Mod min rejsekammerats spådom syntes vejret nu at klare op og lovede os en smuk og stille morgen. Langt ude i horisonten tindrede stjernerne i fantastiske mønstre, der udviskedes,

efterhånden som det blege skær fra østen bredte sig over den mørkviolette himmelhvælving og kastede sit lys over de stejle bjergskråninger, som hist og her dækkedes af en jomfruelig sne. Både til højre og til venstre for os gabede der mørke, hemmelighedsfulde afgrunde, og hen over disse bølgede tågerne som hvide slanger, der snoede sig i de mærkeligste bugtninger og tyede ind i de nærmeste klippekløfter, hvor solen ikke kunne nå dem.

Der var lige så stille som i et menneskes hjerte, når han forretter sin morgenbøn, og kun en gang imellem kom der et køligt pust fra øst, som viftede i hestenes rimklædte manker. Efter en hel del skrigen og skrålen fra kuskenes side satte hestene sig endelig i bevægelse, men det var kun med stor møje, at de kunne vinde frem ad den bugtede vej, der førte over bjerget. Vi selv gik til fods bagefter, og hver gang dyrene standsede, fordi de ikke kunne trække mere, lagde vi store sten ind under hjulene. Man skulle næsten tro, at vejen førte op til himlen, for så langt øjet nåede, var den stadig i stigning, ind til den endelig forsvandt i den store, kulsorte sky, der endnu rugede oppe over Gut-bjerget som en kæmpegrib, der sidder og lurer på sit bytte. Sneen knirkede under vore fødder, og luften blev efterhånden så tynd og let, at det prikkede i brystet, hver gang jeg trak vejret. Blodet steg mig hvert øjeblik til hovedet, men det rullede langt livligere i mine årer end ellers, og jeg følte mig forunderlig glad og løftet ved tanken om, at jeg var så højt oppe over verden og dens larm. Jeg indrømmer gerne, at der var noget barnligt i denne glæde, men når man vender livet og dets gøgl ryggen og fordyber sig i naturen, bliver man uvilkårligt som et barn. Alt det påtagne og tillærte i én tager flugten, og

sjælen bliver lige så oprindelig, som den en gang har været, og som den formodentlig atter en gang vil blive. Den, der som jeg har haft lejlighed til at strejfe rundt mellem øde bjerge, fordybe sig i deres fantastiske former og fylde sine lunger med den friske, livsvækkende luft, som strømmer én i møde fra alle kløfter og slugter, han vil også forstå min trang til at skildre og afmale de vidunderlige billeder, der åbner sig for éns øjne, når man vandrer om mellem store, snedækkede vidder.

Nå, endelig nåede vi da toppen af bjerget, hvor vi standsede et øjeblik for at se os om. Over os hang den store, uhyggelige sky, hvis kolde pust varslede om en nær forestående storm, men ude i øst var himlen så klar og gylden, at vi – det vil sige kaptajnen og jeg – ganske glemte det uvejr, der truede. Ja, jeg er ganske sikker på, at den gode Maxim Maximitch nød dette ophøjede skuespil endnu mere end jeg, for hos uberørte og enfoldige mennesker er følelsen for naturens skønhed og storhed langt mere levende end hos dem, der føler trang til at udtrykke deres begejstring i ord eller på papiret.

– Ja, De har vel efterhånden vænnet Dem til disse storslåede naturscenerier? sagde jeg til kaptajnen.

– Å ja, på en måde. Man kan jo også vænne sig til kuglernes piben, for så vidt som man kan lære sig at skjule sit hjertes uvilkårlige banken.

– Men jeg har dog ladet mig fortælle, at der er mange gamle krigere, som sætter pris på den slags musik og finder den behagelig.

– Hm ja, det kan der vel også være noget om, men. Behageligheden ligger dog vel nærmest i, at hjertet banker

stærkere end ellers. – Se engang! sagde han og pegede ud mod øst. Er det ikke et storartet landskab?

Og jeg måtte give ham ret. Det var et aldeles enestående panorama, der åbnede sig for mit blik. Neden for mig lå Koshaûr-dalen, gennem hvilken Aragva og en anden, men mindre flod snoede sig som to sølvtråde; en blålig tåge bølgede hen over den og flygtede ind i de nærmeste kløfter for at undgå morgensolens varme stråler. Til højre og til venstre sås et virvar af kratbevoksede, snedækkede bjergkamme, der hævede sig terrasseformigt, og i det fjerne endnu højere tinder med de mest forskellige konturer. Alle disse snemasser lyste så klart og indbydende i deres rødlige glans, at man kunne have ønsket at opslå sin bopæl her for hele resten af livet. Solen tittede netop frem bag et mørkeblåt bjerg, der havde en skuffende lighed med en tordensky, og over det lysende himmellegeme lå der en blodrød stribe, som kaptajnen syntes at betragte med særlig opmærksom hed. – Ja, jeg spåede Dem jo nok, at vi ville få uvejr i dag! sagde han. Vi må skynde os, for ellers risikerer vi, at det overrasker os på Krestovaja-bjerget. – Nå, nu lidt muntert! råbte han til kuskene.

Efter at der var blevet lagt kæder under hjulene, for at disse ikke skulle tage magten fra hestene, gik det langsomt ned ad bakke. Til højre for os havde vi en stejl klippevæg og til venstre en afgrund, der var så dyb, at en ossetisk landsby, som lå på bunden af den, her oppe fra tog sig ud som en svalerede. Jeg gøs ved tanken om, at regeringens kurerer mindst en halv snes gange om året må passere denne farlige vej ved nattetid og i et skrøbeligt, rystende køretøj.

Den ene af vore postilloner var en russisk bonde fra Jaroslavl, den anden en osseter. Den indfødte kusk, der af forsigtighedshensyn havde spændt sidehestene fra, førte stanghesten ved hånden, men den sorgløse russer sad foran i vognen og kørte sit trespand ganske som ellers. Og da jeg sagde til ham, at han dog skulle tage sig lidt i agt, om ikke for andet, så af hensyn til min kuffert, som jeg ikke havde lyst til at hente nede i afgrunden, svarede han i en sorgløs tone: "Å herre, vi klarer os vel lige så godt som de andre, der har gjort turen. Vi er da ikke de første, der har prøvet det vovestykke!" Nå, men fyren fik ret, for skønt han lige så godt kunne have trillet ned i afgrunden, slap han dog godt derfra, og hvis folk overhovedet gad tænke sig lidt mere om, ville de snart opdage, at livet overhovedet ikke er værd, at man gør sig nogen ulejlighed for at bevare det.

Men man længes måske efter at høre lidt mere om Belas videre skæbne. I så fald skal jeg dog bemærke, at det ikke er en roman, men kun rejseindtryk, jeg meddeler her, og at jeg som følge heraf ikke godt kan lade kaptajnen fortælle videre, førend han virkelig gjorde det. Den, der længes efter slutningen, må derfor væbne sig med tålmodighed eller også springe de næste sider over, hvilket sidste jeg dog på det bestemteste vil fraråde, da turen over Krestovaja-bjerget, eller som den lærde Gamba oversætter det: Le Mont Christophe [Note 15)], er så interessant, at det nok lønner sig at læse om den. Nå, men vi kørte så – for at fortsætte, hvor vi slap – fra Gut-bjerget ned i Tchertova-dalen [Note 16)]. "Et ualmindelig romantisk navn!" hører jeg Dem udbryde, og De ser måske allerede i tankerne Djævelens rede oppe mellem de utilgængelige klippetinder. Jeg kan dog

imidlertid berolige Dem, for navnet Tchertova-dalen er ikke afledet af tchort, men af ordet tcherta Note 17), og stammer fra, at Grusiens grænse en gang gik her. For øjeblikket var dalen fuld af store snedriver, der levende mindede mig om Saratov, Tambov og lignende tiltrækkende egne i vort kære fædreland.

– Se, der har vi Krestovaja-bjerget! sagde kaptajnen og pegede på en isoleret, snedækket højde, på hvis øverste tinde der knejsede et kors af mørk granitsten. Lige forbi dette førte der en næppe synlig sti, som kun benyttedes, når hovedlandevejen, der går langs bjergets side, er ufremkommelig på grund af sne. Vore kuske erklærede imidlertid, at sneskreddene endnu ikke var begyndt, og vi besluttede derfor at køre neden om, hvorved vi tillige sparede hestene for unødvendige anstrengelser. Lige efter at vi var drejet ind på vejen, mødte vi en fem-seks osseter, som straks tilbød os deres hjælp og derpå tog fat i vognhjulene, mens de samtidig råbte og skreg til hestene for at opmuntre dem til at tage fat. Og denne hjælp kunne også nok gøres nødig, for det var en yderst farlig og besværlig kørsel. Til højre lige over vort hoved hang der store snemasser, som truede med at begrave os, så snart der blot kom det mindste vindstød; selve vejen var dækket med sne, som på sine steder var så blød, at man sank helt ned i den, og på andre steder takket være solens og nattefrostens indvirkning havde forvandlet sig til en tynd, spejlglat isskorpe – og til venstre for os endelig gabede der en dyb kløft, gennem hvilken der bruste en flod, som fo'r skummende og larmende hen over mørke klippeblokke, forsvandt inde under isskorpen og brød frem igen efter at have sprængt sit hylster. Vi var hele to timer om at komme uden om

Krestovaja-bjerget – to timer om at tilbagelægge en godt to kilometer. Skyerne havde imidlertid sænket sig og sendte os nu deres indhold i form af hagl og sne. Blæsten, som fo'r ned i kløften, hylede og peb som en dæmon, og det varede ikke ret længe, inden korset oppe på bjerget forsvandt i en tåge, som i stedse tættere bølger kom drivende fra øst. Om bemeldte kors går der for øvrigt det almindeligt udbredte sagn, at det skal være rejst af Peter den Store under hans besøg i Kaukasus, men hertil må dog bemærkes, at han ikke nåede videre end til Dagestan, og at der på korset er anbragt en indskrift, i følge hvilken dette skal være rejst i året –24 og på general Jermolovs befaling. Men sagnet er alligevel så indgroet, at man næsten ikke ved, hvad man skal tro, så meget mere, som det jo er en bekendt sag, at indskrifter just ikke altid taler sandhed.

Vi havde endnu henved seks kilometer til Kobi, den nærmeste station, og da vi stadig skulle køre over isklædte klipper og gennem høje snedriver, var det unægtelig en ubehagelig tur, der forestod os. Hestene var grundigt udasede, vi selv rystede af kulde, og snestormen tiltog stadig i styrke. Den hylede og peb ligesom hjemme hos os, men den gav sig langt mere ynkeligt og tudede så bedrøveligt, at man blev helt mod i hu ved at høre på det. – Også du, stakkels forviste, tænkte jeg, græder af længsel efter de store, vide stepper, hvor du frit kunne tumle dig og brede dine kolde vinger, mens du her har det lige så snævert og indelukket som ørnen, der larmende og skrigende farer løs på jernstængerne i sit bur.

– Det lover ikke godt! sagde kaptajnen. Vi kan ikke se en hånd for os på grund af snetykning og tåge, og inden vi ved et ord af det, dratter vi ned i afgrunden eller bliver stikkende i en

drive. Men selv om vi lykkelig og vel når foden af bjerget, tror jeg ikke på, at vi kommer over Baydara-floden i det vejr. Jo, vi er vel rejste i dette forbandede Asien! Det går med floderne her som med menneskene – man kan ikke stole på dem.

Folkene råbte, skreg og piskede på hestene, men disse prustede, så skummet fløj dem ud af næseborene, stemmede bagparten mod hamlen og var ikke til at drive ud af stedet. Her var gode råd dyre.

– Hør, Deres Velbårenhed, sagde en af kuskene til mig i en ynkelig tone, De kan da nok indse, at vi ikke når til Kobi i dag. Skal vi ikke hellere dreje af til venstre, mens det er tid endnu? Kan De se de sorte prikker der henne på bjergskråningen? Det er nogle hytter, som de rejsende plejer at ty ind i, når uvejret overrasker dem. – Han der siger, at han er villig til at føre os der hen, når han blot får en lille drikkeskilling, tilføjede han og pegede på en af osseterne.

– Ja, det behøver du ikke at fortælle os, min ven! sagde kaptajnen. De bæster er rede til alt, når de blot kan redde sig et par skillinger til at drikke op.

– Men De må dog indrømme, at vi ville have været endnu værre stillet, hvis vi ikke havde haft dem! bemærkede jeg.

– Ja, det kan der dog være to meninger om! brummede han. Jeg er da helst fri for vejvisere, hvis hele stræben og tragten kun går ud på at snuse sig en eller anden fordel til. Nej, den slags fyre kan man dejligt undvære.

Vi drejede så af til venstre og nåede efter megen møje og besvær hen til to usle hytter, som var opført af råt tilhuggede kampesten og skærver og omgivet af en høj mur af samme materiale. De lasede beboere modtog os med en

overstrømmende gæstfrihed og venlighed, og det forbavsede mig en del, men min forbavselse lagde sig noget, da jeg senere fik at vide, at regeringen giver dem betaling og underhold på den betingelse, at de forpligter sig til at modtage de rejsende, som tyer til dem på grund af storm og uvejr.

– Nå, det slap vi jo godt fra! sagde jeg til kaptajnen, efter at han og jeg havde sat os hen til ilden. Men lad mig nu høre lidt mere om Bela, for jeg er da vis på, at jeg ikke har fået slutningen af historien endnu.

– Ja, hvorfor er De egentlig det? spurgte han og blinkede hen til mig med et snedigt smil.

– Fordi jeg i følge tingenes orden må gå ud fra, at det, der er begyndt på så usædvanlig en måde, må ende på lignende vis.

– Nå ja, De har for resten gættet rigtigt.

– Nej virkelig. Det glæder mig.

– Ja, Dem kan det sagtens glæde, men mig skærer det ligefrem i hjertet, hver gang jeg tænker på, hvor sørgeligt det hele endte. – Hm ja, det var en smuk og herlig pige, denne Bela, og til sidst fik jeg hende da også så kær, som om hun kunne have været min egen datter. Nå, men hun holdt også en kende af mig, og det gjorde godt. Jeg står ganske ene, skal De vide; mine forældre har jeg ikke hørt noget fra i de sidste 12 år, og en kone har jeg ikke tænkt på at anskaffe mig. Tiden er løbet fra mig, og nu er det for sent. Se, alt det gjorde, at jeg blev rigtig glad, da jeg fik en, jeg kunne dægge lidt for. Og hvor var hun ikke underholdende! Til tider sang hun for os, og når hun var rigtig i stemning, dansede hun en eller anden lesghisk [Note 18)] dans, og det gjorde hun godt, kan De tro. Jeg har set vore provinsdamer danse polka og mazurka, og for en snes år siden

var jeg på et bal i Moskva – men det var rigtignok ingenting mod dette! Grigori Alexandrovitch majede hende ud som en dukke, bar hende på hænderne og kælede for hende, og hun blev kønnere for hver dag, der gik. Alt det solbrændte forsvandt af hendes ansigt og hals, og hendes kinder fik en fin og skær rødme, der klædte hende nydeligt. Humøret blev også bedre og bedre og når hun var rigtig oppe, gjorde hun altid løjer med mig, den skælmsmester. – Ak ja, Vorherre være hende nådig, den stakkel!

– Men hvad sagde hun egentlig, da hun fik at vide, at hendes fader var død?

– Ja, vi skjulte det for hende, lige indtil vi mærkede, at hun begyndte at føle sig noget mere hjemme hos os, og da vi omsider fortalte hende det, græd hun et par dage, men dermed var det også glemt.

I tre måneder gik alt så fortræffeligt, som man kunne ønske det, men så begyndte det at knibe. Grigori Alexandrovitch var, som jeg allerede har fortalt dem, en ivrig jæger. Tidligere havde det altid været hans største lyst at jage i skoven efter vildsvin og fasaner, men fra det øjeblik han havde fået Bela hjem, syntes jagtlysten rent at være forgået ham. Alt som tiden gik, blev han imidlertid mere og mere tankefuld, og samtidig påkom der ham en mærkelig uro, som ytrede sig ved, at han gik timevis op og ned ad gulvet. Nå, og enden på det blev så, at han en skønne dag igen gik på jagt uden at sige et ord om det til nogen, og dette gentog sig tiere og tiere. "Det betyder ikke noget godt!" sagde jeg til mig selv. "Der må sikkert være kommet en kurre på tråden imellem dem!"

Det smertede mig i mit inderste, at han således begyndte at forsømme Bela, for det var ikke nok med, at han tilbragte flere timer af dagen på jagt, men han var også blevet køligere mod hende og kærtegnede hende kun sjældent. Hun for sit vedkommende tog sig det så nær, at hendes kinder mistede deres farve og øjnene deres glans, men hun beklagede sig aldrig. Og når jeg spurgte hende: "Hvorfor sukker du, Bela? Er du bedrøvet?" svarede hun altid: "Nej!" – "Er der noget, du ønsker?" – "Nej!" – "Længes du måske efter din slægt?" – "Nej! Jeg har ingen slægt mere!" Og således kunne der godt gå flere dage, uden at det var muligt at få andet end enstavelsesord ud af hende.

En morgen, da jeg gik hen for at aflægge Petchorin et lille besøg, traf jeg Bela siddende på sengen. Hun var dødbleg og så så fortvivlet ud, at jeg troede, der var sket en eller anden ulykke.

"Hvor er Petchorin?" spurgte jeg, mens mine øjne ledte efter ham.

"Han er på jagt."

"Ser vi det. – Og hvornår tog han da afsted?"

"I går!" svarede hun tøvende og udstødte et dybt suk.

"Hvad behager! – Og han er ikke kommet hjem endnu? Der skulle da vel aldrig være tilstødt ham en ulykke?"

"Ja, jeg sad hele dagen i går og gjorde mig de værste bekymringer for hans skyld. I det ene øjeblik bildte jeg mig ind, at han var kommet til skade på jagten, og i det næste, at tjetjenerne havde taget ham med sig op i bjergene. Og nu i dag har jeg fået den idé, at han bliver borte med det samme, fordi han er led og ked af mig."

"Men kære, lille Bela!" sagde jeg. "Hvorfor vil du dog sidde og male Fanden på væggen?"

Hun brast i gråd, men lidt efter løftede hun hovedet, aftørrede sine tårer og vedblev:

"Ja, hvis han ikke mere holder af mig, står det ham jo frit for at sende mig hjem. Jeg vil ikke pånøde ham mit selskab, og varer dette ret længe ved, går jeg selv min vej. Jeg er ikke hans slavinde, men en fri og højbåren fyrstedatter!"

Jeg søgte at snakke hende til fornuft, så godt jeg kunne. "Hør nu Bela," sagde jeg, "husk vel på, at Petchorin ikke stadig kan hænge i dine skørter. Han er jo en ung mand, holder af jagtens glæder og vil have lov til at komme og gå, som han lyster. Men hvis du bliver ved med at sørge og græde, vil det blot have til følge, at han inden ret længe bliver ked af dig."

"Ja, De har ret, De har ret!" svarede hun. "Men nu vil jeg da også være rigtig glad og munter!" Og så såre hun havde sagt det, greb hun sin tamburin og begyndte at synge og danse, men inden ret længe sank hun atter om på sengen og skjulte sit ansigt i hænderne.

Ja, der sad jeg net i det! Ser De, jeg har jo aldrig haft synderligt kendskab til, hvorledes man skal behandle fruentimmerne, og jeg brød derfor mit hoved med, hvad jeg dog skulle finde på for at trøste og opmuntre hende; men hvor megen umage jeg end gjorde mig, lykkedes det mig dog ikke at hitte på noget. I et helt kvarter sad vi således begge uden at sige et ord, og det var højst pinligt, kan De tro.

Endelig, langt om længe, sagde jeg til hende: "Hør, skal vi ikke gå os en lille tur på volden? Det er det dejligste vejr, man kan tænke sig!" Og det var også en aldeles henrivende

septemberdag; solen skinnede, luften var kølig og forfriskende og belysningen så klar, at alle bjergene tegnede sig tydeligt mod himlen. Vi gik så op på volden, hvor vi spadserede frem og tilbage uden at sige noget. Omsider satte hun sig ned i græsset, og jeg tog plads ved siden af hende. Ja, nu bagefter er det helt løjerligt at tænke sig, at jeg gamle karl således fulgte hende alle vegne og passede på hende, som om jeg kunne have været hendes barnepige.

Vort fort lå meget højt, og man havde en glimrende udsigt derfra. Ud til højre strakte der sig en vid slette, som var gennemskåret af flere kløfter og endte i en skov, der strakte sig helt op ad bjergskråningerne. Hist og her inde mellem træerne hvirvlede røgen op fra aulerne, og nede på sletten boltrede større og mindre hesteflokke sig i det frodige græs. Ud til venstre snoede der sig en lille flod neden for nogle kratbevoksede, stenede højder, der var udløbere fra selve hovedbjergkæden, hvis høje tinder lyste i horisonten. Vi sad i et hjørne af en bastion og kunne således overse alt til begge sider. Pludselig fik jeg øje på en mand, der kom ridende ud af skoven og styrede lige mod fortet. Han jagede hen over sletten, og da han nåede floden, der lå to eller tre hundrede meter fra os, begyndte han at galopere rundt, som om Fanden var i hælene på ham. "Hvad pokker går der dog af ham?" sagde jeg. "Hør Bela, du har yngre øjne end jeg, kan du ikke sige mig, hvad det er for en dhjigita? Jeg gad dog nok vidst, for hvis skyld han gør alle de kunster!"

Hun så derhen og råbte øjeblikkelig: "Det er Kasbitch! "

"Å, er det ham, den røver! Så har han sikkert ondt i sinde!" sagde jeg, og efter at have set lidt nøjere på ham kunne jeg da

også genkende både hans brune fjæs og hans lasede beschmet.

"Det er min faders hest!" hviskede Bela og greb min arm, og skønt hun rystede som et espeløv, så jeg dog, at hendes øjne skød lyn.

"Aha!" tænkte jeg. "Naturen fornægter sig ikke. Man mærker nok, at du har røverblod i dig, min tøs!" – "Kom lidt her hen!" råbte jeg til skildvagten, som gik frem og tilbage i nærheden af os.

"Se engang dit gevær efter, min ven, og skyd mig så den karl ned af hesten. Rammer du ham, vanker der en sølvrubel!"

"Javel, Deres Velbårenhed!" svarede han. "Men når han blot ville holde sig rolig et øjeblik!"

"Du kan jo bede ham om det!" sagde jeg og lo.

"Hejda, du der!" råbte skildvagten og vinkede ad ham med hånden. "Hvorfor kører du rundt på den maner? – Hold dog stille et øjeblik!"

Kasbitch standsede sin hest og begyndte at lytte. Han har rimeligvis troet, at vi ville indlede en samtale med ham. Men det blev der dog ikke noget af. Soldaten tog sigte, skød – og ramte ikke. Skuddet brændte, for, skal De vide, Kasbitch gav sin hest af sporerne, så den gjorde et vældigt spring ud til siden, derpå rejste han sig i bøjlerne, råbte noget, som vi ikke kunne forstå, truede ad os med sin kortskaftede pisk og satte afsted i fuldt firspring.

"Skammer du dig ikke, din klodrian?" råbte jeg til skildvagten.

"Ja, jeg ramte ham nu vist alligevel, Deres Velbårenhed. Men De ved jo nok selv, at der skal mere end én kugle til at gøre det af med den slags fyre."

Et kvarterstid efter vendte Petchorin tilbage fra jagten. Bela kastede sig om halsen på ham, men hun beklagede sig ikke og sagde ikke et eneste bebrejdende ord til ham. Jeg tog ham derimod alvorligt under behandling. "Betænk dog blot," sagde jeg til ham, "at det kun er et øjeblik siden, at han var her lige uden for fortet, og at det altså er et rent held, at du ikke har mødt ham på hjemvejen. Disse bjergboer er yderst hævngerrige, og du er da ikke i tvivl om, at han for længst har fået færten af, at du har hjulpet Asamat med at stjæle Karagjos. Jeg tør også vædde på, at han i dag har genkendt Bela, og følgelig gælder det om, at vi fremtidig passer godt på hende. For et års tid siden var han stærkt forelsket i hende – jeg har det fra ham selv – og hvis han den gang havde kunnet skaffe de fornødne penge, ville han sikkert have anmodet om at måtte få hende til ægte."

"Ja," sagde Petchorin med en tankefuld mine, "Du må være meget forsigtig, Bela, og fra i dag er det dig strengt forbudt at spadsere på volden!"

Om aftenen tog jeg ham atter for og bebrejdede ham da hans kølighed mod Bela.

"Ja, Maxim Maximitch," svarede han, "jeg er et ulykkeligt menneske, men om det er opdragelsen, der har gjort mig til den, jeg er, eller om det er Gud, der har skabt mig således, ved jeg ikke; nok er det imidlertid, at jeg stadig bringer sorg og ulykke over andre, og at jeg selv føler mig lige så ulykkelig som mine ofre. Det sidste er selvfølgelig kun en dårlig trøst for dem, det går ud over, men jeg vil også kun slå fast, at det nu engang er således. Allerede som ganske ung, lige fra det øjeblik jeg kom på egne ben, styrtede jeg mig ind i alle de nydelser, man kan

tilkøbe sig for penge, men det varede selvfølgelig ikke ret længe, inden jeg fik væmmelse ved dem. Derpå begyndte jeg med iver at dyrke selskabslivet, men det blev jeg også hurtigt ked af. Jeg forelskede mig i adskillige smukke damer og fandt også genkærlighed, men jeg opdagede snart, at det for mit vedkommende kun var min indbildningskraft og min forfængelighed, der var med i spillet. Mit hjerte havde slet intet med disse såkaldte forelskelser at gøre. Så begyndte jeg at læse og studere, men det opgav jeg også, for livet lærte mig snart, at kundskaber hverken giver berømmelse eller lykke. Jeg så allerede den gang klart, at den uvidende hob er lykkeligere end alle vi andre, og at der kun hører en vis portion held til at blive hædret og berømt. Nå, jeg blev omsider så led og ked af det hele, at jeg lod mig forsætte til Kaukasus. Jeg havde håbet, at bjergboernes kugler skulle have kureret mig for min livslede, men efter en måneds forløb var jeg allerede så vant til projektilernes hvislen og piben, at denne musik oprigtig talt ikke gjorde stærkere indtryk på mig end myggenes summen, og jeg følte mig så endnu mere fortvivlet end før, da jeg nu næsten havde opgivet ethvert håb om at finde noget som helst indhold i livet. Så var det, at jeg så Bela, og da jeg første gang holdt hende i mine arme og kyssede hendes sorte lokker, indbildte jeg tåbe mig, at hun var en engel, som en barmhjertig skæbne havde sendt herned for at trøste mig. Men jeg tog atter fejl. En sådan halvvild piges kærlighed er ganske vist noget mere værd end en fornem dames, men hendes uvidenhed og enfoldighed bliver dog i længden lige så kedelig som den andens koketteri og beregning. På en vis måde elsker jeg hende jo nok endnu: jeg er hende taknemmelig for nogle få uendelig lykkelige øjeblikke og

ville med glæde gå i døden for hende, men alligevel – keder hun mig. Om jeg er en dumrian eller en skurk, ved jeg ikke, men så meget er vist, at også jeg selv trænger til medlidenhed, ja måske i endnu højere grad end hun. Min sjæl har taget skade, min fantasi er urolig, mit hjerte brænder af begær, og jeg higer stadig efter noget nyt. Før var jeg overmæt af nydelsen, men nu har jeg fået nok af at hænge med hovedet – det er mig så pinligt, at livet forekommer mig mere og mere uudholdeligt for hver dag, der går. Jeg ved kun en eneste udvej, og det er at rejse herfra. Så snart jeg kan, tager jeg afsted, dog ikke til Europa – Vorherre fri mig for dét! – men til Amerika, Arabien eller Indien; et eller andet sted indhenter døden mig så vel nok undervejs. Hvis ikke er jeg da vis på, at denne sidste hjælpekilde takket være storm, uvejr og strabadser ikke så snart vil udtørres!" Se, på den maner talte han længe endnu, og hans ord har indpræget sig dybt i min erindring, da det var noget helt nyt for mig at høre en ung mand på 25 år udtale sig således. Nå, med Guds hjælp får jeg det vel heller ikke at høre tiere, for mere end én gang oplever man vist ikke den slags vidundere. Men kan De, der er kendt i hovedstaden og måske nylig er kommet derfra, ikke sige mig, om ungdommen der gennemgående er af lige så fortvivlet en tænkemåde?

Jeg svarede ham, at der var mange mennesker, som udtalte sig på lignende vis, og at der rimeligvis også fandtes adskillige iblandt dem, som mente, hvad de sagde, men at livsleden for øvrigt kun var en mode, der som alle andre moder var udgået fra oven, hvorfra den havde bredt sig til de lavere samfundslag. Jeg trøstede ham tillige med, at man begyndte at blive så ked af den slags skaberi, at de, der virkelig følte livet som en byrde,

bestræbte sig for at skjule denne ulykke, der tyngede dem som en brøde.

Kaptajnen, som øjensynlig ikke forstod et ord af min lange udvikling, rystede gentagne gange på hovedet og spurgte dernæst med et fiffigt smil:

– Og det er formodentlig franskmændene, der har indført alt det gøgl? – Har jeg ikke ret?

– Nej, det er englænderne.

– Aha, ser vi det! Ja, de har også altid haft ord for at være slemme til at drikke.

Denne ytring bragte mig til at tænke på en dame i Moskva, som en gang for ramme alvor erklærede, at Byron nærmere beset ikke var andet end en ganske almindelig drukkenbolt. Nå, men for resten var kaptajnens bemærkning temmelig undskyldelig, når man tager i betragtning, at han ene og alene for at kunne modstå vinens fristelser havde dannet sig den tro, at alle ulykker i verden stammede fra drukkenskab.

– Nå, Kasbitch så vi da ikke mere til, vedblev han efter en lille pause. – Men jeg kunne nu engang, Gud må vide hvorfor, ikke få ud af mit hoved, at han havde haft en bestemt hensigt med at vise sig uden for fortet, og at han pønsede på ondt.

Så var det en gang, at Petchorin tiggede og plagede mig om at tage med ham ud på vildsvinejagt. Jeg sagde først længe nej, for jeg har aldrig sat synderlig pris på den slags adspredelser, men omsider lod jeg mig dog overtale og gjorde ham følge. Vi tog en fem-seks soldater med os og red ud tidligt om morgenen. Lige indtil klokken ti strejfede vi om i rør og buskads, men al vor søgen var forgæves – vi traf ikke et eneste stykke vildt. "Å, lad os hellere ride hjem igen!" foreslog jeg. "Det

er jo dog klart, at vi ikke har held med os i dag." Men skønt vi var dødtrætte, og solen brændte som ild, ville han dog ikke høre tale om, at vi drog hjem uden udbytte. For sådan var han nu engang, når han først havde sat sig noget i hovedet, skulle det med djævels vold og magt føres igennem; man mærkede nok, at han måtte være blevet slemt forkælet som barn. Endelig, ved middagstid, stødte vi på et af disse forbandede vildsvin, og vi brændte så begge løs. Men godmorgen! Ingen af os traf, og bæstet smuttede ind mellem rørene, hvor det forsvandt. Nej, det var en uheldig dag! Nå, så pustede vi da lidt ud og begav os derefter på hjemvejen.

Vi red side om side i rolig skridtgang og uden at sige et ord. Da vi nærmede os fortet, som krattet dog endnu skjulte for vore øjne, hørte vi pludselig et skud, og vi så da på hinanden grebet af samme mistanke. Over hals og hoved sprængte vi afsted i retning af lyden, og vi opdagede nu oppe på volden en hel del soldater, der alle kiggede efter en rytter, som jagede hen over sletten med noget hvidt tværs over sadlen. Grigori Alexandrovitch udstødte et vildt hyl, rev sin bøsse ud af hylsteret og satte endnu mere fart på, og jeg fulgte efter ham, så godt jeg kunne.

Vore heste, som takket være den uheldige jagt ikke var synderlig anstrengte, fløj afsted under os, og for hvert øjeblik, der gik, kom vi også rytteren nærmere. Jeg opdagede omsider, at det var Kasbitch, vi havde foran os, men hvad det var, han førte med sig på sadlen, kunne jeg ikke blive klog på. "Det er Kasbitch!" råbte jeg til Petchorin, som svarede med et nik og gav sin hest af pisken.

Om det nu lå i, at Kasbitchs hest var udmattet, eller at den ikke duede noget, nok er det, at der ikke var synderlig fart i den, og vi halede også så stærkt ind på ham, at han omsider kun havde et forspring på 15-20 meter. Jeg bilder mig ind, at han i dette øjeblik har savnet sin Karagjos.

Mens vi red således, alt hvad remmer og tøj kunne holde, lagde Petchorin pludselig sin bøsse til kinden. "Nej, lad være!" råbte jeg ivrigt. "Gem hellere på skuddet!" – Ja, den ungdom, den ungdom, den lader nu altid hidsigheden løbe af med sig. Men det var for sent. Skuddet knaldede allerede, og kuglen knuste hestens ene bagben; dyret gjorde dog endnu et par spring, men derpå snublede det og styrtede. Kasbitch sprang af, og vi så nu, at han holdt en kvindeskikkelse indhyllet i et langt, hvidt slør i sine arme. Det var Bela, den stakkel! Han skreg noget til os i sit kaudervælsk og løftede derpå sin dolk over hende. Her var ikke et øjeblik at spilde, turen var nu kommet til mig, og jeg skød på lykke og fromme. Min kugle må sandsynligvis have ramt ham i skulderen, for han sænkede i det samme armen. Da røgen havde spredt sig, så vi den sårede hest ligge på jorden og Bela ved siden af den. Kasbitch, som havde slængt sin bøsse fra sig, var imidlertid dukket ind i krattet og klatrede nu som en kat op ad klippeblokkene. Jeg følte den inderligste lyst til at pille ham ned derfra, men jeg kunne jo ikke gøre det, da jeg ingen skud havde i min bøsse. Vi sprang af hesten og ilede hen til Bela, som lå ubevægelig og badet i sit blod. Den skurk! Hvis han endda havde stødt hende dolken lige i hjertet, så ville pinen da have været kortere, men han havde stukket hende i nakken på ægte snigmordervis. Vi rev sløret af Bela, der var uden bevidsthed, og forbandt hende med det, så

godt vi kunne. Petchorin hviskede til hende og kyssede hendes kolde læber, men hverken det ene eller det andet kunne bringe hende til sig selv igen.

Petchorin satte sig til hest, og jeg løftede hende forsigtigt op i hans sadel; han lagde sin arm om hende, og derpå red vi hen ad fortet til. Efter at vi havde skridtet nogle minutter i tavshed, sagde han til mig: "Hør, Maxim Maximitch, på den måde får vi hende aldrig levende hjem! Vi må sætte mere fart på." – "Ja, det er rigtigt nok!" svarede jeg, og så sprængte vi afsted det bedste, vi kunne. Da vi kom til fæstningsporten, fik vi hjælp af vore folk, som løftede Bela ned af hesten. Vi bar hende ind i Petchorins hus og sendte bud efter lægen. Han var rigtignok fuld, da de fik fat i ham, men han indfandt sig dog straks og erklærede efter at have undersøgt såret, at Bela i det højeste kunne leve en dag til. Men det tog han dog fejl i.

– Hvad? Kom hun sig da igen? spurgte jeg og greb i min glæde kaptajnens hånd.

– Nej, svarede han, men han tog alligevel fejl, for hun levede hele to dage til.

– Men hvorledes var det egentlig lykkedes Kasbitch at få fingre i hende?

– Jo, nu skal De høre. Hun havde til trods for Petchorins udtrykkelige forbud forladt fortet og var gået ned til floden. Det var, som jeg allerede har fortalt Dem, meget varmt den dag, og hun satte sig derfor ved bredden og dyppede begge sine fødder i vandet. Kasbitch, der havde ligget på lur i nærheden, kom listende, slog en klo i hende, svingede sig op på sin hest og sprængte afsted med hende. Hun skreg, skildvagten blev

alarmeret og skød, men traf ikke, og i dette øjeblik var det, at vi kom til.

– Og hvad hensigt havde han egentlig med at bortføre hende?

– Jo ser De, disse tjetjener er nogle rigtige røvere, som snapper alt, hvad de kan få fat i, hvad enten de har brug for det eller ikke – de er født på den manér og kan nu engang ikke andet. Nå, men desuden var han jo, som jeg allerede har fortalt Dem, forelsket i hende allerede fra gammel tid.

– Nå, så hun måtte altså af med livet?

– Ja, men hun led meget forinden, og det gjorde vi andre, som så på hende, for den sags skyld også. Hen ad klokken ti kom hun endelig til sig selv, og i samme nu, som hun slog øjnene op, kaldte hun på Petchorin.

"Ja, her er jeg – lige ved siden af dig, min skat," svarede han og tog hendes hånd.

"Jeg dør!" sagde hun og lukkede igen øjnene.

Vi søgte at trøste hende og fortalte, at lægen havde erklæret, at hun nok ville komme sig igen. Men hun rystede blot på hovedet og vendte sig om mod væggen; hun ville så nødig dø, den stakkel.

Om natten begyndte hun at fantasere. Hendes hoved brændte som ild, og hele hendes legeme rystede af feber. Hun talte usammenhængende ord om faderen og broderen og blev ved at sige, at hun ville hjem – til bjergene. Om Petchorin snakkede hun også en hel del, og hun gav ham forskellige ømme navne, men bebrejdede ham dog ind imellem, at han ikke mere holdt af hende.

Han sad og hørte på hende med hænderne for ansigtet, men jeg så ikke en tåre i hans øjne. Om det nu kom af, at han ikke

kunne græde, eller kun skyldtes hans ualmindelige evne til at beherske sig, ved jeg ikke, men så meget er vist, at jeg aldrig har set noget mere bedrøveligt end Belas fortvivlede kamp med døden.

Henad morgen hørte hun op at fantasere, og derpå lå hun en times tid fuldstændig ubevægelig. Hun var dødbleg og åndede kun ganske svagt. Op ad formiddagen fik hun det lidt bedre, og hun begyndte så at tale, men hvad det var om, gætter De næppe. Ja, det var da også en tanke, som kun kunne falde en døende ind. Hun var ked af, at hun ikke var kristen, og at hendes sjæl således ikke skulle mødes med Petchorins hisset oppe. Det var navnlig tanken om, at en anden kvinde skulle blive hans ledsagerske i Paradiset, der pinte hende og fyldte hendes hjerte med sorg. Jeg fik så den idé, at jeg jo kunne døbe hende, inden hun vandrede herfra, og da jeg foreslog hende det, så hun længe tvivlrådigt på mig, men det endte dog med, at hun erklærede, at hun ville dø i den tro, hun var opfødt i. Således hengik hele dagen, og hvor hun forandrede sig i løbet af denne! Hendes blege kinder var blevet helt indfaldne, og øjnene syntes dobbelt så store som ellers; læberne brændte, og hendes ånde glødede, som om hun havde ild i brystet.

Så kom den næste nat. Vi lukkede ikke et øje og veg ikke et sekund fra hendes leje. Hun led forfærdeligt og stønnede uafbrudt, men så snart smerten mildnedes blot et øjeblik, skyndte hun sig at forsikre Grigori Alexandrovitch, at hun havde det bedre, og søgte at formå ham til at begive sig til ro. Hun kyssede også hans hånd, som hun hele tiden holdt mellem sine. Hen ad morgenstunden begyndte dødsangsten at indfinde sig. Hun kastede sig uroligt frem og tilbage og rev

forbindingen af, så at blodet væltede ud af såret. Efter at hun igen var blevet forbundet, fik hun et øjeblik ro, og hun bad så Petchorin om et kys. Han lagde sig på knæ foran hende, løftede hendes hoved lidt op fra puden og trykkede sine læber mod hendes. Hun slog sine skælvende arme om hans hals og knugede ham tæt ind til sig, ret som om hun i dette kys ville give ham hele sin sjæl. Ak ja, det var en lykke for hende, at hun døde, for hvad skulle der være blevet af hende, hvis han senere havde vendt hende ryggen. Og det ville han ganske sikkert have gjort.

Hele formiddagen lå hun ganske stille hen og fandt sig tålmodigt i, at doktoren fornyede hendes omslag og fyldte hende med mikstur. "Men hvad er det dog for kunster?" sagde jeg til ham. "De har jo selv erklæret, at hun ikke kan leve, hvorfor vil De så plage hende uden nytte?" – "Jo, ser De, Maxim Maximitch," svarede han, "det er dog alligevel bedst at have sin samvittighed fri." – Ha, ha! Det var en rar snak, ikke sandt?

Ud på eftermiddagen begyndte hun at pines af en ulidelig hede og tørst. Vi lukkede alle vinduer op, men det hjalp ikke noget, for der var endnu varmere udenfor end inde i stuen. Så prøvede vi at give hende is på hovedet, men det havde heller ingen virkning. Jeg vidste, at denne skrækkelige brændende tørst var et sikkert tegn på, at døden nærmede sig, og jeg sagde det til Petchorin.

"Vand! Vand!" hviskede hun med hæs stemme og rejste sig op i sengen.

Han blev bleg som et lig, greb et glas, fyldte det og førte det til hendes læber. Jeg skjulte mit ansigt i hænderne og stammede noget, der skulle forestille en bøn. Ja, højstærede, jeg har mange

gange set folk dø både i hospitalerne og på valpladsen, men det var rigtignok intet mod dette. Og hvad der bedrøver mig endnu, er, at hun ikke en eneste gang i disse dage syntes at skænke mig en tanke. Herregud, jeg holdt dog af hende, som om hun kunne have været min datter. Nå, men når alt kommer til alt, var der vel heller ingen grund til, at hun skulle mindes mig gamle fyr, inden hun døde.

Så såre hun havde drukket, kom der ligesom lidt lettelse over hende, og et par minutter efter var hun død. Vi holdt et spejl hen til hendes læber for at prøve, om der var liv i hende endnu, men da vi undersøgte det, var det lige så blankt som før.

Jeg trak Petchorin ud af værelset og fik ham med mig op på volden, hvor vi længe spadserede frem og tilbage uden at sige et ord. Hans ansigt røbede ikke nogen særlig bevægelse, og jeg må tilstå, at det var mig ufatteligt, for i hans sted tror jeg, at jeg ville være død af sorg. Omsider satte han sig på en bænk og begyndte at ridse med sin stok i sandet. Jeg sagde så nogle ord, egentlig mere af høflighed end for at trøste ham, og da jeg var færdig, løftede han hovedet og smilede. Det gøs i mig, da jeg så dette smil, og jeg følte mig så ilde til mode, at jeg skyndte mig at komme bort.

Jeg tog derefter fat på forberedelserne til begravelsen, men jeg gjorde det rigtignok kun for at jage mine bedrøvelige tanker på flugt. Et par af mine folk lavede en simpel kiste, som jeg lod betrække med et stykke fløjl, jeg tilfældigvis havde liggende, og efter at det var besørget, blev låget kantet med nogle tjerkessiske sølvgaloner, som Grigori Alexandrovitch i sin tid havde købt til hende.

Næste morgen tidlig begravede vi hende ved bredden af floden i nærheden af det sted, hvor hun sidste gang havde siddet. Rundt om hendes grav vokser der nu hvide, duftende akacier og hyldebuske, men det er også det eneste, der pryder den. Jeg havde først tænkt på at sætte et kors over den, men efter moden overvejelse opgav jeg det igen, for hun havde jo selv lige før sin død holdt på, at hun ikke ville være kristen.

– Nå, men hvad blev der så af Petchorin? spurgte jeg.

– Ja, han gik længe og hev i det, og han faldt også kendeligt af på det, den stakkel. Jeg talte heller aldrig senere til ham om Bela, for jeg mærkede, at han helst ville være fri, og hvorfor skulle jeg så gøre det? Tre måneder efter blev han forsat til et regiment, der lå i Grusien, og senere har jeg ikke set ham. Forleden var der en, som fortalte mig, at han skulle være vendt tilbage til Rusland, men hvorvidt dette forholder sig rigtigt, skal jeg ikke kunne sige. I korpsbefalingen har jeg intet læst om det, men det varer jo rigtignok også længe, inden den når ud til os, som ligger ved selve grænsen.

Den gode kaptajn begyndte nu på en vidtløftig udvikling af, hvor ubehageligt det var først at modtage sine nyheder, når de var omtrent et år gamle, og han fordybede sig så ivrigt i dette emne, at jeg ikke et øjeblik var i tvivl om, at han kun gjorde det for at bortjage de sørgelige erindringer, som hans fortælling havde vakt i ham. Jeg lod ham derfor ganske roligt snakke videre og vogtede mig vel for at forstyrre ham.

– Sig mig, har De aldrig senere hørt noget til Kasbitch? spurgte jeg, da han omsider tav.

– Nej, ikke noget bestemt. Man påstår, at der skal være en fyr af samme navn, som morer sig med at ride i skridt foran vore

forposter, og som letter høfligt på huen, når kuglerne piber ham om ørene; men om det er den Kasbitch, jeg har kendt, skal jeg lade være usagt.

En times tid efter havde snestormen lagt sig, og så snart det begyndte at klare op, fortsatte vi atter rejsen. I Kobi skiltes jeg fra Maxim Maximitch, idet jeg kørte videre med ekstrapost, mens han på grund af sin tunge bagage måtte nøjes med almindelig befordring. Vi havde vistnok begge en følelse af, at vi ikke tiere skulle træffe hinanden, men skæbnen ville det nu anderledes, og jeg bilder mig ind, at det må kunne interessere at høre lidt nærmere om dette møde, der blev til et helt lille eventyr. Men selv om jeg skulle have taget fejl i denne formodning, vil det dog sikkert indrømmes, at Maxim Maximitch må stå for enhver som en komplet hædersmand, hvis bekendtskab man ikke fortryder at have gjort.

Maxim Maximitch

Efter at jeg havde taget afsked med Maxim Maximitch, kørte jeg i en strygende fart gennem dalstrækningerne langs Terek og Darjal, spiste frokost i Kasbek, drak te i Larsa og rullede så videre til Vladikavkas, hvor jeg indtog min aftensmad. Jeg skal ganske afholde mig fra enhver beskrivelse af landskabet og heller ikke fortabe mig i begejstrede udbrud over dets skønhed, da jeg af erfaring ved, at den slags udgydelser kun ville virke afskrækkende på dem, der ikke selv har gjort denne interessante tur.

Jeg tog ind i det herberg, som alle rejsende plejer at ty til, men efter at jeg havde fået lejlighed til at gøre mig bekendt med forholdene, fortrød jeg næsten, at jeg ikke havde valgt mig et andet opholdssted. Det var mig således ikke muligt at få en fasan stegt eller en smule kålsuppe varmet over ilden, fordi de tre invalider, som agerede værter i denne skrækkelige knejpe, var så dumme og fordrukne, at der slet intet kunne stilles op med dem.

Man underrettede mig om, at jeg vistnok ville komme til at vente her hele tre dage, da det kommando, som regelmæssigt én gang om ugen marcherer fra Jekaterinodar til Vladikavkas og tilbage igen for at ledsage de rejsende, som skulle passere den farlige strækning mellem disse to byer, efter al sandsynlighed ikke kunne ventes før. Det omtalte kommando består som regel kun af et halvkompagni og en kanon, men denne ringe styrke er tilstrækkelig til at holde de røverske bjergboer fra halsen. Da det nu gjaldt om at få tiden slået ihjel på en skikkelig måde, satte jeg mig til at nedskrive Maxim Maximitchs beretning om

Bela, men uden at jeg dog den gang havde nogen anelse om, at hendes sørgelige historie skulle blive det første led i en lang række af fortællinger, og man ser altså her et eksempel på, hvorledes en ringe og ubetydelig anledning kan have de allerstørste følger.

Den første dag tilbragte jeg ganske alene, men den næste fik jeg uventet selskab. Tidligt om morgenen rullede der nemlig en vogn ind i gården, og da jeg skulle se nærmere til, opdagede jeg Maxim Maximitchs ansigt bag kuskens brede ryg. Vi kom hinanden i møde som gamle bekendte; jeg tilbød ham at dele værelse med mig, og han gjorde ingen omstændigheder, men klappede mig endogså på skulderen og skar en mærkelig grimasse, der skulle forestille et smil. Ja, han var en snurrig fyr!

Det viste sig, at Maxim Maximitch var i besiddelse af et indgående kendskab til kogekunsten. Han havde et glimrende greb på at stege en fasan, og han imponerede mig end ydermere ved at lave en udmærket dryppelse, som hovedsagelig bestod af agurkelage. Kort sagt, han præsterede det utrolige, og takket være hans kyndige hjælp fik vi også en rigtig god middag ud af det. En flaske kakhetisk vin hjalp os til at glemme retternes beskedne antal, og efter at have spist os grundigt mætte og tændt vore piber satte vi os mageligt til rette, jeg ved vinduet og han ved ovnen, der udsendte en velgørende varme. Vi sad begge uden at sige noget, og det havde sin gode grund, da han jo allerede havde fortalt mig alt, hvad der overhovedet kunne interessere mig, og jeg intet havde at meddele ham. Jeg for mit vedkommende nød udsigten fra vinduet. Gennem træerne kunne jeg skimte en hel del lave småhuse, der lå spredt langs Terek-floden, som her danner en stor bredning, længere

borte så jeg en række blålige, takkede tinder og helt i baggrunden Kasbeks snedækkede kegle, der mindede om en hvid bispehue. Jeg tog i tankerne en bedrøvet afsked med det smukke landskab, for jeg følte det som en virkelig sorg, at jeg nu skulle undvære synet af bjergene i lange, lange tider.

Således sad vi i flere timer. Først da solen gled ned bag de snedækkede tinder, og tågen begyndte at indhylle alt, forlod jeg min plads, men da jeg i det samme hørte bjældeklang og livlige råb ude på gaden, gik jeg igen hen til vinduet. Nogle vældige fragtvogne, som ledsagedes af snavsede armeniere, rullede ind i gården, og lige efter disse tunge køretøjer fulgte der en elegant og fiks rejsekaleche. Selve vognen var tom, men ved siden af den gik der en fyr i kort ungarsk snorefrakke og med et par vældige knebelsbarter. Han så i den grad vigtig og overlegen ud, at jeg straks vurderede ham til kun at være en forkælet dagdriver af en tjener – en slags Figaro omplantet til russisk jordbund.

"Hør, hvad betyder dette her?" råbte jeg ud af vinduet til ham. – "Det skulle da vel aldrig være konvojen, der er kommet?"

Han sendte mig et temmelig uforskammet blik, rettede lidt på sit halstørklæde og så derpå hen til den anden side. En af armenierne, som havde hørt mit spørgsmål, svarede i hans sted med et høfligt smil, at kompagniet lige var kommet, og at det den næste morgen skulle marchere tilbage til Jekaterinodar.
"Nå, det var jo heldigt!" sagde Maxim Maximitch, som imidlertid havde nærmet sig vinduet. – "Men hvem er dog det, der er så flot kørende? Det må være en eller anden højtstående embedsmand, som skal til Tiflis i tjenesteanliggender. Ja, kendte han vejene bedre, ville han ikke køre i den spinkle

ekvipage, for den kommer han ingen vegne med. Den går i stumper og stykker, selv om den er af allerfineste engelske fabrikat. Hvem pokker kan det være? Det må vi virkelig have at vide!"

Vi gik ud i gangen, og da vi var nået et stykke hen i denne, fik vi øje på tjeneren, der kom slæbende med en kuffert, som han og kusken derpå i forening bar ind i det nærmeste værelse.

"Å, sig mig engang, min ven, " sagde kaptajnen, som uden videre gik ind til ham, "hvis er dog den dejlige kaleche? Hvem ejer det nydelige køretøj?" Tjeneren tog imidlertid ingen notits af ham, men brummede blot i skægget og masede endnu ivrigere med kufferten end før.

"Hvad – er du døv?" sagde kaptajnen og tog ham i skulderen. "Det er dig, jeg taler til, min gode mand! Nå, herud med sproget! Hvis er så vognen?"

"Ih, det er min herres, naturligvis!"

"Nå ja, men hvad hedder han, for pokker?"

"Han hedder Petchorin, når De endelig vil vide det. "

"Er det muligt? – Petchorin! Nej, hvad hører jeg! – Sig mig, har han ikke tidligere tjent som officer her nede?" vedblev Maxim Maximitch, hvis øjne lyste af glæde.

"Jo, det har han nok. Men for resten skal jeg ikke kunne sige det bestemt, for jeg har kun været ganske kort tid hos ham."

"Det må være ham! – Er det ikke Grigori Alexandrovitch, han hedder? – Jo, jeg tænkte det nok! – Han og jeg er gode venner, skal du vide!" tilføjede han og gav tjeneren et så kraftigt dunk i ryggen, at han gik helt ned i knæene.

"Hør, De forstyrrer mig i mit arbejde," sagde fyren med et mut ansigt.

"Å, hvad gør det! Det tager min ven Petchorin mig ikke ilde op. Men hvor er han egentlig henne? Hvor pokker har han forputtet sig?"

Tjeneren oplyste i en surmulende tone, at hans herre var stået af hos oberst Nikolajev, hvor han agtede at blive om aftenen og tilbringe natten.

"Men mon han dog ikke skulle falde på at kigge lidt her hen?" sagde kaptajnen.

Tjeneren brummede og rystede på hovedet.

"Ikke det? – Ja, men du skal vel i alt fald hen og have ordre til i morgen. Og glem så endelig ikke at fortælle ham, at Maxim Maximitch er her. Mere behøves der ikke – så kommer han øjeblikkelig. Vil du besørge det for mig, vanker der hele firs kopek i drikkepenge."

Tjeneren gjorde en hånlig grimasse, da han hørte dette beskedne tilbud, men ikke desto mindre forsikrede han Maxim Maximitch, at han nok skulle udføre hans ærinde.

"De skal se, at han er her om et øjeblik!" sagde den skikkelige kaptajn til mig med et triumferende ansigt. "Nu sætter jeg mig uden for porten og venter på ham. Å, hvor det dog også er skade, at jeg ikke kender noget til obersten!"

Maxim Maximitch satte sig så på bænken uden for porten, og jeg begav mig tilbage til mit værelse. Jeg tilstår gerne, at også jeg var noget længselsfuld efter at få Petchorin at se, for skønt det, kaptajnen havde fortalt om ham, egentlig ikke havde stemt mig synderlig gunstigt for ham, var der dog adskillige træk i hans karakter, som havde vakt min interesse. Efter at jeg havde siddet en hel time og kukkeluret i enrum, kom en af invaliderne endelig med en dampende temaskine og glas.

"Å hør engang, Maxim Maximitch!" råbte jeg ud af vinduet. "Skal De ikke have lidt te?"

"Nej tak, jeg trænger ikke til noget!" svarede han kort.

"Jo, vist så! Kom nu og få Dem et glas! Klokken er mange, og De må jo være blevet helt kold af at sidde der og vente!"

"Nej, jeg skal ikke have noget! Men ellers tak!"

"Nå, som De vil!" sagde jeg lidt ærgerligt og drak så min te alene, men da jeg var ved det andet glas, indfandt kaptajnen sig alligevel.

"Jo, De har ret," sagde han, "det er dog vist bedst at få noget varmt i livet. Men det er da også en pokkers tid, jeg har måttet sidde og vente. Jeg forstår ikke, hvor tjeneren bliver af; det er flere timer siden, han gik. Der må sikkert være kommet noget i vejen!"

Han skyllede i en part sin te ned, sagde nej, da jeg bød ham endnu et glas, og skyndte sig derpå ud af døren med et bekymret og uroligt ansigt. Det var umiskendeligt, at han følte sig krænket af Petchorins ligegyldighed, som sikkert måtte være kommet ham yderst overraskende, da han kun for nogle få timer siden havde været fuldstændig overbevist om, at hans tidligere kammerat ville indfinde sig, så snart han blot fik hans navn at høre.

Sent ud på aftenen åbnede jeg atter vinduet og råbte til Maxim Maximitch, at klokken var mange, og at han burde gå i seng, men han brummede blot noget i skægget, og da jeg gentog min opfordring, svarede han slet ikke. Jeg svøbte min kappe om mig, lagde mig på sofaen og lod lyset blive stående og brænde ved siden af mig, og jeg ville ganske sikkert have sovet trygt hele natten, hvis jeg ikke var blevet vækket ved, at Maxim

Maximitch trådte ind i værelset. Det var langt over midnat. Han slængte sin pibe hen på bordet og begyndte at spadsere op og ned ad gulvet; en gang imellem standsede han for at rage op i ilden, men derpå fortsatte han atter sin urolige vandring, og først langt om længe gik han hen og lagde sig på ovnbænken. "Nå, endelig får jeg da ro!" tænkte jeg, men jeg blev skuffet, for han begyndte nu at hoste, spytte og kaste sig frem og tilbage på sit leje.

"Er det væggetøjet, der generer Dem?" spurgte jeg omsider.

"Ja – det er væggetøjet!" svarede han og sukkede dybt.

Jeg vågnede tidligt den næste morgen og begyndte straks at kigge efter kaptajnen, men han var allerede borte og måtte altså være stået op, før Fanden fik sko på. Så snart jeg var kommet klæderne, gik jeg ud for at lede efter ham, og jeg fandt ham da på hans sædvanlige plads uden for porten.

"Hør, jeg må hen og melde mig til kommandanten!" sagde han, så snart han så mig. "Vil De ikke nok gøre mig den tjeneste at sende bud efter mig, hvis Petchorin skulle indfinde sig, mens jeg er borte?"

Jeg lovede ham det, og han fløj derpå afsted med en ynglings lethed og bevægelighed. Det var, som om længslen efter at gense Petchorin havde gengivet hans lemmer hele ungdommens kraft og smidighed.

Det var en smuk, men kølig morgen. Himlen lignede en eneste stor, blå hvælving, og kun helt henne i horisonten var den indhyllet i gyldne skyer, der hævede sig som et luftigt alpelandskab over de snedækkede bjergtinder. For enden af den store, åbne plads, som porten vendte ud til, lå der en basar, og foran denne myldrede der med mennesker. Mens jeg stod og

betragtede det brogede folkelivsbillede, som oprullede sig for mine øjne, blev jeg omringet af en flok barbenede ossetiske drenge, som søgte at overtale mig til at købe af deres varer, men jeg bad dem rejse Fanden i vold, for jeg var så optaget af den stakkels kaptajns uro og bekymring, at jeg ikke havde tanker for andet.

Efter at der var gået en halv snes minutter, så jeg en ældre oberst, som kom henne fra bazaren sammen med en civilklædt herre, og jeg var da ikke i tvivl om, at den sidste måtte være den så længselsfuldt ventede Petchorin. Obersten fulgte sin ledsager hen til herberget, hvor han tog afsked med ham, og gik derpå sin vej. Jeg var nu ganske sikker i min sag og skyndte mig at sende en af invaliderne afsted efter Maxim Maximitch.

Tjeneren kom hen til Petchorin, meldte ham, at der om lidt ville blive spændt for, og rakte ham et fyldt cigaretui. Efter at fyren havde fået forskellige ordrer, forsvandt han igen, og Petchorin tændte så en af sine duftende manillaer, gabede et par gange og dumpede ned på bænken, som Maxim Maximitch nylig havde forladt. Jeg fik således lejlighed til at iagttage ham nøjere, og jeg skal nu forsøge at give en beskrivelse af ham. Han var af middelhøjde, og hans slanke, velbyggede skikkelse og brede skuldre røbede en stærk konstitution, som var i stand til at trodse et omflakkende livs strabadser og et ophold under alle zoner, og som hverken stærke sindsbevægelser eller hovedstadslivets udskejelser havde kunnet nedbryde. Hans støvede fløjls rejsejakke var kun knappet forneden, og jeg fik således lejlighed til at gøre den iagttagelse, at hans linned var blændende hvidt, et af de sikre kendetegn, der adskiller den udvalgte fra hoben. Hans handsker, der var noget medtagne af

tiden, sad som støbt om hans lille, aristokratiske hånd, og da han tog den ene af, forbavsedes jeg over, hvor fine og hvide hans fingre var. Mens han gik hen over torvet, havde jeg fået lejlighed til at observere, at hans gang var skødesløs og indolent, og det var heller ikke undgået min opmærksomhed, at han næsten slet ikke bevægede armene, et sikkert tegn på en indesluttet karakter. Denne sidste bemærkning støtter sig dog kun på min egen personlige iagttagelse, og jeg forlanger derfor ingenlunde, at man skal tro blindt på den.

Efter at han havde sat sig på bænken, sank han fuldstændig sammen, og han så da lige så træt og overnervøs ud som en af Balzacs trediveårige koketter, der hviler sig i sin bløde, polstrede lænestol efter en anstrengende balnat. I det første øjeblik vurderede jeg ham til en tre eller fire og tyve år, men efter at have set lidt nøjere på ham kom jeg til det resultat, at han måtte være mindst tredive, og det uagtet noget vist barnligt i hans smil og hans huds mærkelige finhed og skærhed kunne have talt for, at han først lige var trådt ud af ynglingealderen. Hans lyse, krøllede hår lå som en smuk ramme om hans blege, ædle pande, der ved første øjekast syntes fuldstændig uberørt, men som dog ved nærmere iagttagelse fremviste et fint net af rynker, der sikkert trådte langt stærkere frem i øjeblikke, hvor vrede eller en anden heftig sindsbevægelse udøvede sit herredømme over ham. Skønt hans hår havde et lyst, næsten gyldent skær, var hans øjenbryn og overskæg dog kulsorte, en modsætning i farver, som kun fremkommer, hvor der er blod og race. For at fuldstændiggøre billedet af ham skal jeg endnu kun bemærke, at hans næse var lidt opstående, tænderne blændende

hvide og øjnene mørkebrune. Om udtrykket i disse må jeg dog tilføje et par ord.

For det første kom der ikke spor af forandring eller liv i dem, selv om han smilede. Man træffer denne ejendommelighed hos enkelte mennesker, og den er da enten tegn på en slet karakter eller på en dyb og uhelbredelig pessimisme. Hans øjne lyste altid med en egen fosforglans – hvis man da kan bruge dette udtryk – en glans uden lys og varme, men blændende og kold som slebent stål. Hertil kom, at hans blik var så gennemtrængende og ubehageligt, at det næsten virkede som et indiskret spørgsmål, men det var tillige så roligt og ligegyldigt, at det udelukkede enhver tanke om en forsætlig krænkelse. Det er dog meget muligt, at mine bemærkninger om ham er en del påvirkede af, hvad jeg havde hørt om ham i forvejen, og at han måske ville have gjort et helt andet indtryk på en mere uhildet iagttager, men da han formodentlig ikke vil blive skildret af andre, må jeg i al ærbødighed anmode om, at man vil tage til takke med det billede, jeg her har givet af ham. Til slutning skal jeg oplyse, at han som helhed taget så ret godt ud, og at han havde et af disse originale ansigter, som plejer at gøre et stærkt indtryk på damerne.

Vognen holdt forspændt inde i gården, og tjeneren havde allerede flere gange meldt, at alt var parat til afrejsen, men Petchorin var så optaget af at stirre over mod de blånende bjerge, at han slet ikke lod til at have hastværk med at komme af sted. Omsider vågnede han dog af sine dybe tanker og rejste sig.

"Hvis De vil vente blot lidt endnu," sagde jeg og trådte hen til ham, "vil De kunne have den glæde at hilse på en gammel

bekendt. Maxim Maximitch ..."

"Ja, jeg ved, at han er her," afbrød han mig hurtigt; "min tjener fortalte mig det i går aftes. – Men hvor er han egentlig henne?"

Jeg vendte mig om og fik da øje på kaptajnen, der kom kilende i fuld fart hen over torvet. Nogle få minutter efter stod han hos os, men løbet havde taget så stærkt på ham, at han næppe kunne trække vejret; sveden haglede ned ad hans ansigt, håret klæbede i store tjavser til hans pande, og knæene rystede under ham. Han skulle lige til at falde Petchorin om halsen, men da denne modtog ham med et yderst køligt smil, standsede han midt i sin bevægelse og indskrænkede sig til at gribe hans hånd med begge sine. Han var så forpustet, at han endnu ikke kunne sige et ord.

"Hvor det glæder mig at se Dem, kære Maxim Maximitch," sagde Petchorin i en let henkastet tone. – "Nå, hvordan går det?"

"Jo tak! – Men hvordan har du ... hvordan har De det?" stammede den brave kaptajn med tårer i øjnene. "Ak ja, der er gået både år og dag, siden vi sidst sås. – Og hvorhen gælder rejsen nu?"

"Til Persien – og måske længere endnu."

"Men De bliver her da lidt, kæreste ven? Vi skal vel ikke straks skilles igen, når vi endelig mødes efter så lang tids forløb?"

"Jo, jeg har hastværk, Maxim Maximitch. Jeg kan ikke blive her et øjeblik længere."

"Men hvorfor har De så travlt? Jeg har meget at fortælle Dem og endnu mere, jeg ville have spurgt Dem om. Nå, De har vel taget Deres afsked, kan jeg tænke mig. Og hvordan går det Dem? Hvad har De egentlig bestilt i de sidste to år?"

"Jeg har kedet mig!" svarede Petchorin smilende.

"Og kan De huske, hvor hyggeligt vi havde det sammen i fortet? Det var en dejlig egn for en jæger, ikke sandt? Og Bela – har De glemt Bela?"

Petchorin svarede ikke, men blev dødbleg og vendte sig bort. "Ja, jeg husker det alt sammen!" sagde han lidt efter, og han ledsagede disse ord med en undertrykt gaben.

Maxim Maximitch bad ham indtrængende om at udsætte rejsen blot et par timer. "Jeg skal traktere Dem med en udmærket middag!" sagde han i en overtalende tone. "De skal få fasaner og et godt glas vin til dem. Selvfølgelig er vinen ikke så god her som i Grusien, men den kan dog godt lade sig drikke. Vi skal have det rigtig hyggeligt sammen. De fortæller mig, hvad De har bedrevet i Petersborg, og jeg gør Dem rede for, hvad jeg har oplevet. – Nå, hvad synes De så om mit forslag?"

"Jo, ret godt, kære Maxim Maximitch, men jeg har desværre intet at fortælle Dem. Nå, men nu må jeg sige Dem farvel, for vognen venter. – Og tak, fordi De ikke har glemt mig!" tilføjede han og greb hans hånd.

Den gamle kaptajn rynkede panden. Han følte sig dybt krænket, skønt han gjorde sig al mulig umage for at skjule det.

"Nu har jeg hørt det med!" brummede han. "Så De tror virkelig, at jeg kunne glemme Dem! Nå, lykke på rejsen da! Jeg havde rigtignok ikke troet, at vort gensyn skulle løbe af på den måde."

"Ja, hvad mener De egentlig?" sagde Petchorin og omfavnede ham. "Jeg er jo ganske den samme, som jeg altid har været. Vi må skilles, og der er ikke noget ved det at gøre. Farvel – vi ses vel næppe mere igen." Så såre han havde sagt disse ord, sprang

han op i vognen, og kusken, som samlede tømmerne, begyndte at smække med tungen.

"Men så vent dog et øjeblik!" råbte Maxim Maximitch og tog fat i vogndøren. "Der er jo en ting, jeg nær havde glemt! Hvad skal jeg gøre med de papirer, De i sin tid har betroet mig, og som jeg slæber med mig alle vegne?"

"Å, gør med dem, hvad De vil!" svarede Petchorin. – "Farvel!" Og i det samme satte vognen sig i bevægelse.

"Nå, så De tager virkelig til Persien! – Og hvornår kommer De igen?" råbte kaptajnen efter ham.

Petchorin svarede ikke, men gjorde et tegn med hånden, som omsat i ord ville have lydt således:

"Aldrig! – Og hvorfor skulle jeg vel også vende tilbage?"

Køretøjet var for længst forsvundet, men den stakkels gamle kaptajn stod endnu ubevægelig på det samme sted hensunken i dybe tanker.

"Ja," sagde han endelig, idet han bestræbte sig for at antage en ligegyldig tone, skønt tårerne blinkede i hans øjne, "én gang var vi venner, men hvad har venskabet vel at betyde i vore tider. Og hvorfor skulle han også bryde sig det mindste om mig? Jeg er hverken rig eller fornem og dertil langt ældre end han. Fyren er ellers blevet meget fin på det, siden han sidst var i Petersborg. Det er jo en storartet kaleche, han har anskaffet sig, og en vældig bagage, han fører med sig. Men tjeneren – han stikker dog alt det andet!" – Han sagde disse ord med et ironisk smil. – "Nå, men hvad mener De om den rejse, han har for? Hvorfor vil han med djævels vold og magt til Persien? Det er jo latterligt – ligefrem latterligt! Ja, jeg har altid vidst, at han var en stor letsejler, men det vil dog alligevel gøre mig ondt, når jeg

en gang får at vide, at det har taget en snavs ende med ham; og det vil sikkert ske, for det hævner sig altid, når man glemmer sine gamle venner." Her vendte han sig bort og gik ind i gården, hvor han pludselig fik travlt med at kigge på hjulene af sit køretøj, vel nærmest for at skjule de tårer, der fyldte hans øjne.

"Hør Maxim Maximitch!" sagde jeg, da han endelig var blevet færdig med sine undersøgelser.

"Hvad er det egentlig for papirer, Petchorin har liggende hos Dem?"

"Ja, Gud må vide det! – Det er vel sagtens nogle optegnelser."

"Og hvad vil De da gøre med dem?"

"Hvad jeg vil gøre med dem? – Jeg vil lave patroner af dem."

"Å, så giv dem hellere til mig!"

Han sendte mig et forbavset blik, brummede noget, jeg ikke kunne høre, og begyndte derpå at rode i kufferten, som var anbragt inde under forlæderet. Efter nogen tids søgen trak han et hæfte frem, som han smed hen ad jorden med en hånlig bevægelse, og derpå fulgte et andet, et tredje – og lige til et tiende, som alle fik samme medfart. Der var noget barnligt i hans vrede; den var både til at le og græde over.

"Der er de alle!" sagde han. "Og gid De må få fornøjelse af dem!"

"Og jeg kan altså gøre med dem, hvad jeg vil?"

"Ja, gener Dem blot ikke! For min skyld kan De gerne rykke det hele ind i aviserne. Hvad kommer det mig ved! Jeg er jo hverken hans ven eller knyttet til ham på anden måde. Vi har ganske vist boet et helt år under ét og samme tag, men det giver da ingen forpligtelser, skulle jeg mene."

Jeg samlede papirerne op og skyndte mig bort med dem af frygt for, at kaptajnen skulle fortryde, at han havde overladt mig dem. Lidt efter fik jeg meddelelse om, at kommandoet ville stå færdig til afmarch om en halv time, og jeg gav derfor ordre til, at der skulle spændes for. Kaptajnen kom først ind, da jeg havde fået overtøjet på, men han gjorde end ikke mine til at samle sine sager sammen.

"Skal De ikke med, Maxim Maximitch?" spurgte jeg forbavset.

"Nej!" svarede han kort.

"Ih, men hvorfor ikke?"

"Jo ser De, højstærede, jeg har endnu ikke fået kommandanten i tale; og jeg har nogle brevskaber som jeg skal aflevere personligt til ham."

"Men De var jo hos ham i morges."

"Ja, vel var jeg det," svarede han i en undvigende tone, "men jeg traf ham ikke hjemme, og jeg gad ikke vente på ham."

Jeg forstod hans ærgrelse og harme. Den stakkels kaptajn havde for første gang i sit liv tilsidesat tjenestens interesser for sine egne, og dette store offer var blevet belønnet med den sorteste utak.

"Det gør mig meget ondt, at vi skal skilles så pludseligt!" sagde jeg til ham og så ham venligt ind i ansigtet.

"Ja, vi gamle fyre, som intet har lært og intet ved, må vel også helst holde os for os selv i stedet for at rende i hælene på ungdommen. I unge, der har bevæget jer i verden, ser os jo dog alligevel over hovedet. Så længe I er udsat for tjerkessernes kugler, kan man endda have at gøre med jer, men træffer man

jer senere, skammer I jer ligefrem ved at række en gammel kammerat hånden."

"Jeg har ikke fortjent disse bebrejdelser, Maxim Maximitch."

"Nå ja, jeg siger jo også kun min mening ganske i almindelighed – og for resten ønsker jeg Dem en lykkelig rejse og alt mulig godt."

Vi tog en temmelig kølig afsked med hinanden. Den skikkelige Maxim Maximitch var nu med ét blevet til en umedgørlig og gnaven gammel fyr, blot fordi Petchorin enten af distraktion eller af andre grunde havde rakt ham hånden i stedet for at falde ham om halsen. Der er noget trist i at se ynglingen opgive sine bedste forhåbninger og drømme, når det rosenrøde forhæng, han hidtil har set menneskene og deres færd igennem, drages til side, men man trøster sig dog med, at de tabte illusioner nok vil blive erstattet af ny. I Maxim Maximitchs alder vågner illusionerne derimod ikke igen, og når de først er fløjten, bliver hjertet utilgængeligt for blidere følelser.

Jeg tog altså afsted alene.

Petchorins dagbog

Fortale

For ganske nylig fik jeg at vide, at Petchorin var død på tilbagerejsen fra Persien, og denne efterretning kom mig egentlig ganske til pas, da hans bortgang gav mig ret til at trykke hans dagbogsoptegnelser. Nå, det gjorde jeg da også, og jeg satte oven i købet mit eget navn på titelbladet, et efter min mening temmelig undskyldeligt bedrag, som man forhåbentlig ikke vil tage mig ilde op.

Jeg skal nu i korthed gøre rede for de grunde, der har bevæget mig til at forelægge et mig aldeles ukendt menneskes hemmeligste bekendelser for offentligheden. Havde jeg været Petchorins ven, ville man let have kunnet forstå dette skridt, for de sande venners mangel på takt og diskretion er jo Gud og hver mand bekendt; men jeg har kun mødt ham en eneste gang i mit liv og har således ikke kunnet beære ham med det uforsonlige had, som skjult under venskabs maske først toner flag ved den kæres død, for så at sende en vældig skylle af bebrejdelser, forhånelser og beklagelser ned over hans syndige hoved.

Nej, mine grunde til at udgive disse optegnelser, der bærer præget af en fuldstændig oprigtighed og åbenhed hos den, der så skånselsløst har stillet sine egne fejl og svagheder til skue, er af en ganske anden art. Jeg formener nemlig, at en menneskesjæls historie ikke er mindre interessant og belærende end et helt folks, men da navnlig, når det er en moden ånds selviagttagelser, som er nedskrevet uden noget

som helst forfængeligt ønske om at vække deltagelse eller beundring. Rousseaus bekendelser har i så henseende den mangel, at han forelæste dem for sine venner, inden han udgav dem.

Det er altså kun ønsket om at gavne, der har bevæget mig til at gøre offentligheden bekendt med et uddrag af Petchorins dagbog, der, som det allerede vil vides, kun ved et rent tilfælde er kommet mig i hænde. Vel har jeg forandret alle navnene, men de mennesker, der omtales i den, vil ikke desto mindre kunne genkende sig selv, og måske de i disse optegnelser vil finde en slags retfærdiggørelse for de handlinger, som i deres øjne sikkert har kastet en mørk skygge over en mand, der nu har sagt farvel til denne verden; for det er jo en bekendt sag, at man altid er tilbøjelig til at undskylde fejlene, når man først sidder inde med kilderne til forståelsen af dem.

I denne bog har jeg kun medtaget de optegnelser, der knytte sig til Petchorins ophold i Kaukasus, men jeg er endnu i besiddelse af et tykt hæfte, hvori han gør rede for hele sit øvrige liv. Også indholdet af dette agter jeg en gang at offentliggøre, men for øjeblikket ønsker jeg af forskellige grunde ikke at påtage mig ansvaret for dette.

Hvis man nu ønsker at høre min mening om Petchorins karakter, skal jeg simpelt hen nøjes med at henvise til bogens titel, og spørger man så atter, om denne da ikke må tages i ironisk forstand, svarer jeg blot, at det vel ikke er så afgjort endda.

Taman

Taman [Note 19)] er et nederdrægtigt hul og sikkert den værste af alle vore mange søstæder. Jeg har kun været en eneste gang i denne ravnekrog, men jeg glemmer den ikke så let igen, for jeg led ligefrem sult under mit ophold i den, og man havde oven i købet nær druknet mig. Jeg ankom til denne uheldsvangre by sent om aftenen og lod postillonen standse foran vagtbygningen, for at mit pas kunne blive efterset. Da skildvagten hørte lyden af bjælderne, fo'r han op af sin blund og brølede et vældigt: "Hvem der!" Lige så såre han havde råbt os an, kom der en underofficer ledsaget af en gefrejder ud til os, og efter at jeg havde oplyst ham om, at jeg rejste i tjenesteanliggender, foreviste jeg mit pas og forlangte at få kvarter anvist. Gefrejderen fulgte så med vognen og viste os vej gennem byen. Han bankede på adskillige husdøre, men hvor han kom hen, viste det sig, at der ikke var plads til os. Det var hundekoldt, jeg havde ikke lukket et øje tre nætter i træk, og træt og forfrossen som jeg var, begyndte jeg at blive noget utålmodig. "Du skal skaffe mig kvarter, din slubbert, om det så er hos Fandens oldemoder!" skreg jeg forbitret. "Ja, der er kun et eneste tilbage," svarede soldaten og kløede sig i hovedet, "men jeg er rigtignok bange for, at Deres Velbårenhed ikke vil blive tilfreds der, for det er en slem hule, om jeg så må sige." Men da jeg i dette øjeblik kun brød mig om at få tag over hovedet, gav jeg ham ordre til at føre os der hen, og efter en lang og besværlig kørsel gennem snævre gyder og stræder, nåede vi endelig hen til en ussel lille hytte, som lå for sig selv og lige i nærheden af havet. I fuldmånens blege lys skelnede jeg noget længere bagude en anden endnu mindre og næsten

faldefærdig rønne, omgivet af et stengærde, som også indhegnede den forreste bygning og således begrænsede en fælles gårdsplads for begge hytter. Den bageste af disse, som jeg skulle indkvarteres i, var opført lige oven over en klippevæg, som skrånede stejlt ned mod havet, hvis mørkeblå bølger for øjeblikket larmede og klagede på en højst uhyggelig måde. Månen så roligt og lidenskabsløst ned på det støjende og brusende element, der som bekendt er underlagt dens herredømme, og takket være dens lyse glans kunne jeg langt ude på vandet skelne to fartøjer, hvis takkelværk tegnede sig som edderkoppespind mod den fjerne horisont. "Nå, så der ligger skibe i havnen!" tænkte jeg. "Ja, så kan jeg måske allerede i morgen komme videre til Gelendchuk [Note 20]."

Jeg gav oppasseren ordre til at tage min kuffert ned af vognen, lod kusken køre og begyndte dernæst at råbe på folkene i huset, men jeg fik ingen svar. Så bankede jeg på, men det nyttede heller ikke noget. Endelig, efter en halv snes minutters forløb, kom der en dreng på 14 eller 15 år henne fra den bageste hytte.

"Hvor er manden i huset?" spurgte jeg og gik hen til ham.

"Her er ingen," svarede han i en tvær tone.

"Hvad – er her ingen?"

"Nej."

"Men hvor er konen da?"

"Hun er gået op i byen."

"Men hvordan Fanden skal jeg da komme ind?" sagde jeg utålmodigt og sparkede i det samme så kraftigt til døren, at den fløj op på vid gab.

Så snart jeg kom ind i forstuen, slog fugtigheden mig i møde. Jeg tændte en svovlstik og holdt den op for næsen af drengen, og dens skær viste mig da to store, kridhvide øjne uden pupiller. Han var blind. Staklen blev stående foran mig uden at røre sig, og jeg begyndte så at studere hans ansigt.

Jeg må tilstå, at jeg nærer en stærk fordom mod alle blinde, skeløjede, døve, stumme og pukkelryggede, idet jeg ikke kan frigøre mig for, at der mellem et menneskes indre og hans ydre hersker en vis overensstemmelse, som blandt andet ytrer sig ved, at en legemlig skavank altid på en eller anden måde af spejler sig i sjælen.

Nå, jeg tog så den blinde nøjere under luppen, men hvad skal man vel læse i et ansigt, som ingen øjne har? Længe stod jeg således og betragtede ham med en stærk følelse af medlidenhed, men mens jeg iagttog ham, opdagede jeg med ét, at hans tynde læber fortrak sig til et næsten umærkeligt smil, og dette gjorde, jeg ved ikke selv hvorfor, et højst ubehageligt indtryk på mig. Jeg fik pludselig en stærk mistanke om, at denne blinde ikke var fuldt så blind, som han anstillede sig. Forgæves foreholdt jeg mig selv, at det var en ren umulighed i længden at vende det hvide ud af øjnene, og at der vel heller ingen grund var til at spille en sådan komedie, men det hjalp alt sammen ikke noget; det var mig umuligt at slippe min engang forudfattede mening.

"Er du en søn af konen i huset?" spurgte jeg omsider.

"Nej."

"Men hvem er du da?"

"En stakkels dreng, som hverken har fader eller moder."

"Men har konen her da ingen børn?"

"Nej, ikke længere. – Hun havde nok en datter, men hun er rejst over havet med en tatar. "

"Ser vi det! – Og hvad er det for en slags menneske?"

"Ja, pokker må vide det! Han hører hjemme på Krim og er bådfører i Kertch."

Jeg gik ind i stuen og kiggede mig om. Hele møblementet bestod af et bord, to bænke og en stor kiste, som stod tæt op til ovnen; de sædvanlige helgenbilleder så jeg derimod ikke noget til, og det er altid et dårligt tegn, når de mangler. Der var både koldt og fugtigt herinde, men det var heller intet under, da blæsten stod lige ind gennem de itu slåede ruder. Jeg tog en stump vokslys op af kufferten, tændte den og begyndte at udpakke mine sager. Min sabel og min bøsse stillede jeg hen i en krog, men pistolerne lagde jeg på bordet. Efter at jeg og min oppasser havde indsvøbt os i vore kapper, lagde vi os hver på sin bænk, og to minutter efter snorkede han, så hele stuen rystede, mens jeg for mit vedkommende kunne ikke falde i søvn, da jeg hele tiden så drengen med de hvide øjne foran mig i mørket.

Således kunne der vel være gået en times tid. Månen skinnede nu lige ind gennem vinduet, og dens stråler spillede på stuens lergulv. Pludselig så jeg, at der gled en skygge hen over den lyse stribe på gulvet. Jeg rejste mig halvt op, kastede et stjålent blik hen til vinduet og opdagede da igen noget mørkt, som gled lige forbi den månebelyste rude og derpå forsvandt. Jeg stod nu op, kastede min kappe om mig, stak min dolk i bæltet og listede mig ganske sagte ud af hytten. Lige som jeg var kommet udenfor, fik jeg øje på den blinde, der bevægede sig hen imod mig i månelyset. Jeg dukkede ind under stengærdet, og han gik forbi mig med fuldstændig sikre skridt. Fyren, der

havde en stor bylt under armen, klatrede over gærdet og slog ind på en snæver sti, som snoede sig ned ad den stejle klippevæg, og jeg fulgte efter ham, men på afstand, for at han ikke skulle høre mine skridt.

Imidlertid havde månen begyndt at indhylle sig i skyer, og fra havet rejste der sig en tæt dis, gennem hvilken jeg lige akkurat kunne skimte et mat blus henne fra lanternen på det nærmeste skib. Langs kysten lyste skummet af brændingen, der brød frådende ind over den smalle og stenede forstrand. Jeg klatrede forsigtigt ned ad stien, og da jeg var nået næsten helt hen til enden af den, så jeg, at den blinde standsede et øjeblik, hvorpå han drejede til højre og fulgte strandkanten i en sådan nærhed, at det undertiden så ud, som om bølgerne ville opsluge ham. Han gik lige så støt og fast, som om han havde haft øjne i hovedet, og den sikkerhed, hvormed han sprang fra sten til sten, tydede på, at det ikke var første gang, at han vandrede ad denne vej. Endelig standsede han, holdt hånden op til øret, som om han lyttede, og satte sig derpå ned med bylten ved siden af sig. Efter at der var gået nogle få minutter, så jeg en hvid skikkelse, som nærmede sig langs strandkanten og tog plads ved siden af ham. De begyndte at tale sammen, og da vinden bar på, kunne jeg høre næsten hvert ord, de vekslede.

"Hør, blinde," sagde den hvidklædte, som efter stemmen at dømme måtte være en kvinde, "det blæser for stærkt i dag, Janko kommer vist næppe."

"Å hvad! Han plejer ikke at frygte vind og vejr. Du skal se, han møder!"

"Nej, jeg tror ikke på det. Og tågen tager også stadig til."

"Ja, det er da kun heldigt for ham. Så slipper han lettere forbi vagtskibene," mente den blinde.

"Men hvis han nu druknede?"

"Ja, herregud, så får du ingen silkebånd til at pynte dig med på søndag."

Hun sukkede.

"Nå, hvem fik så ret!" sagde den blinde efter en lille pause og klappede i hænderne. "Nej, Janko er hverken bange for storm eller tåge. Om lidt har vi ham; jeg kan allerede høre lyden af hans årer."

Den hvidklædte rejste sig og begyndte at stirre ud i det fjerne.

"Å snak, blinde!" sagde hun lidt efter. "Jeg ser intet – slet intet!"

Og jeg må tilstå, at det gik mig som hende, for hvor meget jeg end anstrengte mig for at opdage noget, der lignede en båd, lykkedes det mig dog ikke. Men da der var gået en halv snes minutter, fangede mit øje med ét inde mellem de høje søer et sort punkt, som afvekslende blev større og mindre. I det ene øjeblik svævede det helt oppe på bølgekammene, og i det næste skød det atter ned i dybet. Den mørke prik kom nærmere, blev større og større og viste sig omsider at være en båd. "Det må være en dristig sømand, der vover sin trøje i en sådan nat," tænkte jeg, "men han har vel også sine grunde til det!" Og denne tanke optog mig udelukkende, mens jeg med bankende hjerte fulgte den lette, skrøbelige nøddeskal, som hvert øjeblik dukkede ned mellem bølgerne, men dog takket være nogle raske åreslag, der bar den som vinger, hurtigt igen hævede sig op af dybet og dansede hen over de skummende brådsøer. Da

båden kom i nærheden af brændingen, så det ud, som om den skulle slynges ind mod de store sten, som dannede forstranden, men ved en behændig manøvre med årerne undgik den denne ublide skæbne og gled sikkert og velbeholdent ind i både havnen, der lå lige neden for det sted, hvor den blinde sad. En mand af middelhøjde og med en spids, tatarisk fåreskindshue på hovedet kravlede i land, vinkede de to hen til sig og begyndte med deres hjælp at losse båden, der viste sig at være stuvet lige op til rælingen. Efter at enhver af dem havde taget sin sæk på nakken, fjernede de sig langs strandkanten og forsvandt snart i tågen. Jeg vendte hjem ad samme vej, som jeg var kommet, men skønt jeg var godt træt og udaset, da jeg nåede mit kvarter, lagde jeg mig dog ikke til hvile; jeg var nemlig så optaget af nattens eventyr, at jeg følte, at jeg ikke ville kunne få søvn i mine øjne.

Da min oppasser vågnede tidligt om morgenen, blev han meget forbavset over allerede at se mig i klæderne og spurgte mig gentagne gange, om der var noget særligt på færde, men jeg bad ham blot om at holde sin mund, da jeg fandt det rettest foreløbig at tie stille med, hvad jeg havde set. Efter at jeg havde stået en halv times tid hensunket i beskuelsen af den blå himmel, der var oversået med små, flossede fjerskyer, og af Krims fjerne, lillafarvede kyst, som endte i en stejl klippe, øverst oppe på hvilken der lyste et hvidt fyrtårn, begav jeg mig hen til fortet Fanagoria for at få at vide hos kommandanten, når der afgik skib til Gelendchuk. Men han kunne desværre ikke give mig nogen bestemt besked. Han oplyste mig om, at de fartøjer, der lå i havnen, var handelsskibe, som oven i købet endnu ikke havde indladet, og at postskibet sandsynligvis først ville

ankomme om tre eller fire dage. Jeg begav mig på hjemvejen i en temmelig nedtrykt stemning, og da jeg kom til mit kvarter, modtog min oppasser mig med et yderst bekymret ansigt.

"Jeg er bange for, at der er ugler i mosen, Deres Velbårenhed!" sagde han og lukkede døren op for mig.

"Så? – Det var ellers ikke så behageligt, for det kan vist vare flere dage, inden vi slipper herfra."

Da han hørte dette, fik hans ansigt et endnu mere bekymret udtryk end før.

"Ja, så sidder vi godt i det, herre!" hviskede han. "For lidt siden mødte jeg nemlig en underofficer, som jeg kender godt fra tidligere tid, og så snart jeg havde fortalt ham, hvor vi lå i kvarter, sagde han, at det var en ren røverrede, vi var kommet til. Han mente også, at den blinde dreng ikke var så helt blind endda, da han dagligt gik rundt i byen og besørgede alle mulige ærinder på egen hånd. Jeg er bange for, at ..."

"Men sig mig engang, har du ikke set noget til konen i huset?" afbrød jeg ham.

"Jo, hun kom anstigende, mens herren var borte, og hendes datter ligeledes."

"Passiar! – Hun har jo ingen!"

"Ikke det? – Ja, da så jeg hende sandelig for lidt siden sammen med et ungt pigebarn. – men hvis De vil tale med kællingen, så sidder hun ovre i sin hytte."

Jeg gik derind og fandt, at der så langt hyggeligere ud, end jeg havde troet. I ovnen buldrede der en vældig ild, og over denne stod der flere potter og gryder, som udsendte en liflig duft. Folkene her var altså ikke så helt nødlidende. Den gamle kone, som sad i baggrunden af stuen, modtog mig med et

yderst tvært ansigt, og da jeg begyndte at tale til hende, virrede hun blot med hovedet og erklærede, at hun var stokdøv. Jeg måtte altså opgive at få noget ud af hende og henvendte mig derfor til den blinde, som sad foran ovnen og stak pindebrænde til ilden.

"Nå, din lille blinde satan!" sagde jeg og kneb ham i øret. "Hvor var du så henne i nat? Herud med sproget! Hvad var det for en bylt, du slæbte af med?"

"Hvad behager? ... Hvor jeg var henne?" sagde han og begyndte øjeblikkelig at tude. "Hvad mener De, herre? ... Jeg forstår Dem ikke! U – hu – hu –hu – huh! En bylt? ... Hvor falder det Dem dog ind?"

Da den gamle kone mærkede, at det kneb for drengen, fik hun med ét sin hørelse og hvæsede i en arrig tone:

"Men hvad er det for opspind af Dem? Og det nænner De lige over for en stakkels dreng, som ikke engang har synet! Hvad har han dog gjort Dem, siden De piner og plager ham på den maner?" Hendes vrøvl kedede mig, og jeg gik derfor min vej fast besluttet på ikke at helme, førend jeg havde fundet nøglen til den gåde, der stadig beskæftigede mine tanker. Jeg svøbte mig ind i min kappe, satte mig på stengærdet og så ud i det fjerne. Foran mig lå havet, hvis ensformige dønninger virkede på mig som en søvndyssende melodi og førte mine tanker tilbage til svundne tider, til det kolde Norden og den skønne by ved Neva. Således sad jeg omtrent en times tid eller måske endnu længere fuldstændig hensunken i mine erindringer, indtil jeg pludselig vækkedes af noget, der lignede en sang. Ja, vist var det sang. Stemmen var en kvindes og melodien velklingende, snart langtrukken og sørgmodig, snart hurtig og livlig. Jeg så mig

om, men kunne ikke opdage nogen. "Hvad pokker er dette her?" tænkte jeg, og i det samme forekom det mig, som om lyden kom ned fra himlen. Mine øjne søgte opad, og jeg opdagede så, at der oven på taget af min hytte stod en ung pige i stribet kjole og med langt, udslagent hår – et fantastisk væsen, der mindede mig stærkt om en vandnymfe. Hun stod og stirrede ud i det fjerne, skærmede sig med hånden mod sollyset, sang, så det klang, og lo og småsnakkede flere gange midt inde i visen. Jeg mindes endnu tydeligt hvert ord i denne sang. Den lød således:

Frejdigt luften kløvende,
over blanke vover
skrider snekker duvende
og med kridhvide sejl.

Og blandt alle svanerne,
ydmygt nejende,
vipper som en spån min båd,
let på årerne.

Kommer stormen susende,
breder alle snekkerne
deres hvide vingefjer,
spredes over vandene.

Jeg for havet bøjer mig
helt ydmygeligt.
Spar min båd, I vrede bølger,
knæk ej spanterne!

Min båd er kun skrøbelig,
men lastet med guld og sølv;
gennem mulm og krappe søer
styrer den min hjertenskær.

Der påkom mig en fornemmelse af, at det var den samme stemme, jeg havde hørt om natten, og jeg faldt så et øjeblik i staver. Da jeg atter kiggede op, var den unge pige borte, og lidt efter fo'r hun forbi mig syngende og knipsende med fingrene. Hun løb over til den gamle, og i samme nu som hun var kommet inden for døren, hørte jeg en heftig ordstrid, der endte med, at kællingen skændte og pigebarnet lo. Få øjeblikke efter flagrede hun igen hen over gården, og da hun nåede i højde med mig, standsede hun pludselig og stirrede mig ind i øjnene, hvorpå hun gik langsomt ned ad bådehavnen til. Men dermed var historien ikke forbi, for om efter middagen indfandt hun sig igen uden for min hytte, hvor hun opførte en hel forestilling, idet hun sang, dansede og sprang omkring på den mærkeligste måde. Det var virkelig et højst forunderligt væsen. Hendes øjne, der syntes at eje magnetens tiltrækning, søgte hele tiden hen til mine med et spørgende udtryk, men så snart jeg begyndte at tale til hende, skyndte hun sig bort med et skælmsk og hemmelighedsfuldt smil.

Det falder mig vanskeligt at beskrive hende. Hun var langtfra smuk, men der var dog noget ved hende, som i mine øjne gjorde hende højst tiltrækkende. Hun havde det, man kalder race-blod, og det er en stor ting både hos heste og hos kvinder. Hvor der er race, viser det sig tydeligt i alt. Den røber sig i gangen, i hændernes og i føddernes form, men frem for alt i næsens linjer. Jeg skal her i forbigående bemærke, at en

regelmæssig næse er langt sjældnere i Rusland end en lille fod. Hvad der navnlig gjorde den ejendommelige unge pige så tiltrækkende, var hendes bøjelige, smidige skikkelse og yndefulde kast med hovedet, og når hertil kommer, at hun havde langt, lyst hår med et smukt gyldent skær, en dyb og varm ansigtsfarve og en ualmindelig fin og regelmæssig næse, vil man vel kunne forstå, at hun gjorde et stærkt indtryk på mig. Skønt hendes blik var falskt som en sirenes, var jeg dog så indtaget i hende, men især i hendes næse, at jeg følte mig i stand til de største dumheder, og jeg bildte mig endogså ind, at jeg her havde fundet en virkeliggørelse af Goethes Mignon, måske den mest henrivende skikkelse, som den store digters fantasi har fremtryllet. Men der var også meget hos hende, der mindede om Mignon. Hun havde de samme bratte overgange fra den vildeste uro til en dødlignende apati, de samme yndefulde, dansende bevægelser og de samme sælsomme sange.

Hen ad aften lykkedes det mig at komme så pludselig bag på hende, at hun ikke kunne nå at gribe flugten, og der udspandt sig da følgende samtale imellem os.

"Hør min lille dejlighed," sagde jeg, "hvad ville du egentlig oppe på taget i dag?"

"Å, jeg så blot, hvad vinden var."

"Men hvad har du egentlig med den at gøre?"

"Jo, lykken og vinden, de kommer fra samme kant, herre."

"Nej virkelig! Så var det vel lykken, du kaldte på i din sang?"

"Ja, De ved jo nok, at hvor der er sang, er der også lykke."

"Men hvis du nu af en fejltagelse skulle have sunget ulykken ned over dit hoved?"

"Ja, hvad så! Går det ikke godt, så går det ilde. Og for resten er vejen fra ulykke til lykke da heller ikke så farlig lang."

"Hvem har egentlig lært dig den vise, du sang oppe på taget?"

"Ingen! – Jeg synger, hvad der falder mig ind, og den, der skal høre min sang, fanger den nok med sit øre; men enhver anden kan spare sig den ulejlighed at høre efter, for han forstår dog ikke et ord af den."

"Nå, og hvad hedder du, min dejlighed?"

"Ja, spørg den, der har døbt mig."

"Og hvem har da døbt dig?"

"Ja, hvor ved jeg det?"

"Å, hvor du dog er hemmelighedsfuld! Men jeg ved alligevel noget om dig."

Hun fortrak ikke en mine og så ligegyldig ud i luften.

"Jo ser du, jeg ved, at du var nede ved stranden i nat!" sagde jeg i en alvorlig tone, og derpå for talte jeg hende alt, hvad jeg havde set, i den tanke, at dette ville sætte hende i forlegenhed. Men jeg tog fejl, for da jeg var færdig, lo hun mig lige op ansigtet.

"Ja, De har set så meget og ved dog kun så lidt!" ytrede hun let henkastet. "Men den smule, De ved, beholder De vel nok for Dem selv."

"Nå, så det mener du!" svarede jeg og satte samtidig mit ansigt i de barskeste folder. "Men hvad siger du nu, hvis jeg gik hen og meldte det hele til kommandanten?"

Det gav et sæt i hende, og derpå udstødte hun et lille skrig og flagrede bort som en opskræmmet fugl.

Denne spøgende trussel skulle jeg ikke være fremkommet med. Jeg havde den gang ingen anelse om dens følger, men

senere fik jeg lejlighed til at fortryde, at jeg havde villet gøre den unge pige bange.

Så snart det blev mørkt, lod jeg min oppasser sætte tepotten over ilden, og derpå tændte jeg lys, satte mig hen ved bordet og begyndte at smøge af min træpibe. Lige som jeg havde fået drukket mit andet glas te, hørte jeg døren knirke og lidt efter den sagte raslen af en kjole og lyden af skridt bag ved mig. Jeg fo'r sammen og vendte mig om – det var hende! Hun tog plads lige over for mig uden at sige noget og sendte mig et langt, ømt blik, som gjorde det fuldstændig af med mig. Hun lod også selv til at være stærkt betaget, for hendes ansigt var dødblegt, og barmen bølgede uroligt. Omsider begyndte jeg dog at blive lidt ked af denne komedie, og jeg besluttede derfor at bryde tavsheden – ganske vist på en temmelig prosaisk måde – ved at byde hende en kop te, men inden jeg nåede så vidt, sprang hun op, slyngede sine arme om min hals og trykkede et langt, glødende kys på mine læber. Det sortnede for mine øjne, alting løb rundt for mig, og grebet af en ubændig lidenskab knugede jeg hende tæt ind til mig, men hun snoede sig behændigt ud af mit favntag og hviskede mig ind i øret: "Kom ned til havnen i nat, når alle sover!" Hurtig som lynet for hun ud af døren og væltede i sit hastværk både tepotten og et lys, der stod på gulvet. "Det er da også Fanden til fruentimmer!" råbte min oppasser i en rasende tone, for han ærgrede sig sort over, at han nu gik glip af den varme drik, som han havde glædet sig så inderligt til.

Efter at der var gået et par timers tid, vækkede jeg min Sancho Pansa, der allerede længe havde ligget og snuet i halmen. "Jeg går ned til havnen," sagde jeg til ham. "Hold dig

vågen, og så snart du hører et skud, tager du din bøsse og løber hen i retning af lyden!" Han spærrede begge sine dumme øjne op og svarede mekanisk: "Javel, Deres Velbårenhed!" Jeg stak min pistol i bæltet og gik udenfor, og da jeg kom hen til stien, stod hun og ventede på mig. Så vidt jeg kunne se, bestod hele hendes påklædning af en let særk, der blev holdt sammen om livet af et lille tørklæde.

"Følg mig!" sagde hun og tog mig ved hånden, og derpå førte hun mig i løb ned ad stien. Jeg begriber endnu ikke, hvorledes jeg slap levende fra det. Så snart vi var helt nede, drejede hun til højre og slog ind på den vej, som jeg kendte fra den foregående nat. Månen var endnu ikke kommet til syne, og kun to enlige småstjerner blinkede oppe på den mørkeblå himmelhvælving. Bølgerne rullede tungt og afmålt ind mod land og vippede en lille båd, der lå fortøjet ved bolværket. "Kom så!" sagde hun og hoppede ned i fartøjet, og jeg fulgte efter hende, skønt jeg sandt at sige ikke er nogen ynder af sentimentale udflugter på havet. Et øjeblik efter opdagede jeg, at båden var i drift. "Men hvad skal det sige?" råbte jeg forbitret. "Det skal sige, at jeg elsker dig!" svarede hun, idet hun omslyngede mig med sine arme og tvang mig ned mod toften. Tættere og tættere blev hendes omfavnelse; hendes kind berørte min, og jeg følte hendes glødende ånde i mit ansigt, men midt under denne ømme scene hørte jeg et plump i vandet. Grebet af en pludselig mistanke førte jeg hånden til mit bælte og opdagede da, at min pistol var borte. Jeg forsøgte at støde hende bort, men hun klamrede sig fast til mig som en kat, og med ét fik jeg så kraftigt et stød, at jeg nær var faldet i vandet. Båden krængede stærkt, men det lykkedes mig dog alligevel at få ligevægten, og

nu begyndte der en fortvivlet kamp imellem os. Mit raseri gav mig kræfter, men jeg mærkede dog snart, at jeg i behændighed stod langt tilbage for min modstanderske. "Er du gal? Hvad pokker går der af dig!" råbte jeg og knugede hendes små hænder så fast i mine, at det knagede i alle leddene, men hun bekæmpede smerten og gav ikke en lyd fra sig.

"De har set det hele! De skal dø!" hvæsede hun pludselig og væltede mig med en næsten overnaturlig kraft over mod rælingen. Vi hang begge halvt ud af båden, og hendes lange hår berørte vandet. Det var et kritisk øjeblik. Jeg stemmede mit knæ mod bundbrættet, greb hende med den ene hånd om håret og med den anden i struben, klemte så stærkt til, at hun slap sit tag, og hev hende derpå over bord. Hendes hoved dukkede et par gange op af de skummende bølger, og derpå forsvandt det.

På bunden af båden fandt jeg halvdelen af en gammel åre, og efter mange anstrengelser lykkedes det mig endelig at vinde ind til bolværket. Så snart jeg var kommet i land, slog jeg ind på stien, og da jeg var nået op til den øverste ende af denne, søgte mit øje uvilkårligt hen til det sted, hvor den blinde natten i forvejen havde siddet og ventet på båden. Månen var nu helt oppe, og i dens blege skær så jeg noget hvidt nede ved selve strandkanten. Jeg lagde mig på maven, stak hovedet ud over klippens rand for bedre at kunne se og opdagede så med en blanding af glæde og forbavselse, at den hvide skikkelse nedenunder ikke var nogen anden end min havfrue. Hun var netop i færd med at vride vandet ud af sit lange hår, og den våde særk sluttede nu så stramt om legemet, at jeg tydeligt kunne skelne hendes slanke midje og høje barm. Lidt efter opdagede jeg et stykke ude på vandet en båd, som hurtigt kom nærmere,

og så snart den havde lagt til ved bolværket, sprang der en mand ud af den. Det var den samme, jeg havde set natten forinden.

"Janko! Det er ude med os!" råbte hun og ilede hen til ham, og samtalen blev derpå i nogen tid ført så sagte, at det var mig umuligt at høre det mindste af den.

"Og hvor er den blinde?" spurgte Janko omsider, idet han hævede sin stemme.

"Han må være her straks!" lød svaret, og et øjeblik efter kom drengen da også slæbende på en stor sæk, som blev lagt ned i båden.

"Hør, blinde," sagde Janko, "du ved, hvor varerne ligger, men hold ren mund med det, og sig så til" – navnet undslap mit øre – "at det har taget en snavs vending med sagerne, og at jeg ikke kan blive længere i hans tjeneste. Jeg sejler andetsteds hen, og nu kan han jo se, hvordan han får mig erstattet. Havde han betalt mig bedre, ville jeg aldrig have forladt ham. Nå, for min skyld skal han ikke hænge med hovedet, for hvor der er vind og sø, finder jeg let mit udkomme." Han tav lidt og vedblev derpå: "Hun tager med mig, for her kan hun ikke blive længere. Og sig så til kællingen, at hun kan gå hen og krepere; det er på tide, at hun skrubber af, det gamle fugleskræmsel. – Nå, os ser hun da allenfals ikke mere."

"Men jeg da?" spurgte den blinde i en ynkelig tone. "Hvad skal der blive af mig?"

"Ja, hvad rager det mig?" lød det uvillige svar.

Den unge pige sprang ned i båden og vinkede Janko hen til sig, men han blev stående på land og lagde noget i den blindes hånd.

"Der. – Det er til at købe kager for!" sagde han.

"Hvad? – Er det det hele?" skreg drengen.

"Nå, er du ikke fornøjet? – Så er her noget mere!" sagde Janko, og i det samme hørte jeg en klingende lyd.

Den blinde tog ikke mønten op. Janko gik om bord og hejsede et lille sejl, og derpå gled båden hurtigt ud af havnen, men jeg så dog endnu længe noget hvidt, der blinkede ude mellem de mørke bølger. Den blinde dreng sad stadig ved bolværket, og med ét begyndte han at græde så højt og ynkeligt, at det skar mig i hjertet. Jeg følte mig forunderlig bedrøvet til mode. Hvorfor havde skæbnen dog også udset mig til at bringe forstyrrelse ind i en kreds af skikkelige smuglere, som kun forlangte at ernære sig hæderligt af deres profession? Jeg var drattet ned imellem dem og havde bragt uro i deres fredelige tilværelse, ligesom stenen, der plumrer kildens klare vande.

Jeg vendte tilbage til min hytte. Midt i forstuen stod lyset og brændte langt nede i stagen, og henne i en krog lå oppasseren og snorkede med bøssen i favnen. Jeg lod ham sove og gik ind i mit værelse, hvor jeg hurtigt gjorde den opdagelse, at både mit rejsechatol, min sølvbeslåede sabel og min kostbare dolk havde fået ben at gå på. Nu gik det op for mig, hvad det var for sager, den blinde havde slæbt ned til båden. Jeg vækkede min oppasser med et kraftigt spark og skældte ham huden fuld, men det var desværre også den eneste oprejsning, jeg kunne skaffe mig, for jeg havde en bestemt følelse af, at jeg kun ville blive lét ud, når jeg meldte til øvrigheden, at jeg var blevet bestjålet af en blind dreng, og at en ung pige på atten år havde gjort forsøg på at drukne mig.

Til alt held indtraf der endnu samme dag et skib, som skulle videre til Gelendchuk, og jeg slap således bort fra Taman, før jeg havde ventet det. Hvad der er blevet af kællingen og drengen, aner jeg ikke, men det er mig også ganske ligegyldigt, for når man som jeg flakker om fra sted til sted, er det en temmelig ligegyldigt, om det går ens medmennesker godt eller ilde.

Fyrstinde Mary

Pjatigorsk, den 11. maj.

I går ankom jeg hertil, og det første, jeg gjorde, var, at jeg lejede mig et par værelser i en udkant af byen. Huset, jeg bor i, ligger ved foden af Maschuk og så højt, at det rager helt op i tordenskyernes region. I morges kl. 5, da jeg åbnede mit vindue, fyldtes værelset med den lifligste blomsterduft, som strømmede ind fra en lille have, der ligger lige foran huset. Grenene af et blomstrende kirsebærtræ kigger ind til mig, og af og til overdrysser vinden mit skrivebord med myriader af fine, hvide småblade. Jeg har en glimrende udsigt til ikke mindre end tre forskellige sider: Imod vest ses Beschtas fem blålige spidser, der præsenterer sig lige så tydeligt for øjet som uvejrsskyer på en klar himmel; imod nord dækker Maschuks vældige kegle hele horisonten, og mod øst åbner der sig et dejligt, smilende landskab. I forgrunden og neden for min fod ligger den smukke lille by med dens mange sprudlende sundhedskilder, der hvert år hidkalder en mængde badegæster fra rigets forskelligste egne; lidt længere tilbage hæver der sig flere rækker jævntløbende bjergkæder, den ene højere end den anden, af hvilke de bageste forsvinder i en blålig tåge, og helt ude i horisonten strækker der sig en mægtig kæde af hvide,

snedækkede alper, som begynder med Kasbek og ender med det tvedelte Elbrus. Hvem der kunne leve hele livet i disse dejlige egne! Blot efter et par dages ophold her ruller blodet langt livligere og hurtigere gennem mine årer. Luften er ren og frisk som et barns kys, solen skinner langt klarere end andetsteds, og himlen har en vidunderlig dyb og ren farve. Man har altså alt, hvad man kan ønske sig, og trænger ikke til at stive sig af med sindsbevægelser af forskellig art. Men nu kan jeg ikke blive her længere; jeg må hen til Elisabeths-kilden, hvor badegæsterne efter sigende plejer at samles hver morgen.

Jeg gik ned til byen ad boulevarden, hvor jeg straks mødte forskellige mere eller mindre ynkelige grupper, som slæbte sig langsomt gennem alleen. Det var for størstedelen godsejerfamilier fra steppen; hele typen røbede dem. Herrerne gik i frakker, der så ud, som om de var fra det forrige århundrede, og damerne udmærkede sig ved deres skrigende pynt. Jeg fik indtrykket af, at de allerede kunne alle de mandlige badegæster udenad, for de så hen på mig med en iøjnefaldende interesse, der dog navnlig syntes at samle sig om min våbenfrakkes elegante snit. Takket være min skrædders anstrengelser troede de, at jeg hørte til garden, men så snart et blik på mine epauletter havde vist dem, at jeg ikke var andet end en ganske almindelig linjeofficer [Note 21)], skyndte de sig at trække øjnene til sig. Jeg var vejet og fundet for let.

Byens damer, der jo udgør badestedets faste kvindelige stok, syntes mere velvilligt stemte. De fikserede mit ansigt gennem lorgnetten og så ikke synderligt på uniformen. Men damerne her i Kaukasus er også vant til at møde almindelige officerer,

der, både hvad ånd og hjerte angår, kan kappes med enhver garderofficer. De lokale skønheder på et sådant badested er altid lige elskværdige, og dette fænomen lader sig let forklare, når man erindrer, at de hvert år skifter tilbedere. For dem som for os alle gælder det gamle ord: Forandring fryder og fornøjer.

Mens jeg vandrede hen ad den snævre sti, som fører op til Elisabeths-kilden, indhentede jeg en hel flok af uniformerede og civilklædte herrer, der, som jeg senere bragte i erfaring, danner en særegen klasse blandt badegæsterne. De drikker meget – men kun ikke vand, forsømmer brøndkuren efter bedste evne og indlader sig kun på flygtigt kurmageri, men dyrker derimod med iver det ædle hasardspil og klager bestandig over kedsomhed. Disse fyre lapser sig, hvor de kan få lejlighed til det. Når de dypper deres glas i svovlkilden, indtager de gerne en klassisk stilling, som kun har det ene mål at imponere mængden. Deres påklædning er også beregnet på at gøre virkning. De civile bærer således med forkærlighed lyseblåt halstørklæde, og de militære nærer en vis svaghed for høje fadermordere [Note 22)]. De udtaler sig ved enhver lejlighed med den dybeste foragt om provinsdamerne og længes tilbage til de aristokratiske saloner, som de aldrig har haft adgang til.

Endelig nåede jeg da hen til kilden. Lige i nærheden af den over selve bassinet var der opført et lille hus med rødt trætag og lidt derfra et galleri, som badegæsterne tyer ind i, når det regner. Henne på en bænk sad der tre eller fire sårede officerer med krykkerne ved siden af sig, og på pladsen foran huset vandrede der nogle damer frem og tilbage for at tage sig den fornødne motion efter brønden. Inde mellem vinrankerne, der dækkede hele den nederste del af Maschuk, så jeg et glimt af

forskellige ømme par, som nød ensomheden to og to, og oppe på en fremspringende klippeblok, der bærer en pavillon, som man har døbt Æolsharpen, opdagede jeg flere ivrige naturbeundrere om en stor kikkert, der syntes at være rettet ind mod Elbrus. Jeg standsede træt og forpustet, da jeg nåede hen til det lille træhus, lænede mig til en af søjlerne, der bar taget, og begyndte at tage de maleriske omgivelser i øjesyn. Mens jeg stod således, hørte jeg pludselig en bekendt stemme, der råbte:

"Nej, hvad ser jeg! Petchorin! – Har du været her længe?"

Da jeg vendte mig om, opdagede jeg Gruschnitski, og vi faldt da øjeblikkelig i armene på hinanden, som det sømmer sig gamle krigskammerater, der har kæmpet sammen mod bjergboerne. Han meddelte mig, at han havde fået et skudsår i foden, at han var taget hertil for at blive helbredet, og at han allerede havde brugt brøndkuren i over en hel uge.

Gruschnitski, der har stået lidt over et år i tjenesten, er kun junker [Note 23)] endnu. Skønt han som sådan har ret til at bære en uniform af samme snit og stof som officerernes, foretrækker han dog at indhylle sig i en grov soldaterkappe, fordi denne i forbindelse med Georgskorset [Note 24)] efter hans mening giver ham et vist krigersk anstrøg. Han har en god figur, en kraftig, brun ansigtsfarve og kulsort hår. Når han taler, knejser han med hovedet, og han forøger end ydermere virkningen af sine ord ved hvert øjeblik at sno sit overskæg, hvilken manøvre han udfører med den venstre hånd, da hans højre har nok at gøre med at holde på krykken. Han taler hurtigt og affekteret og har, netop fordi det skønne slet ingen indtryk gør på ham, altid en hel del opstyltede fraser på rede hånd. Gruschnitski er en stor krukke, som gerne vil bilde andre ind, at han stadig omtumles

af mægtige lidenskaber og gemmer dybe kvaler i sit hjerte. Folk af hans kaliber kender ingen større nydelse end at gøre effekt, og ingen forstår som de at sætte romantiske provinsdamer fluer i hovedet. Når de bliver ældre, slår de sig enten ned på landet som fredelige godsejere, eller også hengiver de sig til drik. Undertiden forener de begge dele. De kan være brave og hæderlige nok, men poesi er de fuldstændig blottet for. Gruschnitski har en sand lidenskab for at deklamere. Så snart samtalen bevæger sig lidt udenfor det almindelige, bemægtiger han sig den med en sådan ihærdighed, at det er umuligt at få et ord indført. Han hører slet ikke de indvendinger, andre møder med, og tvinger man ham til at tie et øjeblik stille, hævner han sig ved straks efter at begynde på en længere tirade, som tilsyneladende står i nogen forbindelse med det, hans modstander har sagt, men i virkeligheden kun er en fortsættelse af den lange ordskvalder, han et øjeblik var blevet afbrudt i.

Han holder meget af at være åndrig, og hans vittigheder kunne undertiden være ret passable, men de er aldrig træffende eller bidende. Han forstår ikke den kunst at ramme med et eneste ord, men han kender heller ikke menneskene og deres svage sider, da han hele sit liv igennem kun har beskæftiget sig med sig selv. Hans mål er at blive helten i en roman, og han har så ofte forsikret andre at han er et væsen, der i grunden slet ikke er skabt for denne jord, at han nu selv tror på det. Det er derfor, at han bærer sin grove soldaterkappe med en spaniers stolte mine. Han føler, at jeg har gennemskuet ham, og jeg står derfor ikke synderlig højt i kurs hos ham, skønt vi tilsyneladende er overordentlig fine venner. Gruschnitski har

ord for at være tapper. Jeg har selv set ham i kugleregnen; han svinger sin sabel, skriger, brøler og løber frem mod fjenden med lukkede øjne. Hvis det er tapperhed, er det i alt fald ikke den, som vi russere er så bekendte for.

Han hører ikke til mine folk, ja, jeg har endog en bestemt følelse af, at vore veje en gang vil krydses, og at det da vil gå en af parterne ilde.

Hans gæsteforestilling her nede i Kaukasus er sikkert også kun en følge af hans romantiske ideer. Jeg er overbevist om, at han dagen før sin afrejse fra hjemmet har bildt en eller anden køn ung pige ind, at hans egentlige mål med at begive sig herned ikke var at tage tjeneste i hæren, men kun at søge døden. Jeg kan se ham i denne situation, med hånden for øjnene og med sit mørkeste ansigt. "De skal vide at ..." hører jeg ham sige. – "Nej, De bør ikke vide det! Deres rene, uberørte sjæl vil ikke kunne tåle dette stød. Og hvorfor skulle jeg også fortælle Dem det? Ville De overhovedet kunne forstå mig?" – Og således videre i samme dur.

Han har selv sagt til mig, at grunden til, at han trådte ind i regimentet K., vil forblive en evig hemmelighed mellem Himlen og ham.

Nå, men i øjeblikke, hvor han kaster sin tragiske maske, kan han være ret elskværdig og underholdende. Jeg glæder mig til at skulle se ham sammen med damer. Han bliver ikke til at holde ud!

Efter at vi var blevet færdige med at omfavne hinanden, begyndte jeg at spørge ham lidt nærmere ud om livet og forholdene her nede.

"Ja, det er en prosaisk tilværelse, man fører i dette hul!" erklærede han med et suk. "De, der drikker mineralvand om morgenen, er som alle syge vældig matte og sløve, og de, der drikker vin om aftenen, er utålelige som alle, der glæder sig ved et godt helbred. Damer er her nok af, men man har ikke synderlig fornøjelse af dem. De møder i de gyseligste toiletter, taler slet fransk og driver tiden hen med at spille whist. Moskva leverer i år kun et kontingent af to, nemlig fyrstinde Ligovski og hendes datter, men dem har jeg naturligvis ikke gjort personligt bekendtskab med. Min grove soldaterkappe stempler mig som en paria. Den deltagelse, som den vækker, tynger mig endnu mere end en almisse."

I dette øjeblik gik der to damer forbi os og hen ad brønden til. Den ene af dem var fyldig og noget til års, den anden derimod ung og slank. Deres ansigter kunne jeg ikke se på grund af hattene, men deres påklædning var yderst smagfuld og uden spor af overflødig stads eller pynt. Den yngste, der var i højhalset, lysegrå kjole, havde en allerkæreste lille fod, som tog sig så bedårende ud i den stramt siddende, rødbrune halvstøvle, at selv den mest uimodtagelige for kvindelig skønhed ville være kommet i vild begejstring over den. Hendes lette, svævende gang, der syntes at spotte tyngdens love, havde – hvis jeg da kan bruge dette udtryk – noget pigeagtigt ved sig, en ejendommelighed, som kun forstås gennem beskuelsen, men på ingen måde lader sig beskrive eller forklare. Lige som hun kom forbi os, fornam jeg et flygtigt pust, en duft som fra blomster, mindende om den ubestemmelige aroma, der stiger én i møde fra en kærlighedsbillet.

"Det er fyrstinde Ligovski," oplyste Gruschnitski, "Og den unge dame, som går ved siden af hende, er hendes datter Mary. Ja hun hedder egentlig Marie, men moderen har sat dette engelske sving på hendes navn."

"Nå, så du kender allerede hendes fornavn."

"Ja, det er ved et rent tilfælde," svarede han og blev rød i hovedet, "for du kan da nok begribe, at jeg ikke har følt trang til at gøre hendes og moderens bekendtskab. Disse indbildske adelige betragter jo os, der ikke hører til garden, som rene umuligheder. De er på forhånd overbevist om, at der ikke kan findes ånd og forstand under en nummereret hue og et varmt hjerte inden for en grov bajs-kappe."

"Herregud, den stakkels kappe! Skal den nu igen holde for?" sagde jeg og lo. "Men sig mig engang, hvem er den galante herre, som står og rækker dem glasset?"

"Å, det er en laps fra Moskva, som giver partiet her nede. Han hedder Rajevitch og er en yderst ekstravagant fyr, der sætter alt ind på at bedåre damerne. Se engang på den mægtige urkæde, der dingler ned over hans himmelblå vest. Og hvad mener du om den forfærdelige knippel, han har bevæbnet sig med? Skulle man ikke tro, at den tilhørte Robinson Crusoe? Men fuldskægget og hans frisure *à la moujik* [Note 25)] er dog det, der må vække mest beundring."

"Hør, jeg tror virkelig, at du har et horn siden på hele menneskeslægten."

"Ja, men jeg har vel også grund til det!"

"Nej virkelig?"

I dette øjeblik forlod damerne bassinet og kom gående lige hen imod os. Gruschnitski skyndte sig at indtage en teatralsk

stilling, som han gjorde endnu mere virkningsfuld ved hjælp af krykken, og sagde højt til mig på fransk:

"Mon cher, je hais les hommes pour ne pas les mépriser, car autrement la vie serait une farce trop dégoutante."

Den unge fyrstinde sendte ham i forbigående et langt, nysgerrigt blik. Udtrykket i dette blik kunne jeg ikke få fat i, men der lå i alt fald ikke spor af spot eller ironi i det, hvortil jeg i mit inderste gratulerede ham.

"Din fyrstinde er virkelig overordentlig nydelig!" sagde jeg let henkastet. "Hun har det, man kalder fløjlsøjne. – Er det ikke et brillant udtryk? – Jeg råder dig til at anvende det, når du taler om hende. – Hvad jeg mener med det? – Jo, ser du, øjenhårene og vipperne er så lange, at solens stråler ikke fanges af hendes pupiller, og det giver blikket noget ømt og smægtende, som jeg er en stor beundrer af. Nå, det er for resten ikke alene øjnene, men hele ansigtet, der gør hende ære. Men hvordan er tænderne? Er de hvide? Jeg håber det, for ellers er totalindtrykket spoleret. Skade, af hun ikke smilede, da du kom med din opstyltede frase."

"Du taler om en smuk kvinde, som om hun kunne være en fuldblodshest," sagde Gruschnitski med en vis indignation.

"Mon cher," svarede jeg, idet jeg bestræbte mig for at slå ind på hans tone, *"je méprise les femmes pour ne pas les aimer, car autrement la vie serait un mélodrame trop ridicule."*

Jeg lod ham stå og se dum tid og gik min vej. Omtrent en halv time spadserede jeg inde under vinrankernes skyggende løv og hen over kalkholdige klippeblokke, hvis skråninger var behængt med blomstrende buske. Varmen begyndte efterhånden at blive generende, og jeg begav mig derfor på hjemvejen. Da jeg kom i

højde med kilden, gik jeg et øjeblik ind i galleriet for at puste lidt ud i skyggen, og dette havde til følge, at jeg blev vidne til en ret interessant scene. De personer, der optrådte i den, befandt sig i følgende situation: Den gamle fyrstinde og lapsen fra Moskva sad på en bænk inde under galleriet fordybede i en, som det lod til, meget alvorlig samtale; datteren, der sandsynligvis for nylig havde drukket sit sidste glas, spadserede frem og tilbage på den åbne plads foran brøndpavillonen, og Gruschnitski stod inde i denne og lænede sig op til randen af det murede bassin.

Jeg nærmede mig forsigtigt og tog en skjult opstilling bag en stor busk. I dette øjeblik lod Gruschnitski sit glas falde i sandet, og han gjorde så nogle fortvivlede forsøg på at samle det op, men til ingen nytte, da hans sårede fod hindrede ham i det. Han arbejdede, som om det gjaldt livet, mens han støttede sig på sin krykkestok. Men alle hans anstrengelser var forgæves. Hvor han led, den stakkel! Smerten afspejlede sig tydeligt i hans udtryksfulde ansigt.

Fyrstinde Mary så alt dette lige så godt, om ikke bedre end jeg. Let som en fugl fløj hun hen til ham, bøjede sig ned, tog glasset og rakte ham det med en yndefuld bevægelse. I samme nu, som hun havde gjort det, blev hun blussende rød, men efter at et hurtigt blik hen til galleriet havde forvisset hende om, at hendes mama intet havde set, blev hun straks igen beroliget. Da Gruschnitski åbnede munden for at takke hende, var hun allerede langt borte. Et øjeblik efter så jeg hende gå hen over pladsen sammen med sin moder og lapsen, og da hun kom forbi Gruschnitski, fik hendes ansigt pludselig et koldt og afvisende udtryk. Hun så ikke hen til den side, hvor han stod,

og lagde således ikke mærke til det lidenskabelige blik, han fulgte hende med, lige indtil hun forsvandt inde mellem lindetræerne på boulevarden. Lidt efter opdagede jeg et glimt af hendes lyse hat et stykke henne i gaden, og da hun nåede omtrent enden af denne, forsvandt hun og moderen i en port, mens Rajevitch drev langsomt videre.

Først i dette øjeblik lagde den stærkt optagne junker mærke til min nærværelse.

"Så du det?" sagde han og trykkede i sin begejstring min hånd. – "Er hun ikke en engel?"

"Ja, hvorfor nu det?" spurgte jeg med et ansigt, som jeg søgte at gøre så enfoldigt som muligt.

"Men så du det da ikke?" spurgte han atter.

"Jo, vel gjorde jeg det. Hun tog dit glas op. Men hvis en af havebetjentene havde været til stede, ville han have gjort akkurat det samme, og han havde sikkert skyndt sig endnu mere end hun i håb om en drikkeskilling. Men for resten kan jeg godt forstå, at hun havde ondt af dig, for du skar en ganske gyselig grimasse, da du kom til at støtte på din sårede fod."

"Og følte du dig da ikke dybt rørt ved at se den medlidenhed, der afspejlede sig i hendes henrivende ansigt?"

"Nej."

Jeg løj, men jeg gjorde det kun, fordi jeg nu engang havde fået lyst til at irritere ham. Jeg har i det hele taget en stærk tilbøjelighed til at sige imod. Hele mit liv igennem har jeg på den sørgeligste måde modsat mig det, som min forstand og mit hjerte har erklæret for det ene rette. Kommer jeg sammen med en entusiast, bliver jeg øjeblikkelig grebet af iskulde, og jeg bilder mig ind, at en længere omgang med en dvask flegmatiker

ville gøre mig til en ildfuld sværmer. Men for resten må jeg tilstå, at der i dette øjeblik opstod en anden just ikke synderlig behagelig følelse i mit hjerte, og denne følelse var – for at sige det lige ud – det, man i daglig tale kalder misundelse. Ja, jeg nævner ondet ved dets rette navn, fordi jeg nu engang er vant til at se fuldstændig nøgternt og uhildet på mig selv. Men jeg gad for øvrigt nok se den unge mand, som ikke ville føle sig ilde berørt, når en kvinde, der har lagt et om end kun flygtigt beslag på hans opmærksomhed, pludselig og lige for øjnene af ham udmærker en anden, som hun ikke kender det fjerneste til.

Gruschnitski og jeg gik tavse ned ad boulevarden og forbi det hus, hvor den unge fyrstinde var forsvundet for vore øjne. Han puffede mig i siden og tilkastede hende samtidig et af disse smægtende blikke, som gør så ringe virkning på kvinderne. Jeg rettede min lorgnet imod hende og opfangede da et flygtigt smil på hendes ansigt, men dette smil veg for et irriteret udtryk, så snart hun opdagede mit næsvise øjeglas. Og hun havde virkelig også grund til at blive vred. For det er dog et stift stykke, at en stakkels officer, der kun hører til den almindelige krigerkaste, tør vove at lorgnettere en fyrstinde, som bevæger sig i Moskvas højeste kredse.

Den 18. maj.

I morges havde jeg besøg af en af badelægerne. Han hedder Verner, men skønt navnet er tysk, er han dog en rigtig ægte russer. Og der er vel heller ikke noget forbavsende i det. Jeg har således en gang kendt et individ, der hed Ivanov, men som ikke desto mindre var født og båren i Tyskland.

Verner er en mand, der i flere henseender hæver sig over det almindelige. Han er skeptiker og materielt anlagt som næsten

alle læger, men samtidig er der dog en hel del af en poet i ham; i sine handlinger er han det altid, men også meget ofte i ordene, skønt han aldrig har skrevet et eneste digt. Han har studeret alle de strenge, der sætter menneskehjertet i bevægelse, og han har et lige så grundigt kendskab til dem, som anatomen til muskelfibrene i et kadaver, men han har aldrig gjort praktisk anvendelse af sin psykologiske viden. I al stilhed plejer han at gøre sig lidt lystig over sine patienter, men jeg har rigtig nok også set ham græde ved en døende soldats leje. Han er fattig og drømmer sig altid ind i den lykke at være millionær, men han ville dog ikke røre sig af stedet for pengenes skyld. Jeg mindes, at han en gang har sagt til mig, at han nødig vil hjælpe en ven, fordi han så får et vederlag i form af taknemmelighed, men derimod gerne en uven, fordi dennes had vil vokse ved bevidstheden om, at han er sin fjende tak skyldig. Han har det, man kalder en skarp tunge, og hans bidende vid er skyld i, at mangen en skikkelig fyr har fået et latterlighedens stempel påtrykt for resten af livet. Hans modstandere, men især da hans kolleger ved badet, der ærgrer sig over hans åndelige overlegenhed, har udspredt det rygte om ham, at han tegner karikaturer af sine patienter, og dette har haft til følge, at hans praksis i den sidste tid er gået en del tilbage.

Hans ansigt tiltaler i begyndelsen ikke, men det vinder betydeligt, når man først har gjort den opdagelse, at der bag de uregelmæssige træk skjuler sig en ualmindelig ånd og en prøvet forstand. Det er ikke sjældent, at kvinderne forelsker sig lidenskabeligt i sådanne mænd, og at de finder deres hæslighed langt mere tiltrækkende end den mest bedårende Endymions ungdomsfriske skønhed. Forklaringen ligger simpelt hen i, at

deres sikre instinkt altid siger dem, hvor en udvalgt ånd er til huse, og det er måske netop derfor, at mænd som Verner nærer den dybeste beundring for kvinderne.

Verner er lille af vækst, mager og spinkel som et barn. Hans ene ben er lidt kortere end det andet ligesom Byrons, og hans hoved er alt for stort i for hold til den øvrige del af legemet. Sit hår holder han altid kortklippet, og man kan således tydeligt se alle fremståenheder på hans hovedskal, hvis hele bygning ville forbavse en frenolog, fordi den fremviser den mærkeligste blanding af fuldstændig modsatte egenskaber og tilbøjeligheder. Hans små, sorte øjne, der altid er i virksomhed, synes at ville trænge ind i ens inderste tanker. Han er til enhver tid sirligt og smagfuldt klædt på, og hans små, magre hænder præsenterer sig gerne i gule handsker. Men ellers foretrækker han mørke farver, og jeg har da heller aldrig set ham i andet end sort frakke og vest. Blandt de yngre i sin bekendtskabskreds går han almindelig under navnet Mefistofeles, og skønt han tilsyneladende føler sig ilde berørt deraf, tror jeg dog, at han i sit stille sind glæder sig over, at man opfatter ham som en dæmonisk natur. Vi fandt hurtigt hinanden og blev også ret intime, men dog ikke det, man kalder venner. Jeg indlader mig i det hele taget aldrig på venskab. Det er efter min mening et usundt forhold, fordi den ene af parterne altid bliver den andens slave. Men en slave duer jeg ikke til at være, og den bydende ønsker jeg ikke at være, når jeg samtidig skal spille komedie og lade, som om jeg ikke er det.

Mit første bekendtskab med Verner stiftede jeg i byen S., hvor jeg traf ham i et stort og yderst livligt herreselskab. Ud på aftenen begyndte samtalen at antage en filosofisk-metafysisk

karakter, og som altid ved sådanne lejligheder blev der sat forskellige mere eller mindre interessante spørgsmål under debat, men man kom ikke til enighed, og det endte så med, at enhver fremsatte sin overbevisning, der gerne gik i modsat retning af den, som den sidste ærede taler havde hævdet. Kort sagt, det summede en om ørene med de forskelligste overbevisninger, af hvilke den ene var lige så lidt grundfæstet som den anden.

"Ja, hvad mig angår, så er der kun en eneste ting, jeg er fuldkommen overbevist om," bemærkede doktoren, da turen kom til ham.

"Og det er?" sagde jeg nysgerrig efter at høre, hvad denne mand, som hidtil ikke havde lukket sin mund op, kunne have at sige.

"Jo," svarede han, "jeg er vis på, at jeg en skønne dag, tidligere eller senere, vil lægge mig til at dø."

"Ja, den overbevisning deler jeg fuldstændig. Men jeg har en til, der er lige så grundfæstet som Deres. Jeg er vis på, at jeg en eller anden forbandet dag har haft den ulykke at komme til verden."

Alle som én faldt nu over os og lod os høre, at det var noget dumt tøjeri, vi opvartede med, og dog var der ikke én i selskabet, der havde sagt noget fornuftigere eller bedre. Fra det øjeblik af havde Verner og jeg fundet hinanden. Vi sås ofte og diskuterede så med megen alvor forskellige mere eller mindre intrikate spørgsmål, lige indtil vi mærkede, at vi gensidigt ironiserede over hinanden. Når vi var kommet på det punkt, så vi hinanden forstående ind i øjnene ligesom to augurer, lo og skiltes særdeles veltilfredse med aftenens udbytte.

Jeg lå på sofaen med hænderne under hovedet og kiggede op i loftet, da Verner trådte ind. Han stillede sin stok hen i en krog, gled ned i en lænestol og fortalte mig, at det var meget varmt udenfor. Jeg svarede, at fluerne generede mig en del, og derpå sad vi begge i længere tid uden at mæle et ord.

"Hør, kære doktor," sagde jeg endelig, "De må indrømme mig, at der ville være meget kedeligt her på Jorden, hvis der ikke var dumrianer til. Se, her sidder nu for eksempel vi to og siger hverken bu eller bæ, blot fordi vi er alt for kloge. Vi ved så udmærket godt, at der ikke gives den ting, som man ikke kan diskutere om i det uendelige, og derfor indlader vi os heller aldrig på den dumhed. Vi kender begge hinandens inderste tanker, og blot den ene lader falde et ord, er den anden straks fuldstændig med. Jeg er en åben bog for Dem, og De for mig. I det hele taget er vi to alen af et stykke: vi græder, når andre ler, ler, når andre græder, og bryder os sandt at sige ikke om andet end os selv. For vort vedkommende kan der ikke godt være tale om en gensidig udvikling af følelser og tanker, for enhver af os ved jo om den anden, hvad han bryder sig om at vide, og følgelig kan vi spare os al videre ulejlighed. Skal vi overhovedet kunne tale sammen, må det være om det, der foregår omkring os. Nå, begynd De så! – Hvad nyt?"

Træt af denne lange tale lukkede jeg øjnene og gabede.

"De har sikkert en eller anden bagtanke med Deres lange galimatias," sagde han efter et øjebliks betænkning.

"Nej, ikke én, men to!" svarede jeg.

"Ja, ryk ud med den ene, så skal jeg betro Dem den anden."

"Nej, begynd De!" sagde jeg og lo indvendig.

"Ja, De vil gerne høre lidt nærmere om nogle af badegæsterne her, og jeg har allerede gættet, hvem det er, De interesserer Dem for. Det er sikkert de samme, som allerede har forhørt sig om Dem."

"Kæreste doktor, vi kunne egentlig spare os den ulejlighed at tale sammen, for enhver af os kender jo den andens inderste tanker."

"Nå – men nu kommer turen til Dem!"

"Jo, ser De, jeg vil gerne have, at De skal fortælle mig lidt: for det første, fordi det anstrenger mig mindre at høre end at tale; for det andet, fordi jeg så slipper for at fortale mig; for det tredje, fordi der da er en svag mulighed for, at jeg får færten af et eller andet, og for det fjerde, fordi så klog en mand som De holder mere af at have tilhørere end selv at skulle være det. – Men nu til sagen! Hvad sagde den gamle fyrstinde Ligovski om mig?"

"Men er De også ganske vis på, at det er hende og ikke datteren, der har ..."

"Ja, det er jeg."

"Men hvorfor da?"

"Fordi jeg ved, at den unge fyrstinde har under holdt Dem om Gruschnitski."

"Hør, jeg beundrer virkelig Deres divinationsevne. Ja, De har fuldstændig ret; fyrstinde Mary talte ikke om Dem, men om ham. Hun sagde blandt andet, at hun var vis på, at den unge mand i soldaterkappen måtte være degraderet til menig på grund af en duel."

"Og jeg håber da, at De lod hende blive i den tro."

"Selvfølgelig."

"Intrigen er der," råbte jeg, "og nu skal jeg sørge for løsningen! Jeg takker dig, skæbne, fordi du redder mig fra at dø af kedsomhed!"

"Og jeg har allerede en forudfølelse af," bemærkede doktoren, "at De har udset den stakkels Gruschnitski til Deres offer."

"Videre! Videre!"

"Den gamle fyrstinde sagde, at hun havde set Deres ansigt før, hvortil jeg bemærkede, at hun sikkert måtte have truffet Dem på soiréer og baller i Petersborg. Jeg fortalte hende også, hvad De hed, og det viste sig så, at hun godt kendte Deres navn. Det lader til, at den historie, De i sin tid havde, har gjort stor opsigt også i Moskva. Hun udbredte sig vidtløftigt om alle Deres forskellige meriter og føjede til af sit eget, hvor det, hun havde hørt på anden og tredje hånd, ikke ville slå til. Datteren lyttede med den største interesse, og jeg skulle tage meget fejl, om hun ikke har lavet en hel moderne romanhelt ud af Dem. Jeg for mit vedkommende modsagde naturligvis ikke den gamle dame, skønt jeg godt vidste, at det meste af det, hun diskede op med, kun var det rene, pure opspind."

"Værdige ven!" udbrød jeg med patos og rakte hånden ud imod ham. "Hvorledes skal jeg dog takke Dem?"

"Hvis De ønsker det, skal jeg indføre Dem i huset!" sagde han og trykkede den med varme.

"Nej, hvor falder det Dem dog ind!" råbte jeg og slog hænderne sammen. "Hvor kan De dog tro, at man introducerer en romanhelt! Han viser sig pludselig på scenen, frelser den elskede fra døden, og ..."

"Sig mig blot en ting! – Har De virkelig i sinde at gøre kur til den unge fyrstinde?"

"Nej, nej! På ingen måde! Hør, doktor, denne gang er det mig, der triumferer. De har ikke gennemskuet mig! Men jeg ville ønske, at De havde gjort det, for skønt jeg aldrig røber mine hemmeligheder, kender jeg dog ingen større glæde, end når andre gætter dem. Det morer mig, skal De vide, og hvis det skulle genere mig, at man har færten af dem, nægter jeg bare glat væk alt. Men nu må De virkelig fortælle mig lidt nærmere om moderen og datteren. Hvordan er de egentlig?"

"Ja, den gamle fyrstinde er en dame på mellem fyrre og halvtreds. Hendes mave fungerer udmærket, men der er vist noget galt ved blodcirkulationen – hun har nemlig nogle store hektiske pletter på kinderne. De sidste tyve år har hun tilbragt i Moskva, hvor hun har ført så rolig og magelig en tilværelse, at hun nu må siges at være mindre mobil. Hun holder af at høre tvivlsomme anekdoter, og hun fortæller også undertiden historier, som er temmelig vovede, men det gør hun dog kun, når datteren ikke er til stede. Hun har lejlighedsvis betroet mig, at den unge pige er fuldstændig ren og uskyldig, men det interesserer mig for resten ikke det fjerneste. Det taktløse gamle fruentimmer! Jeg havde nær svaret hende, et hun kunne være rolig for, at jeg ikke skulle sige det til et menneske. Moderen bruger brøndkuren, fordi hun lider af reumatisme, og datteren drikker sit mineralvand, fordi hun slet ingen ting fejler. Jeg har foreskrevet dem, at de hver skal tømme to glas af dette svovlpøjt daglig, og at de et par gange om ugen skal tage et varmt bad. Den gamle fyrstinde synes ikke at føre nogen streng kommando over datteren, for hvis forstand og kundskaber hun nærer den største respekt. Og hun har al grund til det. De kan tænke Dem, at den unge pige har læst Byron på

engelsk, og at hun ikke er fremmed for aritmetikkens grundregler. Det lader til, at damerne i Moskva begynder at lægge sig efter studeringer, og det er egentlig ret fornuftigt af dem, for nutidens unge herrer er gennemgående så uelskværdige, at det i længden må være drøjt for en forstandig kvinde at skulle kokettere med dem. Den gamle fyrstinde befinder sig bedst, når hun er omgivet af unge herrer, men datteren ser ned på dem med foragt, en vane, som hun formodentlig har medbragt fra Moskva, hvor de unge piger får en højst snerpet opdragelse."

"De kender Moskva godt, efter hvad det lader til."

"Ja, jeg har praktiseret der i flere år."

"Nå, men lad mig så høre lidt mere om familien."

"Ja, men jeg har vist ikke mere at fortælle. Jo, bi lidt! Den unge fyrstinde har en stærk tilbøjelighed til at komme ind på dybere materier. Jeg antager, at hun har lært det i Petersborg, hvor hun har tilbragt en hel vinter og kedet sig gyseligt, formodentlig fordi hun ikke har gjort den lykke, hun havde ventet sig."

"Traf De andre der oppe?"

"Ja, en ung opstrammet garderofficer og en dame, som nylig er ankommet hertil, og hvis mand er langt ude i familie med fyrstinden. Hun så rigtig godt ud, men hun gjorde et noget svageligt indtryk. Har De ikke truffet hende i brøndparken? Hun er af middelhøjde, meget lys, har regelmæssige træk og en fin teint, der fremhæves endnu mere af et lille modermærke på højre kind. Hendes ansigt slog mig, navnlig på grund af dets udtryksfuldhed."

"Et modermærke!" sagde jeg halvhøjt. "Det må være hende!"

Doktoren så på mig og sagde højtideligt, mens han førte sin hånd ind under min våbenfrakke: "De kender hende! Deres hjertes banken røber Dem!"

"Ja, nu er det Deres tur at triumfere!" svarede jeg. "De har gættet rigtigt, men jeg håber, at De ikke vil forråde mig. Jeg har endnu ikke truffet hende hernede, men i det billede, De har tegnet, genkender jeg en dame, som en gang har stået mit hjerte nær. – Men tal ikke et ord til hende om mig, og hvis hun skulle komme med spørgsmål, der angår min person, beder jeg Dem om at give mig så slet et skudsmål som muligt!"

"Ja, som De vil!" svarede Verner og trak på skuldrene.

Så snart han var gået, fordybede jeg mig i mine egne bedrøvelige tanker. Var det skæbnen, der atter førte mig og hende sammen, eller var hun rejst herned i den bestemte hensigt at træffe mig? Jeg følte, at jeg helst ville være fri for at møde hende igen. Men var det også hende? – Ja, utvivlsomt! En indre stemme sagde mig det – og mine anelser har endnu aldrig narret mig.

Gid jeg kunne glemme! Men jeg kan det ikke. Der gives sikkert ikke et menneske, der er så stor en slave af sin fortid som jeg. Alt, hvad der minder mig om svundne sorger eller glæder, anslår en smertelig streng i min sjæl og fremkalder en sygelig efterklang. Hvad er jeg? – En ulykkelig, der gemmer erindringens kvaler i sit hjerte!

Om eftermiddagen, henad seks, gik jeg mig en tur på boulevarden, hvor der som sædvanlig på denne tid af døgnet grasserede stærkt med badegæster. Fyrstinden og hendes datter sad på en bænk, omgivet af en hel flok unge herrer, som overbød hinanden i elskværdighed. Jeg slog mig ned på en

anden bænk et lille stykke derfra, fik to unge officerer af mit bekendtskab lokket hen til mig og underholdt dem så livligt, at de inden ret længe vrinskede af latter. Flere af dem, der stod henne hos fyrstinden, blev efterhånden så nysgerrige, at de listede af og sluttede sig til mit selskab, og det endte da med, at de to damer kom til at sidde fuldstændig ene tilbage. Jeg snakkede i én køre, fortalte de mest halsbrækkende anekdoter og lod min bidende spot rasle ned over de mange mere eller mindre komiske størrelser, der havde det uheld at komme i nærheden af mit stade. På denne måde holdt jeg mit publikum samlet, lige til solen begyndte at dale i vest. Den unge fyrstinde gik flere gange forbi mig med sin moder under armen og sammen med en ældre herre, der trak lidt på det ene ben, og hver gang hendes blik kom i nærheden af mig, opdagede jeg et lille vredt glimt, der vistnok skulle udtrykke den største ligegyldighed for min person.

"Nå, hvad er så alt det, han har siddet og fortalt Dem?" spurgte hun en af mine tilhørere, som atter havde sluttet sig til hende og moderen for at gøre sin og de andres uhøflighed god igen. – "Han har vel sagtens fyldt Dem med alle sine heltebedrifter!"

"Aha!" tænkte jeg. "Hun tror nok, at hun kan ærgre mig. Det lader til, at du er alvorligt vred, min lille fyrstinde. Ja, vent blot, for enden er ikke endda!"

Gruschnitski fulgte hende i hælene alle vegne og tabte hende ikke et øjeblik af syne. Jeg tør vædde på, at han allerede i morgen vil gøre forsøg på at blive fremstillet for hendes mama. Og han vil vist nok blive godt modtaget, for hun ser ud til at kede sig gyseligt.

Den 16. maj.

I de sidste par dage er der kommet rigtig god gang i tingene. Jeg har den tilfredsstillelse, at den unge fyrstinde nu hader mig til raseri. Man har allerede meddelt mig et par vittigheder, som hun har lavet på min bekostning, men hvor hårdt deres brod end rammer mig, føler jeg mig dog smigret over, at hun beskæftiger sig så meget med min ringhed. Efter hvad jeg erfarer, forbavser det hende, at jeg, som hører hjemme i det gode selskab og kender flere af hendes tanter og kusiner i Petersborg, endnu ikke har ladet mig forestille for hende. Vi mødes daglig, om formiddagen i parken og om eftermiddagen på boulevarden, og jeg gør så alt for at skille hende af med hendes opvartende kavalerer, hvilket i reglen også lykkes mig. Jeg, der af naturen er eneboer, har nu stort rykind i huset både middag og aften, kortene hviler ikke et øjeblik, og min champagne sejrer med glans over hendes øjnes magnetiske tiltrækningskraft.

I går traf jeg hende i Tcheljakovs butik. Da jeg kom derind, stod hun og handlede om et kostbart persisk silketæppe; jeg hørte, at hun bad moderen om ikke at se for nøje på pengene, da det dejlige tæppe ville pynte udmærket bag skrivebordet, og jeg skyndte mig så at overbyde hende med fyrretyve rubler. Den unyttige klud blev således min og indbragte mig i tilgift et fortørnet blik, der i mine øjne gjorde den unge pige endnu mere tiltalende. Lidt før middag gav jeg min staldkarl ordre til at lægge tæppet på min tjerkessiske hest, og derefter lod jeg ham føre den langsomt forbi hendes vindue. Verner, som tilfældigvis var oppe hos dem, da min ganger kom dansende hen ad gaden, har i dag fortalt mig, at denne lille

ekstraforestilling gjorde en storartet virkning. Den unge fyrstinde har fået den idé at rejse en hel landstorm imod mig, og jeg har da også allerede lagt mærke til, at to af hendes opvartende kavalerer hilser mig noget køligt, når hun er til stede, hvilket dog ikke forhindrer dem i at spise min gode mad og drikke min champagne.

Gruschnitski ser mig efterhånden noget fordægtig ud. Han går omkring med en tankefuld mine og lader, som om han ikke kender folk, men det mærkeligste er dog, at hans fod pludselig er blevet så rask, at han næsten ikke halter mere. Han har fundet lejlighed til at veksle et par ord med den gamle fyrstinde og sige datteren en tarvelig kompliment; hun lader ellers ikke til at være synderlig kræsen, den lille, for fra det øjeblik sender hun ham det yndigste smil, når de mødes.

"Nå, så det er virkelig din faste beslutning, at du ikke vil gøre bekendtskab med Ligovskis?" sagde han til mig i går.

"Ja – min uigenkaldelige beslutning!"

"Men hvorfor dog? Det er et udmærket hus at komme i – ubetinget det bedste i byen! Alt, hvad der hører til det gode selskab her ..."

"Hør, ved du hvad, min ven, det gode selskab har jeg fået mere end nok af, og det, man træffer her, kan endog jage mig tusinde mile bort. – Nå, men du kommer altså i huset?"

"Nej, hvor vil du dog hen! Jeg har jo kun talt to gange endnu med fyrstinde Mary. Og desuden holder jeg ikke af at trænge mig ind i en familie, som jeg ikke kender nøjere til – det overlader jeg til andre! Ja, hvis jeg endda bar epauletter, som du!"

"Nej, om forladelse! Du er virkelig langt interessantere uden dem; men du forstår blot ikke at benytte dig af situationen. Din grove soldaterkappe har den store fordel, at den gør dig til en helt og martyr i damernes øjne."

"Å, sniksnak!" sagde han afvisende, men med et selvtilfreds smil.

"Og hvad mere er: jeg tør holde adskilligt på, at den unge fyrstinde allerede er forelsket i dig."

Han blev rød helt op over ørene, men kroede sig dog samtidig som en gårdhane.

"O, forfængelighed!" tænkte jeg. "Du er den vægtstang, som Arkimedes ville have kunnet løfte jorden med."

"Ja, du spøger som sædvanlig!" sagde han i en tone, der skulle lyde fornærmet. "Men du tror da vel ikke, at du kan bilde mig ind, at en ung dame, som næsten slet ikke kender mig, går hen og ..."

"Herregud! – Ved du da ikke, at kvinderne kun elsker dem, som de ikke kender?"

"Ja, det er meget muligt. Men jeg har ikke et øjeblik tænkt på at forelske mig i hende. Jeg indrømmer, at jeg kunne have lyst til at komme i hendes hjem, fordi man efter sigende har det ganske behageligt der, men videre går jeg ikke i mine ønsker. Og det ville da også være latterligt, hvis jeg gjorde mig nogen som helst forhåbning. Nej, det overlader jeg til prøvede erobrere som dig og dine lige. – Men à propos, ved du også, at hun talte om dig i går?"

"Se, se! Så I er allerede kommet så vidt, at I snakker sammen om andre. Nå, men hvad sagde hun da?"

"Ja, du skal nu ikke glæde dig for tidligt. Ser du, hun og jeg kom tilfældigt til at tale sammen, da vi stod nede i brøndpavillonen, og efter at vi havde vekslet et par ord, sagde hun: "Å, sig mig, hvem er egentlig den herre med det ubehagelige, gennemtrængende blik – jeg mener ham, som De gik med den dag, da ..." Her standsede hun pludselig, formodentlig fordi hun kom i tanker om, at hendes optræden dengang havde været lidt vovet. – "Ja, jeg skal aldrig glemme denne mindeværdige dag!" skyndte jeg mig at sige. "Den vil evigt stå indpræget i min erindring!" Ak ja, kære ven, det gør mig ondt at skulle sige det, men du har ikke nogen høj stjerne hos hende. – Og det er ubehageligt, for Mary er virkelig noget ganske ualmindelig elskværdigt!"

Jeg skal her bemærke, at Gruschnitski, selv når han taler om damer, han kun kender ganske flygtigt, i reglen nævner dem ved fornavn, såfremt de da har haft den lykke at finde nåde for hans øjne.

"Ja, hun er ikke ilde!" sagde jeg og bestræbte mig for at se så alvorlig ud som muligt. "Men tag dig i agt, Gruschnitski, for de fleste unge piger hos os sværmer for den platoniske kærlighed, og den er som bekendt af en noget urolig art. Og hertil kommer, at den unge fyrstinde efter det indtryk, jeg har fået af hende, hører til de damer, som hele tiden vil holdes i ånde. Hvis hun keder sig blot et eneste øjeblik i din nærværelse, er du færdig med det samme. Du må derfor lægge an på at optræde som en levende gåde, vække hendes interesse ved med visse mellemrum at henfalde i dybe tanker og altid indrette din tale således, at hun tror der ligger noget særligt bag den. Kort sagt, du bør holde hende i en evig uro. Har du først vundet hende, vil

hun for din skyld åbenlyst trodse hele verden, hvert øjeblik lade dig høre, at hun bringer dig dette offer, og til gengæld have lov at pine og plage dig, indtil hun en skønne dag erklærer, at hun nu ikke kan udholde synet af dig mere. Får du ikke fuldstændig over taget over hende, risikerer du endogså, at hendes første kys ikke giver dig ret til det andet; hun vil da holde dig hen med koketteri, og når hun omsider er blevet ked af dig, række sin hånd til et uhyre i menneskelig skikkelse, blot fordi hendes mama ønsker det. Men samtidig vil hun føle sig dybt overbevist om, at hun er grænseløs ulykkelig, at hun kun har elsket en eneste mand her på Jorden – nemlig dig – og at det udelukkende skyldes Himlens vilje, at hun ikke blev forenet med ham. Himlen ville det ikke! Og hvorfor? Fordi den, hun elskede, var iført en grov soldaterkappe. Og det nyttede intet – slet intet, at der under denne kappe bankede et stort og varmtfølende hjerte."

Gruschnitski slog et kraftigt slag i bordet med sin knyttede hånd og begyndte at gå op og ned i stuen.

Jeg lo indvendig og trak endog på smile båndet, da jeg så, hvor stærkt et indtryk mine ord havde gjort på ham, men til alt held opdagede han det ikke.

Det er klart, at han er forelsket, for han er efterhånden blevet så godtroende, at jeg kan bilde ham alting ind. Men jeg har et endnu sikrere bevis på, at han er forlibt til op over ørene. Jeg opdagede i går på hans tykke pegefinger en sølvring med sort emalje, og da han tog den af og viste mig den, så jeg et lille "Mary" på indersiden og neden under "D. 11. maj", altså netop datoen på hin mindeværdige dag, da hun tog det berømte glas op. Jeg beholdt min opdagelse for mig selv, da jeg ikke har lyst

til at afnøde ham nogen bekendelse. Men hvorfor skulle jeg også det, når jeg ved, at han en af de første dage selv kommer og betror mig sin forelskelse? Hvor jeg glæder mig til det øjeblik – det vil blive nydelsesrigt!

I dag stod jeg noget senere op end ellers, og da jeg kom til parken, var alle brøndgæsterne allerede gået hjem. Der var uvejr i vente, jeg mærkede det både på lummervarmen og på nogle hvide, krusede skyer, som kom med stærk fart på henne fra snebjergene. Maschuks tinde var indhyllet i en tæt, sort røg, og rundt omkring den snoede der sig nogle grålige, sønderrevne skyer, som tilsyneladende trævledes op af det tætte tjørnekrat, der dækker den øverste del af bjerget. Luften var svanger med elektricitet og så trykkende, at jeg søgte ind i en skyggefuld vinrankeallé, der fører hen til en kølig grotte. Mens jeg vandrede inde under det grønne løvtag, fløj mine urolige tanker hen til den unge dame, hvis uventede opdukken på skuepladsen havde bragt mit sind så stærkt ud af ligevægt. Hvad ville hun her egentlig? Var det for min skyld, hun var taget herned? Og var det nu også hende? Det kunne jo lige så godt være en anden. Hvor mange kvinder havde ikke et modermærke på kinden? – Optaget af disse og lignende tanker nærmede jeg mig grotten, og da jeg nåede hen til indgangen, opdagede jeg i baggrunden af det halvmørke rum en dame med stråhat på og indhyllet i et sort sjal. Hendes ansigt kunne jeg ikke se, da hun sad helt forover bøjet, men efter skikkelsen at dømme måtte hun være ung. Jeg ville liste mig bort for ikke at forstyrre hende, men inden jeg fik udført min hensigt, løftede hun hovedet og fæstede sit blik på mig.

"Vera!" råbte jeg og gik uvilkårligt et skridt hen imod hende.

Hun fo'r sammen og blev bleg.

"Jeg vidste, at du var her!" sagde hun, og så snart jeg hørte lyden af denne kære og kendte røst, følte jeg mig grebet af den stærkeste bevægelse. Jeg satte mig ved siden af hende og tog hendes hånd. Hendes dybe og udtryksfulde øjne vendte sig mod mine, og det forekom mig da, at jeg kunne læse både tvivl og en svag bebrejdelse i dem.

"Hvor det dog er længe siden ..." begyndte jeg.

"Ja, og vi har begge forandret os – i mangt og meget."

"Skal det sige, at du ikke elsker mig mere?"

"Jeg er gift!" hviskede hun.

"Igen gift? – Men den samme hindring eksisterede jo også den gang, og så vidt jeg husker ..."

Hun trak sin hånd ud af min, og hendes kinder farvedes af en pludselig rødme.

"Men du holder måske mere af din anden mand end af den første?"

Hun svarede ikke, men vendte sig bort.

"Er det da hans skinsyge, du frygter?"

Jeg fik stadig intet svar.

"Heller ikke? – Ja, så er jeg vis på, at han har en forfærdelig bunke penge, og at det er derfor, du er bange for ..." Jeg så i det samme hen på hende og opdagede da til min forfærdelse, at hendes ansigt udtrykte den dybeste sorg, og at der blinkede nogle store tårer i hendes øjne.

"Sig mig," hviskede hun omsider, "er det dig virkelig så stor en glæde at pine mig? Jeg burde egentlig hade dig, for du har kun bragt mig lidelser, og det lige fra den første gang vi

mødtes." Hendes stemme skælvede, hun bøjede sig over imod mig og lænede sit hoved op til mit bryst.

"Ja, måske det netop er derfor, at du elsker mig," tænkte jeg, "for glæden glemmer man let, men sorgen aldrig."

Jeg drog hende tæt ind til mig, og derpå sad vi længe fuldstændig ubevægelige. Omsider mødtes vore læber i et langt, berusende kys, og jeg mærkede da, at hendes ansigt glødede. Vi begyndte nu på en samtale, som ikke ville have haft synderlig mening, hvis man havde gengivet den på papiret, idet det kun var tonefaldet og stemmernes klang, men ikke selve ordene, der gav den betydning.

Vera vil ikke på nogen måde have, at jeg gør bekendtskab med hendes mand, der efter hendes beskrivelse at dømme må være den selv samme ældre herre, som jeg for nogle dage siden så sammen med Ligovskis. Hun har taget ham for at sikre sit barns fremtid. Han er nemlig rig; men hendes offer er rigtignok dyrekøbt, når man betænker, at han både er grim, halt og lider af reumatisme. Jeg viste hende det hensyn at lade ham hvile i fred: hun agter og ærer ham nemlig som en fader, hvad der i mine øjne er ensbetydende med, at hun ikke vil betænke sig på at bedrage ham. Ja, menneskehjertet er en løjerlig ting – og kvindernes i særdeleshed!

Veras mand er en slags halvfætter til fyrstinde Ligovski. Begge familierne bor hus om hus, og Vera kommer så godt som daglig til den gamle fyrstinde. Jeg har lovet hende at lade mig forestille for Ligovskis og at gøre kur til den unge fyrstinde for derved at bortlede opmærksomheden fra den egentlige genstand for min kærlighed. Mine planer ville ikke lide det

mindste ved det, og jeg vil oven i købet få en lille ekstrafornøjelse.

Men jeg kan også nok trænge til lidt morskab og adspredelse. Jeg er nemlig allerede ude over den periode i livet, hvor trangen til at elske et andet væsen stærkt og inderligt er så dybt nedlagt i sjælen, at hele ens tilværelse så at sige går op i denne umådelige lykke. Nu stræber jeg ikke videre end til at blive elsket, og jeg bilder mig endogså ind, at én eneste kvindes varige tilbøjelighed ville være mig nok. Men det er også det minimum, jeg tør nedsætte mine fordringer til, for mit hjerte vægrer sig ved helt at aflægge sine slette vaner.

Aldrig endnu er det lykkedes en kvinde at gøre sig til min herskerinde. Hvor jeg har elsket og været genelsket, er det altid mig, der har haft herredømmet, og det uden at gøre mig anstrengelser for det. Og hvoraf kommer det vel? – Er det, fordi jeg nærer en så grundfæstet ringeagt for alt i livet, at kvinderne stedse har frygtet for, at jeg skulle glide dem ud af hænderne? Eller er det min stærkere organisme, der har draget dem som en magnet? Eller er grunden simpelt hen den, at jeg endnu aldrig har truffet en kvinde med en fast og stålsat karakter?

Nå, for øvrigt skal jeg indrømme, at jeg ikke ynder kvinder med karakter; det er nu engang en egenskab, som man helst vil undvære hos det svage køn.

Men når jeg husker mig rigtig om, så har jeg dog én gang, men også kun én eneste gang elsket en kvinde, hvis vilje var så stærk, at jeg ikke kunne få bugt med den. Vi skiltes som fjender, men jeg bilder mig ind, at vort forhold ville være endt anderledes, hvis skæbnen blot havde ført os sammen fem eller seks år længere hen i tiden.

Vera er syg, meget syg, skønt hun selv ikke vil være ved det. Jeg er bange for, at hun har tæring eller måske den sygdom, som franskmændene kalder *fièvre lente*, en snigende sot, der hører så lidt hjemme hos os, at vi ikke engang har noget ord for den i sproget.

Uvejret overraskede os, mens vi sad i grotten, og holdt os derinde en god halv times tid. Hun forlangte ikke, at jeg skulle tilsværge hende troskab, og spurgte heller ikke, om jeg havde elsket andre, siden vi sidst skiltes, men skænkede mig på ny sit hjertes fulde fortrolighed uden til gengæld at stille en eneste betingelse; og hun kan da også være sikker på, at jeg ikke skal svigte hendes tillid. Hun er den eneste kvinde i verden, som jeg ikke vil være i stand til at bedrage. Jeg ved, at vi atter snart må skilles og måske for bestandigt, men mindet om hende vil følge mig til min sidste stund. Det har jeg også tidligere sagt hende, og hun tror på det, skønt hun forsikrer det modsatte.

Da hun omsider gik, fulgte jeg hende med øjnene, lige til hendes lyse hat skjulte sig inde mellem buskene, og i samme nu, som hun var forsvundet, følte jeg et smerteligt stik i mit hjerte, ganske som da hun for åringer siden forlod mig efter vort første stævnemøde. Men hvad betyder vel dette? Skulle jeg være blevet ung igen, eller er det blot et minde om ungdommen, der sendes mig som en slags afskedsgave? – Nej desværre, jeg er en olding, skønt jeg ser ud som en ung mand. Mit ansigt er ganske vist blegt, men det har ingen rynker, mit legeme er smidigt og bøjeligt, håret lægger sig endnu i tætte krøller om min pande, og blodet flyder hurtigt gennem mine årer.

Så snart jeg var kommet hjem, satte jeg mig op på min hest og galoperede ud i steppen. Det har altid været min største fryd at jage hen over det høje, bølgende græs og lige mod ørkenvinden. Jeg indånder da den friske, balsamiske luft i dybe drag, retter blikket mod den blålige horisont og søger at fange de tågede omrids af genstandene i det fjerne. Tankens uro og sindets bitterhed lægger sig, jeg føler mig forunderlig let til mode, og det er, som om legemets træthed fuldstændig jager alle bedrøvelige tanker på flugt. Jeg glemmer alt, når jeg ser Kaukasus snedækkede tinder foran mig i klar solskinsbelysning eller hører bjergstrømmens vilde larm hen over klippestykker og bratte fjeldskrænter.

Jeg bilder mig ind, at kosakkerne, som oppe fra deres vagttårne Note 26) har set mig ride således uden mål og med, længe har brudt deres hoved med at løse denne gåde, der måske er forekommet dem endnu mere dunkel, fordi de på grund af min klædedragt utvivlsomt har antaget mig for en tjerkesser. Man påstår nemlig, at jeg, når jeg farer afsted på min hest iført bjergboens krigerdragt, ligner en kabarder i den grad, at selv en kender skal have ondt ved at skelne mig fra en ægte. Men når jeg optræder som tjerkessisk dandy, holder jeg også stilen lige indtil de mindste enkeltheder: min silkekaftan har ikke en sølvgalon for meget, min bøsse hænger på ryggen som den skal, pelsbræmmen på min hue er hverken for bred eller for smal, gamacherne sidder, som om de var støbte, min *beschmet* er blændende hvid, og min kappe har den rette mørkebrune farve. Jeg har også gjort tjerkessernes måde at sidde til hest på til genstand for et indtrængende studium, og intet smigrer min forfængelighed mere, end når man komplimenterer mig for

min sjældne færdighed i at føre mig i sadlen som en ægte *dhjigita*. Jeg holder fire heste i alt; den ene benytter jeg selv, og de tre andre stiller jeg til rådighed for mine bekendte, da jeg finder det lidt kedeligt stadig at skulle ride alene; men ikke desto mindre har jeg så godt som aldrig selskab på mine rideture, da de velvillige sjæle, som benytter sig af mit ædelmodige tilbud, i reglen foretrækker at gøre udflugter på egen hånd.

Efter at jeg havde redet tre eller fire timer, kom jeg pludselig i tanker om, at det var langt over spisetid, og jeg slog derfor ind på en mindre vej, som fører til Pjatigorsk, og som hyppigt benyttes af badegæsterne, når de foretager mindre udflugter til hest. Denne vej, der er meget malerisk, snor sig mellem krat og buskads og fører ned i en kløft, som i hele sin længde gennemstrømmes af en rivende flod, hvis bredder er indrammet af det dejligste grønne græs. Der er smukt hernede, for hvor man vender sig hen, møder øjet kun vældige bjerge, som hæver sig amfiteatralsk til alle sider. Så snart jeg var kommet ned i kløften, holdt jeg, for at min hest kunne slukke sin tørst i flodens kølige vande, og mens dette stod på, opdagede jeg pludselig en blandet kavalkade, som kom ridende hen ad vejen og nærmede sig det sted, hvor denne drejer ned i kløften. Damerne var alle i sorte eller blå ridekjoler, og herrerne i dragter, som holdt middelvejen mellem en tjerkessisk krigers og en skikkelig russisk provinsbeboers kostume. Gruschnitski åbnede toget sammen med fyrstinde Mary.

Damerne, som besøger badestederne i Kaukasus, tror endnu på overfald af tjerkesserne ved højlys dag, og det var vel nærmest af den grund, at Gruschnitski havde stukket et par

pistoler i bæltet og hængt en vældig krumsabel over sin grove soldaterkappe, hvilket forsøg på at give den heltemodige kriger gjorde ham endnu mere latterlig, end han var i forvejen.

En stor busk skjulte mig fuldstændig for dem begge, men gennem dens løv kunne jeg selv tydeligt se alt, og af udtrykket i deres ansigter sluttede jeg mig til, at den samtale, de førte, måtte være af en temmelig sentimental natur. Da de nåede det sted, hvor vejen drejer ned i kløften, tog Gruschnitski sin dames hest ved tøjlerne, og mens de kom ridende hen imod mig, hørte jeg slutningen af deres samtale.

"Sig mig, agter De at blive hele resten af Deres liv her nede i Kaukasus?" spurgte fyrstinden.

"Ja, hvad skulle vel en mand som jeg i Rusland. Jeg afskyr et land, hvor tusinder af mennesker, blot fordi de er rigere end jeg, ser ned på mig med den dybeste foragt. Nej, så foretrækker jeg at være her, hvor man kan trække vejret frit, og hvor selv denne grove soldaterkappe ikke har stillet sig hindrende i vejen for vort bekendtskab."

"Nej – tværtimod!" sagde fyrstinden rødmende.

"Her fører jeg en fuldstændig ubemærket tilværelse. Og dog går livets bølger højt og larmende her nede, lige indtil ... ja, lige indtil bjergboernes kugler gør en hastig ende på det hele!" vedblev Gruschnitski med stærk patos. "Å, når blot Forsynet hvert år ville sende mig et eneste lysende blik – et, der ligner det, som De, fyrstinde, skænkede mig hin dag, da ..."

I dette øjeblik kom de i højde med mig, og jeg gav så min hest et rap af pisken og red frem fra mit skjulested.

"Mon Dieu, un Circassien!" skreg fyrstinden i en rædselsslagen tone.

For straks at rive hende ud af hendes vildfarelse svarede jeg på fransk, og idet jeg bøjede mig let forover:

"Ne craignez rien, madame, – je ne suis pas plus dangereux que votre cavalier."

Hun blev synlig forvirret, men om det nu var på grund af hendes fejltagelse, eller fordi mit svar forekom hende stødende, skal jeg ikke kunne afgøre. Jeg håber imidlertid, at det er min optræden, der har bragt hende ud af ligevægt. Gruschnitski sagde for sit vedkommende intet, men sendte mig et fortørnet blik.

Sent ud på aftenen gik jeg mig en spadseretur på boulevarden. Hele byen lå i dyb søvn, og kun hist og her så man lys i vinduerne. Til begge sider og foran mig hævede der sig høje, mørke klippemasser, og i baggrunden knejsede Maschuk, over hvis kegleformede tinde der rugede en ildevarslende, kulsort sky. Månen var i opgang og kastede sit lys hen over de fjerne snebjerge, der skinnede som mat sølv. Skildvagternes råb fra vagttårnene blandede sig med kildernes brusen, og i nærheden af mig lød der hestetrampen, knirken af vognhjul og en langtrukken, sørgmodig sang; det var en tatar, som kom kørende med sin plumpe kærre. Jeg satte mig på en bænk og faldt i dybe tanker. Hvor trængte jeg dog ikke i dette øjeblik til en ven, som jeg kunne betro mig til! Men hvor skulle jeg finde ham? – "Hvad mon Vera tager sig for nu?" tænkte jeg med et suk. Og i det samme følte jeg den inderligste trang til at trykke hendes lille hånd.

Mens jeg sad således, hørte jeg pludselig hastige skridt, og efterhånden som disse nærmede sig, blev jeg fuldstændig klar på, at det var Gruschnitski, som kom anstigende.

"Hvor pokker har du været henne på denne tid af aftenen?" spurgte jeg, da hans skikkelse dukkede op i mørket.

"Å, er det dig?" sagde han og standsede foran mig. – "Jo, jeg kommer lige fra fyrstinde Ligovski! – Nej, du gør dig ikke begreb om, hvor Mary synger dejligt!"

"Hør ved du hvad," sagde jeg til ham, "jeg tør holde på, at hun ikke har mistanke om, at du er junker. Hun tror ganske bestemt, at du er degraderet til menig."

"Ja, det er meget muligt! – Men hvad så?" spurgte han i en åndsfraværende tone.

"Å, ikke noget. Jeg siger det kun, fordi det lige falder mig ind."

"Men ved du også, at hun er meget opbragt på dig? Hun finder, at din opførsel i dag var meget uartig, og det har kostet mig den største anstrengelse at få hende overbevist om, at du er alt for velopdragen til, at du skulle have haft til hensigt at fornærme hende. Hun siger, at du har en ubehagelig måde at se folk ind i øjnene på, og at du sikkert har meget høje tanker om dig selv."

"Ja, og det har hun også ret i. – Men du skulle da vel aldrig have i sinde at optræde som hendes ridder?"

"Jeg? – Nej, jeg er jo desværre endnu ikke berettiget."

"Aha!" tænkte jeg. "Det lader virkelig til, at han allerede gør sig forhåbninger."

"Det er for resten værst for dig selv, at du har lagt dig så grundigt ud med hende," vedblev Gruschnitski. "Efter min mening er du nu næsten afskåret fra at gøre hendes bekendtskab, og det er skade, for du kan ikke tænke dig noget behageligere hus at komme i."

"Ja, jeg foretrækker nu mit eget!" sagde jeg gabende og rejste mig for at gå.

"Men tilstå alligevel, at du fortryder, at du har kastet broen af."

"Å, sniksnak! Jeg kan komme der, hvad øjeblik jeg vil – om det så er den dag i morgen!"

"Så? – Det vil jeg dog først se på."

"Ja, og kan jeg gøre dig en fornøjelse med det, skal jeg gerne lægge mig efter den unge fyrstinde."

"Hvis hun da overhovedet vil indlade sig med dig."

"Å, jeg venter blot, til hun er ked af at høre på dig. – Farvel!"

"Nej, jeg vil ikke hjem endnu; jeg føler, at jeg ikke kan få søvn i mine øjne. Hvad mener du, om vi gik op i restauranten og spillede hasard med de andre? Jeg trænger til noget, der rigtig kan pirre mig, og ..."

"Ja, spil bare væk! Og gid du må tabe hver eneste skilling, du har!" sagde jeg hånligt og gik min vej.

Den 21. maj.

Der er nu hengået næsten en hel uge, uden at det endnu er lykkedes mig at gøre bekendtskab med Ligovskis. Jeg venter stadig på, at der skal komme et belejligt øjeblik. Gruschnitski følger den unge fyrstinde som en skygge, og deres samtaler synes aldrig at skulle få ende. Det er forbavsende, at hun endnu ikke har fået nok af ham. Jeg har allerede opfanget to eller tre ømme blikke. Det begynder virkelig at blive så hedt imellem dem, at jeg må se at sætte en stopper for dette uvæsen. Den gamle fyrstinde ser med stor ro på hans kurmageri, men det ligger vel i, at han ikke er noget parti. Å, hvor jeg dog genkender mødrenes sædvanlige kortsynethed!

I går viste Vera sig for første gang ved brønden; hun har ikke været uden for en dør, siden vi sidst mødtes i grotten. Vi dyppede vore glas samtidig i bassinet, og idet hun benyttede sig af lejligheden bøjede hun sig da over imod mig og hviskede:

"Men har du da slet ikke i sinde at lade dig forestille for Ligovskis? – Det er jo dog det eneste sted, hvor vi kan mødes."

Det var nok en bebrejdelse. Jeg hader bebrejdelser som pesten! Men oprigtig talt, jeg har ærligt for tjent den!

Ja, ja! Nu vil jeg heller ikke opsætte det længere. I morgen er der stort subskriptions-bal i kursalen, og jeg forbeholder mig at danse mazurkaen med den unge fyrstinde.

Den 29. maj.

Den store sal var forleden aften så pyntet med blomster og grønt, at man næsten ikke kunne genkende den. Kl. 9 begyndte balgæsterne at indfinde sig, og fyrstinden og hendes datter var blandt de sidste. Da den unge pige trådte ind, så mange af damerne hen efter hende med misundelige og uvillige blikke, og det naturligvis kun, fordi hun var bedre klædt på end de andre. De, som selv mente, at de hørte til eliten af selskabet, lagde imidlertid skjul på deres misundelse og lod endogså, som om de var særlig henrykte over hendes nærværelse. Midt inde mellem det publikum, der havde samlet sig uden for vinduerne, stod Gruschnitski med næsen mod ruden og tabte ikke et øjeblik den elskede genstand af syne. Jeg lagde mærke til, at hun sendte ham et lille, næsten umærkeligt nik, da hun gik forbi, og at hans ansigt i samme nu lyste som solen.

Ballet begyndte med en polonaise, og derpå spilledes der op til en vals. Musikkens toner brusede gennem rummet, sporerne klirrede, og damernes kjoler hvirvlede hen over gulvet.

Jeg stod lige bag ved en ualmindelig fyldig dame, som bar en vældig hovedpynt af rosenrøde fjer. Hendes kjoles omfang neden for hofterne mindede om fiskebensskørternes tid, og hendes grumsede hals forøgede end yderligere illusionen, idet den så ud, som om den var oversået med skønhedspletter. Det største af disse modermærker, en vældig, behåret vorte højt oppe på barmen, havde hun på en yderst behændig måde dækket med en patch. Hun underholdt sig særdeles livligt med sin kavaler, en undersætsig dragonkaptajn [Note 27)], og deres samtale drejede sig hovedsagelig om fyrstinde Mary.

"Ja, jeg finder hende i højeste grad utålelig!" hørte jeg hende sige. "De kan tænke Dem, at hun for lidt siden kom til at træde mig på foden! Men tror De, at hun gjorde mig så meget som en undskyldning? Nej, hun vendte sig blot om og så på mig gennem sin lorgnet! *C'est impayable!* Og hvad er hun egentlig så vigtig af? Hun kunne virkelig trænge til en ordentlig lektion!"

"Og hun skal få den! Hun skal få den! Stol De kun på mig!" sagde hendes galante kavaler og skyndte sig ind i det tilstødende værelse.

Så snart valsen var forbi, gik jeg hen til den unge fyrstinde og bad hende om den næste dans, idet jeg benyttede mig af stedets skik, der tillader, at man engagerer en dame, selv om man ikke er forestillet for hende.

Hun havde ondt ved at skjule sin triumf, og det trak endogså op til et lille smil i hendes ansigt, men hun fik hurtigt bugt med det, og et øjeblik efter så hun så kold og ligegyldig ud, at enhver anden end jeg ville have følt sig i høj grad ilde berørt af det. Hun lagde sin arm på min skulder, bøjede hovedet lidt og valsede derpå ud med mig. Min arm omslyngede hendes slanke,

smidige midje, hendes ånde gled som et forfriskende pust hen over mit ansigt, og imedens vi fløj hen over gulvet i hurtige vendinger, løsnede en af hendes lokker sig og strejfede min varme kind. Jeg dansede tre gange rundt med hende og kom til det resultat, at hun valsede udmærket. Da hun atter stod ved siden af mig, var hun lidt forpustet og stakåndet, og det kostede hende næsten anstrengelse at hviske det uundgåelige: *"Merci, monsieur!"*

Efter at vi havde stået et par minutter uden at veksle et ord, brød jeg endelig tavsheden og sagde til hende med en mine, som jeg søgte at gøre så ydmyg som muligt: "Det er kommet mig for øre, fyrstinde, at jeg, skønt ganske fremmed for Dem, dog har haft den ulykke at vække Deres mishag. Jeg hører, at De finder min opførsel alt for dristig og udfordrende. – Skulle der virkelig være noget om det?"

"Og De ønsker måske nu at bestyrke mig i min ugunstige mening om Dem?" svarede hun med en lille grimasse, som for resten klædte hende allerkæreste.

"Hvis jeg nogen sinde skulle have været dristig nok til at fornærme Dem, så vover jeg nu – hvad der måske er endnu dristigere – at bede Dem om tilgivelse. Tro mig, jeg ønsker ikke noget højere end at kunne få lejlighed til at overbevise Dem om, at De har bedømt mig urigtigt!"

"Men det vil falde Dem meget vanskeligt!"

"Ja, hvorfor det, hvis jeg tør spørge?"

"Fordi De ikke kommer i mit hjem, og det således formodentlig bliver både første og sidste gang, at vi mødes."

"Aha!" tænkte jeg. "Det betyder nok, at dørene er lukkede for mig!"

"Men ved De også, fyrstinde," sagde jeg med en vis bitterhed, "at man aldrig skal bortvise en angrende synder. En sådan hårdhed er højst uklog, for hvem borger vel for, at han ikke i sin fortvivlelse fremturer i sine forbrydelser, og kommer det først så vidt med ham ..."

I dette øjeblik hørte jeg en undertrykt fnisen i nærheden af mig, og jeg vendte mig da om og standsede midt i min sætning. Kun nogle få skridt fra mig stod der fem eller seks animerede herrer, og blandt dem den galante dragonkaptajn, der for lidt siden havde røbet sine fjendtlige hensigter mod den unge fyrstinde. Han så yderst oprømt ud, gned sig hænderne og vekslede forstående blikke med sine kammerater. Pludselig brød der en kjoleklædt herre ud af kredsen – han var dygtig rød i kammen og havde et par vældige knebelsbarter – og stilede med usikre skridt lige hen mod fyrstinde Mary. Han standsede tæt foran hende med hænderne på ryggen, stirrede hende ind i ansigtet med sine stive, fortinnede øjne og sagde med en hæs, skrigende stemme:

"*Permettez!* ... Eller hvad det var, jeg ville have sagt! ... Æhæ! Åhå! ... Jeg engagerer Dem til mazurkaen."

"Hvad vil De mig? Hvad ønsker De?" hviskede hun skælvende og så sig hjælpeløst om til alle sider. Men hendes moder var langt borte, og hun kunne heller ikke opdage en eneste af sine bekendte i nærheden. En af de officerer, som plejede at vise hende allermest opmærksomhed, så nok det hele, men han skjulte sig i en vinduesfordybning for ikke at blive indblandet i denne historie.

"Hæ hæ!" sagde den overkørte herre, mens han blinkede hen til dragonkaptajnen, der opmuntrede ham med forskellige

tegn. "Nå, så De vil måske ikke danse med mig? Ja, så har jeg igen den ære at engagere Dem til mazurkaen. Hø hø! De tror vist, at jeg er fuld. Men jeg fejler ingenting! Dans ud med mig, så skal De bare se, hvor jeg kan kile rundt med Dem!"

Jeg så, at hun var på nippet til at besvime af harme og skræk, og for at gøre en ende på historien tog jeg fyren ublidt i armen, så ham stift ind i øjnene og bad ham om at gå, da fyrstinden for længe siden havde lovet mig mazurkaen.

"Nå ja, det er en anden sag! Så får jeg have det til gode!" sagde han med et idiotisk grin, og derpå fjernede han sig sammen med de andre, der i en fart fik ham slæbt udenfor.

Jeg blev belønnet med et dybt og strålende blik.

Den unge fyrstinde gik hen til sin moder, og lidt efter kom denne anstigende og takkede mig. Samtalens løb fortalte hun, at hun kendte min mama særdeles godt, og at hun var nøje bekendt med flere af mine tanter. "Jeg forstår slet ikke, hvorledes det er gået til, at vi endnu ikke har set noget til Dem! " sagde hun med sit venligste smil. "Men De må indrømme mig, at De selv er skyld i det. De er jo så menneskesky, at der ingen ende er på det. Gør os nu den glæde at se op til os; det var jo dog muligt, at luften i min salon kunne forjage Deres spleen."

Jeg gav hende intet løfte, men svarede hende med en af disse almindelige sætninger, som man altid har på rede hånd for lignende tilfældes skyld.

Kvadrillen trak noget længe ud, men endelig begyndte musikken da at spille op til mazurkaen, og jeg satte mig så hen ved siden af den unge fyrstinde. I min samtale berørte jeg ikke en eneste gang den pinlige scene, der lige havde fundet sted, men underholdt hende så livligt om andre ting, at hun rent

glemte den skræk, hun havde udstået. Hendes smukke ansigt opklaredes atter, og hun spøgte end også flere gange på en højst indtagende måde. Jeg må i det hele taget sige, at hun overtraf mine forventninger: hun var åndrig, men uden spor af prætentioner, og alt, hvad hun sagde, kom på en yderst livlig og naturlig måde. Da jeg slog på, at hun havde gjort et stærkt indtryk på mig, lige fra den første dag jeg så hende, bøjede hun hovedet og rødmede let.

"Hvor De dog er et forunderligt menneske!" sagde hun med et tvungent smil og fæstede sine fløjlsøjne på mig.

"Ja, hvorfor det? Det er virkelig kun frygten for at forsvinde mellem alle Deres mange tilbedere, der har afholdt mig fra at gøre Deres bekendtskab tidligere."

"Å, den frygt kunne De have sparet Dem, for de er alle så kedelige, at der ingen ende er på det."

"Nej virkelig? – Alle uden undtagelse?"

"Ja, alle!" svarede hun efter et øjebliks betænkning.

"Også min ven Gruschnitski?"

"Er han virkelig Deres ven?" spurgte hun lidt tvivlende.

"Ja."

"Nej – han kan absolut ikke henregnes til de kedelige."

"Men måske til de ulykkelige?" sagde jeg leende.

"Ja, netop. Og det ler De af? Jeg kunne sandelig ønske, at De måtte få lejlighed til at prøve, hvad han nu ..."

"Men det behøves virkelig ikke. Jeg har selv været junker, og jeg vil sige Dem ligeud, at det var den allerlykkeligste tid i mit liv."

"Er han junker?" sagde hun i en skuffet tone. "Og jeg, som har levet i den tro, at ..."

"Å, lad mig høre! Hvad har De troet?"

"Nej ikke noget. – Men hvem er den dame der henne?"

Hendes ønske om at komme ind på noget andet var så tydeligt, at jeg mente at burde imødekomme det, og Gruschnitski fik så lov til at hvile i fred under resten af vor samtale.

Så snart mazurkaen var forbi, kørte fyrstinden og hendes datter hjem, men jeg for mit vedkommende drev ind i restauranten, hvor jeg havde den glæde at træffe doktor Verner.

"Aha!" sagde han. "Jo, De er mig den rette! Det var Dem, som ikke ville gøre bekendtskab med fyrstinden på sædvanlig vis. Nå, fik De så lejlighed til at frelse hende fra døden?"

"Nej! Men jeg har gjort det, der er bedre endnu: Jeg har frelst hende fra at falde i besvimelse!"

"Ej, ej! Hvorledes det da? Det må De virkelig fortælle mig lidt nærmere om."

"Nej, det behøves vist ikke, doktor! En mand som De gætter jo alt!"

Den 30. maj.

Da jeg i aften kl. 7 gik mig en tur på boulevarden, kom Gruschnitski, som allerede på afstand havde fået øje på mig, farende hen til mig med et eksalteret ansigt og sagde højt og patetisk:

"Jeg takker dig, Petchorin! – Ja, du ved vel nok hvorfor?"

"Nej! – Jeg aner ikke, at jeg har gjort noget, der fortjener din taknemmelighed!" svarede jeg fuldstændig oprigtigt.

"Men har du da rent glemt, hvad der skete i går? – Mary har fortalt mig alt ..."

"Se, se, er det allerede kommet så vidt med jer, at I har alt i fællesskab – endog taknemmeligheden!"

"Hør mig!" sagde Gruschnitski med gravrøst. "Hvis du overhovedet sætter pris på mit venskab, så spot ikke over min kærlighed. Ser du, jeg elsker hende til raseri, og jeg tror jeg håber, at hun gengælder mine følelser. Gør mig derfor den tjeneste – du skal jo også derhen i aften – at lægge nøje mærke til alt. Jeg ved, at du har stor erfaring i den slags ting, og at du kender kvinderne langt bedre end jeg. Ja, de kvinder, de kvinder, de er og bliver en gåde! Deres smil modsiger deres blik, deres ord lokker og drager, men klangen i deres stemme jager enhver forhåbning på flugt. I det ene øjeblik gætter de vore hemmeligste tanker, og i det næste forstår de end ikke, hvad man giver dem ind med skeer. Og fyrstinde Mary er lige så gådefuld som de andre: i går for eksempel funklede hendes øjne af lidenskab, hver gang de hvilede på mig, og i dag er de fuldstændig kolde og udtryksløse."

"Men det er måske kun en følge af brøndkuren," bemærkede jeg.

"Ja, du ser nu alt fra den prosaiske side. – Jeg kan ikke begribe, at man kan være så materiel!" sagde han i en ringeagtende tone. – "Men for resten kunne jeg nu have lyst til at gå over til en anden materie!" tilføjede han og så uhyre glad ud over at have sagt denne tarvelige vittighed.

Klokken 9 begav jeg mig hen til Ligovskis, og da jeg kom forbi Veras bopæl, opdagede jeg hende i vinduet. Jeg sendte hende et spørgende blik, som hun besvarede med et nik, og næppe fem minutter efter at jeg selv var trådt ind i salonen, kom hun da også til syne i døren. Fyrstinden forestillede mig for hende, og

efter at denne ceremoni var overstået, vekslede vi et par ligegyldige ord.

I begyndelsen holdt samtalen sig inden for de enkelte grupper i selskabet, men efter at gæsterne havde sat sig til tebordet, blev den snart almindelig. Jeg for mit vedkommende gjorde mig umage for at være så elskværdig som muligt over for den gamle fyrstinde, lod mit vid spille og fik hende da også flere gange til at le. Datteren havde, så vidt jeg kunne mærke, den største lyst til at følge hendes eksempel, men hun afholdt sig fra det, vist nok fordi hun mener, at det smægtende klæder hende bedst, og jeg tror næsten, at hun har ret i det. Gruschnitski, der sad lige over for hende, slugte hende med øjnene og glædede sig øjensynlig over, at min lystighed slet ikke påvirkede hende.

Efter at vi havde drukket te, gik vi alle ind i dagligstuen, og under denne almindelige udvandring fik jeg lejlighed til at spørge Vera, om hun var fornøjet med mig.

Hun svarede ikke, men sendte mig et blik, der strålede af kærlighed og taknemmelighed. Ja, jeg har efterhånden fået mange af den slags blikke, og i gamle dage satte de mig i den syvende himmel, men nu er jeg blevet så vant til dem, at de ikke mere gør indtryk på mig. – Nå, efter flere overtalelser fik fyrstinden sin datter anbragt ved klaveret, og alle tiggede og plagede så den unge pige om at glæde selskabet med lidt sang. Jeg for mit vedkommende bestormede hende ikke som de andre, men søgte hen til Vera, som kort forinden havde set sit snit til at hviske mig ind i øret, at hun havde noget meget vigtigt – noget, der angik os begge – at med dele mig. Men da det kom til stykket, viste det sig, at det hele var en ren bagatel.

Min ligegyldighed må imidlertid have ærgret fyrstinde Mary, for hun sendte mig et lynende blik henne fra klaveret. Jo, jeg forstår mig på øjets stumme sprog, det er ganske vist flygtigt som nuet, men langt mere udtryksfuldt og veltalende end det, læberne fører.

Hun begyndte så at synge. Hendes stemme er ikke ilde, men hun forstår ikke at bruge den. Nå, men for resten har jeg kun et løseligt indtryk af hendes sang, for jeg hørte i grunden slet ikke efter. Gruschnitski var derimod lutter øre; han lænede sig hen over klaveret, slugte hende som sædvanlig med øjnene og tilkendegav sit bifald ved forskellige begejstrede udbrud, der lød som et dæmpet akkompagnement til sangen.

"Hør," hviskede Vera til mig, mens vi stod sammen i vinduesfordybningen, "jeg ser ikke gerne, at du gør bekendtskab med min mand, men du må love mig, at du vil anstrenge dig af yderste evne for at vinde den gamle fyrstinde. For dig vil det være en let sag – du kan jo alt, hvad du vil! Tjen mig i dette; du ved jo, at vi ikke kan mødes andre steder end her."

"Ja, hvorfor ikke?"

Hun rødmede og vedblev: "Det står fast, at jeg er din slavinde, og at jeg aldrig har haft nogen anden vilje end din, men mit rygte vil jeg bevare uplettet, ikke for min egen skyld – det ved du godt – men for en andens. Og når jeg nu fastholder dette standpunkt, så straf mig ikke som tidligere med grundløs skinsyge og påtagen kulde. Skån mig! Efter alt, hvad jeg kan mærke, har jeg ikke langt tilbage. Jeg føler, at jeg bliver svagere dag for dag – og dog tænker jeg kun på dig og ikke på det, der venter mig hisset. Ja, I mænd fatter ikke den salighed, der

ligger i et blik eller i et håndtryk, men jeg – det forsikrer jeg dig højt og helligt – føler så dyb og inderlig en lykke, når jeg blot lytter til din stemme, at selv de mest glødende kys ikke ville kunne opveje den."

Så snart fyrstinde Mary var færdig med sin sang, rejste der sig en mægtig bifaldsstorm omkring hende, og efter at denne havde lagt sig, trådte jeg hen til hende og afleverede nogle forbindtlige ord.

"Ja, jeg finder Deres ros meget smigrende," sagde hun med et lille ironisk smil, "og så meget mere, som De slet ikke har hørt på mig. Men De bryder Dem måske ikke om musik?"

"Jo i høj grad – især efter bordet!"

"Ja, Gruschnitski har virkelig ret, når han siger, at De er mere end almindeligt prosaisk anlagt. Det er altså vel nærmest som gastronom, at De holder af musik?"

"Vist ej, fyrstinde. Nu tager De igen fejl! Jeg er ikke spor af gastronom, blandt andet fordi min mave ikke ville kunne finde sig i den slags tendenser. Nej, når jeg holder musik efter bordet, så er det, fordi den virker søvndyssende på mig, og en lille middagslur skal jo være så overordentlig sund. Det er altså snarere sundhedshensyn, der er bestemmende for min smag. Om aftenen er jeg derimod helst fri for musik. På dette tidspunkt af døgnet angriber den mine nerver for stærkt og sætter mit sind i bevægelse. Enten hensynker jeg i den dybeste melankoli, og det klæder absolut ikke, når man er ude mellem andre, eller også bliver jeg rent vild af glæde, og det hører ikke hjemme i det gode selskab."

Hun hørte mig ikke til ende, men gik hen og satte sig ved siden af Gruschnitski, og de fordybede sig så i en af deres

sædvanlige sentimentale samtaler. Men skønt hun tilsyneladende lyttede til ham med den største opmærksomhed, fik jeg dog indtrykket af, at hun svarede ham hen i vind og vejr, og en gang imellem røbede hun så stærk en uro, at hans blik fæstede sig spørgende på hende. Han kunne øjensynlig ikke begribe, hvad der var i vejen.

Men jeg ved det, kære, lille fyrstinde, og jeg siger blot: Tag Dem i vare! De tror sikkert, at De kan krænke mig ved at spille den ligegyldige, men det skal ikke lykkes Dem, og erklærer De mig krig for alvor, agter jeg ikke at vise Dem skånsel!

I løbet af aftenen blandede jeg mig med vilje flere gange i Deres samtale, men hun afviste mig hver gang på en temmelig energisk måde, og jeg trak mig så omsider tilbage med et tilsyneladende fornærmet ansigt. Hun triumferede, og Gruschnitski ligeledes. Ja, triumfér I kun, kære børn, men I må skynde jer, for det varer ikke længe, før jeg får overtaget. Jeg har en bestemt følelse af det – og den vil ikke skuffe mig. Hver gang livet har ført mig sammen med en kvinde, har jeg altid straks kunnet gætte, om hun ville komme til at elske mig eller ikke.

Resten af aftenen underholdt jeg mig udelukkende med Vera, og vi fik da efterhånden talt så meget sammen om gamle tider, at det næsten begyndte at kede mig. Gud må vide, hvorfor hun elsker mig så højt? Det er mig en gåde – så meget mere som hun er den eneste kvinde, der fuldstændig har forstået mig og kender alle mine svagheder og slette tilbøjeligheder. Men måske det netop er dem, der tiltrækker hende. Gruschnitski og jeg gik samtidig, og så snart vi kom ud på gaden, greb han min hånd og sagde efter en længere, højtidelig pause: "Nå, hvad siger du så?"

"At du er et fæ!" havde jeg nær sagt, men jeg holdt mig i skindet og indskrænkede mig til at trække på skulderen.

Den 6. juni.

I alle disse dage er jeg ikke en eneste gang faldet ud af min rolle. Den unge fyrstinde begynder efterhånden at finde mig underholdende og interessant, og takket være det lille indblik, jeg har givet hende i mit livs mange og mærkelige tilskikkelser, betragter hun mig nu som et menneske, der står uden for de almindelige regler. Jeg spotter over alt i verden og lader navnlig hånt ad alt, hvad der hedder følelser, og jeg kan mærke, at det intimiderer hende ikke så lidt. Hun vover nu ikke længere i min nærværelse at afhandle sentimentale materier sammen med Gruschnitski, og hun har endogså flere gange besvaret hans udgydelser med et lille ironisk smil. Jeg passer altid at trække mig tilbage med en diskret mine, når han nærmer sig hende. Første gang blev hun glad over det eller lod, som om hun blev det, anden gang blev hun vred på mig, og tredje gang – på Gruschnitski.

"De må have meget ringe tanker om Dem selv," sagde hun til mig i går, "siden De altid tror, at jeg befinder mig bedre i Gruschnitskis selskab end i Deres."

"Det tror jeg ikke," svarede jeg. "Men når det gælder min vens lykke, ofrer jeg min egen."

"Ja," sagde hun sagte, "og min med!"

Jeg så hende lige ind i øjnene, satte et meget alvorligt ansigt op og talte ikke et ord med hende hele resten af dagen. Og det har sikkert virket, for i morges, da hun stod uden for brøndpavillonen sammen med Gruschnitski, så hun langt mere alvorlig og tankefuld ud end ellers. Da jeg kom hen i nærheden

af dem, hørte jeg ham udbrede sig i begejstrede lovtaler over naturen, og hun lod ham snakke uden en eneste gang at afbryde ham, men så såre hun opdagede mig, gav hun sig til at le ganske højt, formodentlig for at tilkendegive, at hun fandt ham yderst komisk. Så snart jeg var nået hen om hjørnet af galleriet, begyndte jeg at iagttage hende, og jeg opdagede da, at hun flere gange vendte sig bort fra ham for at skjule sin gaben. Han keder hende – det er utvivlsomt. Nå ja, jeg vil nu lade hende i ro et par dage endnu.

Den 10. juni.

Jeg spørger undertiden mig selv, hvorfor jeg lægger så hårdnakket an på at vinde denne unge piges kærlighed, når jeg dog hverken vil forføre hende eller gifte mig med hende. Hvad er det for et tåbeligt lefleri? Ja, hvis det endda var hendes uovervindelighed, der æggede mig, men sandt at sige forekommer hun mig at være en meget let erobring.

Men hvad er det da? Det kan selvfølgelig ikke være denne urolige trang til at elske, der piner os i ungdommens første år og jager os fra den ene kvinde til den anden, indtil vi endelig træffer én, som ikke kan udstå os. Så først begynder vor bestandighed, og den strækker sig i det uendelige ligesom linjen, der fra et bestemt punkt drages ud i rummet – ene og alene fordi vi ved, at det er umuligt at nå målet.

Men hvorfor gør jeg mig da al den ulejlighed? Er det af misundelse imod Gruschnitski? Nej, det er han for ringe til, den stakkels djævel! Eller skulle det være en ubetvingelig trang til at tilintetgøre næstens illusioner blot for at kunne have den glæde at håne ham i hans fortvivlelse og sige:

"Kære ven, det er gået mig på samme måde, og du ser jo dog, at jeg både spiser, drikker og sover fortræffeligt. Nej, jeg tager livet med ro, og jeg håber også på, at jeg en gang, når tiden kommer, skal vide at dø uden tårer og klage."

Nej, sagen er, at der ligger en uendelig nydelse i bevidstheden om, at man ejer herredømmet over en ung sjæl, som næppe endnu har udfoldet sig. Den er som blomsten, der første gang åbner sin duftende kalk i solens stråler, men den bør også plukkes i dette øjeblik, og når man har inddrukket dens livsalige ånde, kan man jo kaste den fra sig; der kommer så vel nok en anden, som samler den op. Jeg føler en umættelig trang til at opsluge alt, hvad der møder mig på min vej, og andres lidelser og glæder er den næring, der holder min sjæl oppe. Lidenskaben bringer mig ikke mere fra sans og samling som i gamle dage, og min ærgerrighed har livet også for længst fået bugt med, men trangen til at herske er dog stærkere i mig end nogen sinde før. Jeg ønsker intet højere end at være frygtet og elsket af alle, og kan der vel tænkes nogen større triumf end denne? Gives der måske nogen stoltere bevidsthed end den, at man er kilden til andres lidelser og glæder, at man spiller forsyn uden nogen som helst ret? Og er lykken nærmere beset andet end tilfredsstillet stolthed? Hvis jeg ejede al denne verdens magt, ville jeg være lykkelig, men hvis jeg var elsket af alle, ville jeg føle mig som den, i hvem kærlighedens rige væld har sit udspring.

Ondt avler ondt. Vor første lidelse giver os en forestilling om, hvilken tilfredsstillelse der må ligge i at kunne pine andre, og så såre denne tanke er vakt, vil man også føle en uimodståelig trang til at føre den ud i virkeligheden. Alle ideer har lige fra

deres undfangelse en bestemt form, og denne form skaber handlingen. Jo flere ideer, desto større trang til handling, og netop deraf kommer det, at geniet, når det lænkebindes, må dø eller gå til grunde, og det lige så sikkert som at den, der er begavet med et kæmpelegeme, vil falde fuldstændig sammen, hvis man holder ham indespærret i et snævert fangebur.

Lidenskaberne er ikke andet end ideer på deres første udviklingstrin. De tilhører hjertets ungdom, og en dåre den, som mener, at de vil følge ham hele livet igennem. Mange floder med et jævnt og roligt løb begynder som et larmende vandfald, men ikke en af dem skummer og bruser lige til den når havet.

Men under denne ro skjuler der sig ofte en mægtig kraft, som dog kun sjældent giver sig luft i voldsomme udbrud, fordi tankernes fylde og følelsernes dybde holder den bundet.

Ved at gennemlæse disse linjer opdager jeg, at jeg har fjernet mig temmelig langt fra mit emne. Men hvad gør vel også det? Hvad jeg skriver i denne dagbog, er jo kun bestemt for mig selv, og hvilke tanker jeg end betror den, ville disse dog med tiden stå for mig som en kær og dyrebar erindring – – –"

Jeg blev afbrudt ved, at Gruschnitski kom farende ind i stuen og faldt mig om halsen. Han er blevet udnævnt til officer. Vi tømte i den anledning en flaske champagne, og lige som vi havde fået bugt med den, trådte doktor Verner ind ad døren.

"Ja, jeg gratulerer Dem nu ikke!" sagde han til Gruschnitski, så snart jeg havde kundgjort nyheden.

"Så? – Hvorfor ikke?"

"Fordi Deres grove soldaterkappe klæder Dem så udmærket. Og De vil vel også indrømme mig, at en uniform syet her i

Pjatigorsk egentlig ikke vil kaste glans over Deres ydre eller gøre Dem interessantere. Ser De, hidtil har De været en undtagelse, men fra nu af går De ind under de almindelige regler."

"Ja, snak De bare væk, doktor! Snak bare væk! Men min glæde skal De ikke tage fra mig! – Å, han ved ikke, hvilke forhåbninger disse velsignede epauletter giver mig!" hviskede han mig ind i øret. "Han aner ikke, at deres gyldne småstjerner spreder lys og lykke over hele min tilværelse! Ja, først nu ..."

"Sig mig, skal du ikke med på den lille udflugt, vi har for i eftermiddag?" afbrød jeg ham.

"Jeg? – nej, jeg viser mig virkelig ikke for fyrstinde Marys øjne, før min uniform er færdig."

"Skal jeg da ikke fortælle hende den glædelige nyhed?"

"Nej, for Guds skyld, tal ikke et ord om det! Jeg vil overraske hende!"

"Nå, men så sig mig da i det mindste, hvor vidt du er nået i dine forsøg på at erobre hendes hjerte."

Gruschnitski så meget forlegen ud og svarede ikke. Han vidste øjensynlig ikke rigtig, om han skulle lyve eller tilstå den sørgelige sandhed.

"Nå, ud med sproget! – Elsker hun dig?"

"Om hun elsker mig? Men kære Petchorin, hvad er det for mærkelige begreber, du har. Du bilder dig da ikke ind, at man kan klare den slags ting i en håndevending. Og selv om hun nu også elskede mig, så ved du da nok, at en dame ikke går hen og åbenbarer sine inderste følelser."

"Indrømmet! Men mener du da også, at en mand skal tie stille med, hvad hans hjerte ..."

"Ja, ser du, kære, det beror fuldstændig på situationen. Der er så meget, man ikke siger ligeud, men som man lader vedkommende gætte sig til."

"Måske. Men husk vel, at den kærlighed, man læser i en kvindes øjne, ikke binder hende. Det er kun ordet, der forpligter. Vogt dig derfor, Gruschnitski! Tag dig i agt for, at hun ikke narrer dig."

"Hun!" svarede han med et selvtilfreds smil og løftede øjnene mod himlen. "Jeg beklager dig, Petchorin!"

Og dermed gik han.

Om eftermiddagen begav et større selskab af badegæster sig på en lille udflugt, hvis mål var et gammelt krater, der ligger på den nederste del af Maschuks sydlige skråning og kun lidt over halvanden kilometer fra byen. Man når der op ad en snæver sti, som snor sig mellem klippestykker og krat, og da det er en temmelig anstrengende vandring, bød jeg den unge fyrstinde min arm, som hun også trolig beholdt hele resten af turen.

Jeg begyndte som sædvanlig at tage min næste under behandling, og jeg lod det gå ud over vore fælles bekendte, både de tilstedeværende og de fraværende, idet jeg fremdrog alle deres latterligheder og svagheder. Som det så ofte går mig, når jeg er inde på dette tema, løb min galde over med mig, og således skete det da, at det, der var begyndt i spøg, endte som ramme alvor. I førstningen fandt hun mig yderst morsom og interessant, men da min spot omsider ingen grænser kendte, så hun op på mig med ængstelige blikke.

"De er et farligt menneske," sagde hun, da jeg et øjeblik holdt inde med min veltalenhed, "og jeg tror virkelig, at jeg hellere ville falde for en morders kniv end være udsat for Deres skarpe

tunge. Skulle De nogen sinde føle Dem fristet til at lade det gå ud over mig, må De meget hellere gøre en ende på pinen ved at støde mig en dolk lige ind i hjertet. Ikke sandt, det vil vist ikke koste Dem synderlig overvindelse?"

"Men herregud, ser jeg da virkelig ud som en morder?"

"Ja, jeg ræddes undertiden for Dem ..."

Jeg satte en yderst dybsindig mine op og sagde med stærkt bevæget røst:

"Ja, således er det gået mig fra min første barndom! Alle læste i mit ansigt en hel bunke slette egenskaber, som jeg i virkeligheden slet ikke besad – og følgen var, at man ligefrem opelskede dem i mig. Jeg var bly og genert af mig, og det opfattede man som mangel på åbenhed, men denne miskendelse bevirkede naturligvis, at jeg blev tilbageholdende og indesluttet. Jeg var et ualmindelig modtageligt gemyt, og da alle stødte og puffede til mig, blev jeg lidt efter lidt ondskabsfuld og hævngerrig. Jeg var stille og alvorlig og legede ikke som andre børn, som følge deraf foretrak man ved enhver lejlighed mine glade kammerater, og således blev jeg misundelig. Jeg følte trang til at elske alle, men ingen ville besvare mine følelser, og derved lærte jeg at hade. Min barndom var således højst sørgelig; den var egentlig kun en eneste kamp med mig selv og mine omgivelser, og da jeg altid måtte skjule mine dybeste og bedste følelser for ikke at blive udlét og forhånet, døde disse efterhånden hen. Senere, da jeg lærte verden at kende, blev jeg hurtigt erfaren i den kunst at leve, og jeg så da, at andre gik yderst glat gennem tilværelsen, mens jeg ligefrem havde ondt ved at holde livet ud. Så blev jeg grebet af en mørk fortvivlelse – ikke den, man gør ende på ved at skyde

sig en kugle for panden – men en langt dybere, en dump, afmægtig fortvivlelse, som skjuler sig under smil og påtagen lystighed. Jeg følte mig – hvis jeg da kan bruge dette udtryk – som en moralsk krøbling, idet en del af min sjæl var henvisnet – død, mens resten endnu levede og rørte sig. Denne følelse går jeg stadig omkring med, og De er den første, der har fremkaldt en svag erindring hos mig om den del af mit åndelige jeg, der for længst er afgået ved døden. Se så, nu har jeg holdt ligtalen over den kære hedengangne, og måske den keder Dem, der er jo mange, der ikke kan døje ligtaler, men jeg hører for resten ikke til deres tal, for der er jo dog gerne et lille gran af sandhed i det, man siger om en afdød. Nå, jeg skal for øvrigt vel vogte mig for at påtvinge Dem min mening, og hvis De skulle finde min lange udvikling latterlig, så le blot væk – jeg forsikrer Dem på forhånd, at jeg er lige glad."

I samme nu som jeg holdt op, mødtes vore blikke. Jeg så en tåre blinke i hendes øje, hendes arm, der støttede sig på min, rystede, og hendes kinder glødede – hun var stærkt bevæget. Medlidenheden, der så let får bugt med kvinderne, havde slået sine kløer i hendes uerfarne hjerte, og den optog hende så stærkt, at hun resten af udvejen var adspredt og tavs. Efter min mening et yderst betydningsfuldt tegn!

Da vi nåede krateret, forlod de andre damer deres opvartende kavalerer, men hun blev stående ved siden af mig og slap ikke min arm. Hun anede øjensynlig ikke, hvad der foregik om hende, og stirrede lige ned i afgrunden, uden at det svimlede for hende.

På tilbagevejen valgte jeg en ny taktik, idet jeg nu slog over i en let og spøgende konversationstone, men hun svarede kun

med enstavelsesord og havde hele tiden sine tanker andetsteds henne.

"Har De nogen sinde elsket?" spurgte jeg pludselig for at forvirre hende.

Hun så mig ind i øjnene, rystede på hovedet og faldt igen i dybe tanker. Jeg kunne mærke på hende, at hun gerne ville have sagt noget, men at hun ikke rigtig vidste, hvorledes hun skulle få begyndt på det. Hendes barm bølgede heftigt, og hun lod i det hele taget til at være i stærk sindsbevægelse. Men hvorledes skulle det vel også være anderledes? Et musselinsærme er kun en dårlig beskyttelse, og den elektriske gnist forplantede sig således med lethed fra min arm til hendes. Kærligheden begynder næsten altid således. Det er i reglen en fuldstændig fejltagelse, når vi tror, at en kvinde elsker os på grund af vore ydre eller indre fortrin; disse kunne stemme hende til gunst for os og forberede hendes hjerte til modtagelsen af den hellige ild, men det er dog altid den første berøring, der afgør sagen.

"Ikke sandt, i dag har jeg været meget elskværdig?" sagde hun med et tvungent smil, da vi stod foran hendes port.

Jeg svarede ikke, men bukkede blot og gik min vej.

Hun er misfornøjet med sig selv og bebrejder sig, at hun har været for kold over for mig. Se se, nu begynder jeg så småt at triumfere. I morgen vil hun naturligvis gøre det godt igen og overbyde sig selv i elskværdighed. Å, jeg kan den historie udenad – og jeg finder den grundkedelig.

Den 12. juni.

I dag mødte jeg Vera, da hun kom fra brønden, og hun benyttede sig så af lejligheden til at plage mig med sin skinsyge. Det lader til, at den unge fyrstinde har fået den fortvivlede idé

at gøre hende til sit hjertes fortrolige. Jo, det er rigtignok et heldigt valg, må jeg sige!

"Jeg ved godt, hvad det hele går ud på!" sagde hun. "Tilstå lige så godt straks, at du elsker hende."

"Men når jeg nu forsikrer dig, at du tager fejl!"

"Ja, hvorfor forfølger du hende så, ængster hende og ophidser hendes indbildningskraft? Å, jeg kender dig kun alt for godt! Men hvis du virkelig vil have, at jeg skal tro dig, så tag ned til Kislovodsk [Note 28)] om en uges tid. Vi rejser derhen i overmorgen, men fyrstinde Ligovski bliver her endnu nogen tid, inden hun begynder på sin efterkur. Vi skal bo oppe i mezzaninen af et stort, rødt hus, der ligger lige ved kilden, fyrstinden har lejet etagen nedenunder, og vor vært, som også ejer nabohuset, har sagt mig, at der er en lejlighed ledig i dette. Nå, lov mig så at komme, du ser jo, at jeg allerede har fundet plads til dig."

Jeg lovede det og afsendte straks en pålidelig mand til Kislovodsk for at sikre mig den ledige lejlighed.

Klokken seks kom Gruschnitski op til mig og betroede mig den interessante nyhed, at hans uniform vil blive færdig til ballet.

"Hvor jeg glæder mig!" sagde han. "Jeg vil danse med hende hele aftenen, og så ved jeg da, at jeg får lejlighed til at udtale mig."

"Hvornår skal ballet stå?" spurgte jeg i en ligegyldig tone.

"I morgen. – Men det troede jeg for resten, du vidste. Det er garnisonens officerer, der har sat sig i spidsen for det hele, og det tegner til at blive en yderst vellykket fest."

"Ja, det er meget muligt. – Men hvad mener du, om vi nu gik os en lille tur på boulevarden?"

"Nej, ikke for alt i verden! Hvor kan du dog tro, at jeg vil vise mig i denne afskyelige kappe?"

"Herregud, er du blevet i den grad ked af den, at du endogså skammer dig ved den."

Jeg gik altså alene, og da tilfældet ville, at jeg skulle møde fyrstinde Mary, benyttede jeg mig af lejligheden og engagerede hende til mazurkaen, hvilket lod til at overraske og glæde hende.

"Jeg troede, at De kun dansede af nødvendighed, ligesom sidst," hviskede hun med et strålende smil.

"Men ved De også, at der venter Dem en behagelig overraskelse i morgen?" sagde jeg i en hemmelighedsfuld tone.

"Så? – Og hvori består den da?"

"Ja, jeg vil ikke røbe den; men De vil nok erfare den på selve ballet."

Aftenen tilbragte jeg hos fyrstinden sammen med Vera og en snurrig gammel herre, som hører til badegæsternes faste stok. Jeg var udmærket oplagt og opvartede i den anledning med forskellige mærkelige historier, som jeg lavede på stående fod. Den unge fyrstinde sad lige over for mig og lyttede til mit vrøvl med så spændt opmærksomhed, at jeg næsten følte samvittighedsnag ved det. Vera, der hvilede i en stor lænestol henne ved vinduet, så godt, hvor optaget hun var af mig, og hendes lidende ansigt havde et så bedrøvet og fortvivlet udtryk, at det ligefrem skar mig i hjertet. For at opmuntre og glæde hende fortalte jeg derfor senere hen på aftenen hele den spændende historie om, hvorledes hun og jeg havde gjort

bekendtskab med hinanden, men jeg gjorde det naturligvis uden at nævne navne. Jeg skildrede min egen kærlighed og lykke med så levende farver og fremstillede hendes karakter i så fordelagtigt et lys, at hun absolut måtte tilgive mig mit koketteri med den unge fyrstinde.

Hun rejste sig da også omsider, satte sig hen til os og blev livlig og munter, og tiden gik nu for os alle på så behagelig en måde, at vi, først da klokken slog to, kom til at huske på, at vi efter de ved badestedet gældende regler egentlig skulle have været i seng klokken elleve.

Den 18. juni.

En halv times tid før ballet indfandt Gruschnitski sig hos mig i en flunkende ny uniform. Foran på hans bryst dinglede der en vældig, uægte kæde, i hvilken der hang et monstrum af en lorgnet, og hans epauletter struttede i vejret som et par amorinvinger; i sin venstre hånd holdt han huen og et par lyserøde glacéhandsker, og med sin højre purrede han hvert øjeblik op i småkrøllerne for at give dem det rette fald. Både hans opstrammede figur og hans ansigt, der udtrykte en blanding af selvtilfredshed og urolig spænding, gjorde en så komisk virkning, at jeg sikkert ville være bristet i skoggerlatter, hvis jeg da havde fundet det foreneligt med mine hensigter.

Efter at han havde kastet handskerne og huen hen på bordet, begyndte han at hale i frakkeskøderne og rette på sin påklædning foran spejlet. Han trak blandt andet sit halsbind, som var så stift og højt, at det tvang hans hage i vejret, helt op til ørene, og dette besværlige arbejde, der end yderligere vanskeliggjordes af hans snævre uniformskrave, voldte ham så megen anstrengelse, at han blev gloende rød i hovedet.

"Jeg hører, at du i de sidste dage har gjort stærk kur til min Mary!" sagde han i en let henkastet tone og uden at se på mig.

"Nej, hvor vil du hen? – Jeg tør virkelig ikke vove mig ind på dine enemærker!"

"Å, sig mig engang, sidder min uniform godt? Den forbandede skræddertamp! Du gør dig ikke begreb om, hvor den strammer i ærmegabene! Det er Fandens, hvor jeg sveder! Har du ikke lidt lugtende?"

"Gud forbarme sig! Vil du have mere endnu? Du dufter jo i den grad af rosenolie, at du forpester hele stuen!"

"Ja, lad du mig om det!" svarede han, og der på tog han en flakon med parfume og hældte næsten hele indholdet over sit lommetørklæde og ind under halsbindet.

"Nå, har du så i sinde at danse i aften?" spurgte han nedladende, efter at han var blevet færdig med denne operation.

"Nej, det har jeg da ikke tænkt på."

"Jeg kommer vist til at føre mazurkaen op med fyrstinde Mary. Og det er en bandsat historie, for jeg kan ikke en eneste af turene."

"Har du da allerede engageret hende?"

"Nej, ikke endnu."

"Nå ja, pas så blot på, at en anden ikke kommer dig i forkøbet."

"Ja, du siger noget!" råbte han og slog sig for panden. "Farvel! Nu går jeg hen og venter på hende ved indgangen." Og med disse ord snappede han sin hue og forsvandt.

En halv times tid senere gik jeg også. På gaden var der fuldstændig mørkt og tomt, men uden for klubben – eller om

man hellere vil: restauranten – havde der samlet sig en mængde nysgerrige mennesker, som tog de ankommende balgæster i øjesyn. Alle vinduerne i huset var oplyst, og regimentsmusikkens skingrende toner lød ud til mig. Mens jeg spadserede op ad trapperne, hengav jeg mig til forskellige bedrøvelige betragtninger. "Er det da virkelig min eneste bestemmelse her på jorden," tænkte jeg, "at tilintetgøre andres forhåbninger? Lige fra det øjeblik jeg har begyndt at virke og leve, har det været min lod at gribe forstyrrende ind i andres skæbne, og hvor jeg er optrådt på scenen, har jeg altid været den onde ånd i stykket, den, der har spillet bødlen eller forræderen i sidste akt. Skulle skæbnen virkelig have udkåret mig til at levere stof til borgerlige dramer eller spændende familieromaner? Ja, Gud må vide det! Hvor mange har vel ikke tænkt sig at ende som en lord Byron eller en Alexander den Store og har dog ikke drevet det videre end til en titulærråds [Note 29)] fremragende stilling."

Så snart jeg var kommet indenfor, tyede jeg hen bag herrerne og begyndte at anstille mine iagttagelser. Gruschnitski stod allerede ved siden af den unge fyrstinde og talte meget ivrigt og med livlige håndbevægelser. Hun hørte tilsyneladende ikke efter, holdt sin vifte op for munden og så sig hvert øjeblik om i salen. Jeg listede mig forsigtigt hen bag ved dem og fik således lejlighed til at høre en del af deres samtale. "Hvor de dog piner mig, fyrstinde!" sagde Gruschnitski. "De har virkelig forandret Dem meget, siden vi sidst sås!"

"Ja, det har De også!" svarede hun og mønstrede ham med et hurtigt blik, hvis ironiske udtryk fuldstændig syntes at undgå ham.

"Jeg? – Nej det mener De ikke! Og De ved jo også meget godt, at det er en umulighed! Den, der blot én gang har set Dem, vil for bestandig gemme Deres guddommelige billede i sit indre."

"Å, skån mig! Jeg kan ikke udholde at ..."

"Men hvor kan det dog være, at De ikke længere vil høre på det, som De tidligere så ofte har lyttet til med velvilje og ..."

"Fordi jeg ikke er nogen ynder af gentagelser!" svarede hun smilende.

"Å, hvor har jeg dog taget skammeligt fejl! Og jeg tåbe, som bildte mig ind, at disse epauletter i det mindste ville give mig nogen ret til at håbe ... Nej, så ville det have været langt bedre, om jeg hele resten af mit liv var blevet stikkende i min grove kappe, som jeg måske ene og alene har at takke for den opmærksomhed, De ..."

"Ja, jeg skal ikke fragå, at den i alt fald klæder Dem langt bedre end ..."

I dette øjeblik trådte jeg frem og bukkede for fyrstinden, som rødmede let og sagde:

"Må jeg spørge, har jeg ikke ret, når jeg siger, at soldaterkappen klæder Deres ven langt bedre end hans nuværende uniform?"

"Nej, fyrstinde, det er jeg ikke ganske enig med Dem i," svarede jeg. "Mig forekommer det i det mindste, at han ser langt ungdommeligere ud i det hylster, han for øjeblikket præsenterer sig i."

Gruschnitski udholdt ikke dette sidste slag. Som alle opløbne knægte bilder han sig nemlig ind, at lidenskaberne har draget dybe furer i hans ansigt og ældet det før tiden. Han sendte mig derfor et rasende blik, stampede i gulvet og gik.

"Men med alt det," sagde jeg til fyrstinden, "kan De dog ikke nægte, at han lige indtil for nylig er forekommet Dem ret interessant."

Hun slog øjnene ned og svarede ikke.

Gruschnitski vedblev at forfølge hende hele aftenen og dansede enten med hende eller indrettede det således, at han blev hendes vis à vis. Han slugte hende med øjnene, sukkede i ét væk og plagede hende uafladeligt med bønner og bebrejdelser. Efter den tredje kvadrille havde han allerede bragt det så vidt, at hun ligefrem hadede ham.

"Det havde jeg rigtignok ikke ventet mig af dig!" sagde han i en rasende tone, da vi tilfældigt mødtes ved buffeten.

"Hvad behager? – Jeg forstår ikke, hvad du mener?"

"Du skal jo danse mazurkaen med hende! – Nægt det ikke. Hun har selv tilstået det for mig."

"Nå ja, hvad så? Det behøver da vel heller ikke at være nogen hemmelighed."

"Nej, nej! – Men hvor kunne jeg dog også have ventet mig andet af denne flanede kokette! Å, hvor jeg skal hævne mig! Hun skal komme til at fortryde det!"

"Ja, hævn du dig hellere på din kappe og på dine epauletter! Hvad kan hun egentlig gøre for, at hun ikke længere synes godt om dig?"

"Men hun burde ikke have vakt forhåbninger hos mig."

"Ah bah! Forhåbninger! Man kan ønske, attrå – tilstræbe noget. Men håbe! Vanvid!"

"Ja, foreløbig står du med palmerne i hænderne, men bi blot – enden er ikke nået endnu!" sagde han med et ildevarslende smil.

Mazurkaen begyndte. Gruschnitski inklinerede hvert øjeblik for fyrstinden, og det samme gjorde en lille fast skare af de andre balkavalerer. Det var en formelig sammensværgelse, man havde sat i gang imod mig. Men jeg tænkte: "Den, der ler sidst, ler bedst. Jo hyppigere man river hende bort fra mig, desto mere vil hun nyde mit selskab i den korte tid, hun er i min nærhed."

Jeg trykkede hendes hånd to gange, og sidste gang trak hun den til sig, men uden at sige et ord.

"Jeg vil sikkert ikke lukke et øje i nat!" sagde hun til mig, da mazurkaen var forbi.

"Ja, det er naturligvis Gruschnitskis skyld."

"Ak nej!" hviskede hun. Og hendes ansigt fik i det samme et så bedrøvet og tankefuldt udtryk, at jeg lovede mig selv at kysse hendes hånd, inden vi skiltes.

Endelig begyndte folk da at tage bort. Jeg fulgte fyrstinde Mary ned, og efter at jeg havde hjulpet hende ind i kareten, førte jeg hendes lille hånd til mine læber. Da jeg vendte tilbage til dansesalen, sad en del af de yngre herrer, og blandt dem også Gruschnitski, henne ved et stort bord og spiste til aften. I samme nu som jeg trådte ind, ophørte samtalen, og følgelig var jeg ikke i tvivl om, at det var mig, man havde haft under behandling. Flere af badestedets løver, men især dragonkaptajnen, har et venligt øje til mig siden det sidste bal, og som det lader til, har der nu dannet sig et forbund imod mig under anførsel af Gruschnitski. Jeg er ikke i tvivl om, at det er ham, der kommanderer banden, for han ser så vigtig og udfordrende ud, at det halve kunne være nok.

Nå, men jeg er glad over, at man vil mig til livs. Jeg elsker nemlig mine fjender, dog ikke på kristelig vis, men fordi de morer mig og holder mig i ånde. Og kan man vel også tænke sig noget mere oplivende end dette, at man stadig må stå på post for at opfange sine modstanderes blikke og gætte deres planer? Gives der nogen større nydelse end den, at man lader, som om fjenden har overlistet en, og så pludselig med ét eneste slag tilintetgør den mægtige bygning, som hans intriger og rænker har opført? Jeg tillader mig at mene, at livet ikke har noget bedre at byde på.

Den 14. juni.

I morges rejste Vera og hendes mand til Kislovodsk. Jeg mødte deres vogn, lige som jeg skulle til at dreje ind ad porten til Ligovskis, og hun nikkede til mig, men det forekom mig, at der lå noget bebrejdende i hendes blik.

Ja, vi begynder også at glide noget fra hinanden. Men hvis er skylden? Hvorfor har hun ikke villet give mig lejlighed til at mødes med hende under fire øjne? Det går med kærligheden som med ilden – den slukkes, når den ingen næring kan få. Men måske hendes skinsyge vil udrette, hvad mine bønner ikke har formået.

Jeg sad inde hos den gamle fyrstinde en hel time, men datteren fik jeg ikke at se, da hun var upasselig, og jeg mødte hende heller ikke på min sædvanlige eftermiddagstur. Derimod havde jeg den glæde at blive ugleset af forskellige lorgnetbevæbnede individer henhørende til Gruschnitskis bande, og enkelte af dem sendte mig så truende blikke, at jeg ikke var i tvivl om, at det ville være gået ud over hende, hvis hun havde vist sig på deres enemærker. Jeg mødte også flere gange

Gruschnitski. Hans hår sad i en malerisk uorden, og han så ud, som om han pønsede på en eller anden fortvivlet plan. Han synes i det hele taget dybt rystet, men det er heller ikke så løjerligt, da hans forfængelighed har fået et grundstød. Hans fortvivlelse er så stærk, at den er lige ved at overvælde ham, men i denne tilstand er han endnu mere komisk, end han var det i forvejen.

Efter at jeg var kommet hjem, påkom der mig pludselig en fornemmelse af, at der var noget, jeg havde savnet i dag, og som et lyn slog det ned i mig: "Jeg har ikke set hende! – Hun er syg!" – Men jeg skulle da vel aldrig være forelsket? Å, vist ej! Hvilken tåbelig idé!

Den 15. juni.

Kl. 11 i formiddags – et tidspunkt på hvilket den gamle fyrstinde plejer at tage sit varme bad – gik jeg forbi hendes bolig. Datteren sad ved vinduet, tilsyneladende hensunket i dybe tanker, men hun opdagede mig dog straks og forlod da sin plads. Jeg skyndte mig op ad trapperne, ilede gennem den tomme forstue og trængte derpå uden videre ind i dagligstuen.

"Er De vred på mig?" sagde jeg og gik langsomt hen til hende.

Hun sendte mig et langt, dybt blik og rystede på hovedet. Hendes læber bevægede sig, men hun formåede ikke at sige et ord, og ude af stand til at beherske sig længere sank hun om i lænestolen og skjulte sit ansigt i hænderne.

"Men hvad fejler De?" spurgte jeg og greb hendes hånd.

"Nej, gå! Gå! Forlad mig! De har ingen agtelse for mig! De ..."

Jeg trådte nogle skridt tilbage, og hun rejste sig og så på mig med lynende øjne. Da jeg nåede døren, blev jeg stående med hånden på låsen og sagde:

"Tilgiv mig, fyrstinde! Jeg har opført mig som en afsindig, men det skal også blive sidste gang – det lover jeg Dem! Å, De ved ikke, hvilken kamp jeg har stridt med mig selv, siden vi skiltes i forgårs aftes, og De skal heller aldrig få det at vide. Ja, det er bedst således! – Lev vel!"

Idet jeg lukkede døren, forekom det mig, at jeg hørte hende græde.

Jeg strejfede om i bjergene, lige indtil det blev mørkt, og det lykkedes mig da også at komme hjem så træt og ødelagt, at jeg straks måtte lægge mig på sengen. Da jeg havde hvilet mig en halv times tid, fik jeg uventet besøg af Verner.

"Hør, à propos!" sagde han efter at have talt lidt med mig om ligegyldige sager. "Er det sandt, at De har i sinde at gifte Dem med den unge fyrstinde Ligovski?"

"Nej! – Hvor pokker kommer De på den idé?"

"Jo, det er hele byen rundt. Mine patienter snakker ikke om andet, og de plejer at vide god besked, vil jeg sige Dem."

"Det er en brand, Gruschnitski har udslynget!" tænkte jeg. – "Hør, kære doktor," sagde jeg højt, "For at vise Dem, hvor ugrundet dette rygte er, skal jeg betro Dem, at jeg i morgen tager til Kislovodsk."

"Nå ja, hvad beviser det? Fyrstinden og hendes datter skal jo også der ned!"

"Ja, senere – men de bliver da foreløbig her."

"Og der er altså ikke det mindste i rygtet?"

"Doktor! Doktor! Gør Dem dog den ulejlighed at kigge lidt på mig! Ser jeg da virkelig ud, som om jeg gik i giftetanker?"

"Nej, hvem siger også det? – Men," tilføjede han med et listigt smil, "der gives jo, som De selv ved, omstændigheder, der

tvinger en honnet mand til at gifte sig, og der findes også mødre, som just ikke er synderlig ivrige for at forebygge sådanne omstændigheder. Og derfor råder jeg Dem i al venskabelighed til at være lidt forsigtig. Luften her i Pjatigorsk er meget farlig, og jeg har da også oplevet, at mange fortræffelige unge mænd, som havde fortjent en bedre skæbne, har måttet rejse herfra og lige hen til brudeskamlen. Ja, De vil måske ikke tro det, men mig har man også i sin tid lagt an på. For nogle år siden var her en dame fra provinserne med en blegsottig datter, og da jeg en gang kom for skade med at fortælle den bekymrede moder, at unge piger gerne får en friskere ansigtsfarve, når de først bliver gift, fik hun så stærkt et anfald af rørelse, at hun øjeblikkelig tilbød mig sin datters hånd og hele sin formue, der, så vidt jeg husker, beløb sig til fem eller seks tusinde rubler, men jeg svarede, at jeg desværre ikke kunne modtage tilbuddet."

Verner gik lidt efter, fuldt og fast overbevist om, at han havde reddet mig fra at begå et ubesindigt skridt. Men skønt han kunne have sparet sig sine anstrengelser, har hans besøg dog ikke været ganske uden nytte, da jeg takket være dette har fået vished om, at sladderen her i byen for øjeblikket har travlt med den unge fyrstinde og mig. Ja, du kan stole på, at du skal få det betalt min gode Gruschnitski!

Kislovodsk, den 18. juni.

Nu har jeg allerede været her tre dage, og jeg mødes daglig med Vera både ved brønden, og når hun går sine ture. Så såre jeg er stået op, sætter jeg mig hen til vinduet og retter min lorgnet mod balkonen, hvor hun plejer at sidde lige fra den tidlige morgenstund. Inden hun går til bad, gør hun et lille tegn til

mig, og derpå mødes vi i haven, som strækker sig lige fra vore huse og ned til brøndparken. Den dejlige, friske bjergluft har givet hendes kinder farve, og hun ser i det hele taget langt raskere ud end for en uge siden. Men luften her gør også underværker; ja, man påstår endogså, at den sætter hjerterne i bevægelse, og at alle de romaner, som er begyndt ved foden af Maschuk, finder en rørende afslutning i Kislovodsk. Og det er troligt nok. Alt i denne egn ånder den dybeste ensomhed, og alt er hemmelighedsfuldt: både de dunkle, skyggefulde lindealleer, der kranser en frådende og larmende flod, hvis leje består af mægtige kvaderstensblokke, og de mørke, tavse klippekløfter, som forgrener sig herfra og ud i alle retninger. Alt her indbyder til blide drømmerier: både den balsamiske luft, der er svanger med akaciens duft, og den ensformige, rislende lyd af utallige kilder, som mødes i en stor kløft, iler videre i broderlig forening og styrter ud i Podkumok-floden. Her udvider kløften sig til en smilende, græsbevokset dal, langs hvis ene side der snor sig en støvet landevej. Hver gang mit blik forvilder sig i den retning, drømmer jeg, at jeg ser en karet rulle hen ad vejen, og at et mildt lille ansigt kigger ud til mig gennem vognvinduet, men endnu er denne drøm ikke blevet til virkelighed. Forstaden hinsides fortet er allerede stærkt befolket af badegæster, som er flyttet hertil fra Pjatigorsk, og ovre i restauranten, hvis op lyste vinduer jeg kan skimte igennem poppelalleen, lyder der hver aften sang, latter og bægerklang til langt ud på natten.

Intetsteds drikker man så meget mineralvand og kaukasisk vin som her, og de fleste er smagløse nok til at blunde disse to væsker sammen. Men jeg holder mig til den gamle vise:

Vin er et element for sig,
og vandet er et andet,
thi bør de nydes hver for sig
og ikke drikkes blandet.

Gruschnitski ankom hertil i går morges, men skønt han altså kun har været her godt og vel et døgn, er det dog allerede lykkedes ham at lægge sig ud med et par ældre herrer, som han uden nogen som helst grund har væltet sig ind på. Det må være hans uheld i kærlighed, der gør ham så krigersk. Han ser meget fornærmet ud, når han møder mig, og ved knap, om han gider hilse mig. I går aftes holdt han og hans bande et så syndigt spektakel ovre i restauranten, at de nær var blevet smidt ud.

Den 22. juni.

Endelig er de da kommet. Jeg sad netop ved vinduet, da jeg hørte lyden af vognhjul, og mit hjerte bankede da så heftigt, at jeg straks sagde til mig selv, at det måtte være dem. Og min forudfølelse skuffede mig heller ikke. Men hvad pokker går der dog af mig? Jeg skulle da vel aldrig være forelsket? Ja, hvorfor ikke? Jeg er jo så mærkeligt skabt, at man kan vente sig alt af mig.

Jeg spiste til middag hos dem i dag. Den gamle fyrstinde så hele tiden hen på mig med et rørt smil og veg ikke et øjeblik fra datteren. En forbandet idé af hende! Vera er godt skinsyg, og hun viser det ganske åbenlyst. Men det er gode tegn, for hvad er en kvinde ikke i stand til at gøre for at krænke en medbejlerske? Jeg mindes således godt, at der var en dame, som blev dødelig forelsket i mig, blot fordi hun vidste, at mit hjerte tilhørte en anden. Nej, der gives virkelig ikke noget mere ubegribeligt og

paradoksalt end kvinderne. Det er så godt som umuligt at overbevise dem om noget som helst, man må blot lægge situationen således til rette, at de overbeviser sig selv. Den bevisrække, de bringer deres betænkeligheder – eller rettere talt fordomme – til tavshed med, er meget original, og skal det lykkes en at sætte sig ind i deres dialektik, må man først sørge for at smide alt, hvad der hedder logik, over bord. Når således den almindelige fornuftslutning ville være denne:

"Han elsker mig, men jeg er gift, og følgelig bør jeg ikke gengælde hans kærlighed!" så lyder den kvindelige i modsætning hertil:

"Jeg er gift og bør altså ikke elske ham, men han elsker mig, og følgelig ..."

Her har jeg sat nogle prikker, fordi det nu ikke længere er den sunde fornuft, men fantasien, øjnene og hjertet – hvis et sådant da haves – der fører ordet.

Hvis disse optegnelser nogen sinde skulle komme en kvinde for øje, vil hun sikkert føle sig dybt indigneret og udbryde: "Det er usandhed! Bagvaskelse! – Ren og pur bagvaskelse!" For sagen er, at kvinderne, så længe digterne har skrevet, altid er blevet prist som engle, og intet under derfor, at de i deres hjertes enfold efterhånden er nået så vidt, at de anser denne kompliment for ramme alvor. Men de glemmer blot, at de selv samme digtere for gode ord og betaling har besunget Nero som en halvgud. Nå, det kunne heller ikke falde mig ind at bagtale dem, for jeg har aldrig elsket andet i verden end dem, og jeg har altid været villig til at ofre ikke alene min sjælero og mine ærgerrige drømme, men endog mit liv for deres skyld. Og når jeg nu søger at drage det trylleslør af dem, som kun et øvet øje

formår at gennemtrænge, så er det ikke i et anfald af bitterhed eller af såret forfængelighed. Nej, alt, hvad jeg siger om dem her, er kun resultatet af:

> Forstandens kolde, klare blik
> og hjertets bitre kvaler Note 30).

Kvinderne måtte i det hele taget ønske, at alle mænd kendte dem så nøje som jeg, for sikkert er det, at jeg elsker dem tusinde gange højere, efter at jeg har lært at gennemskue dem og alle deres små svagheder.

Jeg kommer i denne forbindelse til at tænke på, at Verner forleden sammenlignede kvinderne med den fortryllede skov, som Tasso fortæller om i sit store digt: "*Det befriede Jerusalem*". – "Aldrig så snart træder du ind i den," siger han, "før der fra alle sider flyver dig de skrækkeligste spøgelser i møde. Stolthedsdjævelen, den tusindtungede offentlige mening, foragtens knugende mare, hadets slangelokkede furie og en mængde andre uhyggelige skikkelser danser grinende og tænderskærende omkring dig, men lukker du dine øjne og vandrer roligt videre, forsvinder alle disse spøgelser lidt efter lidt, og for dit blik åbner der sig da en lys og venlig slette med et yppigt blomsterflor og grønne myrtelunde. Men ve dig, hvis du lader dig skræmme af kogleriet og vender om, for i samme nu, du gør det, er du fortabt!"

Den 24. juni.

I går kan jeg da sige, at jeg har oplevet noget.

En lille halv mil fra Kislovodsk hæver der sig en stejl og isoleret klippe, som man har døbt "Ringen", fordi naturen har dannet den som en mægtig port. Gennem den store åbning i

dens midte kaster solen, når den nærmer sig horisonten, sine sidste flammende blikke hen over jorden. Klokken fem i går eftermiddags begav en hel del af badegæsterne sig hjemmefra i samlet kavalkade for at tage dette mærkelige fænomen i øjesyn. Jeg red ved siden af den unge fyrstinde og var som sædvanlig hendes opvartende kavaler. På tilbagevejen måtte vi sætte over Podkumok, der ikke er dybere, end at man kan vade over den de fleste steder. Men selv om vandstanden i en sådan bjergflod ikke er synderlig høj, skal man dog se sig godt for, når man passerer den, da bunden på grund af den rivende strøm er underkastet idelige forandringer; og det hører således slet ikke til umulighederne, at man den ene dag træder i et dybt hul, hvor der den foregående lå en vældig sten. Jeg tog fyrstindens hest ved tøjlerne og ledede den forsigtigt ud i vandet, der ikke gik den højere end til knæene, og på denne måde nåede vi lykkelig og vel ud til midten af floden. Nu er det jo en bekendt sag, at man, når man rider tværs over en brusende strøm, ikke skal se ned, da det i så fald let svimler for en, men dette havde jeg desværre glemt at gøre fyrstinden opmærksom på, og følgen heraf var, at hun med ét begyndte at vakle i sadlen. "Jeg får ondt!" Sagde hun med sagte stemme, og jeg kom hende så straks til hjælp ved at slå min arm om hendes slanke midje.

"Se blot opad!" hviskede jeg til hende. "Det har intet at betyde! Frygt ikke! Jeg er jo hos dem!"

Så snart hendes svimmelhed havde fortaget sig lidt, ville hun frigøre sig for min arm, men dette havde kun til følge, at jeg slyngede den endnu fastere om hendes liv, og ved denne bevægelse kom min kind så tæt til hendes, at jeg fornam det varme pust af hendes ånde.

"Men hvad gør De ved mig? Ak Gud! Ak Gud!" hviskede hun forfærdet.

Jeg brød mig ikke det mindste om hendes skælven og forvirring, men trykkede et kys på hendes fine kind, og hun fandt sig i det uden at sige et ord.

Så snart vi nåede den modsatte bred, satte hele selskabet i trav, men fyrstinden holdt sin hest tilbage, og jeg blev naturligvis hos hende. Jeg kunne tydeligt mærke, at min tavshed ængstede hende, men jeg fandt ingen anledning til at bryde den, da jeg nok ønskede at se, hvorledes hun ville klare sig i denne situation.

"Ja, ét af to! Enten foragter De mig dybt, eller også elsker De mig!" sagde hun endelig med tårekvalt stemme. "Hvad er egentlig Deres hensigt? Vil De blot have mig til bedste, bringe mit sind i oprør og så forlade mig? Men nej, det ville være så afskyeligt, så lavt, at jeg vægrer mig ved at tro det! – Ikke sandt," vedblev hun med et ømt og tillidsfuldt blik, "der findes intet hos mig, som indbyder til mangel på agtelse? De tier stadig! Men så svar mig dog! Tal – blot for at jeg kan høre Deres stemme!"

Hendes tone røbede en sådan utålmodighed, at jeg uvilkårligt kom til at smile, men til alt held var det allerede så mørkt, at hun ikke kunne se det. – Jeg svarede ikke.

"De siger ikke et ord?" vedblev hun. "Ønsker De måske, at jeg skal erklære Dem lige op i ansigtet, at jeg elsker Dem?"

Jeg tav stadig.

"Er det det, De vil?" sagde hun med hævet stemme og vendte sig om imod mig, og hun så i dette øjeblik så determineret ud, at hun næsten imponerede mig.

"Nej, hvor falder De på det?" svarede jeg og trak på skulderen.

Hun gav sin hest et vældigt slag med pisken og jog i strakt karriere hen ad den snævre, ujævne vej. Dette skete så pludseligt, at det til trods for mine anstrengelser først lykkedes mig at indhente hende, efter at hun havde sluttet sig til det øvrige selskab. Under hele resten af hjemturen lo og talte hun i ét væk, men på en yderst febrilsk måde, og jeg var fuldstændig luft for hende. Alle lagde mærke til hendes usædvanlige oprømthed, og den gamle fyrstinde strålede af glæde, hver gang hendes blik faldt hen på datteren, men hun anede rigtignok ikke, at det, hun opfattede som liv og munterhed, kun var følgerne af en nervøs ophidselse. Fyrstinde Mary vil sikkert få en søvnløs nat med gråd og tårer, men tanken om dette er mig en ubeskrivelig nydelse. Ja, der gives øjeblikke, hvor det vampyragtige kommer i den grad op i mig, at det rent menneskelige træder fuldstændig i baggrunden. Og dog mener folk, at jeg er lige så god og brav som de fleste andre – men lad dem blot tro det!

Efter rideturen samledes man oppe hos Ligovskis, men jeg gik ikke derhen, da mit sind var så stærkt i oprør, at jeg følte trang til at tumle mig et par timers tid på min fyrige hest. Jeg red derfor igen ud i bjergene og jagede afsted som en rasende for at få bugt med de urolige tanker, der dansede rundt i hovedet på mig. Det var en dejlig, måneklar aften, luften var svanger med dug, og der herskede så dyb en stilhed, at jeg kunne høre genlyden af min hests hovslag som en fjern, rullende torden. Efter at have fyldt mine lunger tilstrækkeligt med den dejlige, friske bjergluft begav jeg mig på hjemvejen, og da jeg nåede forstaden, var det allerede så sent, at lysene

begyndte at slukkes i vinduerne. Alt var stille, og denne stilhed afbrødes kun, når vagtposterne oppe på fæstningsvolden en gang imellem råbte til hinanden for at vise, at de var årvågne.

Et godt stykke oppe i gaden kom jeg forbi et hus, hvis facade var stærkt oplyst, Og da der lød højrøstet tale, latter og bægerklang der inde fra, var jeg ikke i tvivl om, at der her måtte være noget usædvanligt på færde. Drevet af nysgerrighed steg jeg af min hest og listede mig hen til et af vinduerne, og da skodderne ikke sluttede forneden, kunne jeg høre og se alt, hvad der foregik indenfor. Gruschnitski, dragonkaptajnen og en hel del andre officerer sad omkring et stort bord, der var dækket med flasker og glas, og samtalen drejede sig i dette øjeblik om intet mindre end min egen ringhed.

Dragonkaptajnen, der var ildrød i kammen, slog med hånden i bordet og kaldte til lyd.

"Mine herrer!" skreg han. "Dette her ligner ikke noget! Disse grønskollinger fra Petersborg stikker altid næsen i vejret, lige indtil man giver dem en ordentlig en i sinkadusen. Han bilder sig nok ind, at han er den eneste, som har levet og set sig om i verden. Og hvorfor? – Blot fordi han går med rene handsker og fine blanklæders støvler!"

"Og hvor han ser hoven og opblæst ud!" bemærkede en anden. "Men det har vist ikke stort at betyde. Jeg bilder mig ind, at han er en rigtig kujon."

"Ja, det er også min mening!" erklærede Gruschnitski. "Han søger altid at rede sig ud af det ved en eller anden tarvelig spøg. Forleden var jeg så grov imod ham, at enhver anden ville have hugget mig ned på stedet, men Petchorin nøjedes som sædvanlig med at slå det hele hen i spøg, og jeg, som

fornærmeren, fandt naturligvis ingen grund til at udfordre ham. Men han vogtede sig vel for at komme!"

"Ja, du har nu et horn i siden på ham, fordi han har stukket dig ud hos den unge fyrstinde!" sagde en ung officer, der sad i nærheden af dragonkaptajnen.

"Nej, kom ikke med den historie! Jeg skal ganske vist indrømme, at jeg har gjort lidt kur til hende, men jeg opgav det straks igen, fordi jeg ikke har lyst til at gifte mig, og at kompromittere en ung pige strider nu engang imod mine grundsætninger."

"Ja, jeg kan forsikre Dem, mine herrer, at han er en kujon af første skuffe!" råbte dragonkaptajnen. "Hm ja, det er naturligvis Petchorin, jeg mener, og ikke Gruschnitski. Nej, min ven her er en rask karl, hvis mod jeg tør svare for! Nå, mine herrer, er der slet ingen, der vil tåge Petchorin i forsvar? Ikke en eneste? Ja, så meget desto bedre! Men hvad mener De, om man satte hans mod på prøve? Jeg finder nu, at det kunne blive en ganske artig spas."

"Indrømmet!" sagde hans nabo. "Men hvorledes skulle man egentlig gribe sagen an?"

"Jo, det skal jeg sige Dem! Gruschnitski har en særlig grund til at være gal i hovedet på ham, og han bør derfor spille hovedrollen. Han skal vælte sig ind på Petchorin og udfordre ham. Når det først er sket, må man søge at give forberedelserne til duellen og de betingelser, der stilles modstanderne, et så højtideligt og skrækindjagende præg som muligt, og det påtager jeg mig. Jeg vil være din sekundant, stakkels, kære ven! Men nu kommer det morsomme: Vi lader pistolerne med løst krudt og ikke med kugle! Jeg indestår for, at vi skal jage

Petchorin i et musehul. Å, jeg ser hans ansigt, når vi stiller ham op i seks skridts afstand fra modstanderen! Nå, hvad siger De til det, mine herrer?"

"Bravo! – En glimrende idé! – Brillant! – Storartet!" lød det fra alle sider.

"Nå, men er du også villig til det, Gruschnitski?" spurgte kaptajnen.

Jeg skal ikke nægte, at det var med en vis spænding, at jeg ventede på Gruschnitskis svar. Jeg følte en rasende forbitrelse ved tanken om, at jeg, hvis jeg ikke tilfældigt havde fået denne samtale at høre, sandsynligvis ville være blevet til nar for disse slyngler. Hvis Gruschnitski ikke gik ind på forslaget, tror jeg, at jeg kunne have været i stand til at styrte ind og falde ham om halsen. Men det blev der nu ikke noget af, for efter at han havde betænkt sig lidt, rejste han sig, rakte kaptajnen sin hånd og sagde med højtidelig røst:

"Ja, jeg er villig! Jeg går med dig i tykt og i tyndt!"

Det er vanskeligt at skildre den henrykkelse, hele banden hilste disse ord med.

Jeg red hjem i en mørk og forbitret stemning. "Hvad har jeg gjort disse mennesker? Og hvorfor hader de mig egentlig?" spurgte jeg mig selv. "Har jeg fornærmet nogen af dem? – Nej! Eller hører jeg til dem, som man uden grund går hen og ser sig gal på?" Og jeg følte, hvorledes harmen mere og mere fik bugt med mig. "Ja, tag dig i agt, mosjø Gruschnitski!" sagde jeg halvhøjt, mens jeg vandrede frem og tilbage i mit værelse. "Dine dumme kammeraters bifaldsråb skal komme dig dyrt til at stå. Jeg skal vise både dig og de andre, at jeg ikke er god at spøge med."

Jeg lukkede ikke et øje i løbet af natten, og i morges var jeg så gul som en citron. Efter at have drukket min te gik jeg min sædvanlige tur i parken, og her mødte jeg den unge fyrstinde, som var på hjemvejen fra brønden.

"Er De syg?" spurgte hun og så opmærksomt på mig.

"Nej, men jeg har sovet dårligt i nat."

"Ja, jeg også. – Jeg var noget streng imod Dem i går, og måske med urette. Men forklar Dem, jeg er i stand til at tilgive alt."

"Nej virkelig – alt?"

"Ja, alt! Men sig mig blot sandheden, og det hurtigst muligt! Måske De frygter for, at der vil blive lagt os hindringer i vejen fra min moders side. Men vær De kun rolig, når hun først får at vide ..." her skælvede hendes stemme "... så skal jeg nok skaffe hendes samtykke. Eller er det Deres egne forhold, der stiller sig hindrende i vejen for ... ja, for i så fald vil jeg blot sige Dem, at jeg er i stand til at ofre alt for den, jeg elsker. Å, men så svar mig dog! Hav medlidenhed med mig! Ikke sandt, De foragter mig ikke?" hviskede hun og greb min hånd.

"Ja, jeg skal sige Dem hele sandheden!" svarede jeg resolut og drog min hånd til mig. "Jeg vil hverken søge at retfærdiggøre mig eller give Dem nogen forklaring over min optræden, men kun berøve Dem enhver skygge af tvivl. Altså, fyrstinde – jeg elsker Dem ikke!"

"Forlad mig! Gå!" hviskede hun blegnende.

Jeg trak på skulderen, vendte mig bort og gik.

Den 25. juni.

Jeg foragter undertiden mig selv, og måske det er grunden til, at jeg også foragter alle andre. Medlidenhed eller barmhjertighed kender jeg ikke noget til, og jeg lader mig i det

hele taget ikke henrive af mine følelser, da jeg ikke kunne tænke mig noget værre end at gøre mig latterlig i mine egne øjne. Enhver anden ville rimeligvis nu i mit sted lægge sit hjerte og sin formue for den unge fyrstindes fødder, men det kunne aldrig falde mig ind, for alene ordet giftermål kan jage mig tusinde mile bort. Hvor højt jeg end elsker en kvinde, tager min kærlighed dog øjeblikkelig flugten, så snart hun på en eller anden måde lader mig forstå, at jeg bør gifte mig med hende. Mit hjerte forvandler sig da øjeblikkelig til sten, og intet i verden vil så atter kunne bringe liv i det. Jeg er parat til alle mulige ofre undtagen dette ene. Mangfoldige gange har jeg sat hele min tilværelse og min ære ind på et eneste kort, men min frihed, den sælger jeg ikke for nogen pris. Og hvorfor er den mig egentlig så dyrebar? Hvad glæde har jeg af den? Venter jeg mig noget af fremtiden? Oprigtig talt: Nej! Hele denne rædsel for ægteskabet er lige så uvilkårlig hos mig som den, visse mennesker har for kakerlakker, edderkopper og mus. Den har fulgt mig i mange år. Mens jeg var barn endnu, stillede en gammel kælling en gang mit horoskop. Hun spåede mig, at en ond kvinde ville blive årsag til min død, og det gjorde allerede den gang så dybt et indtryk på mig, at der siden er opstået en uovervindelig modbydelighed mod ægteskabet i min sjæl. Og dog er der noget i mig, som siger, at denne spådom med tiden vil gå i opfyldelse, men jeg vil dog i det mindste gøre mit til, at det sker så sent som muligt.

Den 26. juni.

I går ankom taskenspilleren Apfelbaum hertil. På indgangsdøren til restauranten er der opslået en vældig plakat, som underretter et højstæret publikum om, at ovennævnte

tusindkunstner, akrobat, kemiker og optiker den 26. juni kl. 8 aften vil have den ære at give en ganske enestående brillant forestilling i klubbens store sal. Alle skal selvfølgelig hen og se den udmærkede taskenspiller, og endog den gamle fyrstinde har taget billet, skønt hun må gå alene, da datteren er syg.

Da jeg i eftermiddags gik forbi Veras vindue, sad hun alene på balkonen, og lige som jeg passerede denne, faldt der en lille billet ned for fødderne af mig. Jeg fik den i en fart puttet til mig, og da jeg åbnede den, læste jeg følgende:

> "Kom til mig i aften kl. 10 ad hovedtrappen. Min mand er taget til Pjatigorsk og vender først tilbage i morgen tidlig. Jeg har givet både mine egne og fyrstindens folk billetter til forestillingen, og ingen kan således forstyrre os. Så møder du altså!"

Lidt over otte begav jeg mig hen for at se taskenspilleren, og henad ni var publikum samlet, hvorefter forestillingen begyndte. På de bageste rækker sad Veras og fyrstindens tjenestefolk, der havde givet møde *in corpore,* og på den forreste tronede Gruschnitski væbnet med sin lorgnet. Selvfølgelig var han et offer for taskenspilleren, som, hver gang han havde brug for et lommetørklæde, et ur eller en ring, henvendte sig til ham.

I de sidste dage har han ikke hilst mig, og da jeg mødte ham i dag, fikserede han mig på en højst uforskammet måde. Men alt det skal han nok få betalt, når opgørelsens stund kommer!

Klokken henad ti rejste jeg mig og gik.

Ude på gaden var der så mørkt, at man ikke kunne se en hånd for sig. Det trak op til blæst. Nogle tunge og kolde skymasser lå hen over de nærmeste bjerge, og en gang imellem

gik der et sagte vindpust gennem poppeltræerne foran restauranten, uden for hvis oplyste vinduer der havde samlet sig et nysgerrigt publikum. Jeg tog retning over mod Veras hus, og da jeg kom hen i nærheden af det, hørte jeg med ét skridt lige bag ved mig. "Hvem pokker er det?" tænkte jeg og vendte mig om, men det var så mørkt, at jeg intet kunne skelne. Af forsigtighedshensyn gik jeg et godt stykke forbi huset og gjorde først omkring, da jeg mente, at jeg var blevet min usynlige forfølger kvit, men lige som jeg anden gang passerede den unge fyrstindes balkon, hørte jeg atter skridt bag ved mig, og et øjeblik efter kom der en skikkelse farende forbi mig. Dette foruroligede mig lidt, men da jeg nu efterhånden havde fået nok af at traske omkring i mulm og mørke, listede jeg mig hen til husdøren og ilede op ad hovedtrappen. Da jeg nåede enden af denne, åbnede der sig en dør, og i sprækken viste der sig en lille hånd, som greb min.

"Der er vel ingen, der har set dig?" hviskede Vera og trykkede sig op til mig.

"Nej, vær du kun rolig."

"Nå, tror du nu, at jeg elsker dig? Å, hvor jeg har kæmpet med mig selv, inden jeg skrev til dig! Men du kan jo desværre altid få det med mig, som du vil."

Hendes hjerte bankede voldsomt, og hendes kinder glødede, men hænderne var kolde som is. Hun begyndte nu at overvælde mig med bebrejdelser, forlangte, at jeg skulle gå til bekendelse om, at jeg elskede den unge fyrstinde, og forsikrede, at hun godt kunne tåle at høre sandheden, da min lykke var hendes eneste glæde. Hun var kort sagt helt ude af sig selv, men jeg gav

hende så mange løfter, eder og forsikringer, at det efterhånden lykkedes mig at få hende beroliget.

"Nå, så du gifter dig altså ikke med Mary? Du elsker hende ikke? Og hun tror det dog så sikkert. Men ved du også, at hun er rasende forelsket i dig, den stakkel –"

Omtrent klokken to om natten åbnede jeg et af vinduerne i dagligstuen, bandt et par sjaler sammen og firede mig fra den øverste balkon ned til den næste, idet jeg under bevægelsen holdt mig fast ved en af søjlerne. Inde hos den unge fyrstinde brændte der endnu lys, og en uimodståelig magt drev mig da hen til hendes vindue. Gardinerne var ikke trukket helt sammen i midten, og jeg havde således frit indblik i værelset. Hun sad på kanten af sin seng med hænderne foldet i skødet, og hendes yppige hår bølgede frem under en lille natkappe. Et stort, højrødt tørklæde omhyllede hendes fine skuldre, og hendes små, sirlige fødder stak i et par broderede persiske tøfler. Hun sad ubevægelig og med sænket hoved, og foran hende på et lille natbord lå der en opslået bog, men efter hendes stirrende blik at dømme så det rigtignok ud til, at hendes tanker var helt andetsteds henne.

Mens jeg stod således og iagttog hende, hørte jeg pludselig en sagte raslen inde mellem de nærmeste buske, og jeg sprang da øjeblikkelig ned fra balkonen, men i samme nu som mine fødder rørte ved jorden, greb en usynlig hånd mig ved skulderen.

"Aha!" sagde en grov stemme, der tilhørte min ven, dragonkaptajnen. "Så fik vi da endelig fat i gavtyven! Jo, vi skal lære dig en anden gang at besøge unge damer om natten."

"Hold ham blot fast!" lød det henne fra hjørnet af huset, og mit øre sagde mig straks, at det var Gruschnitski, der råbte.

Efter at have bibragt kaptajnen så kraftigt et slag, at han tumlede om på jorden, styrtede jeg mig ind i buskadset og løb hen i retning af mit eget hus, idet jeg fulgte en lille sti, som førte lige op til dette.

"Tyve! Røvere! Hjælp!" skreg de to slyngler, og i det samme lød der et skud, som var så velrettet, at forladningen slog i jorden blot et par skridt foran mig.

I mindre end et sekund var jeg oppe på mit værelse, og efter at jeg havde revet klæderne af mig, lagde jeg mig i min seng.

Lige som min tjener havde fået lukket døren i lås, hørte jeg et par mennesker komme stolprende op ad trappen, og derefter blev der banket stærkt på.

"Er De hjemme, Petchorin?" skreg dragonkaptajnen. "Sover De?"

"Ja, vist sover jeg!" svarede jeg i en rasende tone.

"Stå op!" råbte Gruschnitski. "Der er tyve og røvere her nedenfor! Tjerkesserne er ved at overfalde byen!"

"Nej, jeg har snue!" svarede jeg. "Og jeg ønsker ikke at forkøle mig endnu mere."

Derpå gik de, men skønt de havde forvisset sig om, at jeg lå vel forvaret i mit værelse, vedblev de dog endnu en times tid at snuse rundt i haven. Takket være deres forenede anstrengelser fik de efterhånden bragt en hel del mennesker på benene, og det gik endog så vidt, at der kom en ordonnans sprængende fra fæstningen for at få at vide, hvad der var i vejen. Hvert træ og hver busk i den nærmeste omegn blev gennemsøgt, men man fandt ikke en eneste tjerkesser, og jeg er vis på, at mange af de

tilstedeværende er gået hjem i den overbevisning, at der ville være blevet en halv snes røvere på pletten, hvis garnisonen blot havde vist sig lidt taprere og været noget hurtigere i vendingen.

Den 27. juni.

Da jeg i morges kom ned til brønden, drejede samtalen sig naturligvis kun om tjerkessernes natlige overfald. Efter at jeg havde drukket det foreskrevne antal glas, gik jeg en halv snes gange op og ned i den lange lindeallé, hvor jeg traf Veras mand, som for en times tid siden var ankommet fra Pjatigorsk. Han tog mig under armen, og vi drev så hen til restauranten for at spise frokost sammen. Det lod til at han var meget urolig for sin kone. "Hun har gennemgået en slem angst i nat," sagde han, "Men det var da også et sært uheld, at al den hurlumhej skulle indtræde netop under min fraværelse." Vi satte os hen i nærheden af det store hjørneværelse, hvor Gruschnitski og en hel del andre unge herrer for øjeblikket sad og diskuterede nattens begivenheder, og skæbnen ville da, at jeg atter her skulle få lejlighed til at høre en samtale, som just ikke stemte mig blidere mod mosjø Gruschnitski. Han kunne ikke se mig, og følgelig var hans ytringer ikke beregnet på at høres af mig, men i mine tanker forøgede det kun hans skyld.

"Er det nu også ganske sikkert, at det var tjerkessere?" sagde en af de tilstedeværende. "Jeg for mit vedkommende tillader mig at betvivle det!"

"Ja, jeg skal sige Dem, mine herrer, hvad det var," svarede Gruschnitski, "men først må De love mig ikke at nævne mig som Deres kilde. I går aftes kom en af mine bekendte, hvis navn jeg ikke vil røbe, op til mig og fortalte, at han lidt efter ti havde set et mistænkeligt individ liste sig ind i Ligovskis hus. Jeg skal i

denne sammenhæng blot bemærke, at den gamle fyrstinde i går aftes overværede hr. Apfelbaums forestilling, og at datteren således var alene hjemme. Nå, min bekendt og jeg begav os så derhen for at passe fyren op, når han atter forlod huset."

Ved at høre denne indledning blev jeg oprigtig talt temmelig uhyggelig til mode, for, skønt min ledsager var ivrigt optaget af sin frokost, kunne han dog muligvis få noget at høre, som ville berøre ham ubehageligt, men til alt held viste det sig, at Gruschnitski havde set så forkert, at han ikke anede sagens rette sammenhæng.

"Vi begav os altså derhen," vedblev Gruschnitski, "og, for at gavtyven kunne få sig en lille forskrækkelse på halsen, medtog jeg en bøsse, som var ladet med løst krudt. Længe lå vi og ventede forgæves, men endelig, klokken to om natten, sprang der en mandsperson ned fra balkonen. Hvordan han er nået derud, må Gud vide, for der var ikke et af vinduerne, som blev lukket op, men jeg bilder mig ind, at han må være kommet gennem glasdøren, som er anbragt i en niche bag balkonen. Jo, det er en køn moral for en fin og fornem fyrstinde – ikke sandt? De unge damer fra Moskva er virkelig ikke så ilde, når de først bliver gemte! Vi ville have grebet fyren, men han sled sig løs og smuttede som en bange hare ind mellem buskene. Nå, væk var han, og jeg havde ikke andet at gøre end at skyde hen i den retning, han forsvandt i."

Så snart Gruschnitski var færdig, opstod der en almindelig mumlen mellem hans tilhørere.

"Nå, så I tror mig ikke!" sagde han med hævet røst. "Men jeg giver jer mit æresord på, at hvert eneste ord er sandt, og jeg skal også gerne fortælle jer, hvem det var, vi greb på fersk gerning!"

"Ja, op med navnet! – Herud med det!" lød det fra flere sider.

"Det var Petchorin!" sagde han, og da han i det samme opdagede mig henne i døren, blev han pludselig ildrød i hovedet.

"Det gør mig ondt, at jeg først er kommet til, efter at De har givet Deres æresord på den sorteste bagvaskelse, der nogen sinde er blevet udtalt!" sagde jeg højt og langsomt og gik hen til ham. "Havde jeg været til stede før, ville min nærværelse formodentlig have sparet Dem for denne nederdrægtighed."

Gruschnitski sprang op og lod, som om han blev yderst fornærmet.

"Jeg må bede Dem om øjeblikkelig at tilbagekalde Deres ord!" vedblev jeg i samme rolige tone som før. "Jeg havde ikke troet, at en dames ligegyldighed overfor Deres glimrende egenskaber havde fortjent så grusom en hævn. Betænk Dem nu vel! Hvis De ikke straks tilbagekalder Deres skændige løgn, erklærer jeg Dem herved for en æreløs karl og undsiger Dem på livet!"

Gruschnitski stod foran mig med nedslåede øjne og stærkt bevæget. Jeg kunne se, at han kæmpede med sig selv. Men så såre dragonkaptajnen, som sad ved hans side, puffede til ham med albuen, tog han mod til sig og svarede hurtigt, men stadig med nedslåede øjne:

"Højstærede, når jeg siger noget, er jeg også den mand, der står ved det. – Jeg frygter ikke Deres trusler, og jeg er rede til alt!"

"Ja, det sidste har De allerede vist!" sagde jeg koldt, og derpå tog jeg dragonkaptajnen i ærmet og trak ham ind i det tilstødende værelse.

"Hvad ønsker De? Hvad vil De mig?" spurgte han forbløffet.

"De er Gruschnitskis ven, og jeg antager, at De ikke vil vægre Dem ved at være hans sekundant."

"Ja, De har gættet rigtigt!" svarede han og bukkede afmålt. "Og jeg er endog forpligtet til at vise ham denne tjeneste, da den fornærmelse, De har udslynget imod ham, også rammer mig. – Det var nemlig mig, der var sammen med ham i nat!" tilføjede han, idet han rettede sin undersætsige skikkelse.

"Aha! – Så det var altså Dem, jeg gav det slag i pandebrasken!"

Da han hørte disse ord, blev han både gul og grøn, hans øjne gnistrede, og han så ud, som om han ville æde mig.

"Jeg skal have den ære endnu i dag at sende min sekundant til Dem!" sagde jeg, idet jeg bukkede høfligt for ham og lod, som om jeg slet ikke lagde mærke til hans raseri.

Da jeg kom udenfor, blev jeg modtaget af Veras mand, som stod og ventede på mig neden for trappen. Han trykkede begejstret min hånd og sagde med tårer i øjnene:

"Herlige unge mand, jeg har hørt alt! Å, den usling, den slyngel! Han er jo ligefrem umulig i godt selskab! Ja, lovet og priset være Gud, at jeg ingen døtre har! Og hvor ædelt af Dem, at De udsætter Deres liv for hendes skyld – men hun vil også nok vide at lønne Dem for det. Hm ja, De venter måske, at jeg skal tilbyde Dem min assistance, men i så tilfælde må jeg skuffe Dem. Jeg har selv været ung og kender livet, og jeg ved således, at uvedkommende ikke bør blande sig i den slags sager."

Den stakkel, han glæder sig over, at han ingen døtre har!

Jeg gik lige hen til Verner, som er flyttet herned tillige med sine patienter, og jeg var da så heldig at træffe ham hjemme. Efter at have meddelt ham alt, hvad der var passeret i går aftes og nu til morgen, fortalte jeg ham, hvorledes jeg allerede for

flere dage siden var kommet under vejr med den sammensværgelse, mine fjender havde etableret imod mig. Doktoren indvilligede øjeblikkelig i at være min sekundant, og jeg gav ham derpå nogle vink med hensyn til betingelserne for duellen. Jeg bad ham om at sørge for, at sagen blev holdt så skjult som muligt, da jeg, skønt rede til at sætte mit liv på spil, dog ikke fandt grund til at spolere mine fremtidsudsigter.

Så snart vi havde truffet den fornødne aftale, gik jeg hjem, og en times tid efter kom doktoren tilbage fra sin ekspedition.

"Ja, De har ret i, at der er en sammensværgelse i gang imod Dem!" sagde han. "Da jeg kom ind i Gruschnitskis forværelse, hvor jeg opholdt mig et øjeblik, mens jeg tog mit overtøj og mine galocher af, hørte jeg, at der blev talt meget ivrigt og højrøstet i stuen ved siden af. "Nej, det går jeg aldrig ind på!" sagde Gruschnitski. "Nu har han fornærmet mig offentligt, og derfor gælder vor gamle aftale ikke mere." – "Ja, lad du blot mig om det, jeg påtager mig hele ansvaret!" skreg en stemme, som tilhørte vor fælles ven, dragonkaptajnen. "Jeg har været sekundant i fem dueller, så jeg ved nok, hvorledes man ordner den slags sager. Og for resten har jeg allerede lagt min plan, så det nytter ikke at gøre vrøvl. Vær du ganske rolig, han skal ikke slippe med skrækken alene!" I dette øjeblik trådte jeg ind i stuen, og de tav da bomstille. Vore underhandlinger syntes aldrig at skulle få ende, men langt om længe blev vi da enige om følgende: Omtrent seks kilometer herfra ligger der en dyb klippekløft; Gruschnitski og hans sekundanter begiver sig der hen i morgen tidlig kl. 4, og en halv times tid senere rider vi hjemme fra. Afstanden mellem de stridende parter er efter Gruschnitskis udtrykkelige forlangende sat til seks skridt, og

bliver en af jer liggende, får tjerkesserne skylden. – Nå, men jeg finder imidlertid anledning til at advare Dem, for jeg har en lille mistanke om, at den plan, deres fjender oprindelig har undfanget, nu er forandret derhen, at man agter at lade Gruschnitskis pistol med kugle, men Deres med løst krudt. Det ser jo rigtignok nærmest ud som et mord, men De ved jo nok, at i krigen gælder alle fif, og da navnlig, når der kriges her i Asien. Nå, hvad mener De så? Skal vi lade os mærke med, at vi har gennemskuet deres plan?"

"Nej, ikke for nogen pris, kære doktor! Vær De kun ganske rolig – jeg skal nok vogte mig for at gå i fælden."

"Ja, hvad vil De da gøre?"

"Å; det klarer jeg sagtens!"

"Men husk, at afstanden kun er seks skridt."

"Ja, lad De mig om det! Nå, så venter jeg Dem i morgen tidlig kl. 4, doktor. Jeg skal nok sørge for, at hestene er parate."

Jeg blev siddende hjemme hele resten af dagen, og da fyrstindens tjener mødte hos mig med en invitation til te, lod jeg sige, at jeg ikke kunne komme, da jeg befandt mig mindre vel.

Klokken er to. Jeg har ikke lukket et øje endnu, og jeg burde dog sove lidt, for at min hånd ikke skal ryste i morgen. Men – *enfin*, på seks skridts afstand skal man vel have ondt ved at skyde forbi.

Nej, min gode Gruschnitski, din snedige plan er allerede røget i lyset, og du skal selv komme til at spille den rolle, du havde tiltænkt mig. Å, hvor jeg glæder mig til at se dit blege, skælvende fysiognomi lige foran mundingen af min pistol. Men

hvorfor har du også været så dum at fastsætte afstanden til seks skridt? Tror du da virkelig, at jeg uden videre vil stille mig op som skive for dig? Nej, vi kaster lod, og så … Men hvis han nu bliver den heldige? Hvis min stjerne for en gangs skyld skulle svigte mig? Og det ville da ikke være så forbavsende, da den har fulgt mig gennem tykt og tyndt i alle mine mærkelige farter. Men selv om jeg nu skulle gå hen og dø, ville ulykken egentlig ikke være synderlig stor, da jeg dog længe har haft nok af denne verden. Jeg er som en mand, der går omkring og keder sig i et selskab, og som blot ikke tager derfra, fordi hans ekvipage endnu ikke er mødt. Men skulle min vogn komme nu, er jeg parat til øjeblikkelig at rulle af sted.

Når jeg i dette øjeblik ser tilbage på hele mit tidligere liv, spørger jeg uvilkårlig mig selv, hvorfor jeg egentlig har levet, og hvad meningen har været med, at jeg overhovedet er blevet sat i verden. En eller anden bestemmelse må der vel have været til tænkt mig, ja jeg bilder mig endog ind, at jeg oprindelig har været udset til noget stort, for jeg føler, at jeg bærer titaniske kræfter i mig. Men sagen er, at jeg ikke har gættet denne bestemmelse. Jeg har kun været en bold for mine lidenskaber, fra hvis smeltedigel jeg er udgået hård og kold som jernet – utilgængelig for enhver ædel stræben og enhver begejstrende idé. Og siden da har jeg kun været tugtens redskab i skæbnens ubarmhjertige hånd, sværdet, som uden medlidenhed har dræbt det dødsdømte offer. Min kærlighed har aldrig bragt noget menneske lykke, fordi jeg ikke har kunnet ofre mig for den, jeg elskede. Som en molok har jeg med grådighed opslugt alle de følelser, der strømmede mig i møde. Kærlighed, glæde, sorg – alt er fløjet ind i mit ildsvælg, uden at jeg dog nogen

sinde er blevet mæt. Jeg er som den hungrende, der af mathed og afkræftelse falder i en kortvarig slummer, og så i drømme ser bordet bugne med de kosteligste retter og vine. Han nyder med vellyst af disse luftige gaver, som kun hans fantasi har fremtryllet, men i samme nu som han vågner, er det hele forsvundet, og han er da langt mere ulykkelig og forpint end før.

Muligt altså, at jeg skal dø i morgen, og hvis så er, findes der ikke et menneske på Jorden, som har forstået mig. Nogle anser mig for bedre og andre for værre, end jeg i virkeligheden er. Mangen en vil sige: "Han var i grunden en flink fyr," og lige så mange vil holde på, at jeg var en nederdrægtig skurk. Men begge dele er lige langt fra sandheden. Nej, der er ingen mening i det hele! Og dog hænger man ved livet – af nysgerrighed. Man venter altid, at der skal komme noget nyt. Ja, det er virkelig både til at le og græde over.

Nu har jeg allerede været seks uger i denne forbandede lille fæstning. Maxim Maximitch er taget på jagt, og jeg sidder alene hjemme og fordriver tiden med at kigge ud af vinduet. Alt i dag er gråt i gråt. Bjergene er indhyllede i store, mørke skyer, og solen viser sig gennem tågen som en mat, gullig plet. Det er koldt, og vinden rusker i vinduesskodderne. Hvor jeg keder mig! Jeg tror, jeg vil tage fat på min dagbog, som jeg ikke har rørt i de sidste to måneder.

Jeg gennemlæser nu den sidste side. Hvor latterligt! – Jeg bildte mig ind, at jeg skulle dø, og så viste det sig, at det var en ren umulighed for mig at komme af med livet. Nej, jeg har endnu ikke tømt lidelsernes kalk til bunds, og jeg føler i dette

øjeblik, at det kan vare længe, inden jeg får lov at spadsere herfra.

Hvor alt det, jeg oplevede i hine bevægede dage, står klart og levende i min erindring. Ikke et eneste træk, end ikke den ubetydeligste bagatel har tiden formået at udslette.

Jeg husker nøje, at jeg hele den nat, der gik forud for duellen, ikke fik så meget som et øjebliks søvn. Indtil lidt over to sad jeg og skrev i min dagbog, men på dette tidspunkt blev min uro så stærk, at jeg ikke længere kunne holde mine tanker samlet, og jeg måtte da lægge bogen fra mig. Omtrent en time gik jeg op og ned ad gulvet, og derpå satte jeg mig hen i sofaen og begyndte at læse i en roman, som netop lå opslået på bordet. Det var *"Puritanerne"* af Walter Scott. I begyndelsen kostede det mig anstrengelse at forstå, hvad jeg læste, men lidt efter lidt blev min interesse så stærkt fanget af bogen, at jeg fuldstændig glemte alt andet.

Endelig begyndte det at dages. Mine nerver var nu noget roligere, men da jeg mønstrede mig i spejlet, opdagede jeg, at mit ansigt var ligblegt, og jeg så dygtig forvåget ud. Mine øjne var omgivet af store, mørke rande, men selve blikket var glansfuldt og havde et truende og ildevarslende udtryk. Alt i alt var jeg nogenlunde tilfreds med mig selv.

Efter at jeg havde givet ordre til, at hestene skulle sadles, klædte jeg mig på og skyndte mig at gå i bad. Det kolde vand virkede i høj grad velgørende og forfriskende på mig, og da jeg havde gnedet mig tilstrækkeligt, følte jeg mig så kvik både i legemlig og i åndelig henseende, at jeg kunne have indladt mig på, hvad det skulle have været. Nå, og så er der oven i købet dem, som vil påstå, at sjælen ikke er afhængig af legemet!

Da jeg kom hjem, var doktoren allerede mødt. Han var iført grå ridebenklæder og en kort jakke, og hans hoved forsvandt næsten fuldstændig under en vældig tjerkessisk hue, som gik ham helt ned til ørene. Jeg kunne ikke bare mig for at le, da jeg så hans fredelige ansigt kigge frem under denne vildmandshue, som stod i så stærk en modsætning til det bekymrede og modfaldne udtryk, der for øjeblikket prægede hans fysiognomi.

"Hvorfor ser De så ulykkelig ud, doktor?" sagde jeg til ham. "Har De måske ikke snese af gange ledsaget folk til den anden verden, uden at det har generet Dem i fjerneste måde? De kan jo forestille Dem, at jeg lider af en eller anden farlig sygdom, som jeg enten slipper ud over eller bukker under for – Og begge disse udgange er jo fuldstændig overensstemmende med den i naturen herskende orden. Men hvis De ikke formår at gøre denne betragtningsmåde gældende i nærværende tilfælde, kan De blot bilde Dem ind, at jeg er en patient, der lider af en Dem fuldstændig ukendt sygdom. Hvis De vil anvende denne synsmåde her, får De jo lejlighed til at anstille forskellige fysiologiske iagttagelser over mig. Jeg for mit vedkommende ser ikke rettere, end at den sjælstilstand, som behersker et menneske, der i løbet af en times tid risikerer at få en kugle for panden, meget godt kan betragtes som en sygdom, der fortjener et nøjere studium."

Denne tanke syntes at opmuntre doktoren, og han blev da også noget livligere end før.

Vi steg til hest. Verner halede i tøjlerne, som om han ville vride dyrets kæber af led, og derpå jagede vi afsted i fri trav. Efter få øjeblikkes forløb var vi ude af forstaden, og derpå drejede vi ned i en kløft, gennem hvis bund der snoede sig en

ujævn, græsgroet vej, som på sine steder overrisledes af larmende kildevæld. Alle disse vandløb måtte vore heste vade over, til stor fortvivlelse for doktoren, som kæmpede en fortvivlet kamp med sin Rosinante, hver gang han skulle have den ud i det våde element.

Jeg tror ikke, at jeg har oplevet nogen skønnere morgen. Solen begyndte netop at kigge frem over de lave bjerge, som lå ud til højre for os, og dens første varme stråler, der blandede sig med nattens friske kølighed, hensatte mig i et forunderligt velbehag, som jeg har ondt ved at skildre. Nede, hvor vi red, var der endnu mørkt og koldt, men foroven til begge sider af os hvilede alt i et gyldent skær. Buskene, som kiggede ned til os fra klippespalterne, stod i det dejligste flor, og ved det mindste vindpust dryssede der en regn af hvide blomsterblade ned over vore hoveder. Det forekom mig, at jeg aldrig havde elsket naturen så højt som i dette øjeblik. Jeg frydede mig over dugdråberne, der sitrede på de store, brede vindrueblade og spillede i alle regnbuens farver, og mit øje søgte at trænge ind i tågedisen, som langt, langt forude indhyllede vejen i en blålig em, gennem hvilken jeg svagt kunne skelne klipperne på begge sider. Takket være et optisk bedrag syntes de høje, stejle granitvægge at rykke nærmere og nærmere mod hinanden, indtil de til sidst klappede sammen og dannede en uigennemtrængelig mur. Der var noget imponerende og alvorsfuldt ved dette skue, og vi red derfor begge længe uden at sige et ord.

"Nå, har De så gjort Deres testamente?" spurgte Verner omsider.

"Nej!" svarede jeg og lo.

"Men hvis De nu får en kugle i hovedet eller i brystet?"

"Å, så vil mine arvinger nok selv finde ud af at dele rovet!"

"Men har De da ingen venner, som De kunne ønske at sende en sidste hilsen?"

Jeg rystede på hovedet.

"Og der findes heller ikke en kvinde, som står Deres hjerte så nær, at De kunne føle trang til ..."

"Hør, det er jo et formeligt skriftemål, De vil have mig ind på, kære doktor!" afbrød jeg ham. "Godt, men da De nu ønsker, at jeg skal åbne mit hjerte for Dem, vil jeg også for gammelt venskabs skyld gøre det. Ser De, først skal jeg nu blot bemærke, at jeg for længst er kommet ud over den alder, hvor man dør med sin elskedes navn på læberne og testamenterer sin ven en mere eller mindre pomadiseret hårlok. Nej, når jeg står over for muligheden af en snarlig død, tænker jeg kun på mig selv, og det er der vel også en del mening i. Mine venner kan rejse Fanden i vold! De har glemt mig dagen efter, at jeg er vandret herfra, og kan jeg slippe for, at de kaster snavs på mit minde, må jeg prise mig lykkelig. Og hvad mine mange flammer angår, kan de spadsere samme vej! Jeg ved jo, at de hurtigt vil trøste sig i en anden mands arme, og at de så vil gribe enhver lejlighed til at spotte den døde, for at få bugt med hans efterfølgers skinsyge. Nej, følelser, kære doktor, det er noget, jeg for længe siden har aflagt; det eneste, jeg har reddet ud af livets storme, er nogle ganske enkelte ideer. Jeg har allerede i lang tid levet med hovedet og ikke med hjertet. Med dyb interesse, men uden spor af deltagelse undersøger og studerer jeg alt, hvad der foregår i mit indre, og jeg sønderdeler mine handlinger og tanker med samme iver som en anatom, der dissekerer

muskelfibrene i et kadaver. Jeg består, om jeg så må sige, af to forskellige væsener, af hvilke det ene lever i dette ords fuldeste betydning, mens det andet kun lever, for så vidt som det reflekterer over det første. Det er nu den ikke reflekterende del af mit Jeg, som måske allerede om en time skal have den ære at sige farvel til Dem og til hele verden, mens den anden ... den anden ... Men sig mig engang, doktor, kan De ikke se de tre, som står oppe på klippen forude til højre? Jeg bilder mig ind, at det er dem, vi søger!"

Vi satte fart på, og da vi nåede hen til buskadset ved foden af klippen, fik vi øje på tre heste, som stod bundet til et træ. Vi steg af, bandt vore egne dyr til en korkelm, hvis tætte krone kastede skygge til alle sider, og arbejdede os ad en snæver sti op til klippens øverste flade, hvor Gruschnitski, dragonkaptajnen og en anden officer, der ligeledes skulle fungere som min modstanders sekundant, ventede på os. Den fremmede officer blev forestillet for os som hr. Ivan Ignatjevitch [Note 31)], men hvad han hed mere, fik jeg ikke at vide, og endnu den dag i dag kender jeg ikke hans interessante efternavn.

"Vi har ventet længe på Dem!" bemærkede dragonkaptajnen med et ironisk smil. Jeg tog mit kronometer frem og viste ham, at klokken endnu manglede fem minutter i den aftalte tid, og han gjorde mig så en slags undskyldning, idet han erklærede, at hans ur var tilbøjeligt til at vinde.

I nogle øjeblikke herskede der en pinlig tavshed, som doktoren afbrød, idet han henvendte sig til Gruschnitski.

"Ja, jeg mener nu," sagde han, "at begge parter har gjort æren tilstrækkelig fyldest ved at vise deres redebonhed til at slås, og at der derfor er al grund til at søge at få sagen bilagt i

mindelighed. Men for at dette skal kunne ske, må det først komme til en gensidig forklaring mellem de herrer."

"Ja, jeg for mit vedkommende går gerne ind på dette forslag!" skyndte jeg mig at sige.

Kaptajnen blinkede hen til Gruschnitski, og denne, som formodentlig mente, at jeg var bange, begyndte så med ét at stikke næsen i vejret. Han vovede endog at se mig ind i øjnene, men hans blik var rigtignok så uroligt, at det røbede en stærk indre kamp.

"Ja, nævn mig Deres betingelser," sagde han "Og når jeg har hørt dem, kan jeg jo altid tænke over, hvor vidt jeg mener at kunne gå ind på dem."

"Godt, jeg forlanger, at De endnu i dag og vidners overværelse tilbagekalder Deres løgne og gør mig en forsvarlig undskyldning."

"Hør, jeg må sige Dem, højstærede, at det forbavser mig, at De tør vove at møde med et sådant forslag."

"Nej virkelig! – Og hvad andet tror De da, at jeg kan foreslå Dem?"

"Godt, så duellerer vi altså!"

"Som De behager!" svarede jeg og trak på skulderen. "Men betænk vel, at det bliver en kamp på liv og død. Enten skal De eller også jeg bide i græsset!"

"Ja, gid det må blive Dem!"

"Tak for ønsket, men jeg er bange for, at det bliver dem selv!"

Han blev kendelig forvirret, men det lykkedes ham dog med en del besvær at sætte sine lattermuskler i en krampagtig bevægelse.

Kaptajnen tog ham nu under armen og trak ham til side, hvorpå de stod i længere tid og småsnakkede med hinanden. Jeg var mødt i en temmelig fredelig sindsstemning, men dette maskepi gjorde mig efterhånden så irriteret, at lysten til at hævne mig fortrængte alle andre følelser.

"Men, kæreste Petchorin," sagde doktoren, der kom hen til mig med et temmelig alarmeret ansigt, "De har vist ganske glemt Deres modstanderes grimme planer. Jeg for mit vedkommende forstår mig kun yderst lidt på dueller og ved næppe engang, hvorledes man lader en pistol, men netop derfor er det nødvendigt, at De selv har et vågent øje med disse fyre. Hvorfor forholder De Dem fuldstændig passiv? De er virkelig et højst mærkeligt menneske! Sig dog til dem, at De kender Deres hensigter! Jeg kan sandelig ikke forstå, at De har lyst til at lade Dem skyde ned som en agerhøne eller en sneppe."

"Å, vær De kun rolig, kære doktor! Giv bare tid! Jeg skal nok indrette det således, at der ingen fordel bliver på de andres side. Lad dem blot hviske og tiske, så meget de lyster."

"Mine herrer, dette her begynder efterhånden at blive kedeligt!" sagde jeg omsider højt. "Skal vi slås, så lad os slås. Hvad skal al den snakken til; det kunne De jo have besørget i går!"

"Ja, nu er vi ganske til Deres tjeneste!" svarede kaptajnen. "Nå, behag så at indtage Deres pladser, mine herrer! Doktor, vil De afmåle de seks skridt!"

"Ja!"

"Ja, på plads! På plads!" gentog Ivan Ignatjevitch med en pibende røst.

"Nej, tillad mig!" sagde jeg. "Inden vi begynder, har jeg et forslag at gøre. Da det jo er meningen, at vi skal slås på liv og død, er det vel også vor pligt at sørge for, at det hele løber så hemmeligt af som muligt. Gør vi ikke det, kommer det let til at gå ud over vore sekundanter. Nå, er De ikke enige med mig, mine herrer?"

"Jo, selvfølgelig!" Svarede kaptajnen og Ivan Ignatjevitch med én mund.

"Ser De, jeg har nu tænkt mig, at vi kunne klare sagen på følgende måde. Kan De se den stejle klippe, som hæver sig ud til højre for os? Den er lige så flad og jævn foroven som et logulv, og afstanden fra dens øverste flade og ned til foden af dens bratte granitvægge er en tres eller halvfjerds meter og måske endnu mere. Et rart sted at falde ned fra, men især når man betænker, at den, der slår saltomortalen, bliver kvast mod et af de mange skarpe fjeldstykker, som De ser hist nede. Mit forslag går nu ud på, at vi klatrer op på denne klippe og afholder duellen der. Vi slår plat og krone om, hvem der skal have det første skud, og den, som skæbnen har udset til at være skive, stiller sig da så yderligt som muligt og med ryggen mod afgrunden; selv om han kun bliver let såret, vil han øjeblikkelig styrte ned og knuses i faldet, og når doktoren så trækker kuglen ud af liget, vil det hedde sig, at vedkommendes død kun skyldes et ulykkestilfælde. Og til slutning erklærer jeg herved højtideligt, at jeg ikke duellerer på andre betingelser end disse!"

"Ja, som De behager!" sagde kaptajnen og så hen på Gruschnitski, der nikkede for at tilkendegive, at han gik ind på forslaget. Udtrykket i hans ansigt tydede på en stærk sindsbevægelse, men han var også blevet bragt i en slem knibe,

da han takket være mit arrangement af duellen nu kun havde valget mellem at skyde i luften eller at gøre sig til en gemen morder – hvis han da ikke skulle foretrække at opgive hele sin afskyelige plan og udsætte sig for den samme fare som jeg. I dette øjeblik ville jeg ikke for alt i verden have været i hans sted. Han trak igen kaptajnen til side og begyndte at gøre ham ivrige forestillinger, men hans onde ånd syntes ikke at ville høre på ham og vendte sig til sidst bort med et hånligt smil. "Du er et fæ!" sagde han så højt, at jeg kunne høre det. "Der er min salighed ikke sund sans i dig. – Nå, mine herrer, skal vi så se at komme derop!"

Det var en temmelig farlig og besværlig tur, vi begav os ud på, da vi kun kunne bevæge os op ad den stejle fjeldskråning ved at hægte os fast til de mange buske, der groede ud af klipperevnerne, men det hjalp os, at der hist og her fandtes fremspring, som dannede en slags naturlig trappe. Gruschnitski åbnede toget, efter ham fulgte hans to sekundanter og allerbagest kravlede min ven doktoren og jeg.

"Jeg beundrer Dem!" sagde han til mig, mens vi hvilede os et øjeblik på en fremspringende klippeblok. "Å, lad mig engang føle Deres puls! Ja, den har noget mere travlt, end den burde. Men jeg kan trøste Dem med, at Deres ansigt er fuldstændig roligt – Dog forekommer det mig, at Deres øjne har lidt stærkere glans end ellers."

Pludselig begyndte der at rulle småsten og grus ned over hovedet på os, og da jeg kiggede op, så jeg, at Gruschnitski vaklede og var ved at tabe ligevægten. En gren, som han havde hægtet sig fast til, var knækket midt over, og han ville være

styrtet baglæns, hvis hans kammerater ikke havde opfanget ham.

"Tag Dem i agt!" råbte jeg op til ham. "Styrt ikke ned, før det er tid! – Det er ellers et slemt omen, højstærede! Husk på Julius Cæsar!"

Endelig nåede vi da helt op til klippens øverste flade, der var fuldstændig plan og så forvitret, at der lå et tommetykt lag sand på den. Til alle sider mødte øjet utallige sneklædte bjergtoppe, tinde bag tinde, en mangedobbelt kreds af fantastiske alpekæder, hvis bageste rækker tabte sig i den gyldne morgendis. Imod syd ragede Elbrus' hvide, sølvglinsende kegle højt op over de nærmeste bjergkolosser, hvis spidser ombølgedes af store, flossede skystrimer, der kom drivende fra øst. Jeg gik hen til randen af klippen, kiggede ned og blev grebet af svimmelhed ved synet af den kolde, mørke afgrund, som gabede mig i møde og sendte mig en hilsen fra de spidse, mosbegroede klippestykker, som tiden eller uvejret havde brolagt dens svælg med.

Selve fladen, vi stod på, dannede en næsten ligesidet trekant og var ikke større i udstrækning, end at duellen lige kunne finde sted på den. Efter et kort samråd blev vi enige om, at der skulle udmåles seks skridt fra en af vinkelspidserne, og at den af parterne, som skæbnen havde udset til at være skive for det første skud, skulle stille sig op i selve spidsen og med ryggen mod afgrunden. Slap han mod forventning uskadt fra det, skulle modstanderne bytte plads.

Jeg besluttede at mage det således, at Gruschnitski fik alle fordelene på sin side, idet jeg mente, at en sådan optræden muligvis kunne vække en gnist af hans bedre jeg til live, og

skete dette, ville vor strid jo endnu kunne bilægges på en fredelig måde. Men min hovedtanke med at vælge denne fremgangsmåde var dog den, at jeg derved fik ret til at vise mig skånselsløs, hvis han ikke bestod prøven – og skæbnen blev mig da også gunstig. Jeg fandt med andre ord, at det var den bedste måde at affinde mig med min samvittighed på, og jeg bilder mig ind, at de fleste i mit sted ville have båret sig ad ganske på samme vis.

"Nå, doktor, vil De så tage mønten frem og agere skæbne!" sagde kaptajnen.

Verner trak en sølvrubel op af sin pung og holdt den i vejret.

"Plat!" råbte Gruschnitski på en underlig akavet måde. Han så ud, som om han pludselig vågnede af en dyb søvn.

"Krone!" sagde jeg, for jeg havde jo ikke noget andet valg.

Mønten fløj i vejret og faldt klingrende ned på klippen. – Bagsiden kom til at ligge øverst.

"Ja, De er den heldige!" sagde jeg til Gruschnitski. "Det er Dem, der skal begynde. Men mærk vel, at hvis De ikke gør det af med mig, så skyder jeg Dem en kugle gennem hovedet – det giver jeg dem mit æresord på!"

Han blev ildrød, formodentlig fordi han skammede sig over, at han nu skulle dræbe et fuldstændig værgeløst menneske. Jeg så ham stift ind i øjnene, og det forekom mig da, som om det et øjeblik trak op til, at han ville kaste sig for mine fødder og anråbe mig om tilgivelse. Men det blev alligevel ikke til noget. Og hvorledes kunne han vel også være bekendt at tilstå sin skændige plan? Hvis kan ikke ville dræbe mig, havde han kun det ene tilbage at skyde i luften, og jeg var også næsten overbevist om, at han ville gøre dette. Der var kun ét, som

kunne afholde ham derfra, nemlig frygten for, at jeg skulle erklære duellen for ugyldig og forlange, at det hele gik om.

"Det er tid endnu!" hviskede doktoren og trak mig i ærmet. "Men De må skynde Dem! Sig Dem ligeud, at De kender Deres skændige anslag, ellers er De fortabt. Kan De se ... han er allerede i færd med at lade. Venter De blot et sekund til, er det for sent. Hvis de ikke vil, så er jeg nødt til at tage affære."

"Nej, for Gud i himlens skyld, doktor!" svarede jeg og frigjorde mig for hans hånd. "Har De da virkelig lyst til at fordærve det hele? De har jo én gang for alle lovet mig ikke at blande Dem i sagen. Og hvorfor vil De gøre det? Sæt nu, jeg griber denne lejlighed til at komme af med livet!"

"Ja, det er en anden sag!" sagde han og så ud, som om der gik en prås op for ham. "Men lov mig så, at De ikke vil lade mig høre ilde for det, når vi en gang mødes hinsides."

Kaptajnen, som nu var blevet færdig med at lade pistolerne, gav den ene til Gruschnitski, og efter at have hvisket en spøgefuld bemærkning ind i øret på ham rakte han mig den anden.

Jeg stillede mig hen, hvor jeg skulle, stemmede min venstre fod fast mod klippen og bøjede overkroppen lidt frem for ikke at falde ned i afgrunden, hvis jeg skulle blive såret. Gruschnitski indtog ligeledes sin plads, og i samme nu, som kaptajnen gav det aftalte tegn, løftede han sin pistol og begyndte at sigte. Da mundingen kom op i højde med min pande, så jeg, at han rystede og gik ned i knæene. Pludselig sænkede han pistolen lidt, vendte sig blegnende om mod sine sekundanter og hviskede:

"Nej, jeg kan ikke ... Det er mig umuligt!"

"Kujon!" snerrede kaptajnen.

I det samme gik skuddet af. Kuglen strejfede mit højre knæ, og jeg gik så et skridt frem for hurtigst muligt at komme bort fra den truende afgrund.

"Nå, gamle dreng – det gør mig ondt for dig!" sagde kaptajnen. "Se nu kommer turen til dig. March! Hen på din plads! Men omfavn mig først, for du slipper vist næppe levende fra det." De faldt i hinandens arme, og mens dette stod på, hørte jeg kaptajnen le. "Tag dig det ikke for nær, at du skal rejse herfra!" sagde han og blinkede polisk til Gruschnitski. "Alt hernede er snavs ordnet, og livet er ikke en sur sild værd!"

Efter at han havde udtalt disse tragiske ord, der blev fremsagt med den fornødne alvor, trådte han tilbage på sin plads, og nu kom turen til Ivan Ignatjevitch, som omfavnede Gruschnitski med tårer i øjnene og derpå gik ud til siden. Min modstander stod nu alene foran mig.

Endnu i dette øjeblik ser jeg mig ikke i stand til at gøre nøje rede for, hvad det var for følelser, som den gang rasede i mit indre; dog bilder jeg mig ind, at det ikke alene var harme og foragt, men tillige en dæmonisk glæde over, at jeg nu havde hals- og håndsret over dette menneske, som stod og så mig ind i ansigtet med en uforstyrrelig ro og frækhed, skønt han for kun nogle få minutter siden på den fejeste måde og uden selv at udsætte sig for den ringeste fare havde villet skyde mig ned som en hund. Og det var også nær lykkedes ham, for hvis kuglen blot var gået en kvart tomme længere til venstre, ville jeg uundgåeligt være styrtet i afgrunden.

Jeg stod nogle minutter og stirrede ham ind i ansigtet for at se, om jeg dog ikke kunne opdage en antydning til anger hos

ham, men det lykkedes mig ikke, og det forekom mig endogså, at han stod og kæmpede med et smil.

"Jeg råder Dem til at befale Deres sjæl Gud i vold, inden jeg skyder!" sagde jeg omsider.

"Å, tag De blot vare på Deres egen sjæl, så skal jeg nok passe min," svarede han. "Jeg beder Dem kun om at gøre pinen så kort som muligt."

"Nå, så De vil altså ikke tilbagekalde Deres bagvaskelse? De vil ikke gøre mig en undskyldning? Tænk Dem lidt om! Har Deres samvittighed virkelig slet intet at bebrejde Dem?"

"Hr. Petchorin!" råbte dragonkaptajnen. "Må jeg gøre Dem opmærksom på, at De ikke er kommet her for at holde prædikener! Lad os dog få en ende på historien! Skal vi stå her ret længe til, risikerer vi sandelig, at en eller anden forbipasserende ser os nede fra kløften."

"Godt!" sagde jeg. "Å, kom engang her hen, doktor, jeg vil gerne tale et ord med Dem."

Verner trådte hen til mig. Den stakkel, han var endnu blegere, end Gruschnitski havde været det for få minutter siden. Så snart han stod ved siden af mig, sagde jeg langsomt og højtideligt, som om det kunne have været en dødsdom:

"Hr. doktor, disse herrer har rimeligvis i deres hastværk glemt at putte en kugle i min pistol. Må jeg derfor bede Dem om at lade den på ny og således, at jeg kan skyde min modstander på pelsen med den."

"Hvad siger De? Hvad er det for en beskyldning?" råbte kaptajnen. "Jeg har selv ladet begge pistolerne, og hvis der ingen kugle er i Deres, må den være faldet ud. Men det kan jeg virkelig

ikke gøre for! Og De får ikke lov til at lade den om igen – det er stik mod alle regler. Jeg tillader det ikke for nogen pris."

"Godt!" Svarede jeg. "Hvis så er, duellerer jeg med Dem og på de samme betingelser som dem, De selv for lidt siden vedtog!"

Denne ytring havde den virkning, at han ikke vovede at sige et ord mere.

Gruschnitski stod stadig ubevægelig på sin plads, men der var foregået en forbavsende forandring med ham. Han knejsede ikke mere med hovedet som for lidt siden, men stirrede mørkt ned for sig.

"Nej, lad ham være! Slip ham!" sagde han vredt til kaptajnen, som ville rive pistolen ud af doktorens hånd. "Du ved jo godt, at Petchorin har ret!" Den slyngelagtige dragon gjorde forskellige tegn til ham, men Gruschnitski værdigede ham ikke et tegn mere.

Imidlertid havde doktoren ladet pistolen og rakt mig den, og da kaptajnen så dette, spyttede han af arrigskab og stampede i jorden. "Å, dit fæ! Din dumrian!" skreg han ude af sig selv. "Hvorfor har du villet følge dit eget dumme hoved? Nu kan du have det så godt! Du fortjener det ikke bedre! – Men det er alligevel ikke efter reglerne!" brummede han og drev hen på sin plads.

"Gruschnitski!" sagde jeg. "Endnu er det tid! Tilbagekald dine løgne, og jeg tilgiver dig alt! Dit forsøg på at holde mig for nar er fuldstændig mis lykket, og det er mig en tilstrækkelig tilfredsstillelse. Gør nu, hvad jeg siger, Gruschnitski! Husk, at vi en gang var venner!"

"Skyd væk!" svarede han med lynende øjne og blussende kinder. "Jeg foragter mig selv og hader dig! Hvis du ikke dræber

mig, myrder jeg dig, når jeg ser mit snit til det! Gør det af med mig i en fart! Jorden har ikke plads for os begge!"

Jeg skød, og da røgen havde fordelt sig, stod Gruschnitski ikke længere på sin plads. En let støvsky, som hævede sig op fra randen af afgrunden, var hans afskedshilsen.

Doktoren og de to andre udstødte et rædselsskrig.

"*Finita la comedia!*" sagde jeg til Verner, men han vendte sig bort og svarede ikke. Jeg trak på skulderen og bukkede for Gruschnitskis sekundanter.

Da jeg var kommet et lille stykke ned af klippen, opdagede jeg Gruschnitskis blodige lig på bunden af afgrunden, og jeg lukkede da uvilkårligt øjnene for at undgå dette ubehagelige syn.

Jeg red hjem i skridt. Mit hjerte var tungt, solen forekom mig dunkel, og dens stråler varmede mig ikke. Da jeg kom byen så nær, at jeg kunne skelne de røde tage og røgen, der hvirvlede op fra skorstenene, drejede jeg til højre og red ned i en kløft. Jeg trængte i den grad til at være alene, at synet af et menneske ville have været mig uudholdeligt. Jeg slap tøjlerne og red videre med sænket hoved – såre længe og i dybe tanker. Omsider standsede min hest af sig selv, og jeg gjorde så omkring og slog ind på en vej, som førte til Kislovodsk. Solen stod allerede lavt på himlen, da jeg nåede den lille by; jeg selv var dødtræt, og min hest så udaset, at den næppe kunne hænge sammen.

Da jeg kom hjem, gav tjeneren mig to breve. Det ene var fra Verner og det andet fra Vera.

Jeg læste først doktorens billet. Den lød således:

"Alt er i orden. Liget, som var så lemlæstet, at man ikke kunne genkende det, er blevet ført her til, efter at jeg først havde fjernet kuglen. Den almindelige mening er, at hans død skyldes et ulykkestilfælde. Kommandanten så dog lidt skeptisk ud, da jeg meddelte ham den sørgelige efterretning, men han sagde intet. Der foreligger ingen beviser imod Dem, og De kan således sove roligt – hvis De da er i stand til det. Lev vel!"

Det varede længe, inden jeg kunne beslutte mig til at bryde det andet brev. Hvad kunne hun vel have at skrive? Jeg var så lidt vant til, at hun anvendte dette meddelelsesmiddel, at jeg følte mig grebet af bange anelser. Og de viste sig også berettigede, for jeg læste følgende:

> "Jeg skriver disse linjer i den fulde overbevisning, at vi aldrig mere skal ses. Da vore veje for nogle år siden skiltes, troede jeg det samme, men Himlen ville det anderledes – den beslutttede endnu en gang at sætte mig på prøve. Jeg bestod den ikke: mit svage hjerte kunne ikke modstå din kendte røst, men ikke sandt, du foragter mig ikke for det? Det, jeg skriver her, er ikke alene et sidste farvel, men også et skriftemål, for jeg bør sige dig alt, hvad der har rørt sig i mit hjerte, lige siden den dag jeg lærte at elske dig. Jeg har intet, slet intet at bebrejde dig; du har handlet imod mig, som enhver anden mand ville have handlet i dit sted. Du har elsket mig som din ejendom, som en kilde til dine glæder, ængstelser og sorger – til de store sindsbevægelser, som du nu engang ikke kan undvære, fordi livet uden dem ville forekomme dig

ensformigt og kedeligt. Jeg vidste, at du ville elske mig på denne selviske måde, men du var ulykkelig, og jeg kastede mig i dine arme, og håbede på, at du nok en gang ville vide at på skønne dette offer og forstå dybden af min uegennyttige kærlighed. I tidernes løb lærte jeg at kende selv de lønligste afkroge af din sjæl, og jeg så da, at mit håb havde været forgæves. Det var en bitter kalk for mig. Men min kærlighed var efterhånden blevet en så uadskillelig del af mit eget jeg, at den, selv om der kastedes en mørk skygge hen over den, ikke kunne udslukkes eller dø.

Vi skilles nu for bestandig, men vær forvisset om, at jeg aldrig vil elske nogen anden end dig. – Dig har jeg ofret mine bedste tanker, dig har jeg elsket af mit ganske hjerte, og for din skyld har jeg sørget og grædt. Den kvinde, der en gang har elsket dig, ser med en vis foragt ned på andre mænd, ikke fordi du er bedre end dem – ak nej! – men fordi du i al din ejendommelighed er dig selv, og fordi dit væsen er stolthed og hemmelighedsfuldhed. Du behersker. Selv din stemmes klang har en uimodståelig magt. Ingen forstår som du at fængsle en kvinde, og selv det slette hos dig lokker og drager. Ingens blik er så forjættende som dit, og ingen er så dybt ulykkelig som du, fordi du på intet punkt gør dig illusioner om, at det er anderledes.

Men jeg må nu forklare dig grunden til min pludselige afrejse, skønt den vist næppe vil interessere dig, da det ene og alene er mig selv, der har fremkaldt den.

I morges kom min mand ind til mig og fortalte mig om din strid med Gruschnitski. Der må sandsynligvis være foregået en påfaldende forandring i mit ansigt, for han så mig længe og opmærksomt ind i øjnene. Jeg var lige ved at falde i afmagt ved tanken om, at du i dag skulle duellere, og jeg havde en følelse, som om jeg skulle gå fra forstanden. Men nu, da jeg atter kan samle mine tanker, er jeg fuldstændig overbevist om, at du er i live og uskadt. Du kan ikke være død – det er umuligt! – Min mand gik længe frem og tilbage i stuen; jeg erindrer ikke mere, hvad han sagde til mig, eller hvad jeg svarede. Jeg ved kun, at han krænkede mig med et ord så gement og brutalt, at det ramte mig som et kølleslag. Lidt efter forlod han mig, og jeg hørte da, at han gav ordre til, at der skulle pakkes og spændes for. I tre samfulde timer har jeg nu siddet her ved vinduet og ventet på, at du skulle komme tilbage. Men nej … og dog er jeg vis på, at du lever. Du kan ikke være død – så hurtigt og uventet! Vognen er forspændt og holder allerede i gården. Far vel! Far vel! Jeg er færdig med livet … jeg dør. Og jeg gjorde det gerne, hvis jeg blot var sikker på, at du ville bevare mig din erindring. Mere forlanger jeg ikke. Far vel! Nu kommer der

nogen; jeg må skjule brevet! Du elsker ikke Mary, vel? Du gifter dig ikke med hende? – Dette offer må du bringe mig: Husk, at jeg har ofret alt for din skyld."

Som en vanvittig for jeg ud af stuen, satte i et spring ned ad trapperne og svingede mig op på min hest, som endnu blev ført frem og tilbage i gården. Uden spor af medlidenhed piskede jeg løs på det stakkels dyr, som prustende, skummende og badet i sved jog i vild karriere hen ad den stenede lande vej, der fører til Pjatigorsk.

Solen skjulte sig allerede bag de sorte skymasser, som rugede over bjergene. Nede i kløften, hvor jeg red, var der mørkt og fugtigt, på begge sider af mig hævede de stejle klipper sig som truende fængselsmure, og ud til højre styrtede en frådende flod sig støjende og larmende hen over granit- og kvaderstensblokke. Næsten vanvittig af utålmodighed sprængte jeg af sted, som om Fanden var i hælene på mig, for tanken om, at jeg ikke skulle træffe hende i Pjatigorsk, pinte mig i den grad, at jeg ikke kunne få fart nok på det ulykkelige dyr. Jeg måtte se hende, blot et flygtigt sekund, sige hende farvel og trykke hendes hånd. Hvor var jeg ikke ude af mig selv! Jeg forbandede skæbnen, græd, lo – kort sagt, jeg opførte mig som en afsindig. Nu, da jeg havde udsigt til at skulle miste hende for bestandig, stod hun for mig som det bedste og dyrebareste, jeg ejede her i verden. – Alt, både min fremtid, mit liv og min ære ville jeg ofre for hende. Tanker og forestillinger af enhver art fløj rundt i hovedet på mig og afløste hinanden med en forbavsende hastighed. Og under alt dette jog jeg af sted på min stakkels dødtrætte hest, der pustede som en blæsebælg og hvert øjeblik

trådte fejl eller snublede. Men jeg viste ingen skånsel. For mig gjaldt det blot om at nå den nærmeste kosakstation, og var jeg først der, kunne jeg sætte mig op på en frisk hest og fortsætte min vilde flugt. Blot ti minutter endnu, og så ville alt være godt. Men min hest blev mere og mere usikker i sine bevægelser, og med ét styrtede den og faldt tungt til jorden. Jeg fik fødderne ud af bøjlerne og gjorde alt for at få den op igen, halede i tøjlerne og slog den – men til ingen nytte. Den stønnede, rallede svagt, og et øjeblik efter var den død. Nu stod jeg alene i den mørke nat og med hjertet fuldt af fortvivlelse. Jeg prøvede at vandre videre til fods, men mine ben svigtede mig, og overvældet af sindsbevægelse og træthed sank jeg om i det våde græs og hulkede som et lille barn.

Længe lå jeg således fuldstændig ubevægelig. Jeg gjorde ingen forsøg på at bekæmpe min gråd, der var så voldsom, at jeg havde en følelse af, at mit bryst skulle sprænges. Al min selvbeherskelse og koldblodighed var forsvundet – min sjæl havde tabt sin spændkraft. Jeg havde intet herredømme over mig selv, og havde nogen set mig i dette øjeblik, ville han sikkert have vendt sig bort fra mig med foragt.

Efterhånden som natteduggen og den friske bjergluft begyndte at afkøle mit hoved, kom mine tanker nogenlunde i orden igen, og det gik da op for mig, at det ville være ganske unyttigt at jage videre efter min tabte lykke, som jeg dog ikke kunne indhente. Og hvad ville jeg egentlig i Pjatigorsk? – Se hende. Men hvorfor? Var ikke alt afsluttet imellem os? – Jo, vist så! Og en tung og bitter afsked ville ikke berige min erindring, men kun kaste en mørk skygge ind i den.

I mit inderste følte jeg en vis glæde over, at jeg havde kunnet græde, men jeg var dog samtidig noget i tvivl om, hvor vidt dette fænomen ikke måtte tilskrives mine angrebne nerver og den foregående søvnløse nat, og det forekom mig heller ikke helt umuligt, at min tomme mave og de spændende øjeblikke, jeg havde tilbragt foran den truende pistolmunding, havde været medvirkende til min rørte stemning.

Ja, alt i denne verden har også sine lyse sider. Begivenheden med hesten, og hvad deraf fulgte, virkede for at benytte den militære terminologi som en heldig diversion, idet min sorg og fortvivlelse takket være disse ny fataliteter ikke fik lov til at koncentrere sig på et enkelt punkt. Men også i andre henseender havde jeg udbytte af mine natlige genvordigheder. At græde ud er jo rigtig sundt, og dertil kom, at det anstrengende ridt i forbindelse med en to mils fodtur til Kislovodsk skaffede mig en vederkvægende søvn, som jeg sikkert ellers ikke ville have fået.

Først klokken fem om morgenen nåede jeg tilbage til byen. Jeg kastede mig straks på min seng og sov lige så hårdt og trygt, som Napoleon må have sovet efter slaget ved Waterloo.

Da jeg atter vågnede, var det allerede mørkt. Jeg satte mig hen til det åbne vindue, knappede min jakke op og indåndede i dybe drag den milde, forfriskende aftenluft. Udenfor var der stille. Hinsides lindealleerne, der kransede floden, kunne jeg skelne lysene i forstaden, men i de nærmeste huse, både hos mine naboer og genboer, var der allerede lukket og slukket.

Mens jeg sad således og udhvilede mig efter mine anstrengelser, kom doktoren ind. Han så noget mørk ud, og mod sædvane rakte han mig ikke hånden.

"Nå, hvor kommer De fra, doktor?" spurgte jeg i en let henkastet tone.

"Fra fyrstinde Ligovski. Jeg har været henne og se til datteren; hun har haft et nervøst anfald. Men for at tale om det, der bringer mig hid: Autoriteterne synes at være kommet på sporet af sagens sande sammenhæng, og jeg vil derfor råde Dem til at være forsigtig. Historien er desværre sivet ud. Den gamle fyrstinde har lige fortalt mig, at hun godt vidste, at De havde duelleret med Gruschnitski, og at De havde gjort det for at værne om hendes datters ære. Hun har hørt det af den gamle herre, som var vidne til Deres strid i restauranten. Se så, nu har jeg advaret Dem! Far vel og lev vel, hvis vi ikke skulle ses mere! Og det gør vi næppe, for jeg skulle tage meget fejl, om man ikke allerede en af de første dage sender Dem et sted hen, hvor De kan tænke i ro over det passerede."

Da han kom hen til døren, standsede han, sandsynligvis fordi han følte trang til at trykke min hånd til afsked, og jeg er også vis på, at han ville være faldet mig om halsen, hvis jeg havde strakt min ud imod ham, men jeg rørte mig ikke af stedet, og så gik han da.

Ja, således er menneskene nu engang. Det generer dem ikke at råde eller tilskynde os til et eller andet skridt, men så snart dette er gjort, og udfaldet ikke svarer til forventningerne, vasker de deres hænder i uskyldighed og vender sig med indignation bort fra den, der har haft mod nok til at påtage sig hele ansvaret.

Næste morgen fik jeg ganske rigtigt en skriftlig ordre fra kommandanten til ufortøvet at begive mig til fæstningen N., og jeg gik så straks hen til Ligovskis for at sige farvel.

Den gamle fyrstinde blev noget forbavset, da jeg fortalte hende, hvorfor jeg var kommet, og hun følte sig øjensynlig stærkt skuffet.

"Sæt Dem!" sagde hun. "Jeg har noget vigtigt, som jeg gerne vil tale med Dem om."

Jeg tog plads på en stol, og hun satte sig lige over for mig i sofaen.

Det kneb en del for hende at få begyndt. Hun blev mere og mere varm i kinderne, og hendes fingre trommede nervøst på bordpladen. Langt om længe sagde hun temmelig forpustet og stakåndet:

"Hr. Petchorin! … For at sige det lige ud … Jeg mener … jeg anser dem for … jeg tror at De er en mand af ære."

Jeg takkede med en lille håndbevægelse.

"Ja, jeg er overbevist om det, skønt Deres optræden vel nok kunne være egnet til at vække nogen tvivl i så henseende. Men De kan jo have Deres grunde … som jeg for øvrigt ikke kender og som jeg derfor venter, at De nu vil betro mig. De er trådt i skranken for min datter og har udsat Deres liv for hendes skyld. Ja, jeg forstår så godt, at De ikke vil være ved det, og det kan De jo heller ikke, da Gruschnitski er dræbt. Vorherre være ham nådig – og Dem med! Jeg skal sandelig være den sidste til at fordømme Dem, så meget mere som min datter jo er den uskyldige årsag til, hvad der er passeret. Hun har for øvrigt betroet mig alt … ja, jeg antager da, at det er alt. De har erklæret hende Deres kærlighed … og hun har svaret, at hun deler deres følelser." – Her drog hun et dybt suk. – "Men hun er syg, og jeg er overbevist om, at det ikke er noget fysisk onde, men en eller anden hemmelig sorg, der nager hende. Ganske vist har hun

ikke villet indrømme, at De er årsagen til det, men jeg er desværre overbevist om, at det er således. Hm ja, De tror måske, at det er rang og rigdom, jeg attrår for hende, men i så fald tør jeg berolige Dem: jeg ønsker kun min datters lykke. Ganske vist er Deres udsigter for øjeblikket just ikke de lyseste, men de kan jo blive bedre med tiden. De selv er uafhængigt stillet, min datter elsker Dem, og hun har fået så omhyggelig en opdragelse, at hun sikkert vil gøre en mand lykkelig. Jeg er rig, og hun er mit eneste barn. Nå, tal! Hvad er det egentlig, der holder Dem tilbage? Ja, jeg ved godt, at jeg ikke burde have sagt Dem alt dette, men jeg stoler på Deres hjerte – på Deres æresfølelse. Husk, at hun er mit eneste barn! Jeg har ikke andre end hende ..." Her brast hun i gråd.

"Fyrstinde," sagde jeg, "det er mig umuligt at svare Dem. Tillad mig at tale med Deres datter under fire øjne."

"Nej, aldrig! Aldrig!" skreg hun og rejste sig i stærk sindsbevægelse.

"Nå, som De vil!" svarede jeg og gjorde mine til at gå. Hun betænkte sig, betydede mig, at jeg skulle blive, og forlod værelset.

Der gik en fem-seks minutter. Mit hjerte bankede heftigt, men mit hoved var klart, og tankemekanismen arbejdede fuldstændig regelmæssigt. Hvor nøje jeg end sondrede mit indre, lykkedes det mig dog ikke at finde så meget som en gnist af kærlighed til fyrstinde Mary.

Døren åbnedes, og hun trådte ind. Du store Gud, hvor hun havde forandret sig – jeg kunne næsten ikke genkende hende. På vejen hen til mig vaklede hun, og hun ville sikkert være

segnet om, hvis jeg ikke var ilet til og havde budt hende armen. Jeg førte hende hen til en lænestol og blev stående foran hende.

Vi tav begge. Hendes store, bedrøvede øjne syntes at søge noget i mine, der lignede håb, og under denne søgen gjorde hun et mislykket forsøg på at smile. Hun så bleg og lidende ud, og hendes hænder var så magre og gennemsigtige, at det ligefrem skar mig i hjertet.

"Fyrstinde!" sagde jeg endelig. "De er vel ikke længere i tvivl om, at jeg har haft Dem til bedste? De foragter mig sikkert dybt!"

Hun sagde ikke et ord, men farven skød pludselig op i hendes blege kinder.

"Og følgelig," vedblev jeg, "kan De ikke længere elske mig."

Hun vendte sig halvt bort og skjulte sit ansigt i hænderne. Det forekom mig, at jeg så tårer i hendes øjne.

"Du store Gud!" sagde hun ganske sagte.

Dette begyndte næsten at blive uudholdeligt. Jeg måtte gøre vold på mig for ikke at kaste mig for hendes fødder.

"De ser således, at jeg ikke kan gifte mig med Dem!" vedblev jeg med en stemme, som jeg søgte at gøre så fast som muligt. "Ja, selv om De endnu kunne ønske at knytte Deres skæbne til min, ville De dog komme til at fortryde det senere. Min samtale med Deres fru moder tvinger mig til at optræde så ligefremt og hensynsløst over for Dem. Hun har sikkert taget fejl af situationen, men De vil med lethed kunne bringe hende ud af hendes vildfarelse. Jeg føler, at jeg i Deres øjne må spille en højst ynkelig og uværdig rolle, men når jeg nu erkender dette, kan jeg heller ikke gøre mere for Dem. Hvor ringe en mening De end har om mig, må jeg dog finde mig i det. Ikke sandt, De

betragter mig som en lav usling? Og selv om De tidligere har elsket mig, så foragter De mig nu ..."

Hun vendte sig om imod mig. Farven var atter veget fra hendes kinder og hendes øjne skød lyn.

"Jeg hader Dem!" sagde hun højt og med eftertryk.

Jeg takkede, bukkede og gik.

En times tid senere rullede jeg allerede ud af Kislovodsk. Et par mils vej fra byen opdagede jeg lidt inde på marken kadaveret af min stakkels hest. Sadlen havde en eller anden velvillig sjæl bemægtiget sig, og på det sted af ryggen, som sadelpuden før havde skærmet, sad der nu to ravne og baskede med vingerne. Jeg vendte mig bort og sukkede.

Se, nu sidder jeg altså her i denne kedelige fæstning, hvor jeg ikke har andet at bestille end at grunde over tilværelsen. Og når mine tanker da søger tilbage til fortiden, spørger jeg stundom mig selv, hvorfor jeg ikke greb den finger, som skæbnen rakte mig. Havde jeg villet det, kunne jeg nu have ført et roligt og sorgløst liv fuldt af stille glæder. Men nej, en sådan tilværelse ligger ikke for mig! Jeg føler mig som matrosen, der er født og opvokset på dækket af en røverskude. Hans hele væsen er så sammenvokset med storm og kamp, at han svinder og tæres hen, når skæbnen kaster ham ind på land. Han lokkes ikke af den skyggefulde skov og sollyse marker og enge, men vandrer dag ud og dag ind på den sandede havstok, lytter til bølgernes larm og spejder ud i kimmingen. Med længsel venter han på, at der langt, langt ude – i den tågede stribe, der skiller himmel og hav – skal vise sig en sejler, en enlig måge, der dukker op mellem bølgerne, kommer nærmere og nærmere, danser hen

over de skummende brådsøer og styrer sin sikre og rolige kurs ind mod land.

Fatalisten

For flere år siden ville skæbnen, at jeg på tjenestens vegne måtte opholde mig en fjorten dags tid i en stanitsa Note 32), som lå i den vestlige del af Terek-distriktet. I denne landsby, der i forvejen havde en talrig kosakbefolkning, lå der den gang indkvarteret en hel infanteribataljon, og som rimeligt var, gjorde jeg bekendtskab med officererne, der i mangel af bedre beskæftigelse tilbragte aftenerne skiftevis hos hinanden og fordrev tiden med svir og kortenspil.

En aften, da vi var samlet hos major Stranov, fordybede vi os, efter at kortene var lagt til side, i en længere passiar, som mod sædvane interesserede og fængslede hele selskabet. En af de tilstedeværende påstod nemlig, at muselmændenes blinde tro på en uafvendelig skæbne var fuldstændig berettiget, og nogle af kammeraterne sluttede sig så til ham, mens andre udtalte sig skarpt i modsat retning, og som det altid går ved en sådan lejlighed, fremførte hver en hel del eksempler, som skulle støtte rigtigheden af hans egen mening.

"Ja, det kan nu være meget godt, mine herrer!" sagde den gamle major, efter at han i længere tid havde hørt på diskussionen. "Men vi trænger til beviser, for De vil da ikke forlange, at vi andre blindt skal fæste lid til historier, som De selv kun har på anden eller tredje hånd."

"Ja, hvorfor ikke?" bemærkede en af de tilstedeværende. "De hører jo dog selv, at vi kan anføre de pålideligste kilder, og at ..."

"Å, det hele er vrøvl og ammestuesnak!" sagde en anden. "Jeg blæser Deres kilder et stykke! Har Deres ærede meddelere måske set den liste, hvorpå vor dødstime er optegnet? Nej, der eksisterer ikke nogen forudbestemmelse, for hvis den eksisterede, kunne Vorherre jo have sparet sig at give os fornuften og den fri vilje. Og i så fald kunne der vel heller ikke være tale om at pålægge os noget som helst ansvar for vore handlinger."

Lige som han havde sagt det, dukkede der en officer op i baggrunden af værelset. Han gik langsomt hen til bordet og lod sit blik glide rundt i kammeraternes kreds. Det var løjtnant Vulitch, en ung mand, hvis ydre lige så vel som hans navn, røbede hans serbiske afstamning [Note 33)].

Vulitch var høj af vækst og mørkladen. Hans hår var kulsort, øjnene gennemtrængende og næsen stor, men regelmæssig. Hans ansigt var i høj grad typisk, og særlig karakteristisk var det underlige melankolske smil, som altid lurede i baggrunden af det. For mig stod han som et væsen, der havde såre lidt tilfælles med de kammerater, som skæbnen nu engang havde henvist ham til at leve imellem.

Han var tapper og ikke nogen ynder af mange ord, men sagde han noget, var der både fynd og klem i det. Stærkt iøjnefaldende var hans store tilbageholdenhed. Han plaprede således ikke som de andre ud med sine hjerteanliggender, og han talte aldrig om sine familieforhold. Vin drak han ikke, og de unge kosakkvinder, der ofte er så vidunderligt dejlige, at man slet ingen forestilling gør sig om det, gjorde ikke det fjerneste indtryk på ham. Der var ganske vist dem, som mente, at regimentschefens unge frue ikke havde kunnet modstå hans

udtryksfulde blikke, men vovede nogen at komme med den allerringeste hentydning hertil, blev Vulitch så vred, at vedkommende tog sig grundig i agt for at berøre dette tema tiere.

Han havde kun én lidenskab – og det var spil. Når han sad ved det grønne bord, glemte han alt andet. For øvrigt var han altid uheldig, men det gjorde ham kun endnu mere opsat på at vinde. Hans kammerater har fortalt mig følgende lille historie, som i høj grad illustrerer hans blinde lidenskab for kortene. En gang mens han sad ved bivuak-ilden og holdt bank på en gammel stråsæk, lød der pludselig skud. Der blev blæst alarm, og alle mand trådte til gevær. "Nå, jeg vover banken! – Hvad holder De på?" råbte Vulitch til den eneste af modspillerne, som endnu ikke var forsvundet. – "På syveren!" svarede denne og forsvandt i mørket. Uden at bryde sig det mindste om den almindelige forvirring spillede Vulitch taillen igennem, og syveren faldt da til højre. – Han havde altså tabt [Note 34)].

Da han nærmede sig kæden, var skydningen allerede i fuld gang, men Vulitch var så optaget af at spejde efter sin heldige modpart, at han fuldstændig ignorerede tjerkessernes kugler. "Syveren vandt!" råbte han, da han endelig opdagede ham midt inde mellem skytterne, der var under fremløb mod en skov, som fjenden holdt besat, og derpå stak han ham sin pung og en tegnebog i hånden uden hensyn til, at den anden vægrede sig ved at modtage gevinsten her i fjendens truende nærhed. Først efter at have afgjort sin æresgæld styrtede han frem i spidsen for sine folk, som han førte med største koldblodighed, lige til fægtningen var endt.

Da løjtnant Vulitch trådte hen til bordet, blev der almindelig tavshed, og alles øjne fæstede sig med nysgerrighed og interesse på ham.

"Mine herrer, hvortil denne unyttige strid?" sagde han med en fuldstændig behersket stemme, der dog lød lidt svagere end ellers. "De vil jo have beviser, og jeg foreslår derfor, at vi selv personligt prøver, hvor vidt et menneske selv egenmægtigt kan disponere over sit liv, eller om dødsøjeblikket allerede forud er bestemt for enhver af os. Nå, hvem af Dem, mine herrer, har så lyst til at prøve dette eksperiment?"

"Jeg ikke! – Jeg ikke!" lød det bordet rundt. "Jeg tror, han er gal! – Det var da også pokker til indfald!"

"Ja, prøv det selv, så tager jeg en paré imod Dem!" sagde jeg nærmest for løjer.

"Nå, og hvad holder De på?"

"At der ingen forudbestemmelse eksisterer!" svarede jeg og rystede en snes dukater – alt, hvad jeg for øjeblikket havde hos mig – ud på bordet.

"Og jeg holder på det modsatte!" sagde Vulitch med en underlig klangløs stemme. "Hr. major, vil De have den godhed at være dommer? – Se, her er femten dukater, og de resterende beder jeg Dem om at lægge til."

"Ja, gerne!" svarede majoren. "Men jeg forstår blot ikke, hvad det hele går ud på, og hvorledes de herrer egentlig vil få stridspunktet afgjort."

Uden at sige et ord skyndte Vulitch sig ind i majorens sovekammer, og vi andre rejste os og fulgte efter. Han gik hen til væggen, på hvilken der hang en lang række skydevåben og tog på må og få en pistol ned fra knagen. Vi forstod endnu ikke

rigtig, hvad han ville, men da han spændte hanen og hældte krudt på panden, gik det op for os. Flere af de tilstedeværende skreg i vilden sky, og en af de nærmeste greb ham i armen.

"Men hvad er det, De har for? – Det er jo vanvid! – Komplet galskab!" lød det fra flere sider.

"Mine herrer!" sagde han langsomt og frigjorde sin arm. "Hvem af Dem har lyst til at holde yderligere tyve dukater på mig?"

Ingen svarede, og alle veg ængsteligt tilbage.

Vulitch gik atter ind i det forreste værelse, vi andre fulgte efter, og derpå satte han sig hen til bordet. Med en lille håndbevægelse indbød han os til at tåge plads omkring dette, og vi adlød uden at komme med indvendinger, for det var, som om han i dette øjeblik havde vundet en hemmelig magt over os. Jeg så ham opmærksomt ind i øjnene, og han besvarede min ivrige spejden med et fast blik, mens hans læber samtidig fortrak sig til et smil, men til trods for hans tilsyneladende ro, forekom det mig dog, som om jeg kunne læse tegnene på en nær forestående død i hans træk. Jeg har gjort den erfaring – og jeg har for øvrigt fået den bekræftet af andre – at døden ofte melder sin nærhed ved at kaste en forunderlig mørk skygge over sit udkårne offers ansigt, og dette varsel viser sig undertiden så tydeligt, at et nogenlunde øvet øje ikke vil kunne tage fejl af det.

"De dør i nat!" sagde jeg til ham, og han vendte sig da hurtigt om imod mig, men svarede langsomt og roligt: "Måske og måske ikke. – Er pistolen ladt, hr. major?"

Major Stranov var for øjeblikket så forvirret, at han ikke kunne huske det.

"Nå, lad det nu være nok, Vulitch!" sagde en af kammeraterne. "Det er en dum spøg! – Ja, selvfølgelig er pistolen ladt. Den hang jo lige over majorens hovedgærde."

"En rigtig tåbelig spøg!" bemærkede en anden.

"Jeg holder halvtreds rubler mod fem på, at pistolen ikke er ladt!" råbte en tredje.

"Ja, ét af to!" sagde jeg ked af al denne overflødige snak. "Enten skyder De, eller også hænger De pistolen hen, hvor De tog den. Gør alvor af det, eller også går jeg min vej."

"Ja, klokken er mange, lad os se at komme hjem!" råbte et par stykker.

"Mine herrer, må jeg bede Dem om at forholde Dem rolige!" sagde Vulitch og satte pistolmundingen foran panden. – Alle tav og så ængsteligt op på ham. – "Petchorin, hav den godhed at trække et kort og kast det i vejret."

Jeg trak et kort ud af bunken – det var hjerter es – og lod det beskrive en lille volte i luften. Alle holdt deres åndedræt tilbage og så med en blanding af nysgerrighed og rædsel fra pistolen og hen til det skæbnesvangre kort, som dalede langsomt ned mod bordet. I samme nu som det berørte bordpladen, trykkede Vulitch på aftrækkeren, og man hørte hanens nedslag, men heller ikke mere.

"Gud være lovet! – Det var godt sluppet! – Så var den altså ikke ladt!" lød det fra forskellige sider.

"Ja, lad os dog først se!" sagde Vulitch, og derpå spændte han hanen og tog sigte på en officers hue, som hang et lille stykke fra vinduet. Man hørte et knald, og hele stuen fyldtes med røg. Efter at denne havde fordelt sig, gik vi hen og så på huen. Den

havde fået et stort hul lige midt i pulden, og kuglen sad endnu i væggen.

Vi stod alle og så på hinanden uden at sige et ord, men Vulitch gik ganske roligt hen og strøg dukaterne ned i sin pung.

Alle begyndte nu at drøfte, hvad der vel kunne være grunden til, at pistolen havde klikket første gang. Nogle mente, at fænghullet muligvis havde været tilstoppet, men andre hviskede noget om, at Vulitch sikkert måtte have set sit snit til at hælde nyt krudt på panden, inden han skød anden gang; denne beskyldning fik jeg dog hurtigt slået til jorden ved at erklære, at jeg ikke et sekund havde haft mit øje fra pistolen.

"De er heldig med Deres pareer!" sagde jeg til Vulitch.

"Ja, for første gang i mit liv!" svarede han med et selvtilfreds smil. "Dette er mere indbringende end at spille farao eller basset."

"Men også noget farligere."

"Nå, tror De så på forudbestemmelser?" sagde han i en tone.

"Ja, men jeg kan blot ikke forstå, hvorledes jeg er kommet på den idé, at De skal dø i nat."

Lige som jeg havde sagt det, kom han, der blot for et øjeblik siden uden at blinke havde affyret en ladt pistol mod sin pande, med ét ud af sin fatning.

"Ja, lad det nu være nok!" sagde han og rejste sig. "Jeg har vundet min paré, og Deres afsluttende bemærkninger skænker jeg Dem!"

Han tog derpå sin hue og gik uden at sige farvel. Dette stødte mig noget, og jeg havde vel også grund til at finde hans opførsel lidt mærkelig.

Lidt efter gik vi, og endnu på hjemvejen debatterede man ivrigt det forefaldne. Jeg er vis på, at de alle har stemplet mig som en kold og hjerteløs egoist, fordi jeg havde kunnet vædde med et menneske, der ville skyde sig, men enhver uhildet vil sikkert indrømme mig det ubeføjede i en sådan beskyldning, for det er jo dog givet, at Vulitch til enhver tid ville kunne tage livet af sig uden først at spørge mig eller andre om lov.

Jeg gik hjem gennem landsbyens tomme, mørke smågyder. Fuldmånen, der lignede en rød ildkugle, begyndte at vise sig over tagene, stjernerne så ned fra den mørkeblå himmelhvælving, og jeg selv smilede ved tanken om, at oldtidens og middelalderens vismænd virkelig for alvor havde troet på, at disse himmelske lys greb bestemmende ind i vore små stridigheder, hvad enten disse gjaldt en strimmel jord eller en eller anden indbildt rettighed. Og dog flammede disse kerter, som efter de gamles formening kun var tændt for at belyse døgnets kampe og triumfer, med samme glans som for årtusinder siden, mens talrige slægtled og de lidenskaber og forhåbninger, som satte dem i bevægelse, for længst er udslukt uden at efterlade varigere spor end det tilfældige bål, vandringsmanden antænder i skovens visne løv. Men hvilken viljestyrke må det ikke have givet vore for fædre, at de nærede den overbevisning, at hele himmelhvælvingen og dens talløse beboere skuede ned på dem med en ganske vist stum, men evig og uforanderlig deltagelse. Vi, deres ynkelige efterkommere, som hverken kender til overbevisning eller begejstring, har for længe siden kastet viljen over bord og beherskes kun af én eneste følelse – frygten for døden. Vi formår ikke at bringe noget offer, hverken når det gælder vore medmenneskers eller

vor egen kranke lykke, men vandrer fra tvivl til tvivl uden at eje det trøstende håb, som holdt vore forfædre oppe midt i alle deres vildfarelser.

Disse og lignende tanker kørte rundt i mit hoved, mens jeg vandrede hjem ad, men jeg lod dem spadsere videre, lige så hurtigt som de kom, da jeg just ikke er nogen ynder af at fortabe mig i mere eller mindre abstrakte spekulationer, simpelt hen fordi disse ikke fører til noget som helst. I min første ungdom var jeg ganske vist et stykke af en drømmer og ikke så lidt tilbøjelig til at lade mig beherske af de billeder og syner, som min urolige fantasi fremmanede, men det er et for længst tilbagelagt stadium. Og hvad er vel resultatet af disse drømmerier? En træthed som den, der følger efter et hæsligt mareridt, og en uklar erindring, der synes beslægtet med anger. I denne ørkesløse grublen over problemer, som kun eksisterede i min fantasi, har jeg tilsat den viljekraft og den sjælens varme, som man har så stærkt brug for i livet. Da jeg trådte ud i dette, havde jeg allerede oplevet det i tankerne, og jeg følte mig da så skuffet af virkeligheden, at denne nærmest stod for mig som en slet efterligning af de forestillinger, jeg havde levet i.

Aftenens begivenheder havde gjort et stærkt indtryk på mig og angrebet mine nerver en del. Hvorvidt jeg for øjeblikket tror på en forudbestemmelse eller ej, skal jeg ikke med vished kunne sige, men sikkert er det, at jeg den aften var dybt overbevist om, at der eksisterede en uafvendelig skæbne, og uagtet jeg havde været så villig til at spotte over vore forfædre og deres tro på stjernerne, var jeg dog, uden selv at gøre mig rede for det, trådt i deres fodspor. Men jeg standsede heldigvis på denne farlige vej, smed hele metafysikken Fanden i vold og begyndte at se

mig for. Og det var i et heldigt øjeblik, for jeg var på et hængende hår nær snublet over noget blødt og ubevægeligt, som lå lige foran mig. Da jeg bøjede mig ned, opdagede jeg, at det var et dødt svin, der var flækket på langs med et eller andet skarpt instrument. Lige som jeg havde gjort denne opdagelse, hørte jeg lyden af skridt, og lidt efter kom der to kosakker i løb ud fra den nærmeste gyde. Den ene af dem skyndte sig hen til mig og spurgte, om jeg ikke tilfældigvis havde set en drukken krabat, som morede sig med at drive svinejagt i alle byens gader, og jeg svarede så, at jeg ganske vist ikke havde truffet ham selv, men at et af hans ofre lå blødende foran mig.

"Å, den forbandede røver!" sagde han, der havde spurgt. "Ja, han er en farlig fyr, kan De tro, for så snart han har drukket en tår over tørsten, hugger han alt, hvad han møder på sin vej, sønder og sammen. Vi må se at fange ham, Jeremeïtch, inden han gør flere ulykker!"

De fjernede sig i løb, og jeg gik forsigtigt videre parat til at tåge imod fyren, hvis han skulle komme, men jeg nåede dog hjem uden flere fataliteter.

Jeg boede hos en gammel kosakunderofficer, som jeg befandt mig overordentlig vel hos, ikke mindst måske, fordi han havde en sjældent nydelig datter. Hun stod som hver aften og ventede på mig ved lågen, og da jeg kom forbi hende, sendte hun mig et lokkende smil, men da jeg mod sædvane ikke havde lyst til at indlade mig med hende, nøjedes jeg med at sige et kort godnat og gik videre.

Jeg lukkede min dør i lås, tændte lyset og gik i seng, men det var mig ikke muligt at falde i søvn, og først da det dagedes i øst, sank jeg hen i en døs. Kun et øjeblik efter – klokken var ikke fire

– blev der dundret stærkt på mit vindue. "Hvem er det?" spurgte jeg og rejste mig over ende i sengen. – "Stå op, Petchorin! Skynd dig at komme i tøjet!" lød det ind til mig. Jeg fik i en fart klæderne på og løb udenfor. Da jeg kom hen til lågen, stod bataljons-adjudanten og en anden officer og ventede på mig.

"Å, det er skrækkeligt – forfærdeligt! Har De ikke hørt det?" sagde adjudanten.

"Nej, hvad er der sket?"

"Vulitch er dræbt!"

Jeg blev som forstenet. "Han er myrdet! – Er det ikke gyseligt? – Men lad os se at komme videre!"

Vi skyndte os afsted alle tre. Mens vi ilede gennem gaderne, fortalte de mig, hvad der var passeret. Under sin vandring gennem en mørk gyde var Vulitch stødt på den drukne kosak, som lige forinden havde flækket svinet med sin krumsabel, og krabaten ville sikkert være løbet videre, hvis Vulitch ikke var faldet på at spørge ham om, hvad han søgte på denne tid af natten. "Dig!" havde umennesket svaret, og samtidig var hans sabel trængt gennem den ulykkeliges skulder og lige ned til hans hjerte. De to kosakker, som havde mødt mig kort forinden, var kommet til i det samme og havde løftet den sårede op. Vulitch var den gang allerede ved at drage sit sidste suk, men med opbydelsen af alle sine kræfter var det dog lykkedes ham at hviske: "Han havde ret!" Og straks efter var han død. Jeg var den eneste, der forstod disse ord, som utvivlsomt sigtede til mig; jeg havde jo forudsagt den stakkels fyr hans skæbne, og mit instinkt havde da heller ikke skuffet mig, da jeg læste tegnene på en nært forestående død i hans forandrede træk.

Morderen havde lukket sig inde i en ubeboet hytte, som lå lidt uden for stanitsaen, og der begav vi os så hen. En mængde grædende fruentimmer løb samme vej, Og af og til så vi en bevæbnet kosak ile forbi os. Det lod virkelig til, at hele landsbyen var på benene.

Langt om længe nåede vi da stedet. Omkring hytten, hvis døre og vinduer var tæt tillukkede, havde der samlet sig en mængde mennesker. Officerer og menige talte i munden på hinanden, og kvinderne hylede og skreg, så man næsten ikke kunne høre ørenlyd. Midt inde imellem dem opdagede jeg en gammel kone, der så ud som et levende billede på sorgen. Det var drabsmandens moder. Hun sad på en bjælke, støttede sit hoved i hænderne og mimrede uafladeligt med munden, men om det var bønner eller forbandelser, hun hviskede, kunne jeg ikke blive klog på.

Det gjaldt nu om på en eller anden måde at bemægtige sig forbryderens person, men ingen ville være den første. Jeg trådte hen til vinduet og kiggede gennem en sprække i skodderne. Krabaten, der var ligbleg, lå på gulvet med en pistol i sin højre hånd og den blodige sabel ved siden af sig. Hans øjne rullede vildt, og en gang imellem fo'r han sammen og tog sig op til hovedet, som om han ville genkalde sig nattens begivenheder. Jeg fandt ikke, at han så videre farlig ud, og sagde der fortil majoren, at man burde bryde døren op og overmande misdæderen, hvilket vist nok let lod sig gøre, da han endnu ikke var kommet rigtig til sin bevidsthed.

I dette øjeblik nærmede en gammel kosakkaptajn sig døren og kaldte på drabsmanden, der svarede med en brummende lyd.

"Det er en slem historie, du har lavet, Jefimitch!" sagde kaptajnen. "Men kom nu blot ud og overgiv dig med det gode."

"Nej, aldrig!" svarede kosakken.

"Husk, at du er en god og troende kristen og ikke en forstokket tjetjener. Du har syndet groveligen, og nu må du også tage følgerne!"

"Nej, jeg overgiver mig ikke!" brølede kosakken, og i det samme hørte jeg, at han spændte hanen.

"Å, lille mutter!" sagde kaptajnen til den gamle kone. "Vil du ikke prøve på at tale din søn til fornuft? Bliver han ved at gøre vrøvl, slipper han vist næppe helskindet fra det. Kan du se, hvor officererne der henne er utålmodige? De har stået hele to timer og ventet på, at han skulle overgive sig."

Den stakkels moder stirrede ham længe ind i ansigtet og rystede dernæst på hovedet.

"Vasili Petrovitch!" sagde kaptajnen til majoren. "Han overgiver sig ikke – jeg kender ham, og bryder vi døren op, tager han sikkert livet af tre-fire stykker. Jeg tror hellere, De må lade skyde på ham gennem vinduet. Det er let nok at træffe ham, for der er en stor sprække i den ene skodde."

I dette øjeblik fo'r der en pludselig tanke igennem mig. Jeg fik lyst til at prøve skæbnen, ligesom Vulitch havde gjort det for fem eller seks timer siden.

"Nej, vent hellere lidt!" sagde jeg til majoren, "jeg skal nok fange ham levende!" Efter at jeg havde fået hans samtykke til det, bad jeg den gamle kaptajn om at snakke livligt til delinkventen, anbragte tre kosakker bag døren med ordre til, at de skulle bryde den op og ile mig til hjælp, hvis det behøvedes,

og gik selv rundt om hytten og hen til det skæbnesvangre vindue. Jeg må tilstå, at mit hjerte bankede ikke så lidt.

"Dit forbandede asen!" råbte kaptajnen. "Tror du måske, at du kan gøre løjer med os? Eller bilder du dig virkelig ind, at vi ikke kan få bugt med dig!" Han dundrede på døren af alle livsens kræfter, mens jeg satte øjet til sprækken og kiggede ind til kosakken, der øjensynlig ikke anede det lumske baghold, jeg havde lagt. Med en hurtig bevægelse rev jeg den ene af skodderne op og sprang ind i stuen. Der faldt et skud, kuglen strejfede mit øre og sønderrev min epaulet, men røgen, der fyldte rummet, hindrede min modstander i at finde sablen, skønt den lå lige ved siden af ham. Jeg greb ham i armen, kosakkerne sprængte døren, og et øjeblik efter var han bundet og ført udenfor. Mængden spredtes, og officererne kom hen og lykønskede mig til, at jeg var sluppet så heldigt fra denne farlige affære.

Men hvorledes kan man efter alt dette undgå at blive fatalist? Og dog er det vanskeligt at føle sig overbevist om, at der eksisterer en uafvendelig skæbne, for der er jo altid en mulighed for, at det vi antager for denne, i virkeligheden er et tilfældigt sammentræf af forskellige omstændigheder. Det ligger i min natur at være tvivler, men en sådan egenskab virker efter min mening ingenlunde svækkende på ens resoluthed og energi. Tvært imod! Jeg for mit vedkommende er allermest tilbøjelig til at gå blindt på, når jeg ikke ved, hvad der venter mig. Det værste, man risikerer, er at miste livet, men det skal man dog alligevel enten før eller senere.

Da jeg kom tilbage til fæstningen, fortalte jeg Maxim Maximitch alt, hvad jeg havde oplevet, og spurgte ham dernæst

om, hvorvidt han troede på en forudbestemmelse eller ej. I begyndelsen forstod han slet ikke, hvad dette udtryk skulle sige, men efter at jeg havde søgt at forklare ham det, så godt jeg kunne, nikkede han forstående og sagde:

"Ja, vist så! Vist så! Men det var i alt fald et noget farligt kunststykke. For øvrigt skal jeg dog bemærke, at de pistoler, man laver her nede, er noget rigtigt juks. Det er ret almindeligt, at hanen ikke vil gøre gavn, men dette indtræder især, når man har forsømt at smøre låsen tilstrækkeligt, eller når fingeren virker for blødt på aftrækkeren. Men karabinerne hernede er værre endnu. De falder ikke godt til kinden, bagskæftet er alt for kort, og passer man ikke nøje på, risikerer man at få sin næse forbrændt. Men tjerkessernes krumsabler, de er gode nok, og dem har jeg også al mulig respekt for."

Efter dette lille foredrag stod han et par minutter og stirrede ud for sig, og derpå tilføjede han med en tankefuld mine:

"Ja, det gør mig ondt for den stakkels fyr! Men hvor pokker kunne han også gå hen og indlade sig med en drukken kosak ved nattetider! Nå, for resten bilder jeg mig ind, at det har været bestemt således, lige fra han blev født!"

Mere kunne jeg ikke få ud af ham, men han er nu engang en stor hader af at komme nøjere ind på dybsindige materier.

Asjik-Kerib

En tyrkisk fortælling.

Langt tilbage i tiden levede der engang i staden Tiflis Note 35) en rig tyrk. Allah havde skænket ham fuldt op af guld; men endnu langt mere værd end hans guld var dog hans eneste datter, Magul-Megeri. Dejlige er stjernerne på himlen; men bag stjernerne lever der engle, der er endnu langt dejligere; og således var også Magul-Megeri langt dejligere end alle møer i hele Tiflis.

På samme tid levede der også i Tiflis en fattig mand ved navn Asjik-Kerib, som profeten ikke havde skænket andet end et højsindet hjerte og sangens gave: han drog omkring til bryllupperne og forlystede de rige og lykkelige ved at spille på *saaz* eller balalajka, og besynge Turkestans gamle helte. Ved et sådant bryllup havde han engang set Magul-Megeri, og de havde fattet kærlighed til hinanden. Den stakkels Asjik-Kerib havde imidlertid kun ringe håb om nogensinde at få hende, og han blev fra nu af så mørk som vinterhimlen.

Engang havde han lagt sig i sin have under en vinranke, og var til sidst faldet i søvn. På samme tid gik just Magul-Megeri forbi med nogle af sine veninder og en af dem, der så, at Asjik, hvis navn betyder spilleren eller sangeren, lå der og sov, forlod de andre og gik hen til ham.

"Hvor kan du nu ligge og sove under din vinranke?" Således gav hun sig til at synge for ham. "Stå op, du dåre! Din gazelle går netop forbi!"

Han vågnede; men den unge pige var allerede borte igen med en fugls hurtighed.

Magul-Megeri, der havde hørt hendes sang, gav sig til at skænde på hende for den.

"Ja, vidste du blot," svarede hun, "hvem det var, jeg sang den for, så ville du nok takke mig i stedet for: det var din Asjik-Kerib."

"Så før mig til ham!" sagde Magul-Megeri, og de gik hen til ham.

Da Magul-Megeri så, hvor ulykkelig han så ud, gav hun sig til at udspørge og trøste ham.

"Hvor kan jeg andet end være bedrøvet," svarede Asjik-Kerib, "da jeg elsker dig, der aldrig kan blive min?"

"Anhold om mig hos min fader!" svarede hun. "Måske han så bekoster vort bryllup og giver mig så meget i medgift, at der bliver nok til os begge to."

"Ja, det er godt nok!" svarede han. "Men selv om vi antager, at Ajak-Aga intet ville spare på sin datter: hvem ved, om du ikke senere ville bebrejde mig, at jeg slet intet havde haft, og at jeg skyldte dig alt? Nej, min søde Magul-Megeri, det gør jeg aldrig. Jeg har lovet mig selv, at jeg vil begive mig på rejse ud i den vide verden i syv år og i den tid enten blive til en rig mand eller omkomme i de fjerne ørkener. Er du enig med mig i det, så bliver du min efter udløbet af denne frist."

Hun samtykkede, men tilføjede tillige, at såfremt han ikke vendte tilbage til den bestemte dag, ville hun ægte Kursjud-Bek, der allerede for lang tid siden havde anholdt om hendes hånd.

Asjik-Kerib begav sig derpå hen til sin moder, hvis velsignelse han ville tage med på vejen, kyssede sin lille søster, tog så sin

bylt på nakken og sin vandrestav i hånden og vandrede ud af Tiflis.

Kort efter indhenter en rytter ham. Han ser sig om: det var Kursjud-Bek.

"Guds fred!" råbte Bek'en ham. "Hvad vej, fremmede, du så end skal, så er jeg din rejsefælle."

Asjik blev naturligvis ikke synderlig glad ved denne rejsefælle, men der var jo intet at gøre ved det.

De fulgtes nu længe ad og kom endelig til en flod, som der hverken var bro eller færge over.

"Svøm du over først," sagde Kursjud-Bek; "så skal jeg komme bagefter."

Asjik kastede sine klæder fra sig og styrtede sig i floden.

Da han havde nået den anden bred, så han sig tilbage og – Oh ve! Oh, du almægtige Allah! – Kursjud-Bek havde taget hans klæder og jog nu afsted tilbage til Tiflis; kun støvet hvirvlede efter ham ad den jævne slette ligesom en slange.

Da vor Bek kom tilbage til Tiflis, bragte han Asjik-Keribs klæder hen til hans gamle moder.

"Din søn er druknet i en dyb flod," sagde han til hende. "Her bringer jeg dig hans klæder."

I uudsigelig smerte kastede moderen sig over sin elskede søns klæder og vædede dem med sine tårer; derpå tog hun dem og bragte dem til sin søns forlovede, Magul-Megeri.

"Min søn er druknet," sagde hun til hende. "Kursjud-Bek har bragt mig hans klæder. Du er fri!"

Magul-Megeri smilede og svarede:

"Tro ikke det! Det er alt sammen opdigtet af Kursjud-Bek. Før syv år er omme, gifter jeg mig ikke."

Og derpå tog hun sin saaz ned fra væggen og gav sig til at synge den stakkels Asjik-Keribs yndlingssang.

Imidlertid havde vor rejsende barfodet og nøgen begivet sig til en landsby, hvor gode mennesker gav ham klæder og føde, og hvor han til tak sang sine dejlige sange for dem. Således drog han nu fra landsby til landsby, fra stad til stad, og hans ry spredtes vidt og bredt omkring. Til sidst kom han til Khalaf. Efter sædvane trådte han ind i et kaffehus, hvor han forlangte en saaz og gav sig til at synge.

På den tid levede der dér en pasha, der var en stor ynder af sangere. Man havde ført mange til ham; men ingen havde rigtig stået ham an, og hans tsjaûfj'er var næsten ganske trætte af at søge byen rundt. Med ét hørte de, idet de kom forbi kaffehuset, en vidunderlig dejlig stemme, og de gik straks derind.

"Følg du straks med os op til Hans Højhed pashaen," sagde de til ham, "eller det gælder dit hoved."

"Jeg er en fri mand, en rejsende fra staden Tiflis," svarede Asjik-Kerib. "Vil jeg gå, så går jeg; vil jeg ikke, så lader jeg være; jeg synger, når jeg har lyst, og jeres pasha har intet at befale over mig."

De tog sig imidlertid ikke af dette, men greb ham og førte ham til pashaen.

"Syng!" sagde pashaen, og han begyndte at synge. Og i denne sang forherligede han sin dyrebare Magul-Megeri, og den anstod pashaen så godt, at han beholdt den fattige Asjik-Kerib hos sig.

Der regnede nu guld og sølv ned over ham; han strålede i prægtige klæder, førte ret et lykkeligt og lystigt liv og blev meget rig. Hvad enten han nu glemte sin Magul-Megeri eller ikke, skal

jeg ikke kunne sige; nok er det – terminen udløb. Det sidste år nærmede sig sin ende uden at han traf nogen anstalter til sin afrejse.

Den skønne Magul-Megeri begyndte allerede at opgive håbet.

På denne tid hændte det nu, at en handelsmand forlod Tiflis med en karavane på fyrre kameler og firs slaver. Denne handelsmand lod hun kalde til sig og gav ham et guldfad.

"Tag dette guldfad med dig," sagde hun, "og udstil i hver by, du kommer igennem, dette fad i din butik og bekendtgør over alt, at den, der vedkender sig det og kan bevise at være ejer til det, skal ikke alene få det, men sin egen vægt i guld i tilgift!"

Købmanden drog bort og over alt, hvor han kom frem, gjorde han efter Magul-Megeris ønske; men der var ingen, der ville vedkende sig guldfadet. Han havde allerede afsat næsten alle sine varer, og drog med den endnu tiloversblevne rest til Khalaf, og også her bekendtgjorde han, hvad Magul-Megeri havde anmodet ham om. Aldrig så snart fik Asjik-Kerib dette at vide, førend han straks begav sig til karavanseraiet for at tage guldfadet i den tifliske købmands butik i øjesyn.

"Det tilhører mig!" sagde han, idet han tog det til sig.

"Ja, ganske rigtigt: det er dit!" svarede købmanden. "Jeg kendte dig straks igen, Asjik-Kerib! Men skynd dig alt hvad du kan til Tiflis: din Magul-Megeri har bedt mig om at sige dig, at terminen nu nærmer sig sin ende, og at hun, såfremt du ikke indfinder dig på den bestemte dag, må give sin hånd til en anden."

I sin fortvivlelse gav Asjik-Kerib sig til at rive sig i håret; for der var kun tre dage tilbage til den skæbnesvangre time. Ikke desto mindre steg han straks til hest, tog sin sæk, der var fyldt

med penge, med sig og sprængte afsted af alle livsens kræfter. Til sidst styrtede imidlertid hans hest af udmattelse på Arzinjân-bjerget, der ligger midt imellem Arzinjân og Erzerum. Hvad var der nu at gøre ved et? Fra Arzinjân til Tiflis var der et par måneders rejse, og der var kun – to dage tilbage.

"Almægtige Allah!" udbrød han. "Hvis du ikke står mig bi, er der intet mere tilbage for mig her på Jorden!"

Og han var lige ved at styrte sig ned fra en høj klippe. Med ét ser han nede i dalen en mand på en hvid hest og hører en lydelig stemme:

"Oglan [Note 36)], hvad er det du har for?"

"Jeg vil dø!" svarede Asjik.

"Kom så herned! Når så er, så skal jeg dræbe dig."

Asjik klatrede nu ned ad klippen så godt det ville gå.

"Følg mig!" sagde rytteren barsk.

"Ja, hvorledes kan jeg følge dig?" svarede Asjik; "din hest flyver jo afsted som vinden, og jeg har denne sæk at slæbe på."

"Nu vel, så kast din sæk op bag min sadel og følg mig så!"

Hvor meget Asjik end skyndte sig, kom han dog bestandig længere og længere bagud.

"Hvorfor sakker du bagud?" spurgte rytteren.

"Ja, hvorledes kan jeg holde ud med dig, da din hest jo flyver afsted med tankens hurtighed, og jeg allerede er ganske udmattet!"

"Nu vel! Så spring op bag på min hest og sig mig så nøjagtigt, hvor det er, du skal hen!"

"Ja, jeg skulle nå Erzerum i dag ..." svarede Asjik.

"Så luk øjnene!"

Han lukkede øjnene.

"Luk dem nu op igen!"

Asjik lukker atter øjnene op: foran ham står Erzerums hvide mure og strålende minareter.

"Tilgiv mig, Aga!" Sagde Asjik. "Jeg sagde fejl; jeg ville have sagt, at jeg endnu i dag skulle være i Kars."

"Og jeg sagde jo dog til dig, at du skulle sige mig nøjagtigt, hvor du skulle hen. Nå, så luk da igen øjnene!"

Han lukkede igen øjnene.

"Luk dem så op igen!"

Asjik ville næppe tro sine egne øjne, da han så Kars ligge for sig.

Han faldt på knæ og sagde:

"Tilgiv mig, Aga! Tilgiv for anden gang din tjener Asjik-Kerib! Men du ved jo nok selv, at når et menneske først er begyndt at lyve om morgenen, så må han blive ved med det til dagens ende: jeg skulle egentlig til Tiflis."

"Hvor du er upålidelig!" sagde rytteren vredt, "men det er det samme: jeg tilgiver dig! Luk så øjnene!"

Han lukkede atter øjnene.

"Luk dem så op igen!" tilføjede han efter et øjebliks forløb.

Asjik udstødte et glædesskrig: de var lige uden for Tiflis' porte.

Efter at have udtalt den inderligste taknemmelighed og taget sin pengesæk af hesten igen, sagde Asjik-Kerib til rytteren:

"Aga! Vel er din velgerning overordentlig, og dog: gør den endnu større! Hvis jeg nu fortæller nogen, at jeg på én dag er kommet fra Arzinjân til Tiflis, vil man ikke tro mig; giv mig et eller andet til et bevis på det!"

"Så buk dig ned!" sagde rytteren smilende. "Tag under min hests hove en håndfuld jord og gem den på dig, og vil de så ikke tro dig, så lad dem bringe til dig en blind kvinde, der i syv samfulde år ikke har haft sit syn! Smør så jorden på hendes øjne; så får hun det igen!"

Asjik bøjede sig ned og tog en håndfuld jord under den hvide gangers hov; men da han rejste sig op, var både rytter og hest forsvundet.

Nu først følte han sig ganske overbevist om, at hans velgører ikke kunne have været nogen anden end Khader-Ilias [Note 37)].

Først sent hen på aftenen begav Asjik-Kerib sig til sit hjem. Han bankede med skælvende hånd på døren og sagde:

"Ana! Ana! [Note 38)] Luk op! Jeg er en vejfarende, forfrossen og hungrig; luk mig ind, for din vejfarende søns skyld!"

Den gamles svage stemme svarede ham:

"Til natteleje for rejsende er der de rige og mægtiges huse. Der er netop i aften bryllup her i byen. Der kan du jo gå hen! Der kan du tilbringe natten i glæde!"

"Ana!" svarede han. "Jeg har ikke en eneste bekendt her på stedet, og jeg gentager derfor min bøn: for din vejfarende søns skyld, luk mig ind!"

Derpå sagde hans søster til moderen:

"Moder, jeg står så op og lukker ham ind."

"Fy, skam dig!" svarede den gamle. "Hvor kan du have lyst til at modtage unge mænd og beværte dem, da det nu allerede er på syvende år, at jeg har mistet synet af bare gråd?"

Men datteren, der ikke hørte disse bebrejdelser, var allerede stået op, og åbnede nu døren og lukkede Asjik-Kerib ind.

Efter at have fremsagt den sædvanlige hilsen, tog han plads og tog nu med skjult sindsbevægelse værelset i øjesyn. Og hvad ser han: på væggen hænger endnu i det støvede hylster hans sødttonende saaz. Da han så dette, spurgte han moderen:

"Hvad er det, du har hængende der på væggen?"

"Hvor du er nysgerrig, min kære gæst!" svarede hun. "Det synes mig at kunne være nok, at vi deler vort brød med dig og i morgen igen befaler dig Gud i vold!"

"Men jeg har jo allerede sagt dig," vedblev han, "at du er min egen kødelige moder, og dette er min søster, og derfor beder jeg dig sige mig, hvad det er du har hængende der på væggen."

"Det er en saaz, en saaz!" svarede den gamle noget fortrydelig og uden at fæste lid til hans ord.

"Ja, hvad er en saaz?"

"En saaz er et instrument til at spille på og synge til."

Og Asjik-Kerib bad hende nu give hans søster tilladelse til at tage saaz'en ned og vise ham den.

"Nej!" svarede den gamle. "Denne saaz tilhører min ulykkelige søn. Den har nu i syv samfulde år hængt der på væggen uden at nogen levende hånd har rørt den."

Søsteren stod imidlertid op, tog saaz'en ned fra væggen og rakte ham den.

Derpå hævede han sit blik imod himlen og fremsagde følgende bøn:

"Oh, du almægtige Allah! Hvis jeg ellers nogen sinde skal nå det forønskede mål, så giv mig et tegn på det ved, at jeg nu finder min syvstrengede saaz lige så sødtklingende som den dag, da jeg sidste gang spillede på den!"

Og med disse ord greb han i dens metalstrenge, og de svarede ham harmonisk, og han gav sig til at synge:

"Jeg er en ringe rejsende, og mine ord er også kun ringe; men den høje Khader-Ilias hjalp mig til at komme ned fra den stejle klippe. Skønt nu både jeg selv og mine ord kun er ringe, så genkend mig dog, moder! Genkend i mig din vejfarende søn!"

Ved disse ord brast hans moder i gråd og spurgte ham:

"Hvad hedder du da?"

"Rashid [Note 39)]!" svarede han.

"Så hør nu, Rashid!" sagde hun; "med denne din tale sønderriver du mit hjerte. Jeg så i nat i søvne, hvorledes håret med ét grånede på mit hoved, og det er nu på syvende år, at jeg er blind af gråd. Sig mig nu, du, der ganske har hans stemme: hvornår vender min søn tilbage?"

Og to gange gentog hun under tårer denne samme bøn.

Det var forgæves, at han sagde, at det var ham selv, der var hendes søn: hun troede det ikke.

Efter nogle øjeblikkes tavshed sagde han:

"Tillad mig, moder, at tage saaz'en med mig! Jeg har hørt, at der er bryllup her i nærheden. Min søster fører mig nok derhen; så vil jeg synge og spille, og alt, hvad det indbringer, vil jeg så dele med jer."

"Nej, det kan jeg ikke," svarede den gamle. "Så længe min søn er borte, kommer hans saaz ikke ud af mit hus."

Han gav sig imidlertid til at sværge på, at ikke en eneste streng skulle tage mindste skade, "og sker det," vedblev han, "så er jeg ansvarlig for det med alt, hvad jeg ejer og har." Den gamle befølte nu hans sæk, og da hun mærkede, at den var fuld af penge, gav hun ham endelig lov, hvorpå hans søster fulgte ham

hen til det rige hus, hvor brylluppet stod og blev så stående uden for døren for at høre, hvad det ville blive til.

I dette hus boede Magul-Megeri, og hun skulle netop samme nat have bryllup med Kursjud-Bek.

Kursjud-Bek var netop i færd med at slå en svir af med sine slægtninge og venner, og Magul-Megeri sad bag et kostbart tsjatra [Note 40)] med sine veninder med en kop med gift i den ene hånd og en spids dolk i den anden. Hun havde svoret på, at hun hellere ville dø end gifte sig med Kursjud-Bek.

Med ét hører hun bag forhænget, at der træder en ubekendt ind og siger:

"*Salem aleikum!* I holder her lystighed og gilde; så tillad mig, en stakkels rejsende, at tage sæde iblandt jer, og til tak skal jeg synge jer en sang."

"Åh ja, hvorfor ikke det?" sagde Kursjud-Bek. "Her er både sangere og dansere velkomne, for her er vi just ved at holde bryllup. Syng os så en sang da, Asjik [Note 41)], og jeg skal lønne dig med en hel håndfuld guld."

Derpå spurgte Kursjud-Bek ham:

"Men hvad hedder du, fremmede?"

"*Sjindi-Gjørursez* [Note 42)]."

"Det var da et snurrigt navn!" udbrød Kursjud leende; "det er så mænd første gang i mit liv, jeg har hørt noget lignende."

"Ja, da min moder gik frugtsommelig med mig og så veerne indfandt sig, kom mange af naboerne til døren for at forhøre, om Gud havde skænket hende en søn eller en datter, og så svarede de dem alle: "*Sjindi-Gjørursez.*" Deraf kommer det nu, at jeg har fået det navn."

Derpå tog han en saaz og begyndte at synge:

"I staden Khalaf har jeg drukket ægyptisk vin; men Gud gav mig vinger, og jeg fløj hid på tre dage."

Ved at høre dette trak Kursjud-Beks broder, der ikke var helt normal, sin dolk, og råbte: "Du lyver! Hvor er det muligt, at nogen på tre dage skulle kunne komme fra Khalaf hertil?"

"Hvorfor vil du dræbe mig?" sagde Asjik. "Vi sangere har jo dog sangens privilegium, og jeg forlanger jo intet af jer; I kan jo så tro mig eller lade være!"

"Lad ham kun blive ved!" sagde brudgommen, og Asjik-Kerib sang videre:

"Min morgenbøn forrettede jeg i Arzinjân-dalen, min middagsbøn i staden Erzerum; ved solens nedgang forrettede jeg min bøn i staden Kars og min aftenbøn her i Tiflis. Allah gav mig vinger, og jeg fløj hid, men Gud give, jeg var blevet et offer for den hvide ganger, der fo'r afsted som linedanseren på sin line, fra bjerget ned i afgrunden og fra afgrunden op på bjerget! Mevlean [Note 43)] gav Asjik vinger for at han kunne flyve – til Magul-Megeris bryllup."

Magul-Megeri, der havde kendt ham på stemmen, kastede nu både giften og dolken fra sig af bare glæde.

"Så således holder dit din ed?" sagde en af hendes veninder. "Og det var dig, der i nat skulle være Kursjud-Beks kone!"

"Ja, I har ikke genkendt, men *jeg* har genkendt den mig så kære stemme," svarede Magul-Megeri, og derpå tog hun en saks og klippede forhænget over.

Da hun nu også med øjnene havde overbevist sig om, at det var Asjik-Kerib, udstødte hun et glædesskrig og kastede sig om hans hals, og begge segnede bevidstløse om. Kursjud-Beks

broder styrtede sig over dem i den hensigt at gennembore dem begge med sin dolk, men Kursjud-Bek trak ham bort og sagde:

"Slå du dig kun til tåls, og vid, at hvad der ved et menneskes fødsel blev skrevet på hans pande, det undgår han ikke!"

Da Magul-Megeri atter kom til sig selv, blev hun ganske blodrød af skamfuldhed, skjulte sit ansigt i sine hænder og løb tilbage bag forhænget.

"Ja, nu ser jeg tydeligt, at du er Asjik-Kerib," sagde brudgommen, "men sig mig engang, hvorledes det dog gik til, at du kunne tilbagelægge så lang en vej i så kort en tid!"

"Til bevis på sandheden," svarede Asjik, "vil jeg påtage mig at kløve en sten med min sabel, og såfremt jeg lyver, må min hals blive tyndere end et hår! Men som det bedste bevis skal jeg, når I bringer mig en blind kvinde, der i syv samfulde år ikke har haft sit syn, give hende dette tilbage igen."

Da Asjik-Keribs søster, der stod uden for døren i gangen, hørte denne tale, løb hun i en hast hjem til moderen.

"Moder!" sagde hun, "jo, det er ganske vist: det er Asjik-Kerib, din søn og min broder," og derpå tog hun den gamle ved hånden og førte hende hen til brudehuset.

Asjik tog nu jorden frem af sin brystdug, opløste den i vand og smurte moderens øjne med det med de ord: "Skuer nu alle, hvor mægtig og stor Khader-Ilias er!" og i samme øjeblik fik hans moder sit syn igen. Efter dette fordristede ingen sig mere til at tvivle om sandheden af hans ord, og Kursjud-Bek afstod ham uden indvendinger den skønne Magul-Megeri.

Da sagde Asjik-Kerib til ham i sin glæde:

"Hør nu, Kursjud-Bek, jeg vil se at trøste dig for dit tab! Min søster her står i skønhed ikke tilbage for din tidligere forlovede;

jeg er rig, så hun skal heller ikke komme til at stå tilbage for hende i sølv og guld; tag du derfor hende, og gid I så må blive lige så lykkelige som jeg og min dyrebare Magul-Megeri!"

Shtoss: Fragment af en ufuldendt fortælling

1

Hos grevinde V… var der netop en musikalsk aftenunderholdning. Hovedstadens bedste kunstnere betalte med deres kunst for den ære at blive optaget i denne aristokratiske kreds, og foruden dem bemærkede man desuden iblandt gæsterne adskillige litteratorer og lærde, et par unge uadelige damer, nogle adelige frøkener og matroner, en gardeofficer og omtrent en halv snes hjemmefødte løver, der stod enten i døren til det næste selskabsværelse eller omkring kaminen. Alt gik sin jævne gang; der var hverken kedeligt eller muntert.

Netop i samme øjeblik som en nysankommen sangerinde trådte hen til royalen og gav sig til at vende og dreje på noderne, kom en af gæsterne, en ung kone, til at gabe, rejste sig fra sit sæde og gik ind i det næste værelse, der for øjeblikket lod til at være tomt. Hun var sortklædt, af middelhøjde, velbygget, langsom og magelig i sine bevægelser; det lange, sorte, yppige hår overskyggede hendes endnu ungdommelige, regelmæssige, men blege ansigt og på dette ansigt lyste tankens stempel.

"God aften, hr. Lugin! De her?" sagde fru Minskoj – således hed damen – til en herre, som hun traf derinde. "Jeg keder mig … Fortæl mig et eller andet nyt!" og med disse ord tog hun plads på en divan ved siden af kaminen. Herren satte sig ved

siden af hende, men svarede intet. De var de eneste i værelset, og Lugins ligegyldige tavshed viste om ikke andet, så at han ikke hørte til hendes tilbedere.

"Hvor her er kedeligt!" gentog fruen og gabte igen. – "Som De ser, gør jeg ingen ceremonier med Dem," tilføjede hun derpå.

"Og jeg lider af spleen!" svarede Lugin.

"De længes nok efter Italien, ikke sandt?" bemærkede hun efter nogle øjeblikkes tavshed. Lugin hørte imidlertid slet ikke dette spørgsmål, men idet han lagde det ene ben over det andet, og idet han uvilkårligt fæstede sit blik på sin naboerskes marmorhvide skuldre, vedblev han: "Ja, tænk Dem blot, hvilken ulykke der har ramt mig, og værre kunne det da heller ikke godt gå en mand, der, som jeg, har helliget sig til malerkunsten: i hele fjorten dage er alle ansigter forekommet mig gule, og vel at mærke kun ansigter! Ja, var det endda alle genstande, så var der dog nogen harmoni i en sådan almindelig kolorit, så kunne jeg jo bilde mig ind, at jeg befandt mig i et galleri, der blot indeholdt malerier af den spanske skole – men nej! Alt andet er ganske som før; det er blot ansigterne, der har forandret sig; ja det går endog undertiden så vidt, at det forekommer mig, som om folk bærer citroner på deres skuldre i stedet for hoveder."

Fru Minskoj smilede.

"De skulle spørge en læge til råds!" sagde hun endelig.

"Det er noget, som lægerne intet råd ved for: det er spleen!"

"Så forelsk Dem i en eller anden!"

I det blik, der ledsagede disse ord, lå der noget der ligesom syntes at sige: "Jeg kunne have stor lyst til at pine ham lidt."

"Ja, men i hvem?"

"I mig, for eksempel!"

"Nej! Det ville kede Dem at kokettere med mig, og jeg vil tilstå Dem ganske oprigtigt, at forelsket i mig kan ingen dame blive."

"Men den italienske grevinde da – ja, hvad var det nu hun hed? – hende, der fulgte med Dem fra Neapel til Milano?"

"Ser De," svarede Lugin tankefuld, "jeg slutter altid fra mig selv til andre, og jeg er overbevist om, at jeg så ikke tager fejl. Det er ganske sandt, at det er hændet mig, at jeg har fremkaldt hos en eller anden dame alle tegn på ægte lidenskab; men da jeg nu meget godt ved, at sligt kun er at tilskrive en vis kunstfærdighed, en vis rutine i, netop i det belejlige øjeblik at anslå visse strenge i det menneskelige hjerte, så glæder jeg mig aldrig rigtig over min lykke. Jeg har tit og ofte spurgt mig selv, om jeg kunne forelske mig i et grimt fruentimmer, men svaret er altid blevet benægtende; men da jeg nu selv er grim, vil følgelig intet fruentimmer kunne forelske sig i mig. Det er jo ganske klart. En vis aristokratisk følelse er langt mere uddannet hos fruentimmerne end hos os. Det første indtryk udøver over dem en hyppigere og varigere indflydelse. Har jeg endog af og til hos enkelte fremkaldt, hvad man kalder "kaprice", så har det i alt fald kostet mig en utrolig møje og utrolige opofrelser; men da jeg så godt kendte det falske og tomme i den således af mig vakte følelse og kun havde mig selv at takke for den, kunne jeg på min side lige så lidt føle nogen uegennyttig kærlighed; der blandede sig altid lidt ondskab, lidt skadefryd i min lidenskab; dette er beklageligt, det indrømmer jeg gerne; men det er i alt fald sandt!"

"Det er blot Deres behagelige spøg!" sagde fru Minskoj; men idet hun tilkastede ham et flygtigt blik, måtte hun dog

uvilkårligt være enig med ham.

Lugins ydre var, sandt at sige, ingenlunde tiltalende, skønt der i hans øjnes forunderlige udtryk lå megen fyrighed og opvakthed. I hele hans væsen finder vi ikke en eneste af de betingelser, der gør en mand yndet i selskabslivet: han var kejtet og groft bygget; han talte afgørende og afbrudt; det lange og tynde hår på hans tindinger, hans altid skiftende ansigtsfarve – tegn på en vedholdende, hemmelig sygelighed – gjorde, at han så ældre ud end han virkelig var. I tre år havde han i Italien gennemgået en kur for hypokondri, og skønt han ikke blev helbredet, havde han dog i alt fald fundet lejlighed til at drage sig dette ophold til nytte; han var nemlig blevet lidenskabeligt indtaget i malerkunsten. Et medfødt, af tjenestens pligter tilbagetrængt og forfinet talent havde frit og fuldstændigt uddannet og udfoldet sig under Sydens oplivende himmel og ved beskuelsen af de gamle mesteres underfulde værker. Han var vendt tilbage som en ægte kunstner, omend det kun var hans venner, som han indrømmede ret til at nyde godt af hans smukke talent. Hans malerier åndede imidlertid altid en vis uklar, trykkende følelse og bar præg af denne smertens poesi, som vor jammerlige tid har afpresset musens fortrinligste dyrkere.

Det var kun et par måneder siden Lugin var vendt tilbage til Petersborg. Han var i en uafhængig stilling, havde kun meget lidt familie og blot enkelte gamle bekendte i de højere kredse i hovedstaden, hvor han havde i sinde at tilbringe vinteren. Han kom ofte til Minskojs. Fruens skønhed, sjældne begavelse og originale måde at betragte tingene på kunne umuligt andet end gøre indtryk på en mand af forstand og fantasi, men om et

kærlighedsforhold imellem dem kunne der ikke være mindste tanke.

Deres samtale var gået i stå, og det lod til, at de begge sad og lyttede til musikken. Den nysankomne sangerinde sang just Schuberts melodi til Goethes tekst *"Wer reitet so spät"*. Da sangen var til ende, rejste Lugin sig.

"Hvorhen?" spurgte fru Minskoj.

"Jeg må gå nu."

"Det er alt for tidligt."

Han satte sig igen ned.

"Har jeg sagt Dem," sagde han derpå med en vis gravitetisk alvor, "at jeg begynder at gå fra forstanden?"

"Hvad for noget?"

"Ja, det er mit ramme alvor, og for at overbevise Dem om det, skal jeg nu fortælle Dem følgende: I de sidste dage forekommer det mig bestandig, som om jeg hører en stemme, der råber mig i øret hele den udslagne dag, lige fra morgen til aften, og kan De gætte, hvad det er, den siger mig? – en adresse. Nu hører jeg den igen: "I Snedkerstrædet lige ved Kokusjkin-broen i titulærråd Shtoss' hus i lejlighed nr. 27" og det så højt, så højt ... Ja, det er næsten ikke til at holde ud! ..."

Han blev ganske bleg, noget fru Minskoj imidlertid ikke kunne mærke.

"Men ser De da aldrig den, der siger de ord?" spurgte hun adspredt.

"Nej, men stemmen er en klangfuld, klar diskant."

"Hvornår begyndte det da?"

"Ja, det skal jeg, sandt at sige, ikke kunne sige for aldeles afgjort ... for jeg ved det ikke ... og det er netop det forunderlige i

det!" sagde han med et tvungent smil.

"Det må være blodet, der stiger Dem til hovedet og fremkalder en susen for ørene."

"Nej, nej, aldeles ikke! Men kan De sige mig, hvorledes jeg skal blive det kvit?"

"Ja, det bedste middel," sagde fru Minskoj efter et øjebliks eftertanke, "er sikkert, at De går hen til Kokusjkin-broen, søger stedet og nummeret op, at De, da der efter al rimelighed bor enten en skomager, urmager eller anden håndværksmand der, for høfligheds skyld bestiller en eller anden ting hos ham, og at De så, når De igen er kommet hjem derfra, lægger Dem til at sove, så meget mere som De, hvad man tydeligt kan se på dem, slet ikke er rigtig rask," ... tilføjede hun, idet hun med deltagelse betragtede hans angrebne træk.

"De har ret," sagde Lugin mørkt; "jeg tror, jeg går straks."

Med disse ord rejste han sig, tog sin hat og gik.

Hun stirrede forbavset efter ham.

2

En novembermorgen hvilede over Petersborg. Der faldt en tæt sne; husene så skidne og mørke ud; de forbigåendes ansigter havde et gulligt, gustent skær; kuskene på holdepladserne var slumret ind under deres kaners røde tæpper; deres magre hestes våde, lange hår havde filtret sig sammen i totter; tågen gav alle fjerne genstande en vis hvidliggrå farve. På fortovene hørte man af og til den klaprende lyd af galocher og nu og da råben og latter fra en eller anden kælderknejpe, hvor en drukkenbolt blev kastet på døren i en grøn bajs-kaftan og med voksdugskasket på hovedet, scener, forstår sig, som man kun vil

støde på i de mindre ansete kvarterer i staden, som f. eks. ved Kokusjkin-broen. Over denne gik just en mand af middelhøjde, hverken mager eller korpulent eller velbygget, men bredskuldret, iført overfrakke og i det hele taget klædt med smag. Det var virkelig en ynk at se, hvor tilsmudsede hans lakerede støvler var blevet af sne og snavs, noget, han imidlertid, som det lod til, aldeles ikke tog sig af. Med hænderne i lommerne og hovedet forover gik han temmelig langsomt, som om han enten slet ikke brød sig så synderlig om at nå målet for sin vandring, eller også måske slet intet havde. Midt på broen standsede han, løftede hovedet i vejret og så sig om. Det var Lugin. Spor af en vis åndelig træthed var tydelige nok at se i hans medtagne træk, og i hans øjne lyste en hemmelig uro.

"Hvor er Snedkerstræde?" spurgte han en kusk, der just i det samme gik forbi ham, fløjtende en sang og med sit kanedækken om nakken. Kusken stirrede på ham, gav sin hest en snert med enden af sin pisk og gik videre.

Dette forekom ham noget besynderligt. – Skulle der virkelig ikke findes noget Snedkerstræde? – Han forlod nu broen og vendte sig med samme spørgsmål til en dreng, der kom løbende over gaden med en trepægleflaske.

"Snedkerstræde?" sagde drengen: "Jo, så går De lige ned ad Lille Borgergade og derpå drejer De til højre, så er det det første stræde, De støder på."

Lugin blev noget beroliget. Da han var kommet til hjørnet, drejede han til højre og kom snart til et lille skident stræde, der på hver side kun talte en halv snes høje huse. Han bankede på

den første den bedste urtekræmmerbutik, og da kræmmeren kom til døren, spurgte han, hvor Shtoss' hus var.

"Shtoss'? Det ved jeg virkelig ikke, min herre; her i nærheden er det ikke; huset her ved siden af tilhører købmand Blinnikov og det næste ..."

"Ja, men det var Shtoss', jeg ville vide ..."

"Ja, det ved jeg sket ikke – Shtoss'!!" gentog kræmmeren, idet han kløede sig i nakken, og tilføjede derpå igen: "Nej – det navn har jeg aldrig hørt!"

Lugin gav sig nu til selv at undersøge navneskiltene. Der var ligesom noget, der sagde ham, at han straks ved første øjekast ville kunne genkende huset, skønt han aldrig i sit liv havde set det. Han var næsten allerede kommet til enden af strædet, uden at noget skilt havde vakt hans opmærksomhed. Da han med ét ganske tilfældigt kom til at kaste blikket over på den modsatte side af gaden og oven over en port fik øje på en aldeles ny, endnu ubeskreven, blikplade. I porten gik portneren i en lang forslidt kaftan, med langt gråt skæg, uden hue på og med et smudsigt forklæde på, i færd med at feje sneen bort.

"Hej, portner!" råbte Lugin til ham.

Portneren mumlede noget imellem tænderne.

"Hvis er dette hus?"

"Det er allerede solgt!" svarede portneren.

"Ja, men hvis var det da?"

"Hvis? Købmand Kisejkins!"

"Det er ikke muligt; det må have været Shtoss'!" udbrød Lugin uvilkårligt.

"Nej vist ikke! Som De hører *var* det Kisejkins, men *nu* er det Shtoss'!" svarede portneren uden at se op.

Lugin lod med ét hænderne synke.

Hans hjerte bankede heftigt, ret som om han anede en ulykke. Skulle han fortsætte sine undersøgelser? Var det ikke bedre at standse i tide? – Den, der aldrig har befundet sig i en lignende stilling, vil have vanskeligt ved at sætte sig ind i den. Nysgerrighed har jo, som det hedder sig, engang styrtet menneskeslægten i fordærvelse, og den er endnu den dag i dag vor mægtigste lidenskab, og det i den grad, at alle vore andre lidenskaber kan forklares af den. Men ikke nok med det: der gives tilfælde, da det hemmelighedsfulde i en eller anden genstand giver nysgerrigheden en ganske usædvanlig magt, så at vi, ligesom stenen, der af en kraftig hånd bliver kastet ned ad bjerget, kommer aldeles i dens vold og ikke kan standse førend i dybet, der venter os.

Lugin blev stående længe foran porten. Endelig vendte han sig atter til portneren med det spørgsmål:

"Bor den nye vært her?"

"Nej!"

"Hvor da?"

"Ja, det må Gud vide!"

"Så har du ikke længe været portner her?"

"Jo, jeg har været her længe."

"Bor der da ingen her?"

"Jo!"

"Sig mig engang," vedblev Lugin efter nogle øjeblikkes tavshed, idet han trykkede portneren en sølvrubel i hånden; "sig mig engang: hvem bor i lejlighed nr. 27?"

Portneren satte sin kost fra sig, tog rublen og stirrede stift på Lugin.

"Nr. 27?" sagde han derpå. "Hvem der bor der? ... Den har jo stået ledig i Gud ved hvor mange år."

"Så har der vel ingen villet have den?"

"Ja, hvad mener De med det, min herre? Den har altid haft lejere nok."

"Men du sagde jo netop, at der ingen havde boet der."

"Ja, Gud må vide, hvorledes det er gået til; men der har ingen boet i den; de har altid lejet for et år, men er ikke flyttet ind."

"Nå, men hvem lejede da sidst?"

"En oberst; ja hvad var det nu han hed?"

"Hvorfor boede han der da ikke?"

"Ja, han ville også have flyttet ind; men så blev han, efter hvad man sagde, sendt ud til et eller andet guvernement, og lejligheden stod igen ledig efter ham."

"Og før obersten?"

"Før ham havde en baron lejet den, en tysker; men han flyttede heller ikke ind: han døde, efter hvad man sagde."

"Og før baronen?"

"Før baronen havde en købmand lejet den til sin ... Hm! men han spillede bankerot; håndpengene havde vi imidlertid fået ..."

"Det var da ganske besynderligt," tænkte Lugin ved sig selv.

"Kan jeg få lejligheden at se?"

Portneren så atter stift på ham.

"Ja, hvorfor ikke? Det kan De godt!" svarede han og vraltede derpå afsted efter nøglerne.

Han kom straks igen tilbage og førte derpå Lugin op på første sal, ad en bred, men temmelig beskidt trappe. Hans nøgle peb i den forrustne lås, og døren gik op. En lugt af fugtighed kom dem i møde. De trådte indenfor. Lejligheden bestod af fire

værelser og køkken. En del gamle, støvede møbler, der engang havde været forgyldte, var anbragte med jævne mellemrum rundt om ved væggen, der var behængt med tapeter, på hvilke der på en grøn grund forestilledes røde papegøjer og gyldne lyrer. Porcelænskaminerne havde hist og her slået revner. Det i felter malede gulv gav sig på flere steder på en temmelig mistænkelig måde. Imellem vinduerne hang ovale spejle med rammer i rokoko stil, og værelserne havde i det hele taget et vist besynderligt, gammeldags præg. De tiltalte imidlertid Lugin; af hvad grund skal jeg lade være usagt.

I dette øjeblik fik han på væggen i det sidste værelse øje på et portræt i halv figur, der fremstillede en mandsperson på omtrent fyrre år med regelmæssige træk og store grå øjne, iført en boukharisk khalat. I den højre hånd holdt han en guld-snustobaksdåse af en ganske usædvanlig størrelse, og hans fingre var smykket med en mængde ringe. Portrættet så ud til at være malet med usikker, uøvet hånd. Klædedragten, håret, hænderne, ringene, alt dette var temmelig simpelt udført. I ansigtet, navnlig læbernes udtryk, lå der et så forunderligt liv, at man havde ondt ved at vende sit blik fra det igen. Mundlinjen havde noget ganske ejendommeligt, der, langt fra at skyldes kunsten, upåtvivlelig var et værk af den ubevidste produktion og som gav det hele ansigt et næsten ligesom vekslende udtryk af ironi og sorg, ondskab og godmodighed. Er det aldrig hændet Dem, at De på en tilfrossen rude eller i den takkede, kantede skygge, som en eller anden genstand tilfældigvis kastede på væggen, har kunnet skelne en menneskelig profil, undertiden af en uefterlignelig skønhed, men undertiden også af en forbavsende hæslighed? Prøv så engang at overføre det på

papiret, – det vil ikke lykkes Dem. Prøv så med blyanten at afridse denne silhuet, der har gjort et så mægtigt indtryk på Dem, og – hele fortryllelsen vil øjeblikkelig forsvinde. Slige linjer kan menneskehånden aldrig forsætligt drage; blot den allerubetydeligste afvigelse – og det oprindelige udtryk går uigenkaldeligt tabt. Det var navnlig noget sligt mystisk, der åndede i dette portræts træk, noget, som kun geniet eller tilfældet kan skabe.

"Det er besynderligt nok, at jeg først skal få øje på dette portræt netop lige i det samme jeg har erklæret, at jeg lejer lejligheden!" tænkte Lugin.

Han tog derpå plads i en lænestol, sænkede hovedet og faldt i tanker.

Længe stod portneren foran ham og raslede med sit nøgleknippe.

"Nå, min herre?" sagde han endelig.

"Ah!"

"Ja, min herre, såfremt De så lejer den, er De så god at give noget på hånden."

De kom nu overens om lejen. Lugin gav ham nogle penge på hånden og sendte bud til sit logi med ordre til straks at flytte. Selv derimod blev han siddende foran portrættet lige til det blev aften.

Klokken omtrent ni var de nødvendigste sager blevet afhentet fra hans tidligere logi.

"At man ikke skulle kunne bo i denne lejlighed, er blot noget snak," tænkte Lugin ved sig selv. "Vel sandt, at det er forunderligt nok, at ingen af mine forgængere skulle komme til at bo her; men jeg har jo allerede taget mine forholdsregler: jeg

er flyttet ind på stående fod; og hvad var der så vel i vejen? – ikke det mindste!"

Hele tiden lige til klokken tolv var han i fællesskab med sin gamle kammertjener Nikita beskæftiget med at sætte sine sager i orden, og til sovekammer valgte han, hvad vi endnu må tilføje, netop det værelse, hvor portrættet hang.

Førend han gik i seng, trådte han med lyset hen til portrættet for endnu engang at tage det i øjesyn og bemærkede da, at der, i stedet for materens navn, neden under det var anbragt med røde bogstaver ordet "Onsdag".

"Hvad skriver vi i dag?" spurgte han Nikita.

"Mandag, herre!"

"Altså er det onsdag i overmorgen!" sagde Lugin adspredt.

"Ja, herre!"

Af hvad grund han dernæst med ét fik et anfald af vrede må Gud vide; nok, han stampede pludselig i gulvet og råbte til den gamle tjener et vredt:

"Pak dig!"

Den gamle Nikita rystede på hovedet og gik.

Lugin gik derpå i seng og faldt straks i søvn.

Næste dags morgen flyttedes hans øvrige sager ind, hvoriblandt adskillige ufuldendte malerier.

3

Iblandt Lugins ufuldendte malerier, af hvilke de fleste kun var små, var der dog ét større. På et med kul- og kridtstreger overmalet og med en kanelgrå farve grundet lærred var der skitseret et kvindehoved, der ville have tildraget sig kenderes opmærksomhed; men uagtet den korrekte tegning og livlige

kolorit gjorde det dog ved et vist ubestemt udtryk i blikket og i smilet et ingenlunde behageligt indtryk på beskueren. Det var tydeligt at se, at Lugin havde tegnet det fra forskellige sider, men ikke havde kunnet tilfredsstille sig selv, for i hjørnerne af lærredet sås det samme hoved oversmurt med grå farve. Det var intet portræt. Måske havde han, som mangen ung digter, der begejstres for en ideal skønhed, søgt at gengive på lærredet sit ideal, en englekvinde, noget, der er så forklarligt i den første ungdom, men sjældent tilfældet med en mand, der har gjort nogen livserfaring. Men på den anden side findes der jo også mennesker, hos hvem forstandens erfaring ikke virker tilbage på hjertet, og til disse ulykkelige poetiske væsener hørte nu netop Lugin. Den mest forslagne bedrager, den mest erfarne kokette ville vanskeligt have kunnet føre ham bag lyset; men selv bedrog han sig dagligt, som om han var så lettroende som et barn. I den sidste tid havde således en fiks idé uophørligt plaget ham, en idé, der var ham så meget mere pinefuld og utålelig, som den i høj grad sårede hans egenkærlighed. Vel sandt, at han var langtfra at være smuk; men på den anden side havde hans ydre dog aldeles ikke noget frastødende, og de, der kendte hans forstand, talent og gode hjerte, fandt endog udtrykket i hans ansigt ret behageligt. Ikke desto mindre havde han nu engang sat sig i hovedet, at han var i den grad hæslig, at hans hæslighed aldeles udelukkede muligheden af, at et fruentimmer kunne elske ham, og han betragtede derfor fruentimmerne som sine naturlige fjender. Den tilfældige imødekommenhed, der blev vist ham, skrev han på bagtankers regning og udlagde selv den tydeligste velvilje på en stødende og tvetydig måde.

Det er ikke min hensigt at undersøge, hvorvidt han måske kunne have ret; jeg anfører det kun af den grund, at en sådan sindsstemning jo noksom kunne undskylde en fantastisk kærlighed til et luftigt ideal, en kærlighed, der på den ene side er den allerulykkeligste og på den anden side den allerskadeligste for en fantasirig mand.

Om tirsdagen hændte der ikke Lugin noget videre mærkeligt: han blev den hele dag siddende hjemme, skønt han egentlig skulle have været et sted henne. Der var med ét kommet en ganske uforklarlig ladhed over ham. Satte han sig til at arbejde, faldt penslen ham af hånden; prøvede han på at læse, gled hans blik blot hen over linjerne uden at han var i stand til at samle sig om indholdet. Det ene øjeblik havde han det med hede, det andet med kulde, og hertil kom endnu hovedpine og susen for ørene. Da det blev mørkt, gav han ikke ordre til at bringe lys, men satte sig ved vinduet, der vendte ud til gården. Udenfor var det mørkt. Kun hans fattige naboers vinduer var svagt oplyste. Således sad han længe. Med ét hørte han en lirekasse, der spillede en gammel tysk vals. Lugin lyttede og lyttede, og blev virkelig ganske melankolsk til mode. Han gav sig til at spadsere op og ned i værelset. En aldrig før følt uro kom over ham. Det var ham snart, som om han skulle briste i gråd, snart som om han skulle bryde ud i latter. Han kastede sig endelig på sengen og kom virkelig til at græde. Hele hans fortid stod med ét levende for ham. Han erindrede sig tydeligt, hvor ofte han var blevet skuffet, hvor ofte han selv havde gjort uret, navnlig imod dem, som han elskede; han erindrede sig, hvilken vild glæde han ofte havde følt i sit hjerte ved de tårer, som han selv havde fremkaldt i øjne, der nu var lukket for evigt, og med skræk blev

han sig med ét bevidst, at han ikke var værdig til en ægte, uegennyttig kærlighed, og dette gik ham så nær, så nær.

Hen imod midnat blev han noget roligere, satte sig hen til bordet, tændte lys, tog et stykke papir og gav sig til at henkaste en eller anden løs skitse. Alt var tyst rundt omkring, og lyset brændte klart og roligt. Han skitserede et oldingehoved, og da han var færdig, frapperedes han over den lighed, han fandt imellem dette hoved og en eller anden person, der var ham bekendt; i det samme kom han til at se på portrættet, der hang foran ham – ligheden var ganske forbløffende. Han kom uvilkårligt til at skælve og vendte sig bort; det forekom ham med ét, som om døren, der førte ind til den tomme gæstestue, knirkede. Det var ham umuligt at få øjnene bort fra den. "Hvem der?" råbte han.

Inden for døren hørtes der nu en slæbende lyd som af tøfler, og i det samme faldt der et stykke kalk fra ovnen ned på gulvet. – "Hvem der?" gentog Lugin med svag stemme.

I dette øjeblik gik døren stille og lydløst op, og et koldt lufttræk stod ind i værelset. I den tilstødende gæstestue var der så mørkt som i graven.

Da døren var kommet helt op, viste der sig i den en figur i en stribet khalat og tøfler. Det var en gråhåret, krumbøjet gammel mand. Hans gang var langsom, og han sank i knæ ved hvert skridt han tog. Hans blege, langagtige ansigt var ubevægeligt, hans læber sammenpressede. Hans dunkle, grå øjne, der var omgivet af en rød rand, stirrede lige ud uden noget bestemt mål. Han tog plads ved bordet lige overfor Lugin, trak to spil kort frem af sin brystlomme, lagde det ene hen til Lugin, det andet foran sig selv og fortrak derpå sine læber til et smil.

"Hvad kan jeg tjene Dem med?" sagde Lugin med fortvivlelsens mod. Hans næver knyttede sig krampagtigt, og han var ikke langt fra at kaste den uventede gæst lysestagen i hovedet.

Gæsten drog et suk.

"Dette er ikke til at udholde!" udbrød Lugin med svigtende stemme. Det begyndte at svimle for ham.

Den gamle gav sig nu til at rokke frem og tilbage på stolen. Hele hans figur forandredes hvert øjeblik; han blev snart mere førladen, snart så godt som ganske stiv, indtil han endelig igen antog sin oprindelige skikkelse.

"Godt!" tænkte Lugin ved sig selv. "Selv om det er et spøgelse, så skal jeg dog i alt fald ikke give tabt."

"Skal jeg give?" sagde den gamle.

Lugin tog det foran ham liggende spil kort og svarede i en spotsk tone: "Ja, men hvad skal vi spille om? Jeg siger Dem forud, at min sjæl sætter jeg ikke på et kort!" (Ved denne ytring troede han at kunne bringe spøgelset fra koncepterne.) "Men har De lyst, så vil jeg holde nogle guldstykker; men jeg er bange for, at de ikke kan være i deres luftige ..."

Denne spot bragte imidlertid ikke vor gamle i den mindste forvirring.

"Og dette holder jeg imod!" sagde han, idet han rakte sin hånd frem.

"Dette?" sagde Lugin, idet han noget ængstelig så derhen. "Hvad for noget *dette*?"

Og ved siden af ham rørte sig noget hvidt, utydeligt, gennemsigtigt.

Han vendte sig bort med væmmelse.

"Så giv da!" sagde han derpå, idet han fattede sig igen, tog nogle guldstykker op af lommen, og lagde dem på et kort. "Jeg holder ubeset!"

Den gamle bukkede, blandede, tog af og gav. Lugin spillede ruder syv ud; men den blev stukket, hvorpå den gamle rakte hånden ud og strøg guldet til sig.

"Om igen!" sagde Lugin ærgerlig.

Den gamle rystede på hovedet.

"Ja, hvad skal det betyde?"

"På onsdag!" var svaret.

"Aha! På onsdag!" råbte Lugin ude af sig selv. "Nej, det bliver der ikke noget af! Om onsdagen vil jeg ikke! I morgen eller aldrig! Hører du?"

Den besynderlige gæst tilkastede ham et gennemtrængende blik og bevægede sig igen uroligt frem og tilbage.

"Godt!" sagde han endelig, rejste sig, bukkede og gik. Døren lukkedes atter lydløst efter ham, og i det tilstødende værelse hørtes igen lyden af hans tøfler, indtil det lidt efter lidt atter blev ganske stille. Blodet steg Lugin voldsomt til hovedet, og han havde en ganske besynderlig, pinlig fornemmelse. Han var ked af, ærgerlig over, at han havde tabt. – "Men jeg lod mig i alt fald ikke gå på af ham!" sagde han, idet han søgte at trøste sig selv. – "Hvor han var bestemt! På onsdag! – Ja, han skal dog ikke slippe fra mig! ... Og så ... hvor lig portrættet dér! ... En forbavsende lighed! ... Ah! Nu forstår jeg det! ... Kun skade, at jeg ikke så nøje til, hvad det var, han holdt!" tænkte han ved sig selv. "Det var tydeligt, at det var noget ganske særegent!"

Ved disse ord faldt han i søvn i sin lænestol.

Næste dags morgen ytrede han ikke et ord til noget menneske om det passerede, blev hele dagen siddende hjemme og ventede med feberagtig utålmodighed på aftenens komme. Henad midnat rejste han sig af sin lænestol, gik ind i det tilstødende værelse, lukkede den dør, der gik ud til gangen, i lås og vendte så igen tilbage til sin plads. Det varede ikke ret længe, førend han atter hørte tøflernes lyd og den gamles hosten, hvis ligagtige skikkelse nu viste sig i døren. Bag ved ham skimtede Lugin endnu en anden, men så utydelig, at han ikke kunne skelne dens omrids. Den gamle satte sig på samme stol som aftenen i forvejen, lagde to spil kort frem, tog af og ville netop til at give, uden, som det syntes, at vente sig nogen protest fra Lugins side. I hans blik strålede en ganske usædvanlig tillidsfuldhed, som om han var i stand til at se ind i fremtiden.

Ligesom paralyseret under indflydelsen af hans grålige, magnetiske øjne ville Lugin netop til at kaste et par halve imperialer på bordet, da han med ét betænkte sig.

"Nej, tillad mig!" sagde han, idet han lagde sin hånd over spillet.

Den gamle blev siddende ubevægelig.

"Ja, hvad var det nu, jeg ville sige! Ja, tillad mig!" og her standsede han atter i det.

Til sidst lykkedes det ham, med den yderste anstrengelse, ganske langsomt at fremføre følgende ord:

"Nu vel! ... Jeg vil spille med Dem ... jeg modtager udfordringen ... jeg er ikke forknyt ... men kun på den betingelse, at jeg får at vide, hvem det er, jeg har den ære at spille med. Deres navn?"

Den gamle smilede.

"Ja, på anden betingelse spiller jeg ikke," vedblev Lugin, hvis sitrende hånd imidlertid med det samme trak et kort af spillet.

"Shtoss? Note 44)" sagde den ubekendte med et spotsk smil.

"Shtoss? Nej virkelig!" Og i sin forskrækkelse lod han med ét hænderne synke.

I det samme øjeblik fornemmede han ligesom et vist frisk, aromatisk åndedræt, hørte ligesom en sagte raslen, et uvilkårligt suk og mærkede en let, ildfuld berøring. En besynderlig, sød og dog tillige smertelig fornemmelse gennembævede ham; han vendte øjeblikkelig hovedet om, men fæstede straks igen sit blik på kortene; men dette hastige, flygtige blik ville allerede have været nok til at bringe ham til at tabe alt. Det var et ganske vidunderligt fortryllende syn: et strålende kvindeligt hoved bøjede sig over hans skulder; hendes læber tav; men i hendes blik lå der en uudsigelig sorg. Hun tog sig ud imod den mørke væg ret som morgenstjernen i østens tåger. Livet havde aldrig kunnet frembringe noget så luftigt, overjordisk, døden aldrig borttaget fra verden en sådan fylde af flammende, glødende liv: det var intet jordisk væsen – det var farver og lys i stedet for former og legeme, varm ånde i stedet for blod, tanke i stedet for følelse; men på den anden side var det lige så lidt et tomt, løgnagtigt gøglebillede; for i dets utydelige træk åndede en stormfuld, heftig lidenskab, begær, sorg, kærlighed, frygt, håb, kort sagt, det var en af disse vidunderlige skønheder, som en ungdommelig fantasi ene er i stand til at fremtrylle, og foran hvilke vi, aldeles grebet af den strålende vision, uvilkårligt brister i gråd, og beder og føler en dyb salighed, uden at vide hvorfor, en af disse dejlige skabninger af et ungdommeligt geni, der, for at prøve sin kraft,

så at sige skaber sig en ny natur, bedre og fyldigere end den, i hvis lænker det er smedet.

Lugin var i dette øjeblik aldeles ude af stand til at gøre sig rede for, hvad der foregik med ham, men fra dette øjeblik af tog han den faste beslutning at spille, indtil han vandt. Dette mål blev med ét hans livsopgave, og han følte sig så glad, så vel ved det.

Den gamle gav imidlertid. Lugins kort tabte, og gæstens blege hånd tog de to halve imperialer fra bordet.

"I morgen!" sagde Lugin.

Den gamle udstødte et dybt suk, men nikkede imidlertid med hovedet til tegn på sit samtykke og begav sig derpå bort igen på samme måde som aftenen i forvejen.

Hver nat i løbet af en måned gentoges nu denne scene. Lugin tabte hver nat, men uden at bryde sig synderligt om det, da han var aldeles overbevist om, at han til sidst måtte vinde, hvorfor han også bestandig fordoblede sin indsats. Vel tabte han i ét væk, men til gengæld mødte han også i ét øjeblik hver nat dette blik og dette smil, for hvilket han var rede til at ofre alt her i verden. Han skæmmede sig imidlertid forfærdeligt. Hele den udslagne dag sad han hjemme, indelukket på sit værelse, og ofte spiste han ikke engang til middag. Han ventede blot på natten som en elsker venter gensynets øjeblik, og hver nat blev han så også belønnet med et stedse ømmere blik, med et stedse venligere smil. Det lod til, at *hun* – jeg ved ikke, hvad jeg skal kalde hende – som om *hun* tog en levende del i spillet; det lod til, at *hun* med utålmodighed ventede det øjeblik, da hun ville kunne frigøre sig fra den utålelige gamle, og hver gang Lugins kort tabte, fæstede hun med et sørgmodigt udtryk sit

lidenskabelige, dybe blik på ham, ret som om det skulle sige: "Blot mod! Fortvivl ikke, men bliv ved! Jeg er din, hvordan det så end går; jeg elsker dig!" Og en tavs, dyb sorg kastede bestandig sin skygge over hendes foranderlige træk. Hver gang, de skiltes ad, skar det Lugin i hjertet, og han følte fortvivlelsens kvaler. Han havde allerede måttet sælge af sine ting for at holde spillet gående, og han så det øjeblik nærme sig, da han ingen indsats mere ville kunne gøre. Det var på høje tid at tage en beslutning, og den tog han også.

Sasjas barndom

– et fragment

De følgende blade indeholder en dames historie, som De alle har set, og som dog ingen af Dem har kendt. De har set hende så godt som dagligt på baller, i teatret, på promenaden, i hendes eget hjem. Nu er hun allerede for længere tid siden aftrådt fra den store verdens skueplads. Hun er nu tredive år og har trukket sig tilbage på sit gods, men da hun endnu kun var tyve, beskæftigede hele Petersborg sig ivrigt med hende gennem en hel vinter. Dog – dette er noget, der nu er aldeles glemt, og så meget des bedre! da jeg ellers ikke ville kunne lade denne min fortælling trykke. Man hørte dengang mange forskellige domme om hende. De ældre matroner sagde således, at hun var overordentlig snu og listig, hendes veninder, at hun var særdeles godmodig, de unge damer, at hun var en kokette, og de gamle herrer smilede blot betydningsfuldt ved at høre hendes navn nævne, men sagde intet. En anden besynderlighed må jeg endnu anføre. Mens nogen beklagede, at en så regelmæssig og blomstrende skønhed aldeles manglede udtryk, påstod andre, at hun rigtignok aldeles ikke var smuk, men at det uforklarligt tiltrækkende i hendes ansigts udtryk erstattede alle hendes øvrige mangler. Hertil kom, at hendes mand, der allerede var omtrent ved de halvtreds, førte grevetitel og havde en, rigtignok omtvistet, betydelig formue. Alt dette tilsammen var, som det synes, tilstrækkeligt til at forskaffe en ung kone dette noget tvetydige, flygtige ry, som de

alle så begærligt jager efter og som så mange af dem kommer så dyrt til at betale.

I sine detaljer vil min fortælling ingenlunde blive moralsk; men så meget tør jeg i alt fald indestå Dem for, at der vil gå en dyb, moralsk grundtanke igennem den, noget, der næppe vil undgå nogen læser, det skulle da være unge attenårs pigebørn, men dem giver man jo ikke en sådan bog i hænde, og skulle de tilfældigvis få den at se, så beder jeg dem herved, efter læsningen af disse linjer at lukke den igen, og ikke at gemme den under deres hovedpude til natten, da den kun vil skaffe dem slemme drømme. Unge koner vil rimeligvis, når de har gennemlæst disse blade og deres åbenhjertige bekendelser, lade mine beskrivelser og bemærkninger vederfares ret, vel erindrende selv at have oplevet noget lignende; men dette er i alt fald noget, som de vil beholde for sig selv, hvorimod mangen ung laps rimeligvis vil søge at få folk til at tro, at han har oplevet lignende eventyr i en alder, da, i det mindste hvad majoriteten af hans lige angår, sligt umuligt har kunnet hændes dem. Så godt som alle klager over det ensformige i fruentimmernes liv, men de glemmer rent, at for at opleve eventyr må man opsøge dem og for at kunne det må man enten drives dertil af en stærk lidenskab eller være en af disse urolige, videbegærlige karakterer, der er rede til at ofre deres liv hundrede gange om så var, blot for at finde løsningen på en eller anden tilsyneladende højst uinteressant gåde, men på bunden af hvilken der rimeligvis skjuler sig en anden, da jo så godt som alt her i verden er et mysterium for os, og den, der indbilder sig at kunne gætte en andens hjerte eller lære alle detaljer i sin fortroligste vens liv at kende, han tager højlig fejl. Ethvert

hjerte, ethvert liv gemmer på en eller anden følelse, en eller anden begivenhed, som det aldrig betror nogen anden, og det netop følelser og begivenheder, der hører til de allervigtigste og i almindelighed giver karakteren og handlemåden dens hemmelighedsfulde retning.

I vor ligegyldige tidsalder findes der just ikke mange videbegærlige eller lidenskabelige mennesker, men for omtrent en halv snes år siden fandtes der i Petersborg en sådan særling, som skæbnen ligesom med forsæt bragte i berøring med den gådefulde kvinde, hvis historie jeg nu skal til at fortælle Dem.

Alexander Sergejevitch Arbenin var tredive år gammel, en alder, hvor manden står i sin fulde kraft og modenhed, såfremt hans ungdom ellers ikke er henlevet enten alt for stormfuldt eller alt for roligt. Det er en bekendt sætning, at uensartede årsager i naturen ofte frembringer ensartede virkninger: en hest kan være ude af stand til at støtte på sine ben enten af mangel på bevægelse eller af for voldsom en bevægelse.

Hvorledes Arbenin havde tilbragt sin ungdom, skal jeg nu gå over til at fortælle.

Og lad os så helst begynde med begyndelsen!

Han var født i Moskva. Kort efter at han var kommet til verden blev hans moder af ubekendte årsager skilt fra hans fader. Efter at have sammenholdt alle de rygter, der cirkulerede i staden om denne sag, kommer man dog ikke til andet pålideligt resultat, end at det var Sergej Vasiljevitch, der skilte sig fra sin kone.

Sasja [Note 45)] blev hos faderen. – Da han var et år gammel, satte man ham med hans guvernante og amme i en karet, der bragte ham til et landgods ved Simbirsk, hvor Sergej

Vasiljevitch kort efter selv begav sig hen og opslog sin bopæl. Godset lå ved Volga. Fra gården ned til floden strakte der sig en frugthave. Fra balkonen havde man udsigt over de på lavlandssiden omspredte landsbyer, over de blånende stepper og gulnende marker. Om foråret ved højvande forvandledes floden til et hav, besået med skovbesatte øer. Barkene med deres hvide sejl fløj hen over den i alle retninger, og om aftenen genlød flodskippernes sange over alt. Gården selv lignede alle andre herregårde: den var af bindingsværk med en mezzanin-etage, og overmalet med en gul farve. Gårdspladsen var omgivet med lange, enetages fløje, der indeholdt vognremiser, stalde etc., og uden om dem igen med en vold, hvorpå der hist og her stod nogle nøgne vantrevne grædepile. I dens midte stod en gynge, som gårdens folk flokkedes omkring om søndagen, og man kunne da ved lejlighed få at se, at et par piger tog sæde på det imellem to meget mistænkeligt udseende reb hængende bræt, og at derpå to allerkæreste lakajer hver tog fat i sin ende af et tykt tov og gyngede det lille par op i vilden sky. Når så de forskrækkede piger gav sig til at skrige, klappede karlene i hænderne, og alt var idel lystighed og munterhed. Jeg må her bemærke, at en sådan gynge midt på gårdspladsen i alt fald altid er et tegn på et faderligt-mildt herskab, og det kan således være ret morsomt at erfare, hvorledes fremmede dømmer om det. I en franskmands rejseerindringer fra Rusland læste jeg for kort tid siden, at der midt på vore herregårdes gårdsplads i almindelighed var rejst – en galge. Vor franskmand var imidlertid skarpsynet nok til at gøre den bemærkning, at sligt i alt fald måtte være lovstridigt, da dødsstraffen jo var afskaffet i Rusland. De stakkels gynger!

Bønderne på Arbenins gods levede for størstedelen af fiskeri. Når en storm indtrådte, kunne man se fiskernes koner og døtre løbe grædende langs med strandbredden; i de varme sommerdage badede flokke af bønderpiger sig i Volgas kølige bølger; deres blonde hår dukkede snart hist, snart her op af bølgeskummet, og deres skraldende latter genlød over alt. Om vinteren satte tjenestepigerne sig ind og syede og strikkede i barnestuen, dels på grund af, at opsynet med det kvindelige tyende var overdraget Sasjas guvernante, og dels også for at være til morskab for barnet, og virkelig: Sasja fandt sig overordentlig tilfreds i deres selskab. De kærtegnede ham og kyssede ham om kap; de fortalte ham historier om røverne ved Volga, og hans fantasi fyldtes allerede tidligt med en vild tapperheds underværker, med mørke skildringer og menneskefjendske forestillinger. Han blev ked af sit legetøj og gav sig til at fantasere og drømme. Da han var seks år gammel, kunne han sidde og stirre på solen, når den gik ned i vest blandt purpurfarvede skyer, og en uforklarlig sød følelse bemægtigede sig allerede hele hans væsen, når fuldmånen skinnede gennem vinduet ind på hans leje. Han følte trang til at man kælede for ham, kyssede ham, kærtegnede ham; men hans gamle amme havde sådanne grove hænder! Hans fader beskæftigede sig slet ikke med ham; han befattede sig udelukkende med landhusholdningen og med jagt. Sasja var imidlertid ret et forkælet, egenrådigt barn. Da han var syv år gammel, forstod han allerede fortræffeligt at skænde på lakajen, når han var ulydig, og med en stolt mine og et foragteligt smil at spotte over den tykke kokkepiges kejtede smigrerier.

Imidlertid havde også den os alle medfødte ødelæggelseslyst udviklet sig hos ham i en usædvanlig grad. I haven knækkede han buskene og spredte grenene over gangene. Det var ham en sand tilfredsstillelse at dræbe en ulykkelig myg, og han kunne ret inderligt glæde sig ved med en sten at kaste en stakkels høne overende. Gud må vide, hvad retning hans karakter ville have taget, såfremt han ikke havde fået hjælp i – mæslingerne, en sygdom, der i hans alder ofte er meget farlig. Vel slap han derfra med livet; men sygdommen lod en fuldstændig svækkelse tilbage: han kunne ikke gå, ja ikke engang så meget som løfte en ske til munden. Hele tre år tilbragte han i denne sørgelige tilstand, og havde han ikke af naturen haft en jernkonstitution, ville han efter al sandsynlighed være bukket under. Denne sygdomstilstand havde overordentlig vigtige følger og udøvede en mærkelig indflydelse både på hans hoved og hjerte: den lærte ham *at gruble*. Berøvet muligheden af at beskæftige sig med børns sædvanlige tidsfordriv, begyndte han at søge adspredelse og beskæftigelse i sig selv. Fantasien blev ham et nyt legetøj. Det er ikke for intet, at man lærer børn, at man ikke må spøge med ild; men, ak! der var ingen, der hos Sasja anede denne skjulte ild, der lidt efter lidt omspændte det stakkels barns hele væsen. Ved lange søvnløse nætter, tilbragt i feberhede imellem de næsten kvælende-varme puder, var han allerede så nogenlunde blevet vant til at bære legemlige lidelser og søge sin trøst i fantasier og drømmebilleder. Han tænkte sig således, at han var en røver ved Volga og tilbragte sit liv snart på de friske, blå bølger, snart i de mørke skove, under kampens larm, i natlige overfald, ved lyden af sange, under stormens vilde hyl. Det er ikke usandsynligt, at denne tidlige udvikling af

hans åndelige evner har været en ikke ringe hindring for, at han genvandt sit helbred. – – –

Om "Vor tids helt"

Forfatter: Michaïl Jurjevitj Lermontov (1814-1841).

Org.titler og udgaver:

Vor tids helt: *Герой нашего времени*. 1. udg. 1840, 2. udvidede udgave 1842, 3. udg. 1843. Flere af de enkelte dele havde tidligere været udgivet i "*Отечественных записках*" (~ "Noter til Fædrelandet").

Asjik-Kerib: *Ашик-Кериб*. Skrevet 1837, udg. posth. 1846 i "*Вчера и сегодня*" *(I går og i dag)* bd. 2.

Shtoss: *Штосс*, ant. skrevet 1841, udg. posth. 1845 i "*Вчера и сегодня*" *(I går og i dag)*

Sasjas barndom: "*Я хочу рассказать вам*", ant. skrevet 1836, udg. posth. 1845 i bogen "*Вчера и сегодня*" *(I går og i dag)* bd.1.

Denne udgave efter:

Vor tids helt. Roman af Lermontoff. Oversat fra russisk af W. Gerstenberg. A. Christiansens Kunstforlag. København og Kristiania, 1897.

Asjik-Kerib, Shtoss, Sasjas barndom: Fra *Vor Tids Helt. En Fortælling af M. Lermontoff. Med et Tillæg, indeholdende en mindre Fortælling og et Par Fragmenter af samme Forfatter.* Efter det Russiske ved E. M. Thorson. Jacob Lunds Forlag, København 1856.

Oversættere: W. Gerstenberg (1844-1912), E. M. Thorson (1816-1889)

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Efter illustration af Rasmus Christiansen (1863-1940) fra udgaven Christiansens Kunstforlag 1897. (Farvelægningen er foretaget til denne udgave).

ISBN 978-87-7628-171-7

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-405-4 (Ølstykke 2015).

© 2025 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1:

Grusien: Et landskab i russisk Transkaukasien, på sydsiden af Kaukasus. I dag ~ Georgien. *Overs.anm./Red.anm.*

Note 2:

Teljega: En bondevogn.

Note 3:
Alexej Petrovitch: General Jermolov, der i 1820erne havde overkommandoen i Kaukasus. *Overs.anm.*

Note 4:

Linjebataljon: De regulære bataljoner, der lå langs rigets asiatiske grænser. *Overs.anm.*

Note 5:

Osseterne er en stamme, der bor på sydsiden af Kaukasus ved Rion-flodens kilder. Deres sprog hører til den indo-europæiske stamme. *Overs.anm.*

Note 6:

Kabardere og tjetjenere: Tjerkessiske stammer. Kabarderne bebor det nuværende Stavropol; tjetjenerne hører hjemme i det skovrige bjerglandskab Tjetchna på den nordlige skråning af Kaukasus. *Overs.anm.*

Note 7:

Busá: En gæret drik af boghvede- og havremel. *Overs.anm*.

Note 8:

Fredeligsindet fyrste: En høvding, der har svoret Rusland huldskab og troskab. *Overs.anm.*

Note 9:
Balalajka: En langhalset, to- eller trestrenget guitar med trekantet resonansbund. I Kaukasus fremstilles instrumentet af et udhulet græskar. *Overs.anm.*

Note 10:

Dhjigita: Hos tjerkesserne en betegnelse for en kæk og forvoven rytter. *Overs.anm.*

Note 11:

Abreker kaldes de tjetjener, der sætter over Terek for at røve og plyndre på den russiske side af floden. *Overs.anm.*

Note 12:

En tatarisk kaftan, der når ned over knæene. *Overs.anm.*

Note 13:

Giaurer = Vantro. *Overs.anm*.

Note 14:

Aul: Tatarisk landsby. *Overs.anm.*

Note 15:

Krestovaja/Mont Christophe: Substantivet krestj (kors) danner adjektivet krestovaja. Krestovaja-bjerget betyder altså Korsbjerget. Af egennavnet Christophe, på russisk: Kristofor, dannes adjektivet kristoforova. Herfra stammer Gambas fejltagelse. *Overs.anm.*

Note 16:

Tchertova kunne *tilsyneladende* være afledet af tchort (djævel) og ville herefter betyde Djævlebjerget. *Overs.anm.*

Note 17:

Tcherta: Linje, grænse. *Overs.anm*.

Note 18:

Indbyggerne i Dagestan, et landskab på nordvestsiden af Kaukasus, kaldes lesghiere. *Overs.anm.*

Note 19:

Taman: En lille søstad, der ligger på en landtange øst for Kertj-strædet og lige over for halvøen Krim. *Overs.anm.*

Note 20:

Gelendchuk: En lille by, som ligger ved Det sorte Hav i det kubanske kystdistrikt. *Overs.anm.*

Note 21:

Almindelig linjeofficer: I Rusland indtager gardeofficererne en ganske anden social stilling end linjeofficererne. Garderofficeren har guld- eller sølvfelt i epauletten, hos linjeofficeren er feltet derimod af klæde. *Overs.anm.*

Note 22:

Fadermorder: en høj, stivet skjortekrave. *Overs.anm*.

Note 23:

Junker: Officersaspirant. *Overs.anm.*

Note 24:

Georgsordenens sølvkors gives til underklasserne for tapperhed. *Overs.anm.*

Note 25:

Moujik: Fransk gengivelse af det russiske musjik, dvs. den russiske betegnelse for bonden. – Bonden i Rusland lader skægget vokse og skiller sit lange hår i midten. *Overs.anm.*

Note 26:

Kosakkernes vagttårne: Små trætårne, der ligger ude på stepperne og tjener til udkig. *Overs.anm.*

Note 27:

Dragonkaptajn: Den russiske eskadronschef bærer titlen kaptajn. *Overs.anm.*

Note 28:
Kislovodsk: Et kurbadested i nærheden af Pjatigorsk. Mineralvandet i Kislovodsk benyttes som en efterkur. *Overs.anm.*

Note 29:
Titulærråd: En af de laveste grader i den russiske rangforordning. *Overs.anm.*

Note 30:

Forstandens kolde klare blik … etc.: Slutningslinjerne af Pusjkins versroman *Eugen Onegin*. *Overs.anm.*

Note 31:

Ivan Ignatjevitch: Foruden for- og efternavn bærer enhver russer et af faderens fornavn afledet patronymium. Her er patronymiet: Ignatjevitch; på dansk: Ignats' søn. Russere, som står på en nogenlunde bekendt fod med hinanden, tiltaler hinanden med fornavn og patronymium. Når Ivan Ignatjevitch forestilles, uden at hans efternavn nævnes, er det en uhøflighed. *Overs.anm.*

Note 32:

Stanitsa: Kosaklandsby. *Overs.anm.*

Note 33:

Serbiske afstamning: De serbiske *efternavne* ender så godt som altid på –itch. *Overs.anm.*

Note 34:
Det hasardspil, der her omhandles, er farao. En af spillerne overtager banken og sætter en større sum kontant i den. De, der spiller mod banken, får hver tretten kort fra toeren til esset og besætter et eller flere af disse efter behag. Derefter lægger bankøren op; dette består i, at han af et fuldstændigt spil kort skiftevis lægger kortene til venstre og højre for stammen. Kommer ved oplægningen et af de kort, modspilleren har besat, til venstre, har denne tabt sin indsats, kommer det til højre, må bankøren betale ham den. *Overs.anm.*

Note 35:

Tiflis: Tbilisi, hovedstaden i det nuværende Georgien. *Red.anm.*

Note 36:

Oglan: Yngling, ung mand. *Overs.anm.*

Note 37:

Khader-Ilias: St. Georg. *Overs.anm*.

Note 38:

Ana: Moder, morlil. *Overs.anm*.

Note 39:

Rashid: Den åbenhjertige, oprigtige. *Overs.anm.*

Note 40:

Tsjatra: Forhæng. *Overs.anm.*

Note 41:

Asjik: navnet betyder bl.a. *sanger*. *Overs.anm*.

Note 42:

Sjindi-Gjørursez: "Det skal I snart få at vide." *Overs.anm*.

Note 43:

Mevlean: Vorherre. *Overs.anm.*

Note 44:

Shtoss betyder på dansk "hvilket", her altså: "Hvilket kort har De trukket", men da det lyder fuldstændig som det navn, en stemme, som tidligere omtalt, uafladeligt hviskede i øret på Lugin, opfatter han det som svar på sit spørgsmål til den fremmede. *Overs.anm.*

Note 45:

Sasja: Diminutiv af Alexander. *Overs.anm*.